

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
ELEKTRONİK TİCARET PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE DAVRANIŞSAL FİNANS
KAVRAMININ BİBLİYOMETRİK ANALİZ
TEKNİKLERİ KULLANILARAK İNCELENMESİ

Umut SARIDAĞ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. Onur DOĞAN

İZMİR-2021

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Dünyada ve Türkiye’de Davranışsal Finans Kavramının Bibliyometrik Analiz Teknikleri Kullanılarak İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih/....../2021

Umut SARIDAĞ

İmza

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

**Dünyada ve Türkiye’de Davranışsal Finans Kavramının Bibliyometrik Analiz
Teknikleri Kullanılarak İncelenmesi**

Umut SARIDAĞ

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilgi Yönetimi Anabilim Dalı

Elektronik Ticaret Programı

Geleneksel finans, bireylerin duygularından arınmış ve sadece maksimum faydayı gözeterek karar alan rasyonel bir insan tipi oldukları varsayımına dayanır. Davranışsal finans ise bireylerin finansal kararlarında her zaman rasyonel kararlar almadıklarına, irrasyonel veya sınırlı rasyonel olduklarına ve zihinsel yollara başvurdıklarına odaklanan bir alandır. Bu alandaki araştırmalar zihinsel faktörlerin bireylerin finansal kararlar vermelerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bireylerin bu tür psikolojik faktörlerin etkisi altında aldıkları finansal kararları değerlendirmek ve geleneksel bakış açısındaki davranışsal eğilimlerde mevcut olan boşluğu doldurmak için davranışsal finans kavramı ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de konu ile ilgili literatür incelendiğinde, davranışsal finans başlığı altında bibliyografik bir çalışma bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada literatürdeki bu açığın kapatılması amacıyla, davranışsal finans kavramının dünyadaki ve Türkiye’deki durumunu bibliyografik analiz teknikleri ile incelenmiştir. Bu analizin gerçekleştirilmesi sürecinde davranışsal finansın dünyadaki durumunu gözlemlemek amacıyla Web of Science veri tabanından, Türkiye’deki durumunu belirlemek amacıyla TR dizin veri tabanından ve Ulusal Tez Merkezi’nden yararlanılmıştır. Bu kapsamda, Türkiye ve Dünyada yapılmış olan araştırmalar incelenmiştir. Araştırmalar için belirleyici olan yazar, dergi, alan, anahtar kelime gibi birçok etmenin değişimi ve bütün bunlar arasındaki ilişkiler ortaya konulmuştur. Verilerin incelenmesi ve

bu ilişkilerin ortaya konulması için R Studio ve Bibliometrix R paketi, VOSviewer, Knowledge Matrix Plus ve MS Excel kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Davranışsal Finans, Bibliyometri, İçerik Analizi

ABSTRACT

Master's Thesis

Examination of Behavioral Finance Concept in the World and Turkey by Using Bibliometric Analysis

Umut Sarıdağ

Dokuz Eylul University

Graduate School of Social Sciences

Department of Information Management

Electronic Commerce Program

Traditional finance is based on the assumption that individuals are rational and free from emotions and takes decisions only by considering the maximum benefit. Behavioural finance is a field that focuses on individuals not always making rational decisions. They could be irrational or limited rational and use mental means in their financial decisions. Research in this field shows that mental factors are effective in individuals making financial decisions. The concept of behavioural finance has emerged to evaluate the financial decisions people make under the influence of such psychological factors and to fill the gap existing in behavioural tendencies in the traditional viewpoint.

When the literature in Turkey on this subject is examined, it has been determined that there is no bibliographic study under the title of behavioural finance. In this study, to fill this gap in the literature, the situation of the concept of behavioural finance in the world and Turkey has been examined with bibliographic analysis techniques. In the process of conducting this analysis, the Web of Science database was used to observe the status of behavioural finance in the World. Nevertheless, the TR index database and the National Thesis Center were used to determine the situation in Turkey. In this context, studies conducted in Turkey and the world were examined. The changes of many factors such as author, journal, field, keyword, which are determinative for the studies, and the relationships between all these have been revealed. In order to examine the data

and reveal these kind of relations; R Studio and Bibliometrix R package, VOSviewer, Knowledge Matrix Plus and MS Excel have been used.

Keywords: Behavioral Finance, Bibliometri, Content Analysis

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE DAVRANIŞSAL FİNANS KAVRAMININ BİBLİYOMETRİK ANALİZ TEKNİKLERİ KULLANILARAK İNCELENMESİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xii
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DAVRANIŞSAL FİNANS YAKLAŞIMI

1.1. GELENEKSEL FİNANS TEORİLERİ	4
1.2. ETKİN PİYASA HİPOTEZİ	4
1.2.1. Zayıf Formda Etkinlik	7
1.2.2. Yarı Güçlü Formda Etkinlik	7
1.2.3. Güçlü Formda Etkinlik	8
1.2.4. Etkinliği Sağlayan Piyasa Şartları	9
1.3. BEKLENEN FAYDA TEORİSİ	10
1.3.1. Beklenen Fayda Teorisine Bir Eleştiri: Matthew Rabin	12
1.3.2. Beklenen Fayda Teorisi Üzerine Eleştiriler: Allais ve Ellsberg	
Paradoksları	14
1.4. SINIRLI RASYONALİTE	18
1.5. BEKLENTİ TEORİSİ	22
1.6. GELENEKSEL FİNANS VE DAVRANIŞSAL FİNANS TEMELLERİ	25
1.7. DAVRANIŞSAL FİNANS VE BİLİŞSEL FAKTÖRLER	26

1.7.1. Aşırı Güven	29
1.7.2. İyimserlik ve Kötümserlik Eğilimi	31
1.7.3. Pişmanlıktan Kaçınma Eğilimi	31
1.7.4. Kayıptan Kaçınma Eğilimi	32
1.7.5. Belirsizlikten Kaçınma Eğilimi	33
1.7.6. Zihinsel Muhasebe	34

İKİNCİ BÖLÜM

DAVRANIŞSAL FİNANS ALANINDA BİBLİYOGRAFİ

2.1. BİBLİYOGRAFİ KAVRAMI VE İLGİLİ KAVRAMLAR	37
2.1.1. Atıf	38
2.1.2. Etki Faktörü	39
2.1.3. Bilimetri	39
2.1.4. Bilimsel Bilgi Enstitüsü'nün Atıf Dizinleri	40
2.1.4.1. SCI	41
2.1.4.2. SSCI	41
2.1.4.3. A&HCI	41
2.1.5. H İndeksi	42
2.2. BİBLİYOMETRİK ANALİZ YÖNTEMLERİ	42
2.3. BİBLİYOMETRİK YASALAR	44
2.4. İÇERİK ANALİZİ	46
2.5. DOKÜMAN ANALİZİ	46
2.6. TÜRKİYE'DE BİBLİYOGRAFİ ÇALIŞMASINA YÖNELİK TEZ ÖRNEKLERİ	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİBLİYOMETRİK ANALİZ BULGULARI

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	48
3.2. VERİ KÜMESİNİN OLUŞTURULMASI	49
3.2.1. Veri Kümesinin Belirlenmesi	49

3.2.2. Veri Tabanının Düzenlenmesi ve Analizi	50
3.3. DAVRANIŞSAL FİNANS ALANINDA WOS'DA TARANAN	
MAKALELER İÇİN TANIMLAYICI BİBLİYOMETRİK ANALİZLER	51
3.3.1. Davranışsal Finans WoS Veri Setinin Temel İstatistiksel Analizi	52
3.3.2. İlgili Yazarların Ülke Analizi	54
3.3.3. Yıllık Bilimsel Üretim	56
3.3.4. Etkin Diller	57
3.3.5. Üretken Dergiler	57
3.3.6. Kaynakların Etkisi	58
3.3.7. Üretken Yazarlar	60
3.3.8. Üretken Üniversiteler	62
3.3.9. Atıf Sayılarına Göre Makaleler ve Yazarlar	63
3.3.10. Yerel Olarak En Çok Alıntı Yapılan Referanslar	65
3.3.11. Web Of Science Kategorilerine Göre Makalelerin Dağılımı	67
3.3.12. Araştırma Alanlarına Göre Makalelerin Dağılımı	68
3.3.13. Davranışsal Finans Alanının Bibliyometrik Yasalara Uygunluğunun İncelenmesi	69
3.3.14. Sık Tekrarlanan Kelimeler	73
3.4. DAVRANIŞSAL FİNANS ALANINDA WOS'DA TARANAN	
MAKALELER İÇİN DEĞERLENDİRİCİ BİBLİYOMETRİK ANALİZLER	75
3.4.1. İş Birliği	76
3.4.1.1. Yazarların İş Birliği	76
3.4.1.2. Kurumların İş Birliği	80
3.4.1.3. Ülkelerin İş Birliği	82
3.4.2. Temaların Birlikte Oluşumu Analizi	84
3.4.2.1. Anahtar Kelimelerin Analizi	84
3.4.3. Davranışsal Finans Kavramının Ortak Atıf Analizi	98
3.4.3.1. Yayınların Ortak Atıf Analizi	98
3.4.3.2. Dergilerin Ortak Atıf Analizi	104
3.4.3.3. Yazarların Ortak Atıf Analizi	110
3.4.4. Davranışsal Finans Kavramının Bibliyometrik Ağ Analizi	113
3.4.4.1. Akademik Dergilerin Bibliyometrik Analizi	113

3.4.4.2. Yazarların Bibliyometrik Analizi	117
3.4.4.3. Kurumların Bibliyometrik Analizi	119
3.4.4.4. Ülkelerin Bibliyometrik Analizi	122
3.5. TÜRKİYE’DE TR DİZİNDE TARANAN MAKALELER İÇİN BİBLİYOMETRİK ANALİZLER	124
3.5.1. Davranışsal Finans TR Dizin Veri Setinin Temel İstatistiksel Analizi	125
3.5.2. Yıllık Bilimsel Üretim	126
3.5.3. Üretken Yazarlar	127
3.5.4. Üretken Kurumlar	128
3.5.5. Üretken Dergiler	129
3.5.6. TR Dizinde Araştırma Alanlarına Göre Makalelerin Dağılımı	130
3.5.7. TR Dizin Makalelerde Atıf Sayılarına Göre Makaleler ve Yazarlar	131
3.5.8. İngilizce TR Dizin Çalışmalar	134
3.5.9. TR Dizin Veri Setindeki Yayınlarda Davranışsal Finans Alanının Bibliyometrik Yasalara Uygunluğunun İncelenmesi	135
3.5.10. TR Dizin Kelime Bulutu	137
3.6. TÜRKİYE’DE DAVRANIŞSAL FİNANS ALANIYLA İLGİLİ YAPILAN TEZ ÇALIŞMALARININ ANALİZİ	138
3.6.1. Tezlerin Yüksek Öğretim Derecesine Göre İncelenmesi	138
3.6.2. Tezlerde Tercih Edilen Diller	138
3.6.3. Davranışsal Finans Alanındaki Tezlerin Yıllara Göre Analizi	139
3.6.4. Tezlerin Yıllara ve Öğretim Derecelerine Göre Analizi	140
3.6.5. Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Analizi	142
3.6.6. Tezlerin Uygulama Alanlarına Göre Dağılımı	144
3.6.7. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı	145
3.6.8. Tezlerde Anahtar Kelimelerin Dağılımı	147
3.6.9. Tezlerin Amaçlarına Göre Dağılımı	148
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	150
KAYNAKÇA	157

KISALTMALAR

A&HCI	Sanat Beşeri Bilimler Atıf Dizini
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
EPH	Etkin Piyasa Hipotezi
ISI	Bilimsel Bilgi Enstitüsü
SCI	Science Citation Index Expanded
SSCI	Sosyal Bilimler Atıf Dizini
USD	Dolar
WoS	Web Of Science
YÖK	Yüksek Öğretim Kurulu

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Ellsberg Deneyi (a)	s. 17
Tablo 2: Ellsberg Deneyi (b)	s. 17
Tablo 3: Kullanılan Araçlar Tablosu	s. 51
Tablo 4: WoS Davranışsal Finans Veri Setinin Temel İstatistiksel Analizi Tablosu	s. 52
Tablo 5: Yazar Ülkesi Tablosu	s. 54
Tablo 6: Tercih Edilen Diller Tablosu	s. 57
Tablo 7: Üretken Dergiler Tablosu	s. 58
Tablo 8: Kaynakların Etkisi Tablosu	s. 59
Tablo 9: Üretken Yazarlar Tablosu	s. 60
Tablo 10: Üretken Kurumlar Tablosu	s. 62
Tablo 11: Yüksek Atıf Alan Makale ve Yazar Tablosu	s. 63
Tablo 12: Yerel En Çok Alıntılanan Referanslar Tablosu	s. 65
Tablo 13: WoS Araştırma Kategorisi Tablosu	s. 67
Tablo 14: Araştırma Alanlarına Göre Makalelerin Tablosu	s. 68
Tablo 15: Davranışsal Finans Alanının Bradford Yasasına Göre Dağılımı	s. 69
Tablo 16: Sık Tekrarlanan Kelimeler Tablosu	s. 73
Tablo 17: TR Dizin Davranışsal Finans Temel İstatistiksel Analiz Tablosu	s. 125
Tablo 18: TR Dizin Üretken Yazarlar	s. 127
Tablo 19: Üretken Kurumlar	s. 128
Tablo 20: Üretken Dergiler	s. 129
Tablo 21: TR Dizin Araştırma Alanları	s. 131
Tablo 22: TR Dizin Atıf Sayılarına Göre Yayınlar	s. 132
Tablo 23: TR Dizin İngilizce Veri Taraması	s. 135
Tablo 24: Tezlerin Yüksek Öğretim Derecesi Analizi	s. 138
Tablo 25: YL Tezlerinin Dil Sıralaması	s. 139
Tablo 26: Tezlerin Yıllara Göre Analizi	s. 139
Tablo 27: Anabilim Dallarına Göre Davranışsal Finans Tezleri	s. 142
Tablo 28: Uygulama Alanlarına Göre Davranışsal Finans Tezleri	s. 144
Tablo 29: Tezlerde Üniversitelerin Dağılımı	s. 146

Tablo 30: Tezlerde Sık Kullanılan İlk 10 Anahtar Kelime

s. 147

Tablo 31: Tezlerin Amaçlarına Göre Dağılımı

s. 148

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Değer İşlevi Modeli	s. 24
Şekil 2: Davranışsal Finansın Etkileşim Modeli	s. 28
Şekil 3: ISI'nın Tarihçesi	s. 40
Şekil 4: Bibliyografik Eşleştirme	s. 44
Şekil 5: Ortak Atıf	s. 44
Şekil 6: Ülke Sıralamasına Göre Toplam Yayın Sayısı (İlk 10 Ülke)	s. 55
Şekil 7: Yıllık Bilimsel Üretim	s. 56
Şekil 8: Yazarların Üretkenlikleri	s. 61
Şekil 9: Bradford Yasası: Makale ve Dergiye Göre Çekirdek Kaynaklar	s. 71
Şekil 10: Sık Tekrarlanan Kelimeler Ağaç Haritası	s. 74
Şekil 11: Makale Başlıkları Kelime Bulutu	s. 75
Şekil 12: Yazarların İş Birliği	s. 76
Şekil 13: İş Birliği Yazar Turuncu Küme	s. 77
Şekil 14: 16 Yazarın Ortak Kümelenmesi	s. 78
Şekil 15: Kurumların İş Birliği	s. 80
Şekil 16: 109 Kurumun Ağ Analizi	s. 81
Şekil 17: Ülkelerin İş Birliği	s. 82
Şekil 18: Ülkelerin Ağ Analizi	s. 83
Şekil 19: Anahtar Kelimelerin Ağ Analizi	s. 84
Şekil 20: Anahtar Kelime Kırmızı Küme	s. 85
Şekil 21: Anahtar Kelime Yeşil Küme	s. 86
Şekil 22: Anahtar Kelime Mavi Küme	s. 87
Şekil 23: Anahtar Kelime Sarı Küme	s. 88
Şekil 24: Anahtar Kelime Mor Küme	s. 88
Şekil 25: Anahtar Kelime Turkuaz Küme	s. 89
Şekil 26: Anahtar Kelime Turuncu Küme	s. 90
Şekil 27: Anahtar Kelime Kahverengi Küme	s. 91
Şekil 28: Anahtar Kelime Pembe Küme	s. 92
Şekil 29: Anahtar Kelime Yavruağzı Küme	s. 92
Şekil 30: Anahtar Kelime Açık Yeşil Küme	s. 93

Şekil 31: Anahtar Kelime Açık Mor Küme	s. 94
Şekil 32: Anahtar Kelime Açık Sarı Küme	s. 94
Şekil 33: Anahtar Kelime Mürdüm Küme	s. 95
Şekil 34: Anahtar Kelimelerin Yıllara Göre Değişimi	s. 96
Şekil 35: Yayınların Ortak Atıf Analizi	s. 98
Şekil 36: Yayınların Ortak Atıf Analizi Kırmızı Küme	s. 99
Şekil 37: Yayınların Ortak Atıf Analizi Yeşil Küme	s. 100
Şekil 38: Yayınların Ortak Atıf Analizi Mavi Küme	s. 101
Şekil 39: Yayınların Ortak Atıf Analizi Sarı Küme	s. 102
Şekil 40: Yayınların Ortak Atıf Analizi Mor Küme	s. 103
Şekil 41: Yayınların Ortak Atıf Analizi Turkuaz Küme	s. 104
Şekil 42: Dergilerin Ortak Atıf Analizi	s. 105
Şekil 43: Dergilerin Ortak Atıf Analizi Kırmızı Küme	s. 105
Şekil 44: Dergilerin Ortak Atıf Analizi Yeşil Küme	s. 106
Şekil 45: Dergilerin Ortak Atıf Analizi Mavi Küme	s. 107
Şekil 46: Dergilerin Ortak Atıf Analizi Sarı Küme	s. 107
Şekil 47: Dergilerin Ortak Atıf Analizi Mor Küme	s. 108
Şekil 48: Dergilerin Ortak Atıf Analizi Turkuaz Küme	s. 109
Şekil 49: Yazarların Ortak Atıf Analizi	s. 110
Şekil 50: Kırmızı Küme İçin Ortak Atıf Analizi	s. 111
Şekil 51: Yeşil Küme İçin Ortak Atıf Analizi	s. 111
Şekil 52: Mavi Küme İçin Ortak Atıf Analizi	s. 112
Şekil 53: Sarı Küme İçin Ortak Atıf Analizi	s. 113
Şekil 54: Dergilerin Bibliyometrik Analizi(a)	s. 114
Şekil 55: Dergilerin Bibliyometrik Analizi(b)	s. 115
Şekil 56: Dergilerin Ortalama Atıf Analizi(a)	s. 116
Şekil 57: Dergilerin Ortalama Atıf Analizi(b)	s. 117
Şekil 58: Yazarların Bibliyometrik Analizi	s. 118
Şekil 59: Yazarların Ortalama Atıf Analizi	s. 119
Şekil 60: Kurumların Bibliyometrik Analizi	s. 120
Şekil 61: Kurumların Ortalama Atıf Analizi	s. 121
Şekil 62: Ülkelerin Bibliyometrik Analizi	s. 122

Şekil 63: Ülkelerin Ortalama Atıf Analizi	s. 123
Şekil 64: TR Dizin Yıllık Bilimsel Üretim	s. 126
Şekil 65: TR Dizin Makale Başlıkları Kelime Bulut	s. 137
Şekil 66: Tezlerin Öğretim Derecelerine Göre Yıllık Değişimi	s. 141
Şekil 67: Tezlerin Yapıldığı ABD'lerin Yıllara Göre Değişimi	s. 143
Şekil 68: Tezlerin Yapıldığı Alanların Yıllara Göre Değişimi	s. 145
Şekil 69: Tez Anahtar Kelimeleri Bulutu	s. 148

GİRİŞ

Bireylerin büyük çoğunluğu hayatlarını idame ettirme amacıyla çeşitli işlerde çalışmaktadırlar. Günlük hayatta yaptıkları iş veya işler sayesinde para kazanmakta, kazandıkları paralarla birikim yapmakta, yatırım yapmakta, çeşitli finansal kararlar vermekte ve kendilerine bazı finansal hedefler koymaktadırlar. Dolayısıyla tasarruf, birikim, yatırım, satın alma vb. finansal kararlarla ilgili kavramları birlikte değerlendirmek gerekmektedir. Yatırımda temel amaç gelir elde etmektir. Yatırımcılar, yatırımın temel amacına ulaşma ve beklentilerini karşılama güdüsüyle yatırım yapmakta ve bu yatırımdan kar elde etme amacı gütmektedirler. “Yatırım, genel olarak beklenen bir değeri elde etmek amacıyla bugün elde edilen bir değerden fedakarlık etmek olarak tanımlanmaktadır.”¹ Burada dikkat edilmesi gereken husus, bir finansal kararın, yatırıma dönüştüğü noktada risklerin en aza indirilmesi gerekliliğidir. Zira, yatırım finansal güvenliği sağlama amacı ile yapılmaktadır. Öte yandan, risk artarsa hedeflenen getiri de artmaktadır. Dolayısıyla yatırımcıların bilgi birikimi, deneyimleri, riske karşı tutumları finansal kararlarında ön plana çıkan kriterler olarak göze çarpmaktadır. Riskin olduğu noktada bireyler finansal kararlar verirken, bu davranışın psikolojik boyutları da devreye girmektedir. “Rasyonel insan” varsayımı finans ile psikoloji arasındaki ilişkide önemli bir odak noktası olmaktadır. “Literatürde rasyonel insan veya iktisadi insan (Homo Economicus) kavramları kendi menfaatine düşkün, kararlarını alırken sadece faydasını artırmaya çalışan, sürekli fayda hesaplaması yapan, duygularından arınmış akli ile hareket eden hipotetik bir insanın karşılığı olarak kullanılmaktadır.”² Klasik iktisatçıların iddia ettiklerinin aksine, davranışsal finasta, bireylerin her zaman rasyonel karar vermedikleri göz önüne alınmaktadır.³ Neoklasik yaklaşımı bu açıdan incelediğimizde sadece fayda maksimize etme amacında olup zihinsel yollara başvurmeyan bireyler ortaya çıkmaktadır ve bunlar “Homo Economicus” olarak adlandırılmaktadır. Peter Diamond ve Hannu Vartianinen’e⁴ göre davranışsal iktisat, standart iktisat çerçevesinin boşluğu

¹ Mehmet Baha Karan, **Yatırım Analizi ve Portföy Yönetimi**, Gazi Kitapevi, Ankara, 2011, s. 3

² Faruk Bostancı, “Davranışçı Finans”, **Sermaye Piyasası Kurulu Denetleme Dairesi**, 2003, s. 5

³ Cenk Tufan ve Reyhan Sarıçiçek, “Davranışsal Finans Modelleri, Etkin Piyasa Hipotezi ve Anomalilerine İlişkin Bir Değerlendirme”, **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 2, 2013, s. 163

⁴ Peter Diamond Massachusetts Teknoloji Enstitüsü Profesörü, Dr. Hannu Vartiainen Yrjö Johnsson Kurumu Bilimsel Müdürü

olan insan davranışlarının özellikleri ile ilişkisini izah etmek için standart iktisadın çerçevesini genişletmeye çabalayan bir yaklaşımın şemsiyesidir.⁵ Peter ve Hannu davranışsal iktisadın, ekonomik insanı akla gelen iktisat modeline göre daha doğru bir gelişim kaydettireceğini savunmaktadır. Davranışsal finans; insan davranışlarının, hisse senetleri fiyatlarının işleyişinde, nasıl etkili olduğu ile ilgilidir.⁶ Davranışsal finans açısından değerlendirdiğimizde, bireylerin davranışları incelenirken zihinsel yollara başvurdıkları bazen aşırı tepki gösterdikleri bazen temkinli oldukları gibi durumlar savunulmaktadır. Peter ve Hannu'ya göre davranışsal finans finansal piyasaları ve kurumları anlamada davranışsal eğilimler için açıklama getirerek rahatsız edici bir boşluğu doldurmaktadır.⁷

2002 yılında ekonomi alanında Nobel ödülünün davranışsal finans çalışmaları sebebiyle Daniel Kahneman'a verilmesi, davranışsal finans için oldukça önemli bir gelişme ve davranışsal finansın bilim dünyası tarafından resmi olarak kabul edilmesi anlamına gelmektedir.⁸

Davranışsal finans alanında yapılan çalışmalar ve bu alana karşı duyulan ilgi ve önem her geçen gün artmaktadır. Öte yandan Türkiye'deki tezlerin yer aldığı veri tabanı olan Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi ve Türkiye'de hazırlanmış makalelerin incelenmesi için TR dizin veri tabanındaki makaleler incelendiğinde, davranışsal finansa ait Türkiye'de yapılmış bibliyografik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu tez çalışması literatürdeki bu boşluğu doldurma amacı taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda literatür taramasına yer verilmekte ve sonrasında davranışsal finansa ilişkin bibliyografik bir çalışma sunulmaktadır. Çalışmada, davranışsal finansın dünyada ve Türkiye'de literatürdeki yeri geçmişten günümüze mercek altına alınmakta ve incelenen yazınlara ilişkin değerlendirmelere bibliyografik bir çalışmayla yer verilmektedir. Davranışsal finansa ilişkin bu tür bir analiz ve analize ilişkin bulgular sunulmadan önce, davranışsal finansla ilgili teori, kavram ve hipotezlerin özü açıklanmaktadır. Bu kısmın temel yapısı, etkin piyasalar hipotezi,

⁵ Peter Diamond ve Hannu Vartiainen, **Davranışsal İktisat ve Davranışsal İktisadın Uygulamaları**, çev. Hatime Kamilçebe, Nobel, Ankara, 2016, s. 1

⁶ Tufan, Sarıççek, ss. 160

⁷ Diamond, Vartiainen, ss. 1

⁸ Sinem Sefil ve Hakkı Kutay Çilingiroğlu, "Davranışsal Finansın Temelleri: Karar Vermenin Bilişsel Ve Duygusal Eğilimleri", **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 19, 2011, s. 254

beklenen fayda teorisi, beklenti teorisi ve davranışsal finans gibi ana ve alt başlıklar ile değerlendirilmektedir. İlerleyen bölümde, yerleşik hipotez ve teorilere atıfta bulunularak davranışsal finansın gelişimi üzerine bir inceleme yapılmaktadır. Analiz kısmında ulusal ve uluslararası makaleler ve ulusal tezler, yazarlar, anahtar kelimeler, dergiler, kurumlar, konular vb. bu çalışmaya ilişkin kavramlar çeşitli açılardan incelenerek sunulmaktadır. Elde edilen sonuçlar, sonuç ve değerlendirme kısmında yorumlanarak araştırmacılara yararlı olacak ve literatürde daha önceden bahsedilen boşluğu dolduracak biçimde sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

DAVRANIŞSAL FİNANS YAKLAŞIMI

1.1. GELENEKSEL FİNANS TEORİLERİ

1950'lerin ortalarından itibaren ortaya konulan modellerin dayandığı temel nokta veya varsayım, insanların finansal piyasalarda yapacakları işlemlerde rasyonel hareket edecekleri, ilgili tüm bilgilere erişebilecekleri ve bu bağlamda, beklenen faydalarını en üst düzeye çıkaracak şekilde kararlar alacaklarıdır. Oysa karar alma mekanizmasının merkezinde yer alan insan, bir robot değildir. Duyguları, sezgileri, yargıları ve önyargıları olan yaşayan bir varlıktır. Dolayısıyla bu tür davranışsal ve psikolojik faktörler, mevcut tüm bilgileri kullanmamızı, tamamen rasyonel kararlar vermemizi ve yalnızca “beklenen faydayı en üst düzeye çıkarmanın” peşinde koşmamızı engellemektedir.⁹

Geçmişten günümüze finansal piyasalarda bireylerin nasıl kararlar alacakları ve aldıkları kararlardan sonra nasıl hareket edecekleri üzerine birçok hipotez ve teori ortaya atılmıştır. Yatırımcıların rasyonel hareket eden birer birey olduklarından, önyargıları ve karar verme biçimlerindeki duygusal faktörlerden dolayı rasyonel birer birey olmadıklarına kadar farklı görüşler mevcuttur. Bu görüşlerin temel yapısı bu çalışmada, Fama'nın kaleme aldığı etkin piyasalar hipotezi, beklenen fayda teorisi, beklenti teorisi, davranışsal finans gibi başlıklar ile değerlendirilmiştir. İlerleyen bölümde, yerleşik hipotez ve teorilere atıfta bulunarak davranışsal finansın gelişimi üzerine bir inceleme yapılacaktır.

1.2. ETKİN PİYASA HİPOTEZİ

Etkin piyasa hipotezi (EPH), 1970 yılında Eugene Fama tarafından kaleme alınmıştır. Bilgi verimliliğini vurgulayan bu hipoteze göre piyasa, tüm haberlerin ve bilgilerin fiyatlara yansımış olduğunu ve bireylerin piyasadan daha fazlasını elde etme imkanlarının olmadığını savunmaktadır. E.Fama etkin piyasa modeline ilişkin teorik

⁹ Bilgehan Tekin, “Beklenen Fayda ve Beklenti Teorileri Bağlamında Geleneksel Finans Davranışsal Finans Ayrımı”, **Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies**, Cilt: 2, Sayı: 4, 2016, s. 76

ve ampirik literatürü gözden geçirdiği makalesinde; “fiyatların her zaman mevcut bilgileri “tam olarak yansıttığı” bir pazara “etkili” denir”¹⁰, şeklinde ifade etmektedir..

*Etkin Pazar Hipotezi'nin geçerliliği birçok varsayıma bağlıdır ve bu varsayımlar pazarın işleyişi ve yatırımcının davranışları ile ilgilidir. Bu varsayımlar; yatırımcının temel amacı, nihai zenginliğin faydasını maksimize etmektir. Yatırımcı, risk ve getiri temeline dayalı seçimler yapar. Yatırımcıların risk ve getiri beklentileri homojendir. Yatırımcılar, birbirlerinin aynı zaman ufkuna sahiptirler yani benzer doğrultuda düşünürler. Bilgi ise serbestçe elde edilebilir.*¹¹

Bu nedenle, burada yapılabilecek çıkarıma göre, EPH tarafından kabul edilen yatırımcılar, rasyonel insanlardır. Bu hipotez, piyasanın ve yatırımcıların rasyonel olduğunu ifade etmektedir.

Etkin Piyasalar teorisi aşağıdaki üç varsayımı kabul etmektedir (Barone, 2003);

1. Yatırımcılar rasyoneldir,
2. Tam bir bilgiye sahiptirler ve
3. Faydalarını maksimize etmeyi beklemektedirler.¹²

Etkin piyasalar hipotezine göre, hisse senedi ticareti yapan bir yatırımcının herhangi bir hisse senedini teknik veya temel analizlerle incelemesi neticesinde bir tahminde bulunup o hissenin gerçek fiyatına yatırım yapması anlamsızdır; çünkü hipotez, bu sürecin temelde şansa veya istatistiksel bir tesadüfe dayandığını savunur.

Geleceğe ilişkin tahminlerde geçmiş verileri temel alması, gelecekteki fiyat hareketlerinin geçmişteki fiyat eğilimine bağlı olduğunu varsaymaktadır, ayrıca hipotezin özgür iradeye dayalı kararları ihmal etmesi öncelikli olarak eleştirilebilecek bir konudur.¹³

Russel J. Fuller, Davranışsal Finans ve Alfa Kaynakları adlı makalesinde ise davranışsal finansı şöyle anlatmaktadır: “Davranışsal finans, rasyonel yatırımcıların beklenen fayda teorisinin maksimize edilmesine ilişkin yeni bir yaklaşım sunar. Klasik ekonomi ve psikoloji bilimlerinin bir kombinasyonudur ve finans literatüründe

¹⁰ Eugene Fama, “Efficient Capital Markets: A Review Of Theory And Empirical Work” **The Journal of Finance**, Cilt: 25, Sayı: 2, 1969 s. 383

¹¹ Tuna Taner ve Koray Kayalıdere, “1995-2000 Döneminde İMKB’de Anomali Araştırması” **Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 1-2, 2002, s. 2

¹² Raffaella Barone. “From Efficient Markets to Behavioral Finance”, **University of Lecce Economics Working Paper** Cilt: 46 Sayı: 24, 2003 Aralık, ss.1-27, http://papers.ssrn.com/_id=493545, (07.10.2020). Aktaran: Ahmet Bayraktar, 2012, s. 39

¹³ Berna Taner ve G. Cenk Akkaya, “Yatırımcı Psikolojisi ve Davranışsal Finans Yaklaşımı” **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 27, 2005, s. 48

gözlemlenen bazı anormalliklere neyin neden olduğunu açıklama girişimidir.”¹⁴ Fuller’in davranışsal finans tanımından da anlaşılacağı üzere, davranışsal finans geleneksel finansa kıyasla bireylerin zihinsel yollara başvurabileceği, rasyonel insan tanımından uzak bir birey profili çizmektedir ve psikoloji bilimi ile yakından ilişkilidir. Bu açıklamayı destekler nitelikte Fuller makalesinde: “Davranışsal finans, yatırımcıların sistematik olarak kararlarda nasıl hatalar ya da “zihinsel hatalar” yaptıklarının incelenmesidir diye ifade etmektedir.”¹⁵ Etkin piyasalar hipotezinde savunulanan aksine Fuller; “yatırımcıların her zaman serveti maksimize eden bir şekilde hareket edemeyeceklerini ve yatırımcıların önyargılı beklentileri olabileceğini göz önünde bulundurarak, davranışsal finans, EPH’ye finans literatüründe bildirilen bazı anormallikleri açıklayabilir” şeklinde ifade etmektedir.¹⁶ Fuller’in de sözlerinden anlaşılacağı üzere, davranışsal finans, finansal literatürde neden bazı önyargıların ortaya çıktığını araştıran bir yaklaşımdır ve tamamen rasyonel modelleri kullanmaz.

Taner ve Akkaya’da Fuller’in makalesinde ifade ettiklerini destekler nitelikte yatırımcıların zihinsel yollara başvurdıklarını öne sürmektedir. Bu doğrultuda inanç, aşırı güven ve geçmiş deneyimlere çok fazla önem verme gibi durumlar nedeniyle insanların kararlarda bazı sistematik hatalar yapabileceklerine değinmektedirler. Fuller de bu noktaya dikkat çekerek, yukarıda belirtildiği gibi davranışsal finansın, sistematik kararlardaki hataların incelemesi olduğuna işaret etmektedir. Yanlış inançlar, çoğu zaman insanların kadenci olması ve kaybetme korkusuyla büyümüş olmaları yatırım kararlarnı etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında, EPH’de iddia edildiği gibi yatırımcılar tam bilgiyle donatılmış değildir. Davranışsal finans, finansal piyasalarda kullanılan bilgilerin belirli koşullar altında etkisiz olduğunu varsayar. Ancak yatırım kararlarnı yapılan yanlış değerdendirmelerin tamamı psikolojik kökene sahip değildir. Yanlış değerdendirmelerden bazıları arz ve talep dengesizliği nedeniyleledir.¹⁷

Etkin piyasalar hipotezi zayıf, orta ve güçlü olmak üzere 3 farklı formda incelenmektedir.

¹⁴ Russell J. Fuller, “Behavioral Finance and the Sources of Alpha” **Journal of Pension Plan Investing**, Cilt: 2, Sayı: 3, 1998, s. 1

¹⁵ Russell J. Fuller, 1998, s. 1

¹⁶ Russell J. Fuller, 1998, s. 3

¹⁷ Taner ve Akkaya, 2005, ss. 48-49

1.2.1. Zayıf Formda Etkinlik

Zayıf formda etkinlik, geçmiş fiyat ve işlem hacmi gibi bilgilerin kullanılması ile piyasalarda normalin üstünde getiriler elde edilemeyeceğini iddia etmektedir. Finansal varlıklara ait bu tip verilerin hali hazırda finansal varlıkların mevcut fiyatlarının içinde olduğunu ifade etmektedir.¹⁸

Bu kapsamda, cari ve geçmiş fiyat değişimleri ile ileriye dönük fiyat değişimlerinin ilişkilendirilememesi durumu söz konusudur. Bir başka deyişle, örneğin finans piyasalarında teknik analizde kullanılan grafikler veya temel analizde kullanılan bazı geçmiş çarpanlar ile kayda değer bir fayda sağlanamayacağı söylenebilir.

1.2.2. Yarı Güçlü Formda Etkinlik

Yarı güçlü biçimdeki verimlilik görüşüne göre Fama, mevcut fiyatların açıkça kamuya açık tüm bilgileri “tam olarak yansıtıp yansıtmadıklarını” ve her bir testin menkul kıymet fiyatlarının bir tür bilgi üreten olaya uyarlanmasıyla ilgili olduğunu savunmaktadır. Buna örnek olarak; hisse senedi bölünmeleri, finansal raporların firmalar tarafından duyurulması, yeni menkul kıymet sorunları vb. gösterir. Bu nedenle, her testin yalnızca model için destekleyici kanıtlar sağladığı, ancak mevcut kanıtların verimli piyasa modelini desteklemesine rağmen, birkaç ana bilgi üreten olay türüyle sınırlı olduğu söylenebilir.

Bu konudaki en dikkat çekici çalışma Fama, Fisher, Jensen ve Roll¹⁹ tarafından hisse senedi bölünmeleri üzerine yapılan çalışma olduğunu ileri sürer. Bundan sonra yapılan çalışmaların ise, bu çalışmanın bir uyarlaması olduğunu ifade etmektedir.²⁰ Özet olarak, çalışmasında, geçmişte yaşanan hisse bölünmeleri genellikle önemli temettü artışlarıyla ilişkilendirilmiştir. Kanıtlar, piyasanın bunu fark ettiğini ve hisse

¹⁸ Ercan Balaban, H. Baturalp Candemir ve Kürşat. Kunter, “Stock Market Efficiency in a Developing Economy: Evidence from Turkey”, **The Central Bank of The Republic of Turkey Discussion Paper**, Sayı: 9612, 1996 Aktaran: Sibel Duman Atan, Zeynel Abidin Özdemir ve Murat Atan, 2009, s. 35

¹⁹ Eugene Francis Fama ve diğerleri, “The Adjustment of Stock Prices to New Information”, **International Economic Review**, Economics Department of the University of Pennsylvania, Cilt:10 Sayı: 1, Şubat 1969

²⁰ E. Fama, 1969, ss. 404-405

senetlerinden beklenen gelir akışlarını yeniden değerlendirmek için bir bölünme duyurusunu kullandığını ifade etmektedir. Ayrıca kanıtlar, ortalama olarak, bir bölünmenin bilgi etkilerine ilişkin piyasa yargılarının, neredeyse ilan tarihinden hemen sonra bir hissenin fiyatına tam olarak yansıtıldığını göstermektedir. Bu nedenle çalışmanın sonuçları, hisse senedi fiyatlarının yeni bilgilere çok çabuk uyum sağlaması anlamında borsanın “etkin” olduğu sonucunu önemli ölçüde desteklemektedir. Fama ve diğerleri son olarak, hisse senetlerinde bölünme veya müteakip temettü davranışı hakkında içeriden bilgi mevcut olmadığı sürece, kişinin beklenen getirisini artırmak için bir bölünmeyi kullanmanın herhangi yolu olmadığını ifade etmektedir.²¹ Bu bilgiler ışığında varılan sonuç, bu noktada hakim görüşün piyasadaki tüm bilgilerin hisse senedinin cari fiyatı dahilinde olduğu ve piyasaya yeni bir bilgi geldiğinde bu bilginin hemen fiyatlara uyum sağladığını öngörmektedir. Piyasa etkinliğini yansıttığı varsayılan bilgi seti sadece geçmişte olan fiyat hareketlerini değil, her türlü kamuya açık veriyi de yansıtmaktadır. Sonuç olarak, yatırımcının kamuya açık bilgileri, teknik veya temel analizleri kullanarak piyasa üzerinde yani normalin üzerinde getiri elde etmesinin mümkün olmadığı ileri sürülmektedir. Bu görüşe göre avantaj sağlayabilecek tek bilgi iç bilgidir.

1.2.3. Güçlü Formda Etkinlik

Fama güçlü formda etkinlikte, etkin piyasada hiçbir bireyin diğerlerinden ortalamanın üzerinde bir karı olmadığını belirtmektedir. Ana hedeflerin, yatırım fonlarındaki performansı incelerken, genel olarak fon yöneticilerinin kendilerine “anormal” beklenen getiriler üretmelerine izin veren özel bilgilere erişip erişemediklerini ve bazı fonların bu tür özel bilgileri açığa çıkarma konusunda diğerlerinden daha iyi olup olmadığını belirlemektir diye ifade etmektedir. Jensen’in, yatırım fonu yöneticilerinin normalin üstünde getiri sağlayabilecekleri bilgiye sahip oldukları üzerine yaptığı çalışmaya yer vermektedir. Modeli test etmek için yatırım fonu endüstrisini kullanmanın temel probleminin, performansın değerlendirilebileceği bir normu geliştirmek olduğu ifade edilir.²²

²¹ E. Fama ve diğerleri, 1969, ss. 20-21

²² E. Fama, 1969, ss. 409-410

“Özel bilgi sahibi firma yöneticileri ve firma sahipleri de ortalamanın üzerinde getiri elde edemeyecek, böylece teknik ve temel analizlerin yanı sıra “içeriden öğrenenlerin ticareti” (insider trading) de anlamsız olacaktır.”²³

Güçlü formda etkinlikte, kamuya açık bilgilerle birlikte içeriden alınan bilgilerin piyasa ortalamasının üzerinde bir getiri elde etmek için mümkün olmadığı belirtilmektedir. Bu görüşe göre hiçbir yatırımcı piyasanın üzerinde getiri elde edemez. Etkin piyasalardaki finansal varlık fiyatlarına, sadece kamuya açık bilgilerin değil aynı zamanda içeriden edinilen bilgilerin de yansıdığı belirtilmektedir.

1.2.4. Etkinliği Sağlayan Piyasa Şartları

Sermaye piyasası etkinliği için yeterli koşullar, finansal işlem maliyetlerinin olmaması, mevcut tüm bilgilerin tüm piyasa oyuncuları için açık olması ve tüm piyasa oyuncularının mevcut bilgilerin mevcut ve gelecekteki fiyat dağılımı üzerindeki etkisi konusunda hemfikir olmasıdır. Yani yatırımcılar benzer doğrultuda düşünürler. Bu özelliklere sahip bir piyasadaki bir finansal varlığın cari fiyatı, mevcut tüm bilgileri yansıtabilecektir, ancak bu niteliklere sahip bir piyasanın pratikte var olma olasılığı düşüktür. Ancak bu piyasa özellikleri piyasa etkinliği için yeterli olmakla birlikte zorunlu koşullar değildir.²⁴ Sonuç olarak, yeterli sayıda yatırımcının mevcut bilgiye erişebilmeleri halinde piyasanın verimliliği söz konusu olabilmektedir.

Bir pazarda verimlilik için temelde iki koşul yeterlidir. Bunlardan ilki; bir menkul kıymetle ilgili yeni bir haber duyulduğunda, fiyatlar tarafından yeni bilgilerin hızla emilmesidir. Yeni bilgileri geç edinen yatırımcılar için kar fırsatının olmaması, fiyatların hızla düzeltilmesi ve temel değerin üzerinde veya altında oluşmaması anlamına gelir. İkinci şart ise, fiyatların arz ve talep benzeri etkilerle değil, yeni haberlere göre değişmesidir.²⁵ Dolayısıyla hipoteze (EPH) göre bir yatırımcının herhangi bir hisse senedini teknik veya temel analizlerle incelemesi neticesinde bir tahminde bulunup o hissenin gerçek fiyatına yatırım yapması anlamsızdır. Çünkü

²³ Enver Sümer ve Şakir Aybar, “Etkin Piyasalar Hipotezinin, Finansal Piyasaları Açıklamadaki Yetersizliği ve Davranışsal Finans”, **Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 9 Sayı: 2, 2016, s. 78

²⁴ Andrei Shleifer, **Inefficient Markets: An Introduction to Behavioral Finance**, New York, Oxford Üniversitesi, 2000. Aktaran: P. Neslihan Turguttopbaş, 2008, s. 15

²⁵ Shleifer, 2008, s. 16

fiyatlar teknik veya temel analiz sonuçlarıyla ilintili hareket etmeyip, haberleri kıstas almaktadır.

1.3. BEKLENEN FAYDA TEORİSİ

Beklenen fayda teorisi, fayda kavramının geliştirildiği 18. yüzyıla dayanmaktadır. Fayda, bir malın tüketilmesiyle oluşan bir memnuniyet düzeyini belirlemek için oluşturulan bir terimdir. Bireylerin, kendileri tarafından üretilmiş bir fayda fonksiyonuna sahip oldukları ve bu faydayı maksimize etme amacıyla oldukları varsayılır.

“Beklenen fayda, belirli koşullar altında tüm olası sonuçların ağırlıklı ortalaması alınarak, ağırlıklar herhangi bir özel olayın meydana gelme olasılığı veya olasılığı tarafından atanarak hesaplanır.”²⁶

Dolayısıyla beklenen fayda teorisinde, belirsizlik altında bireylerin davranışları ve karar alma faktörleri teorisinin varsaydığı biçimde incelenmektedir.

Beklenen fayda kavramı ilk olarak, onu St. Petersburg Paradoksunu çözmek için bir araç olarak kullanan Daniel Bernoulli tarafından ortaya atıldı. St.Petersburg Paradoksu, bir şans oyunu bir yazı tura atma oyununa benzeyen bir şans oyunu olarak nitelendirilebilir. Bu oyunda, tura gelene kadar yazı tura atılmaktadır. Örneğin, bahisler 2 dolardan (USD) başlarsa ve her tura çıktığında iki katına çıkarsa ilk yazı ortaya çıktığında oyun biter ve oyuncu potta ne varsa kazanır. Kurala göre, oyuncu ilk atışta yazı görünürse 2 dolar kazanır, ikinci atışta tura gelirse 4 dolar, üçüncü atışta tura gelirse 8 dolar kazanır. Kazanılacak miktar, madeni paranın tura oluncaya kadar kaç kez atıldığına bağlıdır. Madeni para, tura gelene kadar x kez atılırsa, kazanılacak para $2x$ olacaktır. Dolayısıyla madeni para atıp kazanç sağlamada, sıra değiştiğinde kazanç ikiye katlanır. Yazı tura atıldığı sürece oyunun devam edebileceğini ve özellikle kumarhanenin sınırsız kaynaklara sahip olduğunu varsayarsak, bu meblağ sınırsız büyür ve böylece tekrarlanan oyun için beklenen kazanç sonsuz miktarda para olur. Bernoulli, St.Petersburg Paradoksu'nu beklenen değer ile beklenen fayda

²⁶ James Chen, “Expected Utility”, 2019, <https://www.investopedia.com/terms/e/expectedutility.asp> , (26.10.2020).

arasında ayırım yaparak çözmüştür, çünkü bu noktada olasılıklarla çarpılan ağırlıklı fayda kullanıldığını görmüştür.²⁷

“Karar teorisi ilk olarak, şans ya da piyango oyunlarının nasıl seçilip birleştirileceği ile ilgili olarak ortaya çıkmıştır. Bugün, her türlü karar ve yatırım durumlarının temelinde bu teorinin yattığı söylenir.”²⁸

Beklenen fayda, bir kararın veya stratejinin sonucu olan her bir olası faydanın olayın gerçekleşme ihtimali ile çarpılmasıyla bulunan değeri ifade eder. Burada her bireyin alacağı kararlar neticesinde elde edeceği sonuçlardan (x) oluşan bir fayda fonksiyonunun (u) olduğu kabul edilir. Öyle ki, x sonucunu doğuracak a eyleminin olma olasılığının p, aynı sonuca götürecek b eyleminin olma olasılığının q olduğunu düşünelim,

$$p \cdot U(x) > q \cdot U(x) \text{ ise;} \quad (1)$$

*yani a eyleminin beklenen faydası, b eyleminin beklenen faydasından fazla ise karar alıcı kesinlikle a eylemini seçecektir. Burada karar vericinin farklı olayların olma olasılıklarını kesin olarak bildiği ve buna göre yaptığı hesaplamalar sonucunda faydasını en üst düzeye çıkaran kararı aldığı varsayılmaktadır.*²⁹

Beklenen fayda teorisi, geleneksel finansın temellerini oluşturur. Bir kişinin nasıl hareket ettiğinden ziyade nasıl davranması gerektiğine dair bir yaklaşımdır. Bu teoriye olan itirazların temeli, gözlemlenen insan davranışlarının teoride varsayılandan farklı olmasıdır.³⁰ “1738 yılında Daniel Bernoulli tarafından ortaya atılan “beklenen fayda teorisi (expected utility theory)” daha sonra Von Neumann ve Morgenstern tarafından 1944 yılında “beklenen sübjektif fayda teorisi” adı altında yeniden ele alınmış ve geliştirilmiştir.”³¹ “Teoriye göre beklenen fayda, belirsizlik altında verilen bir kararın sonucu olan olası faydanın, olayın gerçekleşme olasılığı ile çarpılmasıyla elde edilen sonuç olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamada fayda, kardinal olarak ifade edilmektedir ve karar verici bireylerin rasyonel hareket ettiği varsayılmaktadır.”³² Beklenen faydanın maksimize edilmesi; finans çerçevesinde değerlendirildiğinde riske karşı finansal değerin rasyonel yönetimi olarak ifade

²⁷ Chen, “Expected Utility”, 2019, <https://www.investopedia.com/terms/e/expectedutility.asp> (26.10.2020).

²⁸ Tekin, 2016, s. 80

²⁹ Bailey, R.E., (2002). “Economics of Financial Markets.”, **Lecture Notes, Department of Economics, University of Essex**, U.K., <http://courses.essex.ac.uk>, (12.06.2021). Aktaran: Faruk Bostancı, 2003, s. 3

³⁰ Bostancı, 2003, s.5

³¹ Tekin, 2016, s. 79

³² Sefil ve Çilingiroğlu, 2011, s. 250

edilebilir.³³ Dolayısıyla şu çıkarımda bulunulabilir; beklenen fayda teorisi, bireylerin aldıkları finansal kararlardan hangi sonuçların ortaya çıkabileceğini bilmeden karar vermeleri gereken durumları analiz etmek için kullanılır. Yani bu kişiler, maksimum faydayı sağlayacak eylemi seçeceklerdir. Fayda teorisi kavramına göre, bir kişinin belirli bir zamanda karar alma olayına göre değişmeyen bir risk tutumuna sahip olması gerektiği anlaşılmaktadır fakat; fayda teorisinin belirsizlik altında karar verme davranışını açıklamak için kullanılamayacağı görülmektedir. Çünkü insanlar riske yönelik tutumlarını değiştirmiştir. Çoğu insan herhangi bir satın alma kararı verirken riskten kaçınma eğilimindedir. Öte yandan bireyler birçok ekonomik faaliyetlerinde kaçınılmaz olarak risk almak durumundadırlar. Eğer yatırımcı herhangi bir ekonomik faaliyetinde risk alınırken, olası her sonucun gerçekleşme olasılığını bilirse, nihai sonucu doğru bir şekilde tahmin edebilir. Fakat yine de yatırımcı rasyonel hareket etmeyebilir ve ön yargıları risk almasına engel olabilir. Bu ihtimal, teoride varsayılan rasyonel insanın risk tutumu ile zıttır. Ayrıca bireyler finansal işlemlerinde bir karar verirken bu kararların sonuçlarını tahmin edebilmek veya tespit edebilmek her zaman mümkün olmayabilir. Örneğin, bir yatırımcı borsada bir hisse senedi satın alırken gelecekte meydana gelebilecek bir olayın henüz borsayı fiyatlamamış olduğundan habersizdir. Analiz yapan yatırımcı elde edebileceği kazançla dair tespitlerde bulunsa bile duygusal faktörlerin devreye girme olasılığı göz ardı edilemez.

1.3.1. Beklenen Fayda Teorisine Bir Eleştiri: Matthew Rabin

Rabin 1999'da kaleme aldığı bir makalesinde, beklenen fayda teorisinin, mütevazı riskler söz konusu olduğunda işlevsiz olduğunu savunmuştur. Bu, artan marjinal fayda miktarları önemsiz olduğunda beklenen fayda teorisinin başarısız olduğu anlamına gelmektedir.³⁴

Matthew Rabin, “Riskten Kaçınma ve Beklenen Fayda Teorisi: Bir Kalibrasyon Teoremi” adlı makalesinde, küçük ve büyük bahisler üzerindeki risk tutumları arasındaki ilişkiyi kalibre eden bir teorem sunmuştur. Rabin, mütevazı risklerden kaçınmanın, servetin azalan marjinal faydasıyla hiçbir ilgisi olmadığı

³³ Sefil ve Çilingiroğlu, 2011, s. 250

³⁴ Chen, “Expected Utility”, 2019, <https://www.investopedia.com/terms/e/expectedutility.asp> (27.10.2020).

sonucuna varılması gerektiğini dile getirmektedir. Beklenen fayda teorisinin spesifik yapısının, mütevazı riskleri içeren durumları analiz etmek için kullanıldığında çok yanıltıcı olduğunu söylemektedir.³⁵ Rabin, beklenen fayda teorisinin, büyük ölçekli sigorta işlemleri için faydalı bir model olabileceğini savunur. Bunun sebebi ise, bireylerin sigorta ürünü satın aldıklarında elde edebilecekleri beklenen fayda ile bu ürene yatırılan miktarın ve bunu diğer fırsatlara ve ürünlere harcamanın beklenen faydası ölçüldüğünde, sigorta daha iyi bir seçenek gibi görünür. Çünkü temelde yatırılan tutar ile üründen beklenen fayda arasında büyük bir fark vardır. Dolayısıyla yatırılan miktar beklenen faydaya oranla fedakarlık yapabilecek bir tutardır.

Bir piyango bileti satın alan bir yatırımcı, bilet için yatırdığı tutarı kaybedebilir veya piyangoonun bir kısmını veya tamamını kazanabilir. Bir piyango bileti satın almaktan elde edilmesi beklenen faydanın, satın almamaktan daha büyük olduğunu görmek zor değildir.³⁶ Dolayısıyla, yatırımcının bilete ödediği miktarın değeri kazanma ihtimali olan miktara yani, beklenen faydasına oranla daha düşüktür.

Beklenen kazancı 1 milyon dolar olan bir piyango bileti olduğu düşünölsün ve fakir bir kişinin bileti 1 dolara satın aldığı varsayölsün. Varlıklı bir adam bileti ondan 500.000 dolara almayı teklif ederse mantıksal olarak, piyango sahibinin işleminden 50-50 kar sağlama şansı vardır. Bileti satıp 500.000 doları kazanma gibi daha güvenli olan seçeneğı tercih etmesi muhtemeldir. Bunun nedeni, bilet sahibi için azalan marjinal faydadır. Başka bir deyişle, hiç para kazanamaması ile 500.000 dolar kazanması seçeneğı, 500.000 ile 1 milyon dolardan çok daha karlıdır. Diğer bir farklı örnek olarak, zengin bir yatırımcıya örneğın bir milyonere yapılan aynı teklifi düşünün. Muhtemelen milyoner bileti satmayacaktır çünkü ondan bir milyon daha kazanmayı ummaktadır. Çünkü mevcut finansal durumu bunu göze alabilecek güçtedir.³⁷ Beklenen fayda çerçevesi içinde mütevazı riskli bir kumarın geri çevrilmesi, paranın marjinal faydasının, servetteki küçük değışiklikler için çok hızlı bir şekilde azalması gerektiğı anlamına gelir.³⁸ Aslında temelde burada anlatılmak istenen, bireyler bir

³⁵ Matthew Rabin, "Risk Aversion and Expected-Utility Theory: A Calibration Theorem" **University of California**, 2000, s. 2, <https://escholarship.org/content/qt731230f8/qt731230f8.pdf>, (12.06.2021).

³⁶ Chen, "Expected Utility", 2019, <https://www.investopedia.com/terms/e/expectedutility.asp> (27.10.2020).

³⁷ Chen, "Expected Utility", 2019, <https://www.investopedia.com/terms/e/expectedutility.asp> (27.10.2020).

³⁸ Rabin, 2000, s.2

yatırım yaparken, zihinsel faktörlerin etkisi altında karar verebilir. Verilen örnekte olduğu gibi, 1 milyon kazanmak 500.000 dolar kazanmaya oranla daha faydalı ve daha karlı bir seçenektir fakat risk faktörü yatırımcının karar vermesini değiştirebilir. Bu durum, yatırımcıyı rasyonel davranan bir birey olmaktan alı koyar.

Rabin, beklenen fayda teorisi insanların laboratuvar menfaatleri ölçeğindeki kararlarda neredeyse risksiz olacaklarını ifade etmektedir. Deneylerdeki deneklerin (beklenen fayda teorisinin yatırımcı profili kastedilmektedir) riskten kaçındıkları düşünülürse, bunların beklenen fayda maksimizatörleri olmadıkları bilinebilir şeklinde ifade etmektedir.³⁹ Buradan hareketle, beklenen fayda teorisinin, mütevazı bahisler üzerindeki riskten kaçınma ile büyük bahisler üzerindeki riskten kaçınma arasındaki ilişki hakkında yanlış tahminlerde bulunduğunu, risk tutumlarını ölçerken, risk tutumu tahminlerindeki farklılıkların hesaba katılmadığını, düşük veya orta riskli yatırım fırsatlarının hakim olduğu veri kümelerinin, daha büyük ölçekli yatırım fırsatlarının hakim olduğu veri kümelerinden çok daha yüksek riskten kaçınma tahminleri sağlaması muhtemel olduğunu anlamaktayız. Chen ve Rabin'in yazılarında, yatırım işlemlerinde kayıptan kaçınmanın yatırımcıların kazanımlardan çok, mevcut yaşam standartlarına yani statüsüne göre değişebileceğini ve faydalarının seviyelerinden ziyade servetteki değişiklikler tarafından belirlendiği ifade edilebilir. Temel nokta, teorisinin bireylerin davranış şekillerindeki farklılıklarına burada kastedilen zihinsel yollara başvurabileceği ihtimallerine olan tutumudur. Yatırımcıların ön yargıları, mevcut mali durumlarındaki risk algıları ve tepkileri yadsınamaz faktörlerdir.

1.3.2. Beklenen Fayda Teorisi Üzerine Eleştiriler: Allais ve Ellsberg Paradoksları

“Bireylerin gerçek hayatta verdikleri kararların öncesinde bu kararların sonuçlarının olasılık tahminlerini yapmaları çoğunlukla güçtür. Bu nedenle L. Savage (1954) tarafından ortaya atılan Sübjektif Beklenen Fayda Teorisi, tercihlerin bireyin sübjektif olasılık değerlendirmesiyle çarpılan fayda fonksiyonu olarak tanımlanmıştır.”⁴⁰ “Allais'nin, Allais Paradoksu ismiyle adlandırılan seçim kararı

³⁹ Rabin, 2000, s.8

⁴⁰ Sefil ve Çilingiroğlu, 2011 Aktaran: Tekin, 2016, s. 91

örnekleri, Savage modeline gelen ilk eleştirilerdendir. Bu paradoksta modelin kesinlik prensibine aykırı durumlar yer almaktadır.”⁴¹ “Allais Paradoksu olarak literatürde yer alan bu çalışma, belirsizlik altındaki herhangi bir seçimin değerlendirilmesinden bağımsız olarak belirlenebilecek bir psikolojik değer indeksinin olduğunu kabul etmektedir.”⁴²

Allais'in bu çalışmasında, insanların her zaman beklenen faydayı dikkate alarak karar vermediklerini savunmaktadır. Buna yönelik olarak yapılan deneyde, bireylerin birbirinden farklı oranlarda kazanma ihtimallerinin olduğu birkaç seçeneği seçmelerini ister. Denekler tarafından tercih edilen seçeneklere bir çıkarım olarak, bireylerin beklenen değeri değil, beklenen faydayı maksimize ettiğini gözlemlemektedir. Dolayısıyla Allais Paradoksu, rasyonel tüketici davranışına dayanan yaklaşımların bir eleştirisidir.

1961'de Daniel Ellsberg, “Risk, Belirsizlik ve Savage Aksiyomları” adlı makalesinde insanların risk ve belirsizlikle nasıl başa çıktığını incelemektedir. Ödül sistemine dayanan bir deneyde katılımcılara iki farklı kura torbası verilir. Birinci torbada 100 adet kırmızı ve siyah top vardır ancak dağılımı bilinmemektedir. İkinci torbada ise 50 kırmızı ve 50 siyah top bulunur. Katılımcı birinci torbadan yani dağılımın belirsiz olduğu torbadan, kırmızı top çekeceğine bahse girer ve “kırmızı” top çekilirse katılımcı 100 dolar kazanacak buna karşılık siyah top çekilirse hiç para kazanamayacaktır. Aynı zaman da katılımcı ikinci torbadan bahis yapmayı da tercih edebilir katılımcılar özgür bırakılmıştır. “Siyah1 ve Kırmızı1” ifadeleri birinci torbadaki herhangi bir topu, “Siyah2 Kırmızı2” ise ikinci torbadaki herhangi bir topu ifade etmektedir.

Deneyde katılımcılara aşağıdaki sorular sorulur:⁴³

1. Birinci torbada yani topların dağılımının belirsiz olduğu torbadan hangisine bahis yapmayı tercih edersiniz? Kırmızı mı Siyah mı? yoksa kayıtsız mı kalırsınız?

⁴¹ Surowik Dariusz, “Leonard Savage’s Mathematical Theory of Decision”, **Studies in Logic, Grammar and Rhetoric**, Cilt: 5 Sayı: 18, 2002, ss. 65- 75 Aktaran: Uğur Şener, 2015, ss. 47-48

⁴² M. Allais, “An Outline of My Main Contributions to Economic Science”, **Nobel Lecture, France**, 1988, s. 240 Aktaran: Asena Gizem Yiğit, 2019, s. 104

⁴³ Daniel Ellsberg, “Risk, Ambiguity, and the Savage Axioms”, **The Quarterly Journal of Economics**, Cilt: 75, Sayı: 4, 1961, ss. 643-649

2. İkinci torbadan (50 siyah 50 kırmızı) hangisine bahis yapmayı tercih edersiniz?
3. Birinci torbadan mı kırmızı top (kırmızı1) tercih edersiniz? Yoksa ikinci torbadan kırmızı top (kırmızı2) mu tercih edersiniz?
4. Birinci torbadan mı siyah top (siyah1) tercih edersiniz? Yoksa ikinci torbadan siyah top (siyah2) mu tercih edersiniz?

Kırmızı bir top seçeceklerine dair bahis yapmaları istendiğinde, katılımcılar topların dağılımının bilindiği ikinci torbayı tercih etmişlerdir. Bu durum, katılımcıların topların dağılımının bilinmediği torbada kırmızı toplara oranla daha fazla siyah top olduğuna inandıkları anlamına gelir. Dolayısıyla katılımcılar siyah bir top seçmek için bahis yapmak zorunda kalırlarsa, dağılımın bilinmediği torbayı yani birinci torbayı seçmeleri beklenmektedir. Fakat, katılımcılar bu durumda birinci torbayı seçmemektedirler. Katılımcılar dolaylı olarak siyah topların dağılımının bilinmediği birinci torbada daha fazla siyah top olduğuna inanmalarına rağmen, yine de ikinci torbayı tercih etmektedirler. Bu nedenle, bu davranış katılımcıların önceki inançlarıyla çelişir. Bu deney, insanların risklerin belirsiz olduğu durumlardan kaçındıklarını göstermektedir.

Ramsey-Savage yaklaşımının temel kuralını uygulayan bir gözlemcinin, kırmızı2'yi kırmızı1'den daha olası olarak görüldüğü sonucunu geçici olarak çıkaracağını ifade etmektedir. Aynı katılımcının siyah2'nin siyah1'den daha olası olduğu çıkarımını yapacağını ifade etmektedir. Aynı anda Siyah2 ve Kırmızı2'nin daha yüksek olasılığa sahip olmasının olasılık ilişkileri temel özellikleriyle tutarsız olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla Ellsberg, Savage'ın modelinde, bireylerin tercihlerini tamamen olasılıklardan çıkarmanın yanlış olduğunu belirtmektedir. Ellsberg makalesinde, bu deneyin çıktılarını gözeterek Savage yaklaşımının P1 ve P2 yani ilk iki aksiyomunun ihlal edildiğini ifade etmektedir.

Ellsberg, bir farklı deneyinde ise, bir torbada 90 adet top vardır. 30 tanesinin kırmızı, kalan 60 topun renklerinin ise siyah ve sarı olduğu bilinmektedir. Ancak, bu 60 topun kaç tanesinin sarı kaç tanesinin siyah olduğu bilinmemektedir. Torbadan rastgele bir top çekilmektedir ve aşağıdaki eylemler dikkate alınmaktadır:

Torbadan bir top çekilecek ve bahisler bu topun rengine göre yapılacaktır. 1 numaralı bahis kırmızıya 100 USD oynamak, 2 numaralı bahis ise siyaha 100 USD oynamak anlamına gelmektedir.⁴⁴

Tablo 1: Ellsberg Deneyi (a)

	Kırmızı	Siyah	Sarı
1.	100 USD	0 USD	0 USD
2.	0 USD	100 USD	0 USD

Kaynak: Daniel Ellsberg, 1961, s. 654

Ellsberg deneyinde, 3 numaralı bahsi kırmızı veya sarıya oynamak, 4 numaralı bahsi ise siyah veya sarıya oynamak olarak tanımlanmaktadır. Katılımcıların 1 ile 2 seçeneklerinde ve 3 ile 4 seçeneklerinde yapacakları tercihler gözlemlenmektedir.

Tablo 2: Ellsberg Deneyi (b)

	Kırmızı	Siyah	Sarı
3.	100 USD	0 USD	100 USD
4.	0 USD	100 USD	100 USD

Kaynak: Daniel Ellsberg, 1961, s. 654

Bu deneyde en sık rastlanan sonuç 1 numaralı ve 4 numaralı bahislerin 2 ve 3'e oranla daha çok tercih edilmesidir. Bu durum, Savage'ın kesin olma prensibini ihlal etmektedir. İlk tablodaki sonuç, 1 numaralı bahsin 2 numaralı bahse tercih edilmesi, denegin siyah yerine kırmızı üzerine bahis oynamayı tercih ettiğini ima etmektedir yani kırmızının siyahtan daha olası olduğunu düşünülmektedir. Bu sonuca göre bahis 1 ve bahis 3 aynı anda seçilmelidir fakat; katılımcıların büyük çoğunluğu siyah ve sarıyı kırmızı ve sarıya oranla daha olası bulmaktadırlar. Dolayısıyla getirilerin

⁴⁴ Ellsberg, 1961, s.654

herhangi bir değeri için, bu seçimlerin fayda matematiksel beklentisini maksimize edecek şekilde tanımlanabileceği olasılık sayılarını bulmak imkansızdır. Ellsberg, tercihlerin bire bir olasılıklarla ilişkili olduğu argümanına karşı çıkmaktadır. Bu sonuçlara göre Savage'ın kesin olma ilkesinin yanlış olduğunu belirtmektedir.⁴⁵ Bu ifade ve sonuçlar, bireylerin aldıkları kararlarda beklenen faydayı maksimum seviyede hedefleyerek davrandıkları bakış açısının yani beklenen fayda teorisinin yanlış olduğunu göstermektedir. Bu durum aynı zaman da bireylerin rasyonel hareket ettikleri varsayımının da yanlış olduğunu ortaya koymaktadır.

Benzer bir başka çalışma olarak John W. Payne ve Myron L. Braunstein 1978 yılında yaptıkları çalışmada üniversite çağındaki yirmi beş katılımcıya deney uygulamışlardır. Uygulanan deneyler Allais ve Ellsberg paradokslarında olduğu gibi kumar üzerinedir. Seçim setindeki risk arttıkça karar vericilerin diğer karar stratejilerini benimseme eğilimi artmıştır. Böyle bir sonuç, riskli olmayan durumlarda tercihli seçim üzerine önceki deneylerle tutarlıdır ve karar vericilerin görevleri daha karmaşık hale geldikçe seçim sezgisellerine başvurdıkları fikrini destekler.⁴⁶

1.4. SINIRLI RASYONALİTE

Allais ve Ellsberg Paradokslarından sonra ortaya çıkan en önemli açıklayıcı çalışmalardan biri 1964'te Yale Üniversitesi'nden Victor Vroom tarafından yapılmıştır. Bireylerin çalışma-motivasyon ilişkisini ele alan, bireylerin inançlarının psikolojik olarak bir motivasyon gücü oluşturduğunu öne sürer bu çalışma, Beklenti Teorisi'nin ilk adımı olarak da değerlendirilebilir. Beklenti Teorisi, Beklenen Fayda Teorisinin bir eleştirisi olarak ortaya çıkmıştır ve 1955'te Herbert Alexandre Simon tarafından sunulan Sınırlı Rasyonelite kavramını ana varsayım olarak almaktadır. Davranışsal Ekonominin de temel varsayımı olan Sınırlı Rasyonelliğe göre, bireyler sadece belli bir ölçüde rasyoneldir ve davranışların büyük bir kısmı duyguları tarafından belirlenmektedir.⁴⁷ 1978'de Nobel Ekonomi Ödülü'nü alan Simon'un ekonomi

⁴⁵ Ellsberg, 1961, s. 655

⁴⁶ John W. Payne ve Myron L. Braunstein, "Risky choice: An examination of information acquisition behavior" **Memory & Cognition**, Cilt: 6 Sayı: 5, 1978, ss. 554-561

⁴⁷ Asena Gizem Yiğit, "Rasyonel Bireyin Beklenen Fayda Teorisine Davranışsal Yaklaşım: Sınırlı Rasyonelliğin Beklenti Teorisi", **Bilim Dünyasında Multidisipliner Çalışmalar**, Berikan Yayınevi, Ankara, 2019, s. 106

literatürüne en önemli katkılarından biri, 1955 yılında Journal of Economics'te yayınlanan “Rasyonel Seçim Davranış Modeli” adlı makalesidir. Bu makale, rasyonelitenin sınırlı doğası ve ilk kez “İdari Davranışta” ifade edildiği şekliyle bunun çıkarımları ile ilgili fikirleri detaylandırmaktadır.⁴⁸

Simon “Rasyonel Seçim Davranış Modeli” makalesinde, geleneksel iktisat teorisinin, “ekonomik” olma yolunda “rasyonel” olan bir bireyi ele almaktadır. Bu bireyin, eksiksiz olmasa da en azından etkileyici bir şekilde bilgi birikimine sahibi olduğu varsayımı söz konusudur. Ayrıca, iyi organize edilmiş ve istikrarlı bir tercihler sistemine ve kendisine sunulan alternatif eylem yollarını hesaplamasına olanak tanıyan bir hesaplama becerisine sahip olduğundan bahsetmektedir. Ekonomideki son gelişmelerin, bu şematize edilmiş ekonomik insan modelinin bir teoriyi inşa etmek için uygun bir temel sağlayıp sağlamadığına dair büyük şüpheler uyandırmakta olduğunu savunmaktadır. Makalesinin amacı ise, bu şüpheleri tartışmak veya haklı olup olmadıklarını belirlemek değildir. Bunun yerine, “ekonomik insan” kavramının oldukça kapsamlı bir revizyona ihtiyaç duyduğunu varsaymaktadır ve revizyonun izleyeceği yöne ilişkin bazı önerilerde bulunma, “organizmaların* davranışındaki gerçek karar süreçlerine şimdiye kadar önerilen tanımlardan daha yakından modellenen “rasyonel seçim” tanımlarını oluşturmaktır”. Simon’a göre, bireylerin öğrenme ve seçim süreçlerine ilişkin mevcut psikolojik bilgileri ile ekonomik ve idari teori için gerekli bilgi türleri arasındaki mesafe oldukça büyüktür. Dolayısıyla geleneksel iktisat teorisinin, rasyonel insana dair varsayımlarını daha doğrusu bu rasyonel insanın rasyonelliğini bulunduğu ortam ve yapılar itibarıyla psikolojik açıdan değerlendirmektedir. Kesin bir teori için gerekli olacak karar süreçlerinin deneysel bilgi türlerinden yoksun olan gerçek dünyanın zorlukları, mevcut aşamada teoriye ancak nispeten sistematik olmayan ve titiz bir şekilde girebileceğini savunmaktadır. Bireylerin, karar alma özelliklerini veya bu karar alma süreçlerindeki seçimlerin gerçekleştiği çevrenin geniş özelliklerini bilme konusuna tamamen hakim olmadığını ileri sürmektedir. Simon, rasyonel hesaplamanın nesneleri olmayan ortak kısıtlamalar arasında, (i) Seçime açık alternatifler kümesi, (ii) getirileri belirleyen ilişkiler

⁴⁸ Michael Mintrom, “Herbert A. Simon, İdari Davranış: İdari Organizasyonda Karar Verme Süreçleri Üzerine Bir İnceleme” **Oxford Üniversitesi Yayını**, Oxford, 2015, s. 1

(tatminler, hedefe ulaşma) seçilen alternatifin bir işlevi olarak ve (iii) ödemeler/Seçimler arasındaki tercih sıralaması gibi unsurları öne sürmektedir.

Simon'a göre, belirli kısıtlamaların rasyonel davranış modeline göre seçilmesi veya reddedilmesi bu rasyonel organizmanın(yapının), hangi değişkenleri kontrol ettiği, hangi değişkenleri esas aldığı konusunda sabit varsayımlar vardır. Dolayısıyla modele göre, alternatifler hakkındaki sahip olunan bilgi, optimizasyonun yani en iyiyi seçmenin belirli bir maksimum beklenen değerini içermektedir. Simon, organizmanın (esas alınan yapının) psikolojik sınırlarından dolayı yani hesaplama ve tahmin yeteneği açısından bireylerin rasyonellik çabasının, son derece yanlış ve basitleştirilmiş bir yaklaşım olduğunu ifade etmektedir.⁴⁹ Bir satranç oyununa ve stratejisine ilişkin verdiği örnekte, tüm pozisyonların nesnel anlamda "kazanıldı", "kaybedildi" olarak kategorize edilebileceğini ancak; oyuncunun bakış açısından, pozisyonlar, bunun yeterliliğine bağlı olarak "açıkça kazanıldı", "açıkça kaybedildi" ve benzeri olarak kategorize edilebileceğini ifade etmektedir. Gerekli olan tek faktörün, değerlendirme işlevinin, kazanılan, kaybedilen veya çekilen üç durumdan birinde bir pozisyonun başka bir durumda bir pozisyona dönüştürüldüğünü tespit etmede makul derecede hassas olmasıdır. Oyuncunun, "en iyi" hamleyi yapmak yerine, sadece "iyi" bir hamleyi araması gerektiğini ifade etmektedir. Bu sayede, basit bir ödeme/seçim fonksiyonunun ve olası sonuçlara göre davranış alternatiflerini kademeli olarak iyileştirmeye yönelik bir sürecin getirilmesiyle, rasyonel bir karara varma sürecinin hesaplama açısından büyük ölçüde basitleştirilebileceğini savunmaktadır.⁵⁰ Simon, bilişsel sınırlamaların varlığında, karar vericilerin "maksimize etmek" yerine "tatmin ettiğini" iddia etmektedir. Yani, tüm olası alternatifleri kapsamlı bir şekilde karşılaştırmak yerine "yeterince iyi" eylemler seçme eğilimindedirler.⁵¹ Bununla birlikte, Simon 1947 yılında yazdığı "İdari Davranış" kitabında, "yaklaşık" rasyonalite tanımlarını oluşturmanın daha geniş amacının, bir bireyin veya örgütsel bağlamda kararlar alan birey gruplarının davranışlarına ilişkin

*Herbert Alexandre Simon "Rasyonel Seçim Davranışsal Modeli" adlı makalesinde birçok kez "organism" kelimesini kullanmaktadır. Bu kelimenin anlamı, "örgüt, yapı, organizma" vb. anlamlara gelmektedir. Bu tez çalışmasında "organism" kelimesi "organizma ve yapı" olarak kaleme alınmaktadır.

⁴⁹ Herbert Alexandre Simon, "Rasyonel Seçim Davranışsal Modeli", *Quarterly Journal of Economics*, Cilt: 69, Sayı: 1, 1955, ss. 99-101

⁵⁰ H. Simon, 1955, ss.105-106

⁵¹ M. Mintrom, 2015, ss. 2-3

bir teori oluşturmak için bazı malzemeler sağlamak olduğunu ifade etmektedir. Karşılaşılması gereken bariz paradoksun, firmanın ekonomi teorisinin ve yönetim teorisinin, bu davranışın en azından “kasıtlı olarak” rasyonel olduğu durumlarda insan davranışını ele almaya çalışması olduğu ifade eder. “Ekonomik, rasyonel insan” veya “idari insan” yerine, sınırlı bilgi kabiliyetine sahip bir yapı tercih edildiğinde her şeyin daha makul bir düzeyde açıklığa kavuşacağını savunmaktadır. Kitabında onun sözleri ile;

*Rasyonel birey, organize ve kurumsallaşmış bir bireydir ve olmalıdır. İnsan psikolojisinin müzakere üzerine koyduğu ağır sınırlar gevşetilecekse, birey kararlarında katıldığı organize grubun etkisine tabi olmalıdır. Kararları yalnızca kendi zihinsel süreçlerinin ürünü olmamalı, aynı zamanda etkili olmanın organize grubun işlevi olduğu daha geniş düşünceleri de yansıtmalıdır.*⁵²

Bir bireyin tek başına yüksek bir rasyonaliteye ulaşmasının imkansız olduğunu, keşfetmesi gereken alternatiflerin sayısının ve onları değerlendirmek için ihtiyaç duyacağı bilginin büyüklüğü doğrultusunda nesnel rasyonaliteye bir yaklaşım olarak düşünmenin mümkün olmadığını, akılcılığın tüm olası alternatif davranışlar arasında bir seçim yapılmasını gerektirdiğini fakat; gerçek davranışlarda tüm bu olası alternatiflerin çok azının akla geldiğini ifade etmektedir.⁵³ Uygulamada, kararlar yalnızca dış faktörlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Burada karar verme süreci, karmaşıklığa ve belirsizliğe neden olan içsel faktörlerle doludur. Böyle bir ortamda rasyonel seçim bir seçenek değildir çünkü gelecekteki durumlar ve sonuçlar hesaplanamamaktadır. Genel olarak, bireylerin rasyonel bir şekilde hareket etme veya optimize etme şansı yoktur. Sonuç olarak, yalnızca hesaplamalara dayalı yöntemlerden ziyade yargısal seçimler gerekli olmaktadır. Gerçekliğin karmaşık ve belirsizlikle dolu olduğu varsayıldığında, bireyler rasyonel hareket etme yolları aramak yerine bu durumla başa çıkmanın rasyonel yollarını aramalıdır. Hesaplanamayan bir sorunla karşılaşan karar vericiler, belirli bir süre sonra bilişsel ve bilgi işleme yeteneklerinin sınırlarını fark edeceklerdir.⁵⁴

Herbert A. Simon’un görüşüne göre, rasyonellik kavramı, bireylerin davranışları hakkında herhangi deneysel veya gözlemsel bir kanıta dayandırılmadan onların karar vermeleri üzerine kesin tahminlere izin vermektedir. H. Simon, bireylerin

⁵² Herbert A. Simon, “İdari Davranış”, **Macmillan**, 1947, s. 111 Aktaran: M. Mintrom, 2015, s. 4

⁵³ H. Simon, 1947, ss. 39-41, 80-84, 92-94, 96-102, 240-244

⁵⁴ M. Akif Özer, “Herbert Simon’un Yönetim Bilimine Katkıları Üzerine Değerlendirmeler” **Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 11, 2016, s. 178

rasyonelliğinin tüm değişkenler üzerinde etkin olamayacağını yani bireylerin sınırlı bir bilgi birikimine ve yeteneğine sahip olduğunu ileri sürmektedir. Bireylerin tatmin edici olan yani en optimal olan seçeneği, en iyi yerine yeterince iyi olanı tercih edeceğini ifade etmektedir. Dolayısıyla geleneksel iktisat teorisinin rasyonel olan birey varsayımına karşı çıkmakta, rasyonel insanı psikolojik açıdan değerlendirmekte ve bireylerin sınırlı bir rasyonelliğe sahip olduğunu savunmaktadır.

1.5. BEKLENTİ TEORİSİ

“Beklenen fayda kavramını ilk ortaya atan kişi olan Daniel Bernoulli’nin (1700-1782) bu kavramı geliştirmesini sağlayan olay, kuzeni Nicholas Bernoulli’nin (1687-1759) 1713’te Pierre Reymond de Montmort’a (1678-1719) yazdığı mektupta ortaya attığı Petersburg paradoksudur.”⁵⁵

Beklenen Fayda Teorisi, risk altında karar verme analizine hakim olmakta, rasyonel seçimin normatif bir modeli olarak kabul edilmekte ve tanımlayıcı bir ekonomik davranış modeli olarak kabul edilmektedir. Beklenen fayda teorisinde, sonuçların faydaları olasılıklarına göre ağırlıklandırılmaktadır. Kahneman ve Tversky çalışmalarında, bireylerin tercihlerinin bu ilkeyi sistematik olarak ihlal ettiği bir dizi seçim problemini açıklamakta bir başka deyişle tercihlerin sistematik olarak beklenen fayda teorisinin aksiyomlarını ihlal ettiği birkaç seçim problemi sınıfını açıklama amacı gözetmektedir. Fayda fonksiyonunun alanının, kazançlar veya kayıplardan ziyade nihai durumlar olduğunu ifade etmektedirler.⁵⁶

Kahneman'a göre teori, parasal sonuçları ve belirtilen olasılıkları olan basit beklentiler için geliştirilmiştir. Ancak daha kapsamlı seçeneklere genişletilebilmektedir. Bu teori, karar sürecindeki iki aşamayı birbirinden ayırır: düzenleme aşaması ve bir değerlendirme aşaması. Düzenleme aşamasının işlevi, sonraki değerlendirmeyi ve seçimi basitleştirmek için seçenekleri düzenlemek ve

⁵⁵ Neugebauer, Tibor, “Petersburg Paradoksunda Ahlaki İmkansızlık: Bir Literatür Araştırması ve Deneyisel Kanıt”, **LSF Research Working Paper Series**, 2010, Cilt: 10, Sayı: 174, ss. 1-43 Aktaran: Uğur Şener, 2015, s. 40

⁵⁶ Daniel Kahneman ve Amos Tversky, “Beklenti teorisi: Risk Altında Karar Analizi”, **Econometrica: Journal of the Econometric Society**, Cilt: 47, Sayı: 2, 1979, s. 263

* Harry Markowitz Amerikalı bir ekonomisttir. İlgili konuda olan makalesi: “Zenginliğin Faydası” *Journal of Political Economy* (1952)

yeniden formüle etmektir. Çalışmada, bireylerin gerçekleşen sonuçları refah durumlarından ziyade kazançlar ve kayıplar olarak algıladıklarını ifade edilmektedir. Kazançlar ve kayıplar, bazı referans noktalarına göre tanımlanır. Referans noktası genellikle mevcut varlık pozisyonuna karşılık gelmekte; bu durumda kazançlar ve zararlar, alınan veya ödenen fiili tutarlarla çakışmaktadır. Referans noktasının konumu ve sonuçların kazançlar veya kayıplar olarak kodlanması, sunulan olasılıkların formülasyonundan ve karar vericinin beklentilerinden etkilenebilmektedir. Kahneman ve Tversky, değerlendirme modelinin birçok unsurunun, beklenen fayda teorisini değiştirmeye yönelik önceki çalışmalarda ortaya çıktığını ifade etmektedir. Harry Markowitz⁵⁷, faydanın nihai varlık pozisyonları yerine kazançlar ve zararlar (kayıplar) üzerinde tanımlanmasını öneren ilk kişidir; bunun, faydaya ilişkin deneysel ölçümlerin çoğunda dolaylı olarak kabul edilen bir varsayım olduğundan söz etmektedirler. Makalelerinde, Markowitz'in olumlu ve olumsuz beklentiler arasında tercihlerde risk arayışının varlığına dikkat çekmekte olduğunu ve hem olumlu hem de olumsuz alanlarda dışbükey ve içbükey bölgelere sahip bir fayda işlevi önerdiğini ifade etmektedirler.⁵⁷ “Markowitz'in (1952) ortalama varyans analizi ise gerçek hayatta en sık kullanılan karar verme modelidir. Bu modelde, alternatifler değerlendirilerek, minimum düzeyde risk içeren beklenen bir getiri düzeyinde en fazla getiriye sahip alternatifin tercih edilmesi amaçlanır.”⁵⁸

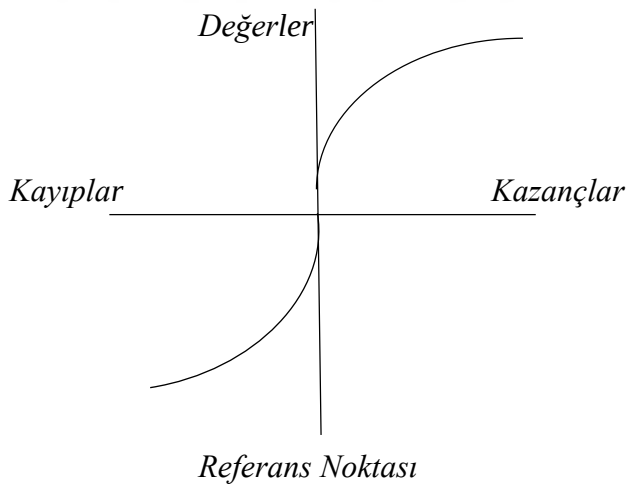
Kahneman ve Tversky'ye göre beklenen fayda teorisinin anormallikleri, karar vericiler tarafından tercihlerinin tutarsız veya kabul edilemez olduğunu fark ettiklerinde düzeltilebilmektedir. Ancak birçok durumda, karar vericilerin tercihlerinin uymak istedikleri karar kurallarını ihlal edebileceğini keşfetme olanaklarının olmadığını savunmaktadırlar. Belirli bir sıcaklıktaki bir nesne, kişinin uyum sağladığı sıcaklığa bağlı olarak dokunulduğunda sıcak veya soğuk olarak deneyimlenebilir. Aynı ilke sağlık, prestij ve zenginlik gibi duyusal olmayan nitelikler için de geçerli olmaktadır. Örnek olarak, aynı zenginlik seviyesi, mevcut varlıklarına bağlı olarak bir kişi için yoksulluk ve bir başkası için zenginlik anlamına gelebilir. Kahneman ve Tversky'e göre, para için fayda fonksiyonuna ilişkin herhangi bir durum, özel

⁵⁷ D. Kahneman ve A. Tversky, 1979, ss. 274-276

⁵⁸ Neslihan Fidan Keçeci, “Second Order Stochastic Dominance Efficiency Analysis of Borsa Istanbul”, **Journal Of Economics Finance and Accounting**, Cilt: 2 Sayı: 3, 2015. Aktaran: B. Tekin, 2016, s. 79

koşulların tercihler üzerindeki etkisine yer bırakmalıdır. Bir ev satın almak için 60.000 dolara ihtiyaç duyan bir bireyin fayda işlevi, kritik değere yakın istisnai derecede dik bir artış ortaya çıkarabilmektedir. Benzer şekilde, bir bireyin kayıplara karşı isteksizliği, onu evini satmaya ve daha az tercih edilen bir bölgeye taşınmaya zorlayacak olan kaybın yakınında keskin bir şekilde artabilmektedir. Bu nedenle, bir bireyin türetilmiş değer (fayda) işlevi, belirli miktarlarla ilişkili ek sonuçlardan etkilenebileceğinden, her zaman paraya karşı yalın tutumları yansıtmamaktadır. Bu tür karışıklıklar, kazançlar için değer fonksiyonunda dışbükey bölgeler ve kayıplar için değer fonksiyonunda içbükey bölgeler oluşturabilmektedir. İkinci durum daha yaygın olabilir çünkü büyük kayıplar genellikle yaşam tarzında değişiklikleri gerektirmektedir.⁵⁹ Beklenti teorisinin varsayımlarına göre insan davranışı iki şekilde gerçekleşmektedir. Birinci varsayımı, bireylerin duygularının, aldıkları kararları olumsuz etkilemesidir. İkinci varsayımı ise, bilişsel önyargılar bireylerin rasyonel kararlar vermesini zorlaştırmaktadır.⁶⁰

Şekil 1: Değer İşlevi Modeli

Kaynak: D. Kahneman ve A. Tversky, 1979, s. 279

“S” şeklinde olan bu eğri incelendiğinde, bireylerin kayıplara ve kazanımlara tepkileri farklı olduğu için referans noktasından sonra farklı bir görünüm aldığı

⁵⁹ D. Kahneman ve A. Tversky, 1979, ss. 276-278

⁶⁰ Tekin, 2016, s. 92

görülmektedir. Değer fonksiyonu referans noktasından sapmalar üzerinde tanımlanmış; kazançlar için içbükey (konkav) ve kayıplar için dışbükey (konveks) ve kayıpların kazançlardan daha dik olduğu görülmektedir. Bunun sebebi aynı kazanç biriminden elde edilen fayda, aynı birim kaybın neden olduğu kayıptan daha az olmasıdır. Kahneman ve Tversky'nin "Beklenti Teorisi: Risk Atında Karar Analizi" adlı çalışmaları, bireylerin kazançlarla ilgili risklere yönelik tutumlarının, kayıplara yönelik risk tutumlarına göre asimetrik olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun anlamı, bir bireyin kazanmaya karşı olan tutumunun, kaybetmeye karşı olan tutumundan daha farklı olmasıdır. Aynı zamanda, kaybı önlemeye karşı takındığı tutum ve istek, risklerden uzak kalma isteği ile bağlantılıdır. Beklenti Teorisi, bireylerin davranışlarını risk ve belirsizlik açısından incelemek ve tahminlerde bulunabilmek için tercih edilebilecek önemli bir teoridir. Bir gelecek perspektifi olarak bu teori, yatırımcıların risk aldıkları durumlarda her zaman akla ve mantığa uygun bir şekilde davranmadıklarını savunmaktadır. Makalede ağırlıklı olarak parasal konular ele alınsa da sonuçlara göre teori, yaşam kalitesi gibi diğer nitelikleri içeren seçeneklere de uygulanabilir.

1.6. GELENEKSEL FİNANS VE DAVRANIŞSAL FİNANS TEMELLERİ

Geleneksel finasta bireylerin yatırımlarında faydalarını maksimize ederek risksiz kararlar alma davranışında oldukları öngörülmektedir. Bunun nedeni, geleneksel bakış açısının bireyleri rasyonel davranan ve rasyonel kararlar veren insanlar olarak varsaymasıdır. Bu durum, bireylerin tamamen bilgiyle donatılmış, önyargısız yatırımcılar olduğunun varsayıldığını, dolayısıyla yatırımcıların faydalarını en üst düzeye çıkaracak şekilde hareket etmelerinin beklendiğini göstermektedir. Geleneksel finansa yönelik eleştirilerin bireylerde geleneksel bakış açısının üstlendiği özelliklere dayandığını anlamaktayız. Deneylerin sonuçlarına göre birçok çalışma, bireylerin rasyonel davranmaktan uzak durduğunu ve defalarca riskten kaçınan davranışlar sergilediğini ortaya çıkarmaktadır. Bunlardan bazıları çalışmamıza dahil edilmiştir. Davranışsal finans temelinde, bireylerin risk almaktan kaçınabilen, tam bilgiye sahip olduklarını varsaymak için yeterli kanıta sahip olmayan ve her durumda faydasını en üst düzeye çıkaracak şekilde karar alamayan yatırımcılar olduğu

görülmektedir. Bu durum araştırmacılar tarafından araştırmalarında deneylerle kanıtlanmaktadır. Bu çalışmalardan birine örnek olarak yukarıda verilen Elsberg paradoksu örnek olarak gösterilebilir.

Geleneksel finans teorileri hataya açık olmayan kusursuz şekilde kararlar alan insanı (homoeconomikus) temel almaktayken, davranışsal finans hataya açık ve duygularını kararlarına yansıtabilen insanı (homosafiyeni) temel alır. Homoeconomikus mükemmel kararlar verir ve herhangi bir satın alma eyleminde kusursuz tercihlerde bulunan bireydir. Bir nebze iç görüşü olan herkes, homoeconomikus varsayımının yanlış olduğunu bilmektedir. Finans alanındaki davranışçılar, homoeconomikus'u daha gerçekçi bir finansal aktör modeliyle değiştirmeye çalışmaktadır. Yaklaşımlar arasındaki ayrım tamamen teorik temellerinde yatmaktadır. Birçok çalışma, psikolojik teorileri test etmek için ekonometrik teknikleri kullanır ve bu nedenle uygun şekilde davranışsal olarak adlandırılır. Diğerleri, ekonomik teoriyi test etmek için deneysel yöntemler kullanır ve bu nedenle uygun şekilde geleneksel olarak adlandırılır. Geleneksel finans, insan psikolojisinin hiçbir unsurunu içermemektedir.⁶¹

1.7. DAVRANIŞSAL FİNANS VE BİLİŞSEL FAKTÖRLER

Davranışsal finans genellikle psikolojinin finasta uygulanması olarak tanımlanır. Davranışsal finans iki konuya ayrılır: EPH'de tanımlanan anormallikleri tespit eden davranışsal finans makrosu ve klasik ekonomi teorisi, portföy teorisi ve EPH tarafından önerilen rasyonel davranışların aksine bireysel yatırımcıların psikolojik önyargılarını kapsayan mikro davranışsal finans.⁶²

M. Lekovic'e göre, 1990'larda, davranışsal finans olarak bilinen yeni bir alan birçok akademik dergide, iş yayınında ve hatta yerel gazetelerde ortaya çıkmaya başladı. Davranışsal finansın temelleri 150 yıl öncesine kadar izlenebilir. 1800'lerde ve 1900'lerin başında yazılan birkaç orijinal kitap, davranışsal finansın başlangıcı olmaktadır. Lekovic, davranışsal ve standart finansın olumlu ve olumsuz yönlerini

⁶¹ Robert Bloomfield, "Traditional Versus Behavioral Finance", **Behavioral Finance: Investors, Corporations, and Markets**, John Wiley & Sons yayını, Hoboken, New Jersey, 2010, ss. 23-27

⁶² Michael M. Pompian, **Behavioral Finance and Wealth Management**, John Wiley & Sons Inc. New Jersey, 2006, Aktaran: Roy Sembel, 2011, s. 147

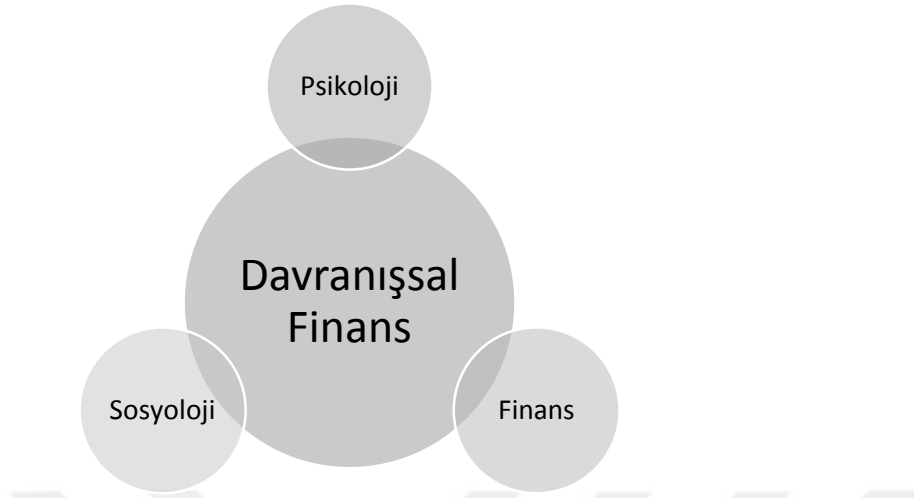
araştırdığı makalesinde, her iktisat teorisinin amacının, pratikte önemli bir olgunun basit ama gerçekçi bir resmini vermek olduğunu ifade etmektedir. Teorik çıkarımlar gerçek olaylara uymazsa, o zaman teori güvenilirliğini yitirir ve ekonomik mekanizmaları farklı bir açıdan analiz etme girişimleri ortaya çıkmaktır. Lekovic'e göre davranışsal finansın ortaya çıkışını tetikleyen şey, standart finans teorisinin uygulamadan uzaklaşmasıdır; bu, psikolojik faktörleri birleştirerek, standart finans öğretilerini tamamlar ve finans dünyasında irrasyonelitenin tekrarına işaret eder. Finans teorisi, Etkin Piyasa Hipotezi'nin genel kabulünden davranışsal finansın ortaya çıkmasına ve EPH'nin davranışsal eleştirisine kadar uzun bir yol kat etmektedir. Çok sayıda piyasa anomalisi, EPH'nin geçerliliğini sorgulamakta ve insan davranışını ve psikolojisini incelemeye odaklanan finans için yeni bir yaklaşımın geliştirilmesine yol açmaktadır. Aguila'ya göre*, davranışsal finansla artan ilgi, deneysel anormalliklerin birikiminin bir sonucudur, bu nedenle davranışsal finansın görevi, psikolojiyi finans ve ekonomi ile bütünleştirerek daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır.⁶³ Geleneksel finansın varsayımlarını incelemek için psikoloji ve sosyoloji bilimlerini kullanan bilim adamları, geleneksel finans modellerinin yeterli olmadığını, insan davranışını ve psikolojiyi hesaba katmadıkları için ciddi eksiklikleri olduğunu savunmaktadır. Pratik hayatta karşılaşılan çoğu durumda, bireylerin davranışlarının iddia edildiği gibi bu varsayımlara göre şekillenmediği görülmektedir. Bireyler genellikle geleneksel finans tarafından öne sürülen varsayımları ihlal eden davranışlar sergilerler.⁶⁴

⁶³ Miljan Leković, "Behavioral Finance as an Answer to the Limitations of Standard Finance", **Bankarstvo**, Cilt: 49, Sayı: 3, 2020, ss. 57-58

*Natalia del Águila araştırmacı, muhasebeci. İlgili makalesi: "Behavioral Finance: Learning from market anomalies and psychological factors", **Revista de Instituciones, Ideas y Mercados**, 2009

⁶⁴ Tekin, 2016, s. 96

Şekil 2: Davranışsal Finansın Etkileşim Modeli

Bireylerin finansal kararlarını etkileyen psikolojik faktörleri inceleyen bilim dalına davranışsal finans denmektedir. Davranışsal finans, bireylerin yatırım kararlarında etken olan psikolojik faktörleri ve bu faktörler ile aldıkları kararlar arasındaki ilişkiyi bağdaştırmaktadır. Literatürde yatırımcıların finansal kararlar verirken rasyonel bireyler olduğu varsayımıyla piyasaların etkinliğini açıklayan teoriler mevcuttur. Bu teorilerin bireylerin verdiği yanlış kararları açıklamadaki yetersizliği, araştırmacıların bireylerin kararlarında rasyonel olup olmadıklarını veya kararlarının psikolojik etkenlerle ilişkili olduğunu düşünmesine neden olmaktadır. Bu yanlış kararlar, piyasa varlıklarının yanlış fiyatlandırılması veya finansal panik gibi rasyonel perspektifin açıklayamayacağı ekonomik olaylara yol açabilmektedir. Bireyler yatırım kararlarında doğru zaman da doğru kararları alamamakta veya bir panik ile yatırım kararlarını değiştirebilmektedirler. Bu değişiklikler, piyasanın hareketi hakkında yeterli donanımına sahip olmayı zorlaştırmaktadır ve bu nedenle yatırımcıların kararlarını almaya iten güdülerini keşfetmemiz gerekmektedir. Yatırımcı kararlarını etkileyen psikolojik faktörler, deneyim ve bilgi düzeyi ne olursa olsun yatırımcıları kaçınılmaz olarak etkilemektedir. Davranışsal finans savunucularına göre bu davranışsal önyargılar, yani psikolojik faktörler, yatırım kararlarında büyük rol oynamaktadır. Dolayısıyla Şekil 2’de görüldüğü gibi davranışsal finansın psikoloji ve sosyoloji dallarıyla birlikte hareket ettiğini veya birlikte değerlendirilmesi gerektiği ifade edilebilmektedir. Yatırımcıların bu psikolojik faktörlerle yatırım kararları

almasını, geleneksel finans varsayımlarından uzak irrasyonel hareket eden bireyler olmaları bilişsel faktörler, yatırımcı eğilimleri ile açıklanabilmektedir.

“İnsan zihninin karar verme sürecinde yarattığı kısayollar yanlış çıkarımlar yapılmasına neden olarak bireyleri rasyonel davranıştan alıkoyan birtakım bozukluklar yaratır. Elimine edilmesi çok zor olan bu bozukluklar, bilişsel eğilimler olarak adlandırılmaktadır.”⁶⁵ Bu bilişsel eğilimler davranışsal finans ve bilişsel faktörlerle ilgili “Aşırı Güven, İyimserlik ve Kötümserlik Eğilimi, Pişmanlıktan Kaçınma, Kayıptan Kaçınma, Belirsizlikten Kaçınma ve Zihinsel Muhasebe” başlıkları ile aşağıda incelenecektir.

1.7.1. Aşırı Güven

Aşırı güven, günümüzde disiplinler arası önemli bir kavram haline gelmektedir. Yapısı ve gelişimi hem psikolojik hem de ekonomik açıdan incelenmektedir. Aşırı güvenin kökenleri, dinamik veya istikrarlı karakteri ve çalışma bağlamına bağlılığı ile ilgili bazı tartışmalar her iki alanda da devam etmektedir. Aşırı güven burada genellikle kişinin özel bilgiler hakkındaki bilgisinin veya hassasiyetinin fazla tahmin edilmesi veya bunların yorumlanması olarak tanımlanmaktadır.⁶⁶

Aşırı güven kavramı, bilişsel psikolojik araştırmalardan elde edilen kanıtlara dayanmaktadır; bu, insanların bilgilerini, yeteneklerini ve bilgilerinin kesinliğini abarttığını öne sürmektedir. Ekonomik deneylerde, aşırı güven düzeyini ölçmek için geleneksel bir yöntem bulunmamaktadır. Bu doğrultuda, bireysel aşırı güvenin her zaman tatmin edici bir ölçüsünü sunmayan çeşitli testler ve görevler kullanılmaktadır. Aşırı güven konusunda yapılan psikolojik araştırmanın ardından, davranışsal iktisatta ekonomik öznelerin finansal karar alma, piyasaların işleyişi ve ekonomik sonuçlar üzerindeki aşırı güveninin sonuçlarına olan ilgi ortaya çıkmaktadır. Davranışsal finansın bulguları, örneğin borsada bulunan çeşitli anormallikleri ve stilize edilmiş gerçekleri anlamada önemli bir değere sahip olmaktadır. Ekonomide aşırı güven

⁶⁵ Sefil ve Çilingiroğlu, 2011, s. 255

⁶⁶ Dorata Skala, “Overconfidence in Psychology and Finance – an Interdisciplinary Literature Review”, **Bank i Kredyt**, Sayı: 4, 2008, ss. 41-47

araştırması iki yönde gelişmektedir: bu modellerin teorik modellemesi ve ampirik testi.⁶⁷

Slovic ve diğ. aşırı güveni anlatırken, sezgisel yöntemlerin tehlikeli bir yönünün, bireylerin genellikle onlara dayalı yargılara çok fazla güvenmeleri olduğunu ifade etmektedirler.⁶⁸ Dorata ise, sezgisel düzeyde aşırı güvenin, açık bir kavram gibi görünmekte olduğunu ifade etmektedir. Bu durumun, bazı davranışsal finans araştırmalarında kullanılan yetersiz tanımların nedeni olabileceğini; fakat finans araştırmasına ilişkin inceleme yapıldığında, genel bir aşırı güven kavramı uygulanmasının bile, finans alanında standart ekonomi teorisinin açıklamadığı birçok olguyu açıklamaya izin verdiğini ifade etmektedir. Bazı örnekler, finansal piyasalarda aşırı alım satım hacimleri, süregelen yanlış menkul kıymetler veya bazı şirketler tarafından üstlenilen olumsuz kazanımlar olmaktadır. Aşırı güvenin finansal piyasalar ve şirketler üzerindeki ekonomik etkisi bir süredir daha yakından incelenmekte ve finans araştırmalarının ana akımına dahil edilmektedir. Dorata'ya göre, ekonomistler arasında aşırı güvenin varlığı ve etkisine dair bazı şüphelere rağmen, deneysel ve anket çalışmalarından resmi modellere ve finansal piyasa verilerine kadar çeşitli yöntemlerle finansal piyasalardaki aşırı güvenin varlığı defalarca kanıtlanmıştır. Finansal piyasalarda aşırı alım satım hacimleri veya yanlış değerlemeleri gibi sorunlar, kısmen aşırı güvene referansla açıklanabilir. Aşırı güvenin yaygın bir insan özelliği olduğunu varsayıldığında, kurumsal ortamda da varlığından söz edilmektedir.⁶⁹

Sonuç olarak, aşırı güven, psikoloji bilim dalında ortaya çıkmıştır fakat finans alanında da çalışılmaktadır. Finans literatüründe, “aşırı güven” finansal piyasalarda alım satım yapan yatırımcıların davranışları ve karar alma faktörleri üzerinde gözlemlenmekte ve incelenmektedir. Bilişsel faktörlerin yatırımcılarda sıkça rastlanan özellikler olduğu, geleneksel iktisadi teorisinin varsaydığı bireylerin karar alma özelliklerinin aksine, yatırımcıların karar alırken aşırı güven, endişe vb. duygusal etkenler barındırdığı birçok çalışma ile göz önüne serilmektedir. Aşırı güven, bilim alanı bazında finasta ve psikolojide, kurumsal ortamda, yatırımcı kararlarının analizinde önemli bir rol oynamaktadır. Psikoloji alanındaki araştırmacıların ve finans

⁶⁷ Julija Michailova, “Development of the overconfidence measurement instrument for the economic experiment”, **MPRA Paper**, Sayı: 26384, 2010, ss. 2-9, Münih Üniversite Kütüphanesi, Almanya

⁶⁸ Paul Slovic, Baruch Fischhoff, Sarah Lichtenstein, “Behavioral Decision Theory Perspectives on Protective Behavior”, **Cambridge University Press**, 1987, s. 11, New York

⁶⁹ Dorata, 2008, ss. 34-48

araştırmacılarının kavram üzerine çalışmalarının sıklığı, her iki disiplinden tam anlamıyla yararlanma ve kavramlar arası ilişkiler kurma fırsatı sunmaktadır.

1.7.2. İyimserlik ve Kötümserlik Eğilimi

İyimserlik eğilimi; adından da anlaşılacağı üzere bireylerin gelecekle ilgili hayallerini, beklentilerini normalin üstünde tutmaları olarak açıklanabilmektedir. Dolayısıyla bu noktada şu çıkarım yapılabilmektedir: Finans açısından değerlendirildiğinde eğilim, bireylerin yatırımlarının olası en yüksek değerlerini öngörmek yerine olağanüstü beklentilerini öngörmeleridir.

İyimserliğin ilk olumsuz yansıması, yatırımcıların kendi şirketlerine yoğun bir şekilde yatırım yapma eğiliminde olmalarıdır. İyimserlik duygusu, çalıştıkları şirkette olumsuz gelişmelerin olmayacağına, olumsuzlukların başka şirketlerin başına geleceğine dair iyimser bir inanca neden olabilmektedir. Bu durum, daha az çeşitlendirilmiş portföyler, kaçırılan yatırım fırsatları ve daha düşük portföy getirileri ile sonuçlanabilmektedir.⁷⁰ Dolayısıyla bireyler kendi hayatlarında meydana gelebilecek olumsuz olaylara olan olasılıkları düşük düzeyde görmektedirler. Bu durum bireylerin risk tutumlarını gerçekçi olmayan bir düzeyde tutmalarını sağlamaktadır.

Kötümserlik eğiliminde ise, iyimserlik eğiliminde olan bireylerin aksine bireyler meydana gelebilecek olaylara ilişkin kaygı ve endişe tutumu sergilerler. Bu durum bireyleri rasyonel kararlar almaktan alıkoymaktadır. Olumsuz bir yansıması olarak, yatırımcılar bir varlığa ilişkin değeri olması gerekenden çok daha düşük kurgulayabilmektedir. Yatırımcı, gelecekte gerçekleşebilecek iyi bir ihtimale veya normal bir değerlendirmeye karşı kötümser bir tutum içinde yaklaşmaktadır.

1.7.3. Pişmanlıktan Kaçınma Eğilimi

Pişmanlıktan kaçınma hissi insanların kararlarında çok etkili olmaktadır. Bu etki, karar sonrası olabildiği gibi karar öncesi de olabilmektedir. Örneğin, her zaman aynı altı sayı için loto oynayan bir kişi uzun süre hiçbir şey kazanmazsa ve sonunda

⁷⁰ M. M. Pompian, 2006, s. 167, Aktaran: Türkay Sönmez, 2010, s. 69

bir hafta loto oynamaktan vazgeçerse bu kararı öncesi, bu sefer oynamadığı takdirde yaşayacağı bu rakamlara büyük ikramiye çıkma korkusu, kararında etkili olacaktır ve pişmanlık onu tekrar bilet almaya yönlendirecektir. Dolayısıyla, bireyler kararlarında en az pişmanlık duyacakları seçenekleri tercih etme eğilimindedirler.⁷¹ Ayrıca, bireyler yatırım tercihlerini yaparken, piyasalarla ilgili bilgilerini güncel tutmaları, yatırımın ne zamandır yapıldığı veya yatırımlarını ne zamandır devam ettirdikleri gibi faktörlerde etkilidir. Pişmanlıktan kaçınma eğilimi ile yatırımcıların finansal özellikleri arasındaki anlamlılık düzeyini belirlemek üzere yapılan bir çalışmada; finans piyasalarındaki gelişmeleri izleme sıklığı, finansal yatırım araçlarına kaç yıldır yatırım yapıldığı ve finansal araçları elde tutma süresiyle ise aralarında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur.⁷²

Bireyler, yatırım kararlarını alırken çeşitli bilişsel faktörlere maruz kaldıkları için irrasyonel davranma eğilimindedirler. Yatırım kararları alırken yaşadıkları önyargılar ve tedirginlikler verdikleri kararları etkilemektedir. Pişmanlık hissi de buna örnek olarak gösterilebilmektedir. Pişmanlıktan kaçınma eğilimi, EPH’de görüldüğü gibi kararlarını maksimize etmek isteyen bireyler yerine, karar öncesinde veya sonrasında pişmanlık duygusu ile tercih yapabilen bireyler ortaya çıkarmaktadır. Sonuç olarak, bireysel yatırımcılar yatırım yaparken pişmanlık duygusuna maruz kalabilmekte ve yatırım kararlarını bu doğrultuda değiştirebilmektedirler.

1.7.4. Kayıptan Kaçınma Eğilimi

Önceki başlıklarda Matthew Rabin'in eleştirisini incelerken, Chen ve Rabin'in yazılarında, yatırım işlemlerinde kayıptan kaçınmanın yatırımcıların kazanımlardan çok, mevcut yaşam standartlarına yani statüsüne göre değişebileceğini ve faydalarının seviyelerinden ziyade servetteki değişiklikler tarafından belirlendiği ifade edilmişti. Beklenti teorisine göre, yatırımcılar, kayıplardan ziyade kazanımlara göre kararlar vermektedir. Kahneman makalede, bireylerin gerçekleşen sonuçları refah

⁷¹ Humphrey, S. , “Feedback-Conditional Regret Theory and Testing Regret-Aversion In Risky Choice”, **Journal Of Economic Psychology**, Sayı: 25, 2004, ss. 839-857, Aktaran: Türkay Sönmez, 2010, s. 67

⁷² Ali Özer, Duygu Korkulutaş, “Yatırımcıların Duygusal ve Bilişsel Eğilimlerinin Değerlendirilmesi: Erzincan İli Uygulaması”, **Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 18, 2018, s. 417

durumlarından ziyade kazançlar ve kayıplar olarak algıladıklarını ifade etmektedir. Kayıptan kaçınma olarak da bilinen kavram, kazançlar ve kayıplar açısından bireylerin, kazançlara göre eğilimler sergileyeceğini ifade etmektedir. Dolayısıyla bireyler kayıplara karşı kazanımlara oranla daha duyarlıdır. Kahneman ve Tversky'e göre aynı kazanç biriminden elde edilen fayda, aynı birim kaybın neden olduğu kayıptan daha az olmaktadır dolayısıyla bir bireyin kazanmaya karşı olan tutumu, kaybetmeye karşı olan tutumundan daha farklıdır. Aynı zamanda, kaybı önlemeye karşı takındığı tutum ve istek, risklerden uzak kalma isteği ile bağlantılıdır.

Daniel Kahneman ve Amos Tversky'nin ortaya koyduğu kayıptan kaçınma etkisi, insanların kayıplara daha duyarlı olduğunu ifade etmektedir. Bireyler her zaman için kayıplara karşı kazançlara kıyasla daha duyarlı olup, daha çok tepki göstermektedir. Kayıptan kaçınan yatırımcıların en büyük yanılgısı, portföylerindeki düşüşlere, yükselişlere göre çok daha duyarlı oldukları için, kaybeden durumundaki hisselerini, daha uzun süre tutarak, kaybettiklerini geri alma umuduyla kaybetmeye devam ettikleri yönündedir. Kaybetmeye devam eden hisseleri için bekleme eğilimindedirler. Bu durum da portföyün getirisini olumsuz yönde etkilemektedir.⁷³

1.7.5. Belirsizlikten Kaçınma Eğilimi

Bireyler karar verirken sonuçların belirsiz olduğu ya da karar almalarını etkileyen bilgilerin yetersiz olduğu durumlarda belirsizlikten kaçınma eğilimi sergilerler. Bu nedenle, bireylerin bu eğilimi sergilemeleri, onları irrasyonel kararlar vermeye itmektedir.

Daha önceki başlıklarda yer verildiği üzere Ellsberg paradoksu bu eğilime örnek olarak gösterilebilir. Ellsberg, tercihlerin bire bir olasılıklarla ilişkili olduğu argümanına ve Savage'ın kesin olma ilkesine karşı çıkmaktadır. Yapılan deneyde katılımcılara 2 farklı torba sunulmaktadır. Torbanın birinde 50 siyah 50 kırmızı toplam 100 top bulunmaktadır. İkinci torbada ise, siyah ve kırmızı olmak üzere toplam 100 top bulunmaktadır fakat renklerin dağılımı bilinmemektedir. Deneklerden bir renk seçmeleri ve istedikleri torbadan bir top çekmeleri istenmektedir. Eğer seçim öncesi

⁷³ Türkay Sönmez. **Davranışsal Finans Yaklaşımı: İMKB'DE Aşırı Tepki Hipotezi Üzerine Bir Araştırma**, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010, s. 59

tercih ettikleri rengi torbadan çekerlerse 100 dolar kazanacaklardır. Araştırmanın sonucunda, katılımcıların büyük çoğunluğunun topların renk dağılımının belli olduğu torbayı tercih ettikleri gözlemlenmektedir.⁷⁴ Bunun sebebi, toplarının renk dağılımının belirsiz olduğu 2. torba, dağılımın belirli kazanma şansının %50 gibi kesin bir orana sahip olduğu 1. Torbaya oranla daha belirsizdir. Dolayısıyla, katılımcılar karar verirken sonuçların belirsiz olduğu durumlarda belirsizlikten kaçınma eğiliminde olmaktadır.

Sefil ve Çilingiroğlu'na göre, belirsizlikten kaçınma eğilimi, bireylerin öngörülemeyen olasılıklara sahip riskler yerine, bilinen olasılıkla sahip riskler almaya yatkınlıklarını ifade eder.⁷⁵

1.7.6. Zihinsel Muhasebe

Zihinsel muhasebe, bireylerin, yatırım yaptıkları varlığa ödeyecekleri parayı zihinlerinde ölçmeleri öznel bir fikre sahip olmalarıdır. Dolayısıyla bu öznel yargı irrasyonel bir davranış biçiminin ürünüdür. İlk kez Nobel ödüllü ekonomist Richard Thaler tarafından ortaya atıldığı bilinmektedir.

Richard Thaler'a göre zihinsel muhasebe, finansal faaliyetleri organize etmek, değerlendirmek ve takip etmek için bireyler ve haneler tarafından kullanılan bilişsel işlemler kümesidir. Zihinsel muhasebeyi açıklarken, finansal ve yönetsel muhasebe ile kıyaslamaktadır. Kuruluşların, finansal işlemlerini muhasebeleştirilmesi gibi bireylerinde ekonomik durumlarının takibini ve kontrolünü yapabilmek için harcamalarını benzer şekilde muhasebeleştirdiğini öne sürmektedir. Bunu nasıl yaptıklarının açıklaması olarak ise zihinsel muhasebeyi işaret etmektedir. Thaler makalesinde zihinsel muhasebeye verdiği bir örnekte; bahislerden para kazanan bir kumarbazların bu parayı kumar oynamadan önceki kendi paralarından farklı bir cebe koyduklarını iddia eder; bu şekilde her cepteki para ayrı bir zihinsel hesaptır diye ifade etmektedir.⁷⁶

⁷⁴ Ellsberg, 1961, ss. 650-651

⁷⁵ Sefil ve Çilingiroğlu, 2011, s. 257

⁷⁶ Richard H. Thaler, "Mental Accounting Matters", **Journal of Behavioral Decision Making**, Cilt: 12, Sayı: 3, 1999, ss. 183-198

Thaler bu örneğindeki, her iki parasını da farklı ceplerine koymayı tercih eden kumarbaz yatırımından karını elde etmiş bir yatırımcı veya harcama yapmış bir birey gibi görülebilir. Burada vurgulanan zihinsel muhasebedir. Bireyin farklı koşullarda ve zamanda elde ettiği paraların, elde edilme biçimleri veya kullanım amaçları itibariyle onları zihninde ölçmesi ve farklı değerler biçmesidir.

Zihinsel muhasebenin üç bileşeni bulunmaktadır. İlk bileşen, kararların nasıl alındığını ve ardından nasıl değerlendirildiğidir. İkinci bileşen, kuruluşlarda olduğu üzere faaliyetlerin bireyler tarafından belirli ayrı ayrı hesaplara atanmasını içerir. Son ve üçüncü bileşen ise, hesapların değerlendirilme sıklığı ile ilgilidir. Bireyler zihinsel ölçümleri neticesinde kategorize ettikleri hesaplarını günlük, haftalık, yıllık olarak değerlendirmeye tabii tutabilmektedirler.⁷⁷

Zihinsel muhasebenin olumsuz bir etkisi olarak ise, uzun sürede tutarlı olarak yükselen piyasalarda, kâr amaçlı ve yüksek riskli portföylere borçlanılarak yatırım yapılırken, alınan riski karşılayacak güvence portföyleri gitgide küçülür. Öte yandan bu yönelim finansal piyasalardaki yatırım araçlarının değerlerinin reel ekonomideki büyümenin üzerinde artmasına yani fiyat balonlarına neden olmaktadır, aşırı fiyat ve aşırı risk ortamında kriz kaçınılmaz hale gelmektedir.⁷⁸

Zihinsel muhasebe kavramına bir örnek olarak, bir bireyin yurtdışına bir uçak bileti satın aldığı ve bu bilet için 1500 lira bir maliyete katlandığı varsayalım. Bu işlem bir yatırım olarak değerlendirilirse, birey bu yatırım yaptığı varlığa ödediği parayı zihninde muhasebeleştirecek ve öznel bir fikre sahip olacaktır. Bu uçuş için bireysel olarak 1500 lira uçuş değeri tanımlayacaktır. Eğer bu tüketici, seyahati için planladığı bu uçuşu kaçırırsa, aynı seyahat için tekrar aynı maliyete katlanmayı istemeyebilir çünkü; zihninde bu uçuşun bedelini ödemiş ve muhasebeleştirmiştir. Tekrar aynı bedele katlanmaktan kaçınma eğilimi sergileyebilir. Fakat, aynı durumun farklı bir şekilde gerçekleştiğini, bireyin uçak biletlerini satın almadan önce herhangi bir nedenden dolayı 1500 lira kaybettiğini varsayalım. Bu durumda, biletleri satın almadan önce kaybettiği miktar bireyin seyahati için bir kriter olmayabilir. Dolayısıyla seyahat planını halen gerçekleştirme eğilimi içerisinde olacaktır çünkü bu işlemi henüz zihninde muhasebeleştirmemiştir.

⁷⁷ Thaler, 1999, s. 184

⁷⁸ Umut Öneş, “Risk Alma Davranışı: Davranışsal İktisat Açısından Bir Gözden Geçirme”, **Kriz Dergisi**, Cilt: 22, Sayı: 1, 2014, s. 25

Sonuç olarak, zihinsel muhasebe, bireylerin yatırım yaptıkları varlık için ödeyecekleri parayı zihinlerinde ölçmek için öznel bir görüşe sahip olmalarıdır. Bu nedenle, bu öznel yargı, bireylerin ekonomik durumlarını izlemesi, değerlendirmesi ve kontrolünü yapabilmesi için önemli bir araçtır ve irrasyonel bir davranışın ürünüdür.

İKİNCİ BÖLÜM

DAVRANIŞSAL FİNANS ALANINDA BİBLİYOGRAFİ

2.1. BİBLİYOGRAFİ KAVRAMI VE İLGİLİ KAVRAMLAR

“Daha önceki tarihlerde dilimize “esame-i kütüb” ve son zamanlarda kitabiyat adıyla çevrilmiş olan “bibliyografi” kelimesi Rumca kitap anlamında olan “bibliyon” ile yazmak anlamında olan “garefein” kelimelerinin birleştirilmesinden oluşmaktadır.”⁷⁹

“Bibliyografya terimi, kavram olarak belli bir kitabın künyesini araştırıp ortaya koyma anlamında kitap bilgisi ve kitap bilgisinin nasıl elde edileceğinin yollarını öğreten yöntem olarak kitap bilimi anlamlarını kapsamaktadır.”⁸⁰

Acaroğlu’na göre; bibliyografyanın tarihi 15. yüzyıldan başlamaktadır. Bibliyografyanın etimolojik anlamı şudur; bibliyon kitap, grabhein ise yazmak demektir. Acaroğluna göre, fikir ve sanat eserlerine karşı beslenen ilgi, bunları tanıtmak düşüncesi geçmişten günümüze değişmeyen bir yapıdadır. Böylesine köklü bir geçmişi olan bu kavram giderek daha geniş bir anlam kazanmakta, kitap sevgisi, kitap tarihi ve kütüphanecilik gibi kavramları da içinde beslemektedir. Acaroğlu, Türk literatüründe tarih boyunca kitaba ve kütüphaneye önem verildiğine dikkat çekmektedir ve en önemli bibliyografya eserlerinden birini de Katip Çelebe'nin Keşfüz-zünun eseri olarak göstermektedir.⁸¹ Dolayısıyla, günümüzde de birçok alanda bibliyografya eseri çalışılmaktadır. Acaroğlu’nun da ifade ettiği gibi, bibliyografya kavramı giderek genişlemekte ve tarih boyunca birçok farklı alanda örneklerine rastlanmaktadır.

Pritchard tarafından 1969 yılında hazırlanmış olan “İstatistiksel Bibliyografya veya Bibliyometri” adlı makalede bibliyometri kavramı yer almaktadır. A. Pritchard'a göre bibliyometri, yazılı iletişimin çeşitli yönlerini analiz ederek yazılı iletişim süreçlerine ve bir disiplinin doğasına ışık tutmaktır. Bir diğer tanımında ise, “matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin kitaplar ve diğer iletişim mecralarına

⁷⁹ Zehra Kılıçarslan ve Emel Altuğ, “Bibliyografya”, **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, Cilt: 30, Sayı: 2, 2016, s. 338

⁸⁰ Nurettin Öztürk, “Tanzimat Edebiyat Bibliyografyası”, **Turkish Studies**, 4 (1-2), 2009, s. 1204

⁸¹ Türker Acaroğlu, “Bibliyografya Nedir”, **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, Cilt:10, Sayı: 3-4, 1961, ss. 135-139

uygulanması” olarak ifade etmektedir. Ek olarak, Pritchard, istatistiksel bibliyografya teriminin ilk olarak 1922’de Cambridge Üniversitesi’nde E.Wyndham Hulme tarafından kullanıldığını öne sürmektedir.⁸²

Bir başka tanım olarak ise, L. M. Raisig 1962 yılında yayınladığı makalesinde, “istatistiksel bibliyografya, kitaplar ve süreli yayınlarla ilgili istatistiklerin bir araya getirilmesi ve yorumlanmasıdır ve neredeyse sınırsız sayıda ölçüm için çeşitli durumlarda kullanılabilir” ifadesine yer vermektedir.⁸³

Bibliyometri, belgelerin özelliklerinin ve belgeyle ilgili süreçlerin ölçümünü kapsamaktadır. Bibliyometrik teknikler arasında kelime frekans analizi, atıf analizi, ortak kelime analizi ve bir yazar araştırma grubu tarafından yapılan yayın sayısı gibi basit belge sayımı yer almaktadır. Bununla birlikte, pratikte, bibliyometri öncelikle bilimle ilgili belgelere uygulanmakta ve bu nedenle bilim ölçüm alanı olan bilimetri (scientometrics) ile önemli ölçüde örtüşmektedir. Thelwall’a göre, tanınabilir bibliyometrik teknikler en az bir yüzyıldır uygulanmasına rağmen, bibliyometrinin bilimsel bir alan olarak ortaya çıkışı, Eugene Garfield tarafından Bilimsel Bilgi Enstitüsü (ISI) Bilimsel Atıf Dizini’nin (SCI) geliştirilmesiyle 1960’lardan itibaren tetiklenmektedir. SCI, başlangıçta genel bilim ve genetiğe odaklanarak, yazarların en iyi bilimsel dergilerde yayınlanan makalelerindeki önceki makalelere yaptıkları referanslarının bir veritabanı olarak oluşturulmuştur.⁸⁴ Bu nedenle, Thelwall’un yazılarından anlaşılacağı gibi, bugün hala güncel olan temel fikir, bir araştırmacının bir makaleyi okuduğunda, benzer bir konuyu kapsayabilen noktalara erişebileceği ve orijinal makaleyi güncelleyebileceği veya düzeltebileceği için hangi makalelerden alıntı yapıldığını bilme durumu bilime fayda sağlayacaktır.

2.1.1. Atıf

Atıf kavramı, matbaanın icadından sonra Rönesans döneminde gelişmiştir. Dipnotların ve referansların kesin kullanım tarihi bilinmemekle birlikte, Oxford

⁸² Alan Pritchard, “Statistical Bibliography or Bibliometrics?”, **Journal of Documentation**, Cilt: 25, Sayı: 4, 1969, ss. 348-349

⁸³ L. Miles Raisig, “Statistical Bibliography in the Health Sciences”, **Bull Med Libr Assoc**, Cilt: 50, Sayı: 2, 1962, s. 450

⁸⁴ Mike Thelwall, “Bibliometrics to webometrics”, **Journal of Information Science**, Cilt: 34, Sayı: 4, 2008, s. 606

İngilizce Sözlüğü'nde verilen ilk örnek William Savage'ın A Dictionary of the Art of Printing (1841) adlı eseridir. Dipnot benzeri örneklerin ilk kullanım tarihi 16. yüzyıla kadar uzanmaktadır.⁸⁵

Literatürde atıf, alıntı yapan belge ile alıntı yapılan belge arasındaki bir ilişkiyi ifade eder şeklinde tanımlanmaktadır. Atıf analizi ise bu ilişkilerin incelenmesiyle ilgilenen bibliyometri alanıdır.⁸⁶ Dolayısıyla literatürdeki çalışmalara saygı gösterilmesi ve yazarın kendi araştırma alanına dair literatürde mevcut olan bilgilere erişmesi ve aralarında bir bağ kurulması için atıf yapılmaktadır.

2.1.2. Etki Faktörü

Garfield 1955'te yayınladığı bir makalesinde, “Atıf indeksi nicel bir değere sahiptir, çünkü tarihçinin makalenin etkisini yani “etki faktörü”nü ölçmesine yardımcı olabilir” cümlesi ile etki faktöründen bahsetmektedir.⁸⁷ Garfield'a göre bir derginin etki faktörü 2 unsura dayanmaktadır. Bir dergide, iki yıl öncesinde yayımlanan makalelere mevcut yıl içerisinde yapılan atıf sayısının, o derginin önceki iki yılda yayınladığı makale sayısına bölünmesiyle hesaplanmaktadır. Alternatif olarak, paydadaki kaynaklar için 2 yılın ötesine geçilebilir, ancak bu durumda yapılan ölçüm tam anlamıyla güncel olmayacaktır.⁸⁸ Garfield'ın makalelerinden de anlaşılacağı üzere etki faktörü, dergileri değerlendirirken kullanılan bir kalite göstergesi olarak düşünülebilmektedir. Bu durum itibarıyla de yayıncılıkta oldukça önemli bir değerlendirme ölçütü olduğu söylenebilir.

2.1.3. Bilimetre

Bilimetre kavramının ilk olarak 1969 yılında Nalimov ve Mulchenko tarafından ortaya atılan Rusça “naukometriya” Türkçe anlamı “bilimin ölçümü” teriminin bir

⁸⁵ Emilie C. White, “Bibliometrics: From Curiosity to Convention”, **Special Libraries**, Cilt: 76, Sayı: 1, 1985, ss. 35-42, Aktaran: Umut Al ve Yaşar Tonta, 2004, s. 21

⁸⁶ Linda C. Smith, “Citation Analysis”, **Library Trends**, Cilt: 30, Sayı: 1, 1981, s. 83

⁸⁷ E. Garfield, “Citation indexes to science: a new dimension in documentation through association of ideas”, **Science**, Cilt: 6, 1955, s. 471

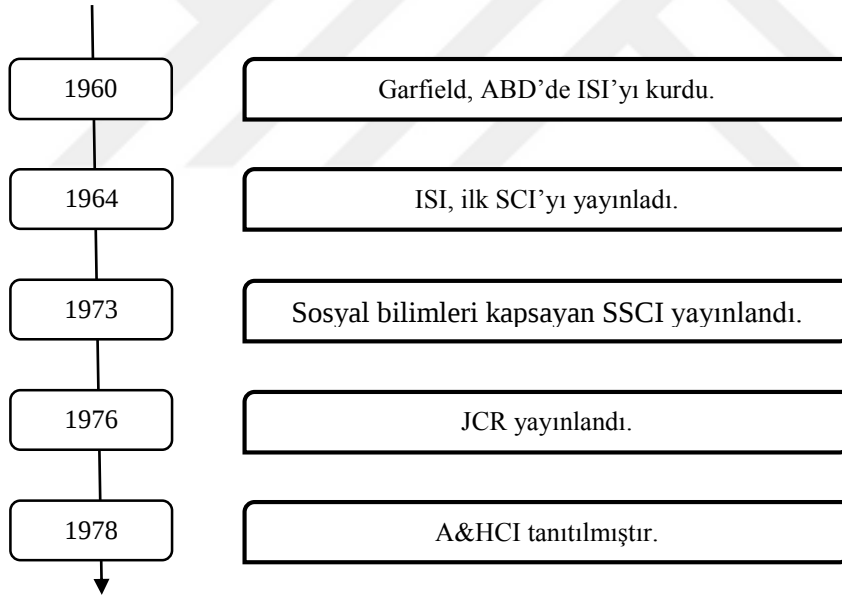
⁸⁸ E. Garfield, “Journal impact factor: a brief review”, **CMAJ**, Cilt: 161, Sayı: 8 1999, s. 979

çevirisi olarak kullanıldığı ifade edilmektedir.⁸⁹ Bilimetric analiz, herhangi bir disiplindeki araştırma eğilimlerini ve ilerlemeyi ortaya çıkarmak için yayınların nicel bir çalışması olarak tanımlanmaktadır.⁹⁰ Dolayısıyla bilimetric sayesinde literatür daha ayrıntılı bir şekilde incelenebilmekte ve bilimler arasındaki ilişkilere kapsamlı bir bakış açısı elde edilebilmektedir.

2.1.4. Bilimsel Bilgi Enstitüsü'nün Atıf Dizinleri

Bilimsel Bilgi Enstitüsü (ISI), bilgi biliminin öncüsü olan Eugene Garfield tarafından kurulmuştur. Web of Science'ın (WoS) öncüsü olan ISI, 2018'de yeniden yapılanmış ve teknolojik gelişmelere yanıt verecek şekilde uyarlanmış bir analitik uzmanlık alanı olarak hizmet etmektedir.

Şekil 3: ISI'nın Tarihçesi

Kaynak: <https://clarivate.com/webofsciencegroup/eugene-garfield-award-2020/> (06.04.2021) internet sayfasından oluşturulmuştur.

Şekil 3'te görüldüğü üzere Garfield, 1960 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) Bilimsel Bilgi Enstitüsü'nü (ISI) kurdu. ISI, Garfield'ın

⁸⁹ András Schubert, "The Web of Scientometrics", *Scientometrics*, Cilt: 53, Sayı: 1, 2002, s. 3

⁹⁰ Sandeep Kumar Sood ve diğerleri, "Scientometric analysis of literature on distributed vehicular networks: VOSViewer visualization techniques", *Artificial Intelligence Review*, 2021

bilimsel literatürün atıf endekslemesi için 1955'teki orijinal önerisini yerine getiren ilk SCI'yı 1964'te yayınladı. 1973'te sosyal bilimleri kapsayan SSCI, 1978'de ise sanat ve beşeri bilimleri kapsayan A&HCI tanıtılmıştır. Dergi etkisini değerlendirmek ve dünya çapında bilim ve bilimi oluşturan konu alanları bolluğundaki etkinliği ölçmek için bir araç olan JCR ise 1976 yılında yayınlanmıştır.⁹¹

2.1.4.1. SCI

1964 yılında Garfield'ın oluşturduğu bir alıntı dizinidir. Bilim Atıf Dizini (SCI), 178 bilimsel disiplinde dünyanın en iyi dergilerinin 9.200'den fazlasını dizine almaktadır. 53 milyondan fazla kayıt ve 1,18 milyar atıfta bulunulan referans 1900'den günümüze kadar uzanmaktadır. Dergilerin kalitesinde birincil gösterge ise atıf etkinliği olmaktadır.⁹²

2.1.4.2. SSCI

Sosyal Bilimler Atıf Dizini (SSCI), 1973'te yayınlanmıştır. 58 sosyal bilimler disiplinde 3.400'ün üzerinde derginin yanı sıra dünyanın önde gelen bilimsel ve teknik dergilerinin 3.500'ünden seçilmiş öğeleri içermektedir. 9.37 milyondan fazla kayıt ve 122 milyon alıntı referans 1900'den günümüze kadar uzanmaktadır.⁹³

2.1.4.3. A&HCI

Sanat Beşeri Bilimler Atıf Dizini (A&HCI), ISI'nın atıf dizinlerinde SCI ve SSCI'dan sonra 1978'de yayınlanmıştır. 28 sanat ve beşeri bilimler disiplinde

⁹¹ Eugene Garfield, "Eugene Garfield Award for Innovation in Citation Analysis"
<https://clarivate.com/webofsciencegroup/eugene-garfield-award-2020/>, (06.04.2021).

⁹² Eugene Garfield, "Web of Science: Science Citation Index Expanded",
<https://clarivate.com/webofsciencegroup/solutions/webofscience-scie/>, (06.04.2021).

⁹³ Eugene Garfield, "Web of Science: Social Sciences Citation Index",
<https://clarivate.com/webofsciencegroup/solutions/webofscience-ssci/>, (06.04.2021).

1.800'den fazla dergi içermektedir. 4,9 milyondan fazla kayıt ve 33,4 milyon atıfta bulunulan referans 1975'ten günümüze kadar uzanmaktadır.⁹⁴

2.1.5. H İndeksi

Hirsch'in ortaya koyduğu h endeksi, bir bilim insanının kümülatif araştırma katkılarının önemi ve geniş etkisinin bir tahminini veren, kolayca hesaplanabilen bir endekstir. Hirsch, bu endeksin önemli bir değerlendirme kriteri bilimsel başarı olduğunda, aynı kaynak için rekabet eden farklı bireyleri tarafsız bir şekilde karşılaştırmak için yararlı bir ölçüt sağlayabileceğini öne sürmektedir.⁹⁵ Dolayısıyla yazarların h indeksleri değerlendirilirken yayın sayıları ve yayınlarının aldıkları atıflar göz önünde bulundurulmaktadır.

“Objektif değerlendirme açısından h-indeksi verirken hangi veri tabanının kullanıldığı belirtilmelidir. H-indeks bilimse dergilerin performansını değerlendirmek için de kullanılmaktadır.”⁹⁶ Dergiler popülerliklerine göre veya niteliklerine göre değerlendirildiğinde h indeksleri göz önünde bulundurulabilir çünkü h indeksinin yüksek bir değere sahip olması derginde yayınlanan makalelerden kaçının belli bir değer üzerinde atıf aldığı ve yayın sayıları ile ilgilidir.

2.2. BİBLİYOMETRİK ANALİZ YÖNTEMLERİ

Bibliyometrik analizin amacı; herhangi bir konuda en üretken araştırmacıları belirlemek, ülkeler, kurumlar ve yazarlar arasında karşılaştırmalar yapmak, çeşitli disiplinlerde bilimsel iletişimin nasıl gerçekleştiğinin anlaşılmasını sağlamaktır.⁹⁷ Dolayısıyla, bibliyometrik bir araştırma temel aldığı konu alanı içerisinde güncelliğini yitirmiş özneleri belirleyebileceği gibi güncelliğini koruyan özneleri de

⁹⁴ Eugene Garfield, “Web of Science: Arts & Humanities Citation Index”, <https://clarivate.com/webofsciencegroup/solutions/webofscience-arts-and-humanities-citation-index/>, (06.04.2021)

⁹⁵ J. E. Hirsch, “An index to quantify an individual’s scientific research output”, **PNAS**, Cilt: 102, Sayı: 46, 2005, s. 16572

⁹⁶ Metin Akgün, “Bilimsel Değerlendirme Ölçütü Olarak H-İndeks”, **Toraks Bülteni**, Eylül 2016, s. 48

⁹⁷ Umut Al, **Türkiye’nin Bilimsel Yayın Politikası: Atıf Dizinlerine Dayalı Bibliyometrik Bir Yaklaşım**, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008, s. 19

saptayabilmektedir. Bu durum alanda etkin olan kurum, ülke veya yazarların saptanmasında veya konu alanının geçmişindeki bilimsel ürünleri saptamaya fayda sağlayacaktır. Böylelikle, alanda geçmişten günümüze araştırmacıların değişen eğilimleri, birbiriyle olan bağları, ülkelerin veya kurumların aralarındaki ortaklık gözlemlenebilmektedir.

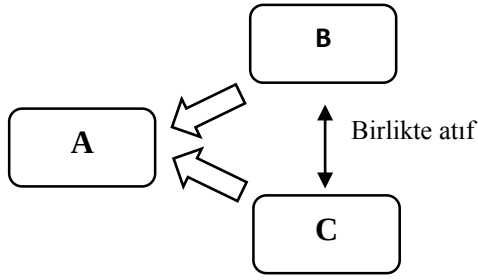
Stevens R. 1953'te bibliyometrik çalışmaları iki temel alana ve alt dallara ayırmıştır. Bunlar açıklayıcı olanlar; ülkeler, farklı zaman dilimleri, disiplinler ve değerlendirici olanlar; referanslar ve alıntılardır. Benzer şekilde Potter, bibliyometrik çalışmaları iki kategoride değerlendirmektedir. İlki, tanımlayıcı yani ülkeleri yazarları, dergileri ve disiplinleri sayarak literatürü incelemektir. İkinci kategorisi ise, değerlendirici yani atıf analizini kullanarak bir literatürün kullanımını incelemektir. Örnek olarak, en çok alıntı yapılan makalelerin en alakalı ve en önemli makaleler olduğu sonucuna varılabilmektedir.⁹⁸ Stevens'in da belirttiği gibi değerlendirici bir kategori olarak atıf analizi literatür kullanımının incelenmesinde kullanılmaktadır.

Literatürde atıf analiziyle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde birçok farklı tekniğe başvurulduğu gözlemlenmektedir. Bibliyografik eşleştirme yoluyla ilgili materyalin belirlenmesi, iki veya daha fazla makale tarafından paylaşılan alıntı yapılan referansların benzerliklerinin bir ölçüsü olduğu fikrine dayanmaktadır. Bibliyografik eşleştirme, makaleler arasındaki ilişkileri tanımlamak için kullanılan başka bir terim olan "ortak alıntı" ile karıştırılmamalıdır. Literatürde ortak alıntı, iki veya daha fazla makalenin birlikte ne sıklıkla alıntı yapıldığının bir ölçüsü olarak tanımlanmaktadır. Bibliyografik eşleştirmenin ise, iki veya daha fazla makalenin bibliyografyalarında paylaştığı alıntılarının sayısına göre belirlendiği ifade edilmektedir.⁹⁹ Şekil 4 ve Şekil 5'te bibliyografik eşleştirme ve ortak atıf görselleştirilmiştir.

⁹⁸ Farideh Osareh, "Bibliometrics, Citation Analysis and Co-Citation Analysis: A Review of Literature I", **Libri**, Cilt: 46, Sayı: 3, 1996, s. 151

⁹⁹ Eugene Garfield, "Announcing the SCI compact disc edition: CD-ROM gigabyte storage technology, novel software, and bibliographic coupling make desktop research and discovery a reality" **Current Contents**, Cilt:11, Sayı 22, 1988, s. 161

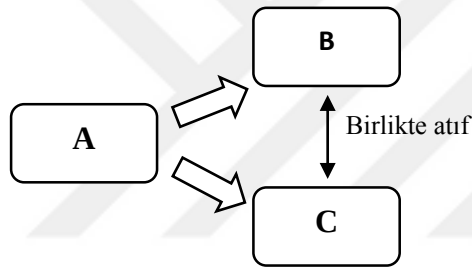
Şekil 4: Bibliyografik Eşleştirme

Kaynak: Garfield, 1988, s. 162

Bibliyografik eşleştirme örneği olan Şekil 4’te B makalesi ve C makalesi A makalesine atıf yapmaktadır. Bir başka ifadeyle B makalesi ve C makalesinin kaynakçasında A makalesi bulunmaktadır.

Şekil 5: Ortak Atıf

Kaynak: Garfield, 1988, s. 162

Şekil 5’te ortak atıf ise bu durumunun tam tersidir A makalesinin kaynakçasında B ve C makalesi yer almaktadır. Bu örnekler atıf yapan ve atıf yapılan kaynakları yayın olarak ele almaktadır fakat yayınlar, yazarlar veya dergiler özelinde de ortak atıf analizi yapılmaktadır.

2.3. BİBLİYOMETRİK YASALAR

Literatürde sıklıkla kullanılan ve bir araştırma alanının bibliyometrik analizi yapılırken incelenen bir gösterge de bibliyometrik yasalardır. En çok bilinenleri ise Bradford, Lotka, Pareto ve Price yasalarıdır.

“Atıf yapılan makalelerin dergilere dağılımının değerlendirilmesinde genellikle, bilimsel literatürün dağılım kuramı ile ilgili bütün çalışmalara örneklik

eden Bradford Yasası'na başvurulmaktadır. Bradford'un Dağılım Yasası, "belirli bir konudaki literatürün dergilere dağılımını" tanımlamaktadır."¹⁰⁰ Dolayısıyla hem yazarlar hem de üniversite kütüphaneleri herhangi bir bilimsel alanla ilgili dergilerden bir derleme veya bibliyometrik bir çalışma yapmak istediklerinde Bradford yasasına başvurabilmektedirler.¹⁰¹

Bradford yasasına göre, herhangi bir konuda bibliyografik çalışma yapılmak istendiğinde, bu alanda yazılan toplam makale sayısının 1/3'ünü yayınlayan küçük bir çekirdek dergi grubunun olduğu görülmektedir. Diğer 1/3 makale grubu, ilkinden daha büyük ikinci bir dergi grubu yayınlamaktadır. Son 1/3'lük kısımdaki makaleler ise, çok daha fazla sayıda dergiden oluşan üçüncü bir grup tarafından yayınlanmaktadır.¹⁰² Davranışsal finans alanının Bradford yasasına göre dergi verimliliğinin incelenmesi amacıyla Egghe ve Rousseau¹⁰³ çalışmalarında yer verdiği formül kullanılmıştır.

Lotka, 1926 yılında yayınladığı makalesinde belli bir alanda yazı yazan yazarların literatüre olan katkılarının ne olduğunu ve bu yazarlar tarafından yazılmış yazıların o alana ait literatürde niceliksel olarak nasıl bir dağılım gösterdiğini belirlemeye çalışarak bilimsel verimlilik sürecini tahmin etmeyi amaçlamıştır.¹⁰⁴

"Literatüründe 80/20 kuralı olarak da ifade edilen Pareto Yasası, kütüphane ve bilgi bilimi literatüründe, genellikle 80/20 kuralı olarak geçmekte olup bu kural, ürünlerin %80'inin, kaynakların %20'si tarafından gerçekleştirilebileceği fikrine dayanmaktadır."¹⁰⁵

Price, karekök yasasını, Lotka (1926) ve diğerleri tarafından, yazarlar arasında bilimsel yayınların dağıtımındaki düzenliliklere ilişkin kendi ampirik gözlemlerine dayanarak önerilen üretkenliğin "ters kare yasasından" türetebildiğini

¹⁰⁰ Uğur Yozgat ve Nihal Kartaltepe, "Ulusal yönetim ve organizasyon kongre kitaplarında yer alan bildirilerin bibliyometrik profili: Örgüt teorisi ve örgütsel davranış bildirileri üzerine bir araştırma", **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 1, 2009, s. 150-151

¹⁰¹ Hasan Perçin, **Dünya'da ve Türkiye'de Açık İnavosyon Kavramının Bibliyometrik, İçerik ve Doküman Analiz Yöntemleriyle İncelenmesi**, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2019, s. 70

¹⁰² Eugene Garfield, "Current comments Bradford's Law and related statistical patterns", **Essays of an Information Scientist**, Cilt:4: Sayı: 19, 1980, s. 477

¹⁰³ Egghe, L. ve Rousseau, R., **Introduction to informetrics: Quantitative methods in library, documentation and information science**, Elsevier Science Publishers, Amsterdam, 1990, ss. 343-344

¹⁰⁴ Murat Yılmaz, "Lotka Yasası ve Türkiye'de Kütüphane ve Bilgi Bilimi Literatürü", **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, Cilt: 16, Sayı: 1, 2002, s. 62

¹⁰⁵ Murat Yılmaz, "80/20 Kuralı", **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, Cilt: 19, Sayı: 3, 2005, s. 2

savunmaktadır.¹⁰⁶ Dolayısıyla Price yasasına göre, herhangi bir alandaki makalelerin yarısı, o alandaki yazar sayısının kareköküne eşit yazarlar tarafından üretilmektedir.

2.4. İÇERİK ANALİZİ

İçerik analizi, niteliksel veya niceliksel verilerle ve tümevarımsal veya tündengelimli bir şekilde kullanılabilen bir yöntemdir.¹⁰⁷ İçerik analizi, herhangi bir iletişim türünde ilgi konusu olan bir konu hakkında nesnel çıkarımlar geliştirmek için kullanılmaktadır. İçerik analizi süreci, bir sınıflandırma şemasına göre mesajların (yani metinler veya resimler) kodlanmasından oluşmaktadır. Kodlanmasından kastedilen ise bu süreci, temelde iletişim içeriğinin, araştırma sorularıyla ilgili içeriğin kolay tanımlanmasına, indekslenmesine veya alınmasına izin verecek şekilde organize edilmesidir.¹⁰⁸ İçerik analizi, nicel bir analiz biçimidir. Belirli hipotezlerle ilgili verileri elde etmek için tasarlanmış bir kategori sistemi açısından belirli bir içerik gövdesinin istatistiksel bir sınıflandırmasını amaçlamaktadır.¹⁰⁹ Literatürde pek çok tanımı bulunan içerik analizi kısaca; metinlerde çıkarımlar ve sonuçlar elde edilebilmesine olanak sağlayan bir tekniktir.

2.5. DOKÜMAN ANALİZİ

Literatürde metodolojinin bir parçası olarak doküman analizini konu edinen pek çok araştırma raporları ve dergi makaleleri bulunmaktadır. Doküman analizi hem basılı hem de elektronik belgelerin gözden geçirilmesi veya değerlendirilmesi anlamına gelmektedir. Nitel araştırmadaki diğer analitik yöntemler gibi, doküman analizi de içeriğe dair bir anlam ortaya koymak ve ampirik bilgiyi geliştirmek için

¹⁰⁶ Jonathan Furner, “Little book, big book: before and after little science, big science: a review article, part I”, **Journal of Librarianship and Information Science**, Cilt: 35, Sayı: 3, 2003, s. 120

¹⁰⁷ Satu Elo ve Helvi Kyngas, “The qualitative content analysis process”, **Jan Research Methodology**, Cilt: 62, Sayı: 1, 2008, s. 107

¹⁰⁸ Nancy L.Kondracki, Nancy S.Wellman, Daniel R.Amundson, “Content Analysis: Review of Methods and Their Applicationsin Nutrition Education”, **Journal of Nutrition Education and Behavior**, Cilt: 34, Sayı: 4, 2002, s. 224

¹⁰⁹ J. Arthur Baird, “Content Analysis and the Computer: A Case-Study in the Application of the Scientific Method to Biblical Research”, **Journal of Biblical Literature**, Cilt: 95, Sayı: 2, 1976, s. 256

verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir.¹¹⁰ Buradan da anlaşılacağı üzere nitel bir araştırma tekniği olan doküman analizi, dokümanı anlama ve analiz etme yani veriyi kullanma tekniği olarak tanımlanabilir. Belge incelemesi olarak da adlandırılabilir. Doküman analizine bir süreç olarak analiz edilecek olan konuyu tanımlanıp ilgili dokümanların incelenmesi ve elde edilen bulgulara ilişkin bir analiz raporunun yapılması örnek gösterilebilir.

2.6. TÜRKİYE’DE BİBLİYOGRAFİ ÇALIŞMASINA YÖNELİK TEZ ÖRNEKLERİ

Türkiye’de yüksek lisans ve doktora bölümlerinde hazırlanmış olan bibliyografi çalışmaları tez merkezi¹¹¹ aracılığı ile incelenmiştir. İncelenen tezler 3 farklı arama başlığı taratılarak analiz edilmiştir. Bunlar “bibliyografya, bibliyometri ve bibliyografi” kelimeleridir. Tezlerin tarih aralığı 1977-2020 olarak belirlenmiş ve 12 tanesi doktora, 147 tanesi yüksek lisans olmak üzere toplamda 159 teze ulaşılmıştır. 3 farklı başlık altında tezler incelendiğinde yıllara göre ilginin veya popülerliğin bir artış ivmesinde olduğu gözlemlenmiş ve en çok içeriğin 2019 yılında olduğu tespit edilmiştir. 52 farklı üniversitede çalışma yapıldığına ulaşılmıştır ve bunlardan en üretken olanının 15 tez ile İstanbul Üniversitesi olduğu belirlenmiştir. 159 tezin 36 farklı uygulama alanı bulunmaktadır ve bir tez birden fazla alana veya konuya ait olabilmektedir. Araştırmada elde edilen verilere göre ait olduğu alana göre tezler sıralandığında en çok içeriğin “Bibliyografi, Türk Dili ve Edebiyatı ve Bilgi ve Belge Yönetimi” olduğu gözlemlenmiştir. Uygulama alanlarına göre ayrılıp incelendiğinde davranışsal finans veya finansa ait bir tez içeriğine erişilememiştir.

¹¹⁰ Glenn A. Bowen, "Document Analysis as a Qualitative Research Method", Qualitative Research Journal, Cilt: 9, Sayı: 2, 2009, ss. 27-28

¹¹¹ Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi, <https://tez.yok.gov.tr> sitesinden erişildi, (20.04.2021)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİBLİYOMETRİK ANALİZ BULGULARI

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Davranışsal finans kavramı dünya çapında, uzun yıllardır akademik çalışmaların konusu olmaktadır. Türkiye’de davranışsal finans ile ilgili ilk akademik çalışmalar 2000’li yılların başından itibaren çalışılmaya başlanmıştır. Türkiye’de günümüze kadar hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiş ve davranışsal finansla dair Türkiye ve dünya literatürünü temel alan bibliyografik bir çalışma bulunmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmada öncelikle literatürdeki bu açığın kapatılarak literatüre bir katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

Çalışmada öncelikle Web of Science dizinlerinde (SCI, SSCI, A-HCI) yer alan ve davranışsal finans kavramı ile ilgili olan makaleler, bibliyometrik analiz yöntemleri kullanılarak incelenmektedir. Bu inceleme ile davranışsal finans alanında yapılan iş birlikleri ve geçmişten günümüze alana olan yaklaşımın nasıl evrildiğinin gösterilmesi ve kavramın dünyadaki durumu hakkında bilgi edinilmesi amaçlanmaktadır.

Alanın dünyadaki yeri belirlendikten sonra Türkiye’deki yeri de incelenmektedir. Yayınlanan kaynaklar ile davranışsal finansın Türkiye’deki durumunu anlamak amacıyla, YÖK Tez Merkezi’nden elde edilmiş olan davranışsal finans kavramı ile ilgili tezlerin; hazırlandıkları yüksek öğretim derecesine, hazırlandıkları dillere, yıllara, hazırlandıkları enstitü ve anabilim dallarına, uygulama alanlarına, yayımlandıkları üniversitelere, anahtar kelimelerine ve amaçlarına göre dağılımları incelenmektedir. Ayrıca Türkiye’de hazırlanmış TR dizin veri tabanında yer alan makaleler de incelenerek alanın Türkiye’deki durumuna dair okuyucuya ışık tutulmaktadır.

Davranışsal finansın, hazırlanan tezler kapsamında Türkiye’deki yerini belirlemek amacıyla Türkiye’de hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerini barındıran bir veri tabanı olan Ulusal Tez Merkezi baz alınmıştır. Türkiye’de makaleler için ise TR dizin veri tabanı tercih edilmiştir. Böylelikle davranışsal finans kavramının Türkiye’deki durumu incelenerek okuyucuyu bilgilendirmek amaçlanmaktadır. Bu sayede gelecekte hazırlanabilecek olan tez çalışmaları veya

makaleler için araştırmacılara davranışsal finansla dair yol gösterici bibliyografik bir kaynak sunulması hedeflenmektedir.

Bu tez çalışmasında, Dünyada ve Türkiye’de davranışsal finans kavramının bibliyometrik analizi yapılarak literatüre katkıda bulunmakta ve gelecekte oluşturulabilecek akademik çalışmalar için bir temel kaynak niteliği taşıması amaçlanmaktadır. Bu çalışmanın davranışsal finans alanında Türkiye’de temel bir bibliyografik kaynak olmasının sebebi literatürde davranışsal finansla dair bibliyografik bir tez çalışmasının bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Bu inceleme, davranışsal finans kavramının dergiler, yayınlar ve yazarlar gibi birçok değerlendirme kriteri ile Türkiye ve dünyadaki durumu hakkında okuyucuya bilgi sağlamaktadır.

3.2. VERİ KÜMESİNİN OLUŞTURULMASI

Bu bölümde çalışmada tercih edilmiş olan veri setlerine kaynak olan veri tabanları, neden bu veri tabanlarının tercih edildiği ve veri tabanlarından bu veri setlerinin belirlenmesine ilişkin süreç açıklanmaktadır.

3.2.1. Veri Kümesinin Belirlenmesi

Davranışsal finans kavramının dünyadaki yerinin belirlenmesi amacıyla veri tabanı olarak, bünyesinde dünyanın birçok ülkesinden yüksek etki faktörüne sahip dergiler ve akademik ürünleri bulunduran, SCI, SSCI ve A-HCI gibi bibliyometride önem arz eden dizinlere sahip Web of Science veri tabanı seçilmiştir. Web of Science’ın dünyanın en güvenilir, multidisipliner ve küresel veri tabanlarından biri olması bu çalışmada tercih edilmesinde önemli bir etkidir.

Davranışsal finansın ve Bibliyografi’nin Türkiye’deki yerini belirlemek amacıyla Türkiye’de hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerini barındıran bir veri tabanı olarak Ulusal Tez Merkezi tercih edilmiştir. Alanda Türkiye’de hazırlanmış olan makalelerin incelenmesi için, Tübitak Ulakbim tarafından sağlanan ulusal, hakemli, bilimsel dergilerdeki makalelerin yer aldığı ulusal atıf dizini TR dizin veri tabanı tercih edilmiştir.

3.2.2. Veri Tabanının Düzenlenmesi ve Analizi

Web of Science veri tabanında tarama işlemi için kelimesel tarama gerçekleştirilmiştir. İncelenen alanı temsil eden bibliyografik veri tabanını yapılandırmak için anahtar kelimelerin seçimi, sözcük özellikleri, dilsel özellikler bibliyometrik dağılım ve anlamsal kapsam gibi belirli özelliklere dayanmaktadır.¹¹²

Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda kelime taraması oluşturulacak olan anahtar kelimenin belirlenmesi amacıyla anlamsal kapsama uygun, literatür incelenmiş bu alan açısından en uygun anahtar kelimenin “behavioral finance (davranışsal finans)” olduğu göze çarpmıştır. Bu bağlamda sorgular bu anahtar kelime ile gerçekleştirilmiştir.

Uluslararası makalelerin incelenmesi için davranışsal finans anahtar kelimesiyle yapılan sorguda, ilk çalışmanın 1986 yılında yapıldığı tespit edilmiştir. Böylelikle, “1986-2021” yılları arası yapılan çalışmalar veri kümesinin temelini oluşturmuştur. Doküman tipi olarak “Article (Makale)” tercih edilmiştir. Arama sonucunda 1715 adet yayına ulaşılmıştır. Yapılan bu arama sonucunda ulaşılan dokümanlar, WoS veri tabanından BibTeX dosya formatında indirilmiştir.

Türkiye’de hazırlanmış olan tezlerin incelenmesi için yapılacak olan içerik analizinde kullanılmak üzere elde edilecek veri tabanı için YÖK Ulusal Tez Merkezi baz alınmıştır. YÖK Ulusal Tez Merkezi internet sitesinde, “davranışsal finans” ifadesi kullanılarak yapılan aramada, Türkiye’deki tezlerin 2003-2020 yıllarında yapıldığı tespit edilmiştir. Hazırlanmış olan 94 adet tezin 79 adeti yüksek lisans seviyesine ait olup, 15 adeti ise doktora düzeyine aittir. Belirlenen bu tezler .pdf formatında indirilmiştir.

Türkiye’de hazırlanmış makalelerin incelenmesi için ise TR dizin veri tabanında “davranışsal finans” anahtar kelimesi ile yapılan tarama sonucunda 2005-2020 yılları arasında hazırlanmış 62 adet makaleye erişilmiştir. Belirlenen makaleler PDF ve BibTex formatında indirilmiştir.

Uluslararası makaleler, Türkiye’de yapılmış tezler ve ulusal makaleler için ayrı ayrı analizler gerçekleştirilmiştir. Bu analizler için çok sayıda farklı bilgisayar yazılımı

¹¹² Noyons E.C.M. vd., “Mapping Excellence in Science and Technology across Europe”, **Centre for Science and Technology Studies (CWTS) Leiden University**, EC-PPLS CT-2002-0001 projesinin Avrupa Komisyonu'na taslak raporu, 2003, s. 126

kullanılmıştır. MS Excel, Bibliometrix R (kapsamlı bilimsel haritalama analizi için kullanılan R aracı), Knowledge Matrix Plus, Vosviewer, Biblioshiny (analizler için kullanılan web arayüzü) kullanılan bilgisayar yazılımlarıdır.

3.3.DAVRANIŞSAL FİNANS ALANINDA WOS'DA TARANAN MAKALELER İÇİN TANIMLAYICI BİBLİYOMETRİK ANALİZLER

Davranışsal finans alanında elde edilen veri kümesi, Bibliometrix R¹¹³ paketi kullanılarak analiz edilmiştir. Web of Science 256 disiplin için (bilim, sosyal bilimler, sanat ve beşeri bilimler) çoklu veri tabanlarına ve atıf verilerine erişim sağlayan bir web sitesidir. Erişim abonelik kapsamındadır.¹¹⁴ Çalışmada, Web of Science veri tabanında elde edilen veriler “behavioral finance” ifadesi kullanılarak elde edilmiştir.

R Studio kullanılırken *Biblioshiny* aracılığı ile veriler analiz edilmiştir. Biblioshiny R dilinde programlanmış olan Bibliometrix tarafından desteklenen bir web tabanlı grafik ara yüzüdür.¹¹⁵ Veriler Web Of Science’ın internet sitesinden elde edilmiştir.* Analiz edilen veriler alt başlıklar olarak belirtilecektir.

Tablo 3’te bu çalışmada kullanılan araçların kullanım amaçları ve araçlara ait bazı bilgilere yer verilmektedir.

Tablo 3: Kullanılan Araçlar Tablosu

No	Araçlar	Yıl	Geliştiren Kurum	Çalışma Sistemi	Arayüzü	Kullanım Amacı
1	Biblioshiny	2019	Napoli Federico Üniversitesi	R	Web	Bu çalışmada biblioshiny, WoS veri tabanında ve TR dizin veri tabanında taranan davranışsal finans dokümanlarının kaynak, yazar ve belge analizlerini tablolaştırmak için kullanılmıştır.

¹¹³ Aria, M., Cuccurullo, C. “bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis” **Journal of Informetrics**, Cilt: 11 Sayı: 4, 2017, ss. 959-975

* www.webofknowledge.com sitesinden erişildi. (Erişim Tarihi: 05.02.2021)

¹¹⁴ José A. Moral-Muñoz ve diğerleri, “Software tools for conducting bibliometric analysis in science: An upto-date review”, **El profesional de la información**, Cilt: 29, Sayı: 1, 2020, s. 3

¹¹⁵ José A. Moral-Muñoz ve diğerleri, 2020, s. 7

2	Vosviewer	2019	Leiden Üniversitesi	Windows	Masaüstü	Bu çalışmada Vosviewer, WoS veri tabanında taranan davranışsal finans dokümanları için bibliyometrik ağlar oluşturmak, ortak alıntı, bibliyografik eşleştirme veya ortak yazarlık analizlerini yapmak ve görselleştirmek için kullanılmıştır.
3	Knowlodge Matrix Plus	2007	KISTI	Windows	Masaüstü	Bu çalışmada Knowlodge Matrix Plus, WoS veri tabanında taranan davranışsal finans dokümanları için matris oluşturma ve ağları analiz edip görselleştirmek için kullanılmıştır.

Tablo 3'te bu çalışmada kullanılmış olan 3 aracın bilgilerine ve kullanım amaçlarına yer verilmektedir. Bu araçlar sırasıyla Biblioshiny, Vosviewer ve Knowlodge Matrix Plus'dır.

3.3.1. Davranışsal Finans WoS Veri Setinin Temel İstatistiksel Analizi

Davranışsal finans alanında WoS veri tabanında elde edilen verilerin analizi için R Studio ve Bibliometrix R paketleri ile elde edilen istatistiksel veriler Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: WoS Davranışsal Finans Veri Setinin Temel İstatistiksel Analizi Tablosu

Açıklama	Sonuçlar
Verilerle İlgili Ana Bilgiler	
Zaman aralığı (yıl)	1986-2021
Kaynaklar (Dergiler, Kitaplar, vb)	750
Doküman sayısı	1715
Belge başına ortalama alıntı	16,8
Doküman başına yıllık ortalama alıntı	1,659
Yararlanılan kaynaklar (Referanslar)	56962
Doküman Tipleri	
Makale	1543
Makale; kitap bölümü	71

Makale; erken erişim	47
Makale; devam etmekte olan	54
Doküman İçeriği	
Anahtar kelimeler	4406
Yazarlar	
Yazarlar	3825
Tek yazarlı belgelerin yazarları	326
Çok yazarlı belgelerin yazarları	3499
Yazarlarla İş birliği	
Tek yazarlı dokümanlar	362
Belge başına yazar	0,448
Yazar başına belge	2,23
Belgelere göre ortak yazarlar	2,61
İş birliği Endeksi	2,59

Tablo 4’te analizlerle alakalı özet istatistikler sunulmuştur. Tablo 4’te görüldüğü üzere, sadece Web Of Science dizininde yer alan makaleler tercih edilmektedir. Toplam kaynak sayısı 750, toplam doküman sayısı 1715 olarak tespit edilmekte ve baz alınan yıl aralığı 1986-2021 yılları olarak alınmaktadır. Davranışsal finans terimi, 1986 yılında Merton H. Miller’ın ve Robert J. Shiller’in yayınlamış olduğu yayın ile başlamaktadır. Analizlerde kullanılacak veri tabanı 1986-2021 arası 35 yıllık bir süreci kapsamaktadır. Belge başına ortalama alıntı 16,8’dir. Doküman başına yıllık ortalama alıntı 1,659’dur. Burada yer alan 1715 doküman oluşturulurken 56962 adet kaynaktan yararlanılmıştır. Doküman tipi olarak, 4 çeşit doküman söz konusudur; tamamlanmış makale, kitap içi bölüm, erken erişim makale ve devam etmekte olan makale. Tamamlanmış makale sayısı 1543, kitap bölümü sayısı 71, erken erişime açık makale sayısı 47 ve devam etmekte olan makale sayısı 54 olarak tespit edilmiştir. Makalelerde kullanılan anahtar kelime sayısı toplamda 4406’dır. Bu eserleri yazan toplam yazar sayısı 3825’tir. 326 adet eser tek yazar tarafından oluşturulmuştur. 3499 adet eser ise birden çok yazar tarafından oluşturulmuştur. Ortak yazarlı dokümanların sayısı, tek yazarlı dokümanlara oranla daha fazladır. Dolayısıyla araştırmacılar, yayınlarında ortak bir şekilde çalışma eğilimi içerisinde olmaktadır. 362 adet doküman tek yazar tarafından oluşturulmuştur ve daha önce de belirtildiği

gibi 326 adet yazar tek yazarlı eser ortaya koymuştur. Buradan anlaşılacağı gibi, bazı yazarlar tek yazarlı olarak birden fazla eser ortaya koymuşlardır. Belge başına yazar sayısı 0,448'dir. Yazar başına belge sayısı ise 2,23'tür. Belgelere göre ortak yazarlar 2,61'dir. İş birliği endeksi ise 2,59 olarak tespit edilmiştir.

3.3.2. İlgili Yazarların Ülke Analizi

Davranışsal finans WoS veri tabanında yapılan analiz sonucunda ülke düzeyinde davranışsal finans araştırmalarının ayrıntılarını analiz etmek için ilgili yazar ülkesi (Corresponding Author's Country) Tablo 5'te sunulmuştur.

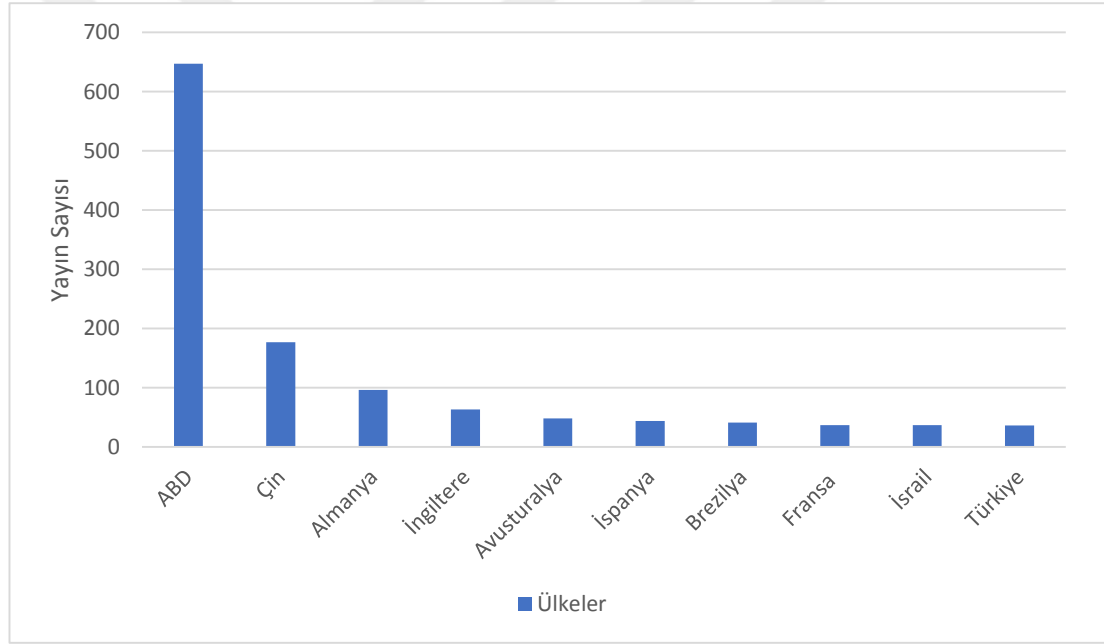
Tablo 5: Yazar Ülkesi Tablosu

No	Ülkeler	Makaleler (TCP)	SCP	MCP	MCP_Ratio
1	Amerika	647	568	79	0,1221
2	Çin	177	141	36	0,2034
3	Almanya	96	81	15	0,1562
4	İngiltere	63	42	21	0,3333
5	Avusturalya	48	36	12	0,25
6	İspanya	44	35	9	0,2045
7	Brezilya	41	38	3	0,0732
8	Fransa	37	22	15	0,4054
9	İsrail	37	31	6	0,1622
10	Türkiye	36	31	5	0,1389
11	Kanada	35	24	11	0,3143
12	İtalya	31	20	11	0,3548
13	Hollanda	31	21	10	0,3226
14	Hindistan	28	24	4	0,1429
15	Pakistan	26	20	6	0,2308
16	İsviçre	25	11	14	0,56
17	Güney Kore	22	14	8	0,3636
18	Malezya	22	18	4	0,1818
19	Japonya	15	15	0	0
20	Tunus	15	15	0	0

TCP, ilgili yazarın ülkesine göre toplam makale sayısını ifade etmektedir. SCP, tek ülke makalelerinin sayısını ifade etmektedir. MCP, çok ülkeli makalelerin sayısını ifade etmektedir. MCP Ratio, çok ülkeli makalelerin sayısının toplam makale sayısına

oranlanması ile elde edilmektedir. Davranışsal finasta WoS veri tabanında incelenen toplam verilerde toplamda 69 ülke verisi elde edilmiştir. Fakat Tablo 5’te 15 makaleden fazla makalesi olan ilk 20 ülkeye yer verilmiştir ve bu ülkeler toplam makale sayılarına göre sıralanmıştır. 647 ile en çok katkı da bulunan ABD olmaktadır. ABD’yi 177 makale ile takip edenin Çin olduğu görülmektedir ve Almanya 96 ile üçüncü sırada yer almaktadır. Bu ülkeleri sırasıyla 63 İngiltere, 48 Avusturalya, 44 İspanya ve 41 makale ile Brezilya takip etmektedir. Bu tabloda ilk 20 sırayı alan ülkeler toplam çalışmalar içerisinde 1476 makale (%86,82) ile alanın büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır.

Şekil 6: Ülke Sıralamasına Göre Toplam Yayın Sayısı (İlk 10 Ülke)

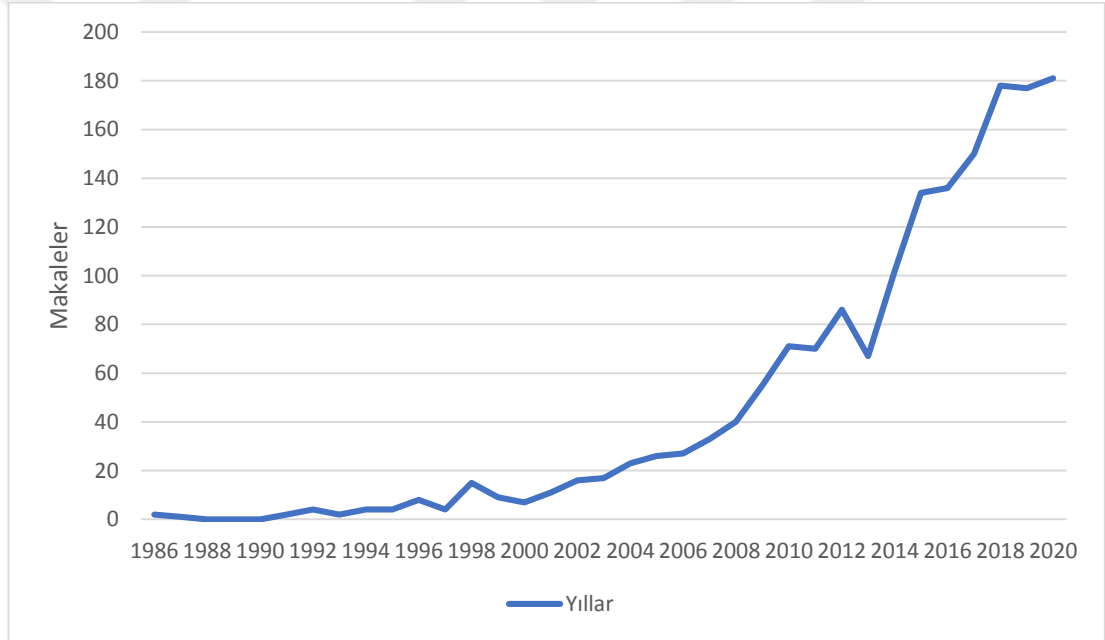
Şekil 6, davranışsal finans alanındaki toplam yayın sayılarına göre 10 ülkeyi göstermektedir. Amerika 647 yayın ile ilk sırayı alırken, 177 yayın ile Çin ikinci sırada Almanya ise 96 yayın sırası ile üçüncü sıradadır. Makale sayılarında ülke bazında bazı ekstrem farklılıkların olduğu görülmektedir. En çok yayına sahip Amerika ve Çin arasındaki bölümde büyük bir kırılma görülmektedir. İlk sırada yer alan Amerika 647 yayın sayısı ile ilk 10 ülkenin toplam yayın sayıları arasında %52’lik bir alanı kaplamakta yani ilk 10 ülke verisinin yarısından fazlasını kapsamaktadır. 177 yayın sayısı ile Çin, ilk 10 ülke verilerinde %14’lük bir kısmı, üçüncü sırada yer alan

Almanya ise %8’lik bir kısmı kaplamaktadır. Türkiye ise, 36 yayın sayısı ile %3’lük bir alanı kapsamakta ve bu ülkelerin gerisinde yer almaktadır.

3.3.3. Yıllık Bilimsel Üretim

R Studio ve R bibliometrix paketleri kullanılarak elde edilen veriler sonucunda davranışsal finans alanında WoS veri tabanlı yayınların yıllara oranla dağılımı Şekil 7’de sunulmaktadır.

Şekil 7: Yıllık Bilimsel Üretim

Şekil 7 oluşturulurken 2021 yılına ait veriler, yıllara göre yayınlar trendinin daha iyi anlaşılması için görselleştirilmeye dahil edilmemiştir. Şekil 7’de görüleceği üzere 1986’dan 2020 yılına kadar WoS veri tabanlı makalelerin yıllara göre olan üretimi gösterilmektedir. Grafik incelendiğinde, yayınların 2000 yılından itibaren bir yükseliş trendinde olduğu görülmektedir. 34 yıllık süreç içerisinde başlangıç yılına göre davranışsal finans alanında makale sayısı artış göstermiş, alanın popülaritesi artmış ve artmaya devam etmektedir. Yıl bazında analiz edildiğinde ise en çok yayının 2020 yılında olduğu görülmektedir.

3.3.4. Etkin Diller

Araştırma verileri analiz edildiğinde WoS tabanlı davranışsal finans dokümanlarında tercih edilen dil sıralaması Tablo 6’da sunulmaktadır.

Tablo 6: Tercih Edilen Diller Tablosu

No	Dil	Sayısına Göre Sıralama
1	İngilizce	1650
2	Portekizce	19
3	Almanca	14
4	Rusça	10
5	İspanyolca	7
6	Türkçe	6
7	Fransızca	3
8	Çekçe	2
9	Ukraynaca	1
10	Polonyaca	1
11	Japonca	1
12	Hırvatça	1

Tablo 6’da incelendiği üzere 1715 eserin 1650’si İngilizce, 19’u Portekizce, 14’ü ise Almancadır. Bununla beraber 10 Rusça, 7 İspanyolca, 6 Türkçe, 3 Fransızca, 2 tane de Çekçe yayın tespit edilmiştir. Ukraynaca, Polonyaca, Japonca ve Hırvatça ise birer yayın olduğu göze çarpmaktadır. Tablo 6’dan elde edilen verilere göre, davranışsal finans alanının hakim dilinin İngilizce olduğu görülmektedir.

3.3.5. Üretken Dergiler

Davranışsal finans alanında üretken olan ilk 20 derginin alanla ilgili toplam makalelerin sayısı Tablo 7’de gösterilmektedir. Görselde dergilerin sıralamasının yapılması sırasında, makale sayıları göz önünde bulundurulmuştur.

Tablo 7: Üretken Dergiler Tablosu

No	Dergiler	Makale Sayısı
1	Journal of Behavioral Finance	80
2	Journal of Banking & Finance	47
3	Journal of Behavioral And Experimental Finance	34
4	Journal of Economic Behavior & Organization	34
5	Journal of Financial Economics	33
6	Management Science	29
7	Quantitative Finance	24
8	Review of Behavioral Finance	24
9	Physica A-Statistical Mechanics And Its Applications	20
10	Sustainability	17
11	Economic Modelling	15
12	Finance Research Letters	15
13	Research In International Business And Finance	15
14	Emerging Markets Finance And Trade	14
15	Journal of Economic Psychology	14
16	European Journal of Finance	12
17	Managerial Finance	12
18	Pacific-Basin Finance Journal	12
19	Journal of Corporate Finance	11
20	Psychiatric Services	11

İlk 20 derginin davranışsal finans alanında yayınladığı toplam makale sayısı 473'tür. Dolayısıyla ilk 20 dergide yayınlanan toplam makale sayısı, veri setindeki 1715 makalenin %27,58'lik kısmına kapsamaktadır.

En üretken derginin 80 makale sayısı ile “Journal Of Behavioral Finance” olduğu gözlemlenmektedir. İkinci sırada takip eden 47 makale sayısı ile “Journal Of Banking & Finance” dergisi ve ardından gelen 34 makale sayısı ile “Journal Of Behavioral And Experimental Finance” dergisi olduğu gözlemlenmektedir.

3.3.6. Kaynakların Etkisi

Kaynakların etkisi analizinde değerlendirme kıstası olarak alınan kriterler (atıf, yıl, h indeksi) Tablo 8’de sunulmaktadır. Tablo 8’de dergilerin sıralamasının yapılması sırasında, dergilerin h indeksi temel alınmaktadır.

Tablo 8: Kaynakların Etkisi Tablosu

Dergiler	Etki Faktörü (2019)	h_index	Atıf Sayıları	İlk D.F. Yayın Yılı
Journal of Financial Economics	5.731	22	3653	1998
Journal of Banking And Finance	2.269	21	1212	2004
Management Science	3.931	16	1552	2002
Journal of Economic Behavior & Organization	1.591	15	752	1994
Journal of Behavioral Finance	0.930	13	537	2008
Quantitative Finance	1.491	8	243	2007
Journal of Economic Psychology	1.718	8	194	2007
Pacific-Basin Finance Journal	2.382	8	200	2009
Journal of Corporate Finance	2.521	8	212	2005
Journal of Economic Dynamics And Control	1.204	8	565	2006
Journal of Behavioral And Experimental Finance	-	7	159	2015
Physica A-Statistical Mechanics And Its Applications	2.924	7	148	2001
Psychiatric Services	2.539	7	204	2002
Journal of Accounting & Economics	3.723	7	512	2001
Journal of Behavioral Health Services & Research	1.590	6	144	1998
Journal of Empirical Finance	1.566	6	100	2008
Academic Medicine	5.354	6	138	1991
Journal of Financial Markets	1.677	6	66	2003
Sustainability	2.576	5	55	2014
Finance Research Letters	3.527	5	78	2010

Tablo 8 incelendiğinde davranışsal finans alanında h indeksine göre dergilerin sıralaması analiz edilmektedir. Tabloda yer alan etki faktörleri 2019 yılında yayınlanan “InCites Journal Citations Reports (Clarivate Analytics)” raporundan alınmıştır. “*Journal of Behavioral And Experimental Finance*” dergisinin etki faktörü hesaplanmadığı için raporda yer almamaktadır. En yüksek h indeksi değerine sahip olan 22 h indeksi ve 5.731 etki faktörü değerine sahip *Journal of Financial Economics*'dir. Bu derginin görünürlüğü yüksek olan alanda popüler bir dergi olduğu gözlemlenmektedir. Ardından 21 h indeksi ve 2.269 etki faktörü değerine sahip *Journal of Banking and Finance* ve 16 h indeksiyle 3.931 etki faktörü değerine sahip *Management Science* olduğu incelenmektedir.

3.3.7. Üretken Yazarlar

Tablo 9’da davranışsal finans alanında yayın yapan ilk 20 yazar ile ilgili bilgiler sunulmaktadır. Tabloda yazarların sıralamasının yapılmasında, yazarların yayın sayıları temel alınmaktadır.

Tablo 9: Üretken Yazarlar Tablosu

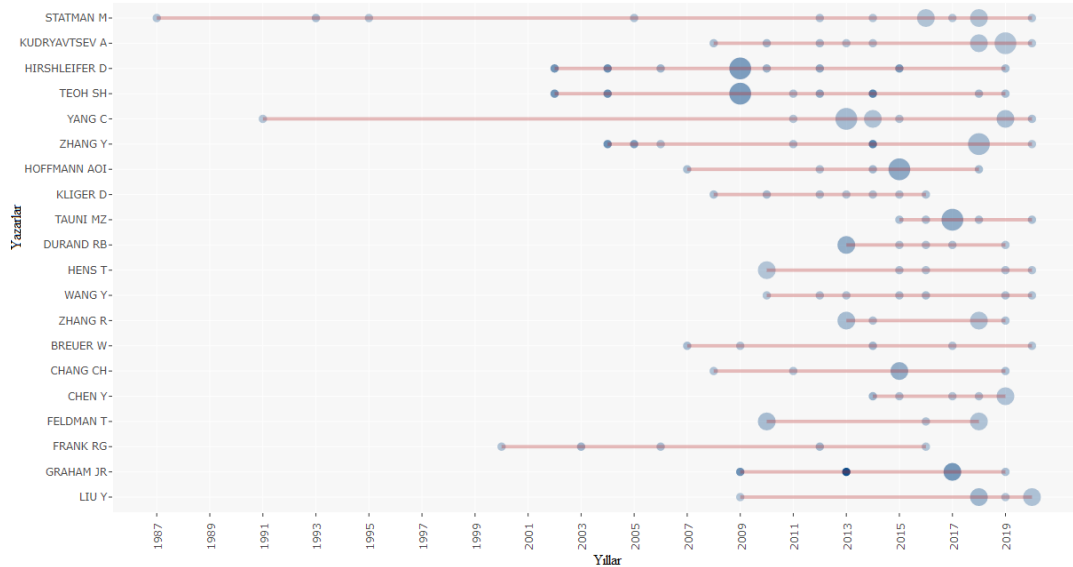
No	Yazarlar	Makaleler	h_index	Atıf Sayıları	İlk Yayın Yılı
1	Statman M.	12	5	131	1987
2	Kudryavtsev A.	11	3	71	2008
3	Hirshleifer D.	10	9	833	2002
4	Teoh Sh.	10	9	811	2002
5	Yang C.	10	3	37	2011
6	Zhang Y.	8	5	332	2005
7	Hoffmann Aoi.	7	6	122	2007
8	Kliger D.	7	4	70	2008
9	Tauni Mz.	7	5	58	2015
10	Durand Rb.	6	3	60	2013
11	Hens T.	6	2	10	2010
12	Wang Y.	6	3	29	2013
13	Zhang R.	6	3	30	2013
14	Breuer W.	5	3	76	2007
15	Chang Ch.	5	4	57	2008
16	Chen Y.	5	2	39	2014
17	Feldman T.	5	3	31	2010
18	Frank Rg.	5	4	137	2000
19	Graham Jr.	5	5	490	2009
20	Liu Y.	5	1	16	2018

Tablo 9 incelendiğinde, en yüksek yayın sayısına sahip olan yazarın 12 yayınlı ekonomist Meir Statman olduğu gözlemlenmektedir. Onu takip eden ikinci yazarın 11 yayın sayısı ile A. Kudryavtsev olduğu, üçüncü sırada olan yazarınsa 10 yayın sayısı ile ekonomist David Hirshleifer olduğu gözlemlenmektedir. Takibinde ise listedeki diğer yazarlara ait veriler gözlemlenmektedir.

Tablo 9 incelendiğinde, en yüksek h indeksi değerine sahip olan yazarlar 9 h indeksi değeri ve 833 atıf sayısı ile David Hirshleifer ve 9 h indeksi değeriyle 811 atıf sayısına sahip olan S.H. Teoh'tur. Takibinde ise listedeki diğer yazarlara ait veriler gözlemlenmektedir. Tabloda incelendiği üzere, 12 yayın sayısına sahip olan yazar Meir Statman 131 atıf sayısına sahipken, 10 yayın sayısına sahip olan David Hirshleifer 833 atıf sayısına sahiptir. Bu durum, David Hirshleifer gibi yazarların davranışsal finans alanında görünürlüğünün, öneminin ve popülerliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 9'da yer alan yazarların makale sayılarıyla sıralanmış ve ilk 20 yazarın listeye dahil edilmiş olmasından dolayı listeye girememiş olan fakat atıf sayısı baz alındığında en yüksek atıf sayısına sahip olan yazar 1518 atıf sayısı ile Eugene Fama'dır. Ek olarak, yine aynı sıralama durumu nedeniyle listede olmayan, davranışsal finans alanında yapılan yayınlarda ilk yayınların yazarları 1986'da yaptıkları çalışmayla ekonomist Robert J. Shiller ve M.H Miller'dır.

Şekil 8: Yazarların Üretkenlikleri

Şekil 8'de yazarlara ait atıf ve yayın sayıları ve bununla beraber h indeksi değerleri görselleştirilmiştir. Şekilde yer alan dairelerin büyüklükleri ilgili yıldaki yayın sayısını belirtmektedir. Bununla birlikte dairenin rengi ise yıllık ortalama atıf sayısı ile ilgilidir. Dairenin rengi koyulaştıkça yıllık ortalama atıf sayısı artmaktadır.

İlk yayının 1987 yılında Meir Statman tarafından hazırlandığı göze çarpmaktadır. Statman aynı zamanda 1987-2020 yılları arasında hazırladığı 12 yayın ile en üretken yazardır.

Graham'ın 2013 yılında hazırladığı yayının 264 adet atıf aldığı gözlemlenmektedir. David Hirshleifer'in 2002 ve 2004 yıllarında yazdığı yayınlarının yıllık 234 atıftan fazla atıf almış olduğu gözlemlenmektedir. S.H. Teoh'un 2002 ve 2004 yıllarında yazdığı yayınlarının da yıllık 234 atıftan fazla atıf almış olduğu gözlemlenmektedir.

3.3.8. Üretken Üniversiteler

Davranışsal finans alanında ilk 20 kurumun yayın sayıları, Tablo 10'da analiz edilmektedir. Tablo 10'da kurumların sıralamasında, toplam yayın sayıları temel alınmaktadır.

Tablo 10: Üretken Kurumlar Tablosu

No	Kurumlar	Makaleler
1	Harvard Üniversitesi	62
2	Pittsburgh Üniversitesi	49
3	Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley	34
4	Kaliforniya Üniversitesi, Los Angeles	34
5	Michigan Üniversitesi	31
6	Yale Üniversitesi	30
7	Santa Clara Üniversitesi	29
8	Zürih Üniversitesi	29
9	Washington Üniversitesi	27
10	Hong Kong Politeknik Üniversitesi	25
11	Haifa Üniversitesi	24
12	Erasmus Üniversitesi	23
13	Johns Hopkins Üniversitesi	23
14	Northwestern Üniversitesi	22
15	Illinois Üniversitesi	22
16	Boston Üniversitesi	21
17	Pennsylvania Üniversitesi	21
18	Kolombiya Üniversitesi	20
19	Kaliforniya Üniversitesi, Irvine	20
20	Melbourne Üniversitesi	20

Davranışsal finans alanında üretken olan üniversiteler ve yayın sayıları Tablo 10'da görselleştirilmiştir. Harvard Üniversitesi 62 yayın sayısı ile alanda en üretken kurum konumundadır. Harvard Üniversitesini 49 yayın sayısı ile Pittsburgh Üniversitesi, 34 yayın ile Kaliforniya Üniversitesi Berkeley ve Los Angeles, 31 yayın ile Michigan Üniversitesi, 30 yayın ile Yale Üniversitesi izlemektedir.

3.3.9. Atıf Sayılarına Göre Makaleler ve Yazarlar

Tablo 11'de davranışsal finans alanındaki en önemli 20 yayın çeşitli istatistikleri ile sunulmaktadır.

Tablo 11: Yüksek Atıf Alan Makale ve Yazar Tablosu

No	Yazarlar	Dergi Adı	Makale Adı	Toplam Atıf	Yıllık Ort. Atıf	Yılı
1	Eugene F.Fama	Journal of Financial Economics	Market efficiency, long-term returns, and behavioral finance	1518	63,25	1998
2	Malcolm Baker, Jeffrey Wurgler	Journal of Economic Perspectives	Investor Sentiment in the Stock Market	958	63,86	2007
3	A. Mani, S. Mullainathan, E. Shafir, J. Zhao	Science	Poverty Impedes Cognitive Function	730	81,11	2013
4	Robert J. Shiller	Journal of Economic Perspectives	From Efficient Markets Theory to Behavioral Finance	461	24,26	2003
5	Dilip Abreu, Markus K. Brunnermeier	Journal of The Econometric Society	Bubbles and Crashes	392	20,63	2003
6	D. Fernandes, John G. Lynch Jr., R. G. Netemeyer	Management Science	Financial Literacy, Financial Education, and Downstream Financial Behaviors	389	48,62	2014

7	T. Preis, H. Susannah Moat & H. Eugene Stanley	Scientific Reports	Quantifying Trading Behavior in Financial Markets Using Google Trends	304	33,77	2013
8	J. R. Grahama, Campbell R. Harvey, Manju Puri	Journal of Financial Economics	Managerial attitudes and corporate actions	264	29,33	2013
9	C. A. Romano, George A. Tanewski, K. X. Smyrniotis	Journal of Business Venturing	Capital structure decision making: A model for family business	254	12,09	2001
10	D. Hirshleifer, K. Hou, S. Hong Teoh, Y. Zhang	Journal of Accounting and Economics	Do investors overvalue firms with bloated balance sheets	234	13	2004
11	Kent Daniel, David Hirshleifer, S. Hong Teoh	Journal of Monetary Economics	Investor psychology in capital markets: evidence and policy implications	234	11,7	2002
12	B.T. Mausbach, P.D. Harvey, S.R. Goldman, D.V. Jeste, T.L. Patterson	Schizophrenia Bulletin	Development of a Brief Scale of Everyday Functioning in Persons with Serious Mental Illness	225	15	2007
13	James R. Knickman, Emily K. Snell	Health Services Research	The 2030 Problem: Caring for Aging Baby Boomers	211	10,55	2002
14	John Y. Campbell	Journal of Financial	Asset Pricing at the Millennium	208	9,45	2000
15	Francesca Gino, Gary Pisano	Manufacturing & Service Operations Management	Toward a Theory of Behavioral Operations	205	14,64	2008
16	Jörg Oechssler, Andreas Roider, Patrick W. Schmitz	Journal of Economic Behavior & Organization	Cognitive abilities and behavioral biases	201	15,46	2009
17	Ulrike Malmendier, Devin Shanthikumar	Journal of Financial Economics	Are small investors naive about incentives	200	13,33	2007
18	H. Peter Boswijk, Cars H. Hommes, Sebastiano Manzan	Journal of Economic Dynamics and Control	Behavioral heterogeneity in stock prices	198	13,2	2007

19	Joan Rosenbaum Asarnow, Michelle Rozenman, Jessica Wiblin	JAMA Pediatr	Integrated Medical-Behavioral Care Compared With Usual Primary Care for Child and Adolescent Behavioral Health	193	27,57	2015
20	P.A. Stephens, Ian L. Boyd, J. M. McNamara, A. I. Houston	Ecology	Capital breeding and income breeding: their meaning, measurement, and worth	189	14,53	2009

Tablo 11’de incelendiği üzere davranışsal finans alanında en yüksek atıflı makale, Eugene F.Fama tarafından 1998 yılında yazılmış olan, 1518 atıf sayısına sahip “Market efficiency, long-term returns, and behavioral finance”dır. İkinci sırada 2007 yılında yayınlanmış olan Malcolm Baker, Jeffrey Wurgler yazarlarına ait, 958 atıflı “Investor Sentiment in the Stock Market” adlı makale yer almaktadır. Üçüncü sırada 2013 yılında yazılmış olan 730 atıf sayısına sahip “Poverty Impedes Cognitive Function” adlı makale ile A. Mani, S. Mullainathan, E. Shafir, J. Zhao bulunmaktadır.

3.3.10. Yerel Olarak En Çok Alıntı Yapılan Referanslar

Tablo 12’de davranışsal finans alanında yerel olarak en çok alıntı yapılan 20 yayın, yazarları, yayınlandıkları akademik dergi, yayınlanma yılları ve toplam atıf sayıları olmak üzere tabloda sunulmaktadır.

Tablo 12: Yerel En Çok Alıntılanan Referanslar Tablosu

No	Yazarlar	Dergi Adı	Makale Adı	Toplam Atıf	Yılı
1	Daniel Kahneman and Amos Tversky	Econometrica	Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk	312	1979
2	Daniel Kahneman and Amos Tversky	Science	Judgment under Uncertainty: Heuristics and Biases	135	1974
3	Kent Daniel, David Hirshleifer, Avanidhar Subrahmanyam	The Journal Of Finance	Investor Psychology and Security Market Under- and Overreactions	131	1998

4	Eugene F. Fama	The Journal of Finance	Efficient Capital Markets: A Review of Theory and Empirical Work	124	1970
5	Hersh Shefrin, Meir Statman	The Journal of Finance	The Disposition to Sell Winners Too Early and Ride Losers Too Long: Theory and Evidence	123	1985
6	J. B. De Long, A. Shleifer, L. H. Summers, and R. J. Waldmann	Journal of Political Economy	Noise Trader Risk in Financial Markets	116	1990
7	Terrance Odean	The Journal of Finance	Are Investors Reluctant to Realize Their Losses?	112	1998
8	Brad M. Barber, Terrance Odean	The Quarterly Journal of Economics	Boys will be Boys: Gender, Overconfidence, and Common Stock Investment	111	2001
9	Malcolm Baker, Jeffrey Wurgler	The Journal of Finance	Investor Sentiment and the Cross-Section of Stock Returns	107	2006
10	Amos Tversky, Daniel Kahneman	Journal of Risk and Uncertainty	Advances in prospect theory: Cumulative representation of uncertainty	107	1992
11	Werner F. M. De Bondt, Richard Thaler	The Journal of Finance	Does the Stock Market Overreact?	104	1985
12	Nicholas Barberis, Andrei Shleifer, Robert Vishny	Journal of Financial Economics	A model of investor sentiment	103	1988
13	Eugene F.Fama, Kenneth R.French	Journal of Financial Economics	Common risk factors in the returns on stocks and bonds	96	1993
14	David Hirshleifer	The Journal of Finance	Investor Psychology and Asset Pricing	94	2001
15	Narasimhan Jegadeesh, Sheridan Titman	The Journal of Finance	Returns to Buying Winners and Selling Losers: Implications for Stock Market Efficiency	94	1993
16	Brad M. Barber, Terrance Odean	The Journal of Finance	Trading Is Hazardous to Your Wealth: The Common Stock Investment Performance of Individual Investors	88	2000
17	Harry Markowitz	The Journal of Finance	Portfolio Selection	88	1952
18	Malcolm Baker, Jeffrey Wurgler	Journal of Economic Perspectives	Investor Sentiment in the Stock Market	74	2007

19	Mark M. Carhart	The Journal of Finance	On Persistence in Mutual Fund Performance	71	1997
20	Eugene F.Fama	Journal of Financial Economics	Market efficiency, long-term returns, and behavioral finance	71	1998

Tablo 12’de incelendiği üzere davranışsal finans alanında yerel olarak en yüksek atıflı makale, Daniel Kahneman and Amos Tversky tarafından 1979 yılında yazılmış olan, 312 yerel atıf sayısına sahip “Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk”dır. İkinci sırada 1974 yılında yayınlanmış olan aynı yazarlara ait, 135 atıflı “Judgment under Uncertainty: Heuristics and Biases” adlı makale yer almaktadır. Üçüncü sırada 1998 yılında yazılmış olan 131 atıf sayısına sahip “Investor Psychology and Security Market Under and Overreactions” adlı makale ile Kent Daniel, David Hirshleifer, Avanidhar Subrahmanyam bulunmaktadır.

3.3.11. Web Of Science Kategorilerine Göre Makalelerin Dağılımı

Davranışsal finans alanında WoS veri tabanlı makalelerin ilgili olduğu WoS kategorileri makale sayısına göre analiz edilmiştir. Toplam 1715 makale 156 farklı WoS kategorisinde toplanmıştır. Veri setinin ilk 20 kategori alanı Tablo 13’te sunulmaktadır.

Tablo 13: WoS Araştırma Kategorisi Tablosu

No	Web of Science Kategorileri	Makale Sayısı
1	İşletme & Ekonomi	616
2	Ekonomi	610
3	İşletme	155
4	Yönetim	140
5	Sağlık Politikası ve Hizmetleri	78
6	Halk, Çevre ve İş Sağlığı	73
7	Sağlık Bilimleri ve Hizmetleri	67
8	Yöneylem Araştırması ve Yönetim Bilimi	50
9	Psikiyatri	48
10	Sosyal Bilimler, Matematiksel Yöntemler	45
11	Psikoloji, Multidisipliner	37
12	Çevre Bilimleri	35
13	Multidisipliner Bilimler	31

14	Matematik, Disiplinlerarası Uygulamalar	31
15	Matematik Uygulamaları	30
16	Çevre Çalışmaları	30
17	Bilgisayar Bilimi, Yapay Zeka	26
18	Psikoloji, Klinik	25
19	Fizik, Multidisipliner	24
20	Yeşil ve Sürdürülebilir Bilim ve Teknoloji	22

Tablo 13'te yer alan bilgilere göre davranışsal finans alanındaki en çok çalışma WoS'da kategorize edildiğinde, işletme & ekonomi alanında yapılmıştır. Bu alanı sırasıyla ekonomi, işletme, yönetim ve sağlık politikası hizmetleri alanları izlemektedir. Tabloya göre davranışsal finans alanındaki makalelerin WoS veri tabanında çoğunlukla işletme finans ve ekonomi alanlarında kategorize edildiği sonucu çıkmaktadır.

3.3.12. Araştırma Alanlarına Göre Makalelerin Dağılımı

Davranışsal finans alanında WoS veri tabanlı makalelerin ilgili olduğu araştırma alanları makale sayısına göre analiz edilmiştir. Toplam 1715 makale 98 farklı araştırma alanında yer almaktadır. Veri setinin ilk 20 araştırma alanı Tablo 14'te sunulmaktadır.

Tablo 14: Araştırma Alanlarına Göre Makalelerin Tablosu

No	Araştırma Alanları	Makale Sayısı
1	İşletme & Ekonomi	1145
2	Psikoloji	103
3	Sağlık Bilimleri ve Hizmetleri	101
4	Matematik	78
5	Bilim ve Teknoloji- Diğer Konular	53
6	Yöneylem Araştırması ve Yönetim Bilimi	53
7	Psikiyatri	48
8	Halk, Çevre ve İş Sağlığı	47
9	Bilgisayar Bilimi	47
10	Halk, Çevre ve İş Sağlığı	46
11	Çevre Bilimleri ve Ekoloji	43
12	Sosyal Bilimlerde Matematiksel Yöntemler	40
13	Sosyal Bilimler- Diğer Konular	38

14	Eğitim ve Eğitim Araştırmaları	26
15	Fizik	25
16	Hükümet ve Hukuk	23
17	Nörobilim ve Nöroloji	17
18	Uluslararası ilişkiler	17
19	Genel Tıp ve Dahiliye	17
20	Kamu Yönetimi	15

Tablo 14’te yer alan bilgilere göre davranışsal finans alanındaki çalışmalarda araştırma alanı olarak en çok işletme & ekonomi alanı yer almaktadır. Bu alanı sırasıyla psikoloji, sağlık bilimleri ve hizmetleri, matematik ve bilim, teknoloji alanları izlemektedir.

3.3.13. Davranışsal Finans Alanının Bibliyometrik Yasalara Uygunluğunun İncelenmesi

Bradford, Lotka, Price ve Pareto gibi yasalar bibliyometrik çalışmalarda kullanılmaktadır. Davranışsal finans alanı için bu bölümde bu yasalara uygunluklar incelenmektedir.

Öncelikle, Bradford yasasına uygunluk incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 15’te sunulmaktadır.

Tablo 15: Davranışsal Finans Alanının Bradford Yasasına Göre Dağılımı

	Bradford Yasası’na göre				Davranışsal finans veri setine göre			
	Dergi Sayısı		Makale Sayısı		Dergi Sayısı		Makale Sayısı	
Grup	N	%	N	%	N	%	N	%
1	22	2,93	571	33,29	33	4,40	572	33,35
2	117	15,60	572	33,35	181	24,13	578	33,70
3	611	81,47	572	33,35	536	71,47	565	32,95
Toplam	750	100,00	1715	100,00	750	100,00	1715	100,00

Davranışsal finans alanında çalışmaya konu olan 1715 makale Bradford yasasında beklendiği gibi üç gruba ayrılmıştır. Her grupta $1715/3 = 571,6 \sim 572$ makale yer alması beklenmektedir. Birinci grupta 571 makale ve 22 dergi, ikinci

grupta 572 makale ve 117 dergi ve üçüncü grupta 572 makale ve 611 dergi bulunması gerekmektedir.

Davranışsal finans alanında yapılan Bradford yasasına uygunluk analizinde ise birinci grupta 33 dergi ve 672 adet makale bulunmakta, ikinci grupta 131 derginin 578 adet makale bulunmakta ve üçüncü grupta ise 536 dergi ve 565 adet makale bulunduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 15 incelendiğinde, davranışsal finans makalelerinin dergilere dağılımının Bradford Yasasına uyduğu kabul edilebilir. Yasaya göre ilk bölgedeki 22 derginin toplam makalelerin üçte birini, ikinci bölgedeki 117 derginin ikinci üçte birini ve son bölgedeki 611 derginin son üçte birini içermesi gerekmektedir. Eldeki verilere göre ise bu bölgelerdeki dergiler toplam makalelerin sırasıyla %33,35'ini, %33,70'ini ve %32,95'ini karşılamaktadır. Söz konusu veriler incelendiğinde; Bradford Yasası'na göre olması gereken dergi ve makale sayıları ile davranışsal finans veri setine göre gerçekleşen dergi ve makale sayıları incelendiğinde yasaya uygun olduğu gözlemlenmektedir. Birinci grupta tespit edilen 33 akademik dergi, davranışsal finans konusundaki tüm dergilerin %4,40'ünü oluşturmaktadır. Grupta beklenen dergi sayısı (22) beklentiden fazla (33) olmakla beraber makale sayısı Bradford yasasına uygun çıkmıştır. İkinci grupta, beklenen daha çok sayıda dergi ve makale bulunmaktadır. Daha verimsiz olduğu düşünülen üçüncü grupta ise, beklentiden daha az dergi ve makale olduğu göze çarpmaktadır. Bu durumun davranışsal finans konusu için Bradford yasası özelinde görece olumlu olduğu söylenebilir.

Bradford yasasına göre en verimli grup olması beklenen birinci gruptaki makalelerin çoğunluğu bu gruptaki 33 dergide bulunmaktadır. Bu grupta, "Journal Of Behavioral Finance, Journal Of Banking & Finance, Journal Of Behavioral And Experimental Finance, Journal Of Economic Behavior & Organization, Journal Of Financial Economics, Management Science, Quantitative Finance, Review Of Behavioral Finance, Physica A-Statistical Mechanics And Its Applications, Sustainability, Economic Modelling, Finance Research Letters, Research In International Business And Finance, Emerging Markets Finance And Trade, Journal Of Economic Psychology, European Journal Of Finance, Managerial Finance, Pacific-Basin Finance Journal, Journal Of Corporate Finance, Psychiatric Services, Cogent Economics & Finance, Journal Of Economic Dynamics & Control, Journal Of

adet yayını ve %7'sinin ise üç adet yayının olması beklenmektedir. Yapılan analizler sonucunda davranışsal finans alanındaki yazarların %89,22'si bir yayına sahiptir. Bu beklenen değerden yüksek bir sonuca işaret etmektedir. Yazarlar arasında iki yayına sahip olma oranı %7,4 olarak bulunmuştur. Bu beklenen değerden daha düşük bir değere işaret etmektedir. Sırasıyla yazarların %1,85 'inin üç yayını ve %1,46'sının ise dört ve üstü yayını bulunduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte yazarların yaklaşık %40'lık bir bölümünün iki ve üstü yayına sahip olması beklenirken, bu oran %10,77 olarak tespit edilmiştir. Çalışmada incelenen 1715 adet makalenin toplam 3825 yazarı bulunmaktadır. 3413 yazar 1 yayına, 285 yazar 2 yayına, 71 yazar 3 yayına, 56 yazar ise 4 ve üstü yayına sahiptir. Bu sonuçlar göstermektedir ki davranışsal finans alanındaki yazar verimliliği Lotka yasasına uymamaktadır.

Davranışsal finans alanında bibliyometrik yasalara uygunluğun incelenmesinde üçüncü olarak, 80/20 yasası olarak da bilinen Pareto yasasına uygunluk incelenmiştir. Çalışmadaki 1715 adet makaleyi 3825 yazar oluşturmuştur. 3825 yazarın %20'si 765 yazar anlamına gelmektedir. Bu yazarlardan 1715 adet makalenin %80'i anlamına gelen 1372 adet yayına sahip olmaları beklenmektedir. Davranışsal finans alanındaki ilk 765 yazarın 1424 adet makaleye sahip olduğu tespit edilmiştir. 1424 makale tüm makalelerin %83.03'lük oranını oluşturmaktadır. Buna göre elde edilen yüzdelik değer beklenen yüzdelik değere oldukça yakındır. Davranışsal finans alanındaki yazar verimliliğinin, Pareto yasasına uyduğu söylenebilir.

Davranışsal finans alanında bibliyometrik yasalara uygunluğun incelenmesinde son olarak, Price yasasına uygunluk incelenmiştir. Bu yasaya göre toplam dergi sayısının karekökü toplam makale sayısının yarısına eşit olmalıdır. Davranış finans için yapılan analizde toplam dergi sayısı üzerinden yapılan hesaplamada ($\sqrt{750}$) elde edilen 27 adet dergi makalelerin %30,9'unu (530 adet) içermektedir. Beklenti olarak 27 adet derginin 857 (toplam makale sayısının yarısı) makaleye sahip olması gerekirken, 530 adet makaleye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Price yasası yazarların verimliliğine göre ele alındığında, toplam yazar sayısının karekökünün, toplam makale sayısının yarısına eşit olması beklenmektedir. Buradan hareketle, 62 adet ($\sqrt{3825}$) yazarın 857 adet (1715/2) yayına sahip olması beklenmektedir. En verimli ilk 62 yazarın 306 adet yayına sahip olduğu tespit

edilmiştir. Buna göre, davranışsal finans alanında yazar ve dergi ilişkisi, Price yasasına uymamaktadır yorumu yapılabilir.

3.3.14. Sık Tekrarlanan Kelimeler

Davranışsal finans alanında sık kullanılan 20 kelime Tablo 16’da gösterilmektedir.

Tablo 16: Sık Tekrarlanan Kelimeler Tablosu

No	Kelimeler	Tekrar Sıklığı
1	Risk	226
2	Performans	164
3	Raporlar	144
4	Piyasa	141
5	Bilgi	133
6	Davranış	123
7	Model	108
8	Beklenti Teorisi	103
9	Etki	82
10	Aşırı Tepki	78
11	Tipik Örneklem	76
12	Karar	69
13	Yatırım	69
14	Fiyatlar	68
15	Tercih	63
16	Piyasalar	60
17	Belirsizlik	59
18	Yatırımcı Duyarlılığı	56
19	Yatırımcılar	56
20	Karar Verme	55

Tabloya göre 226 defa kullanım ile risk birinci sırada yer alırken, 164 sık kullanım ile performans ikinci sırada yer almakta, 144 kullanım ile raporlar üçüncü sırada yer almaktadır.

Şekil 10: Sık Tekrarlanan Kelimeler Ağaç Haritası

Sık tekrarlanan kelime analizinde ağaç haritası Şekil 10’da görselleştirilmiştir. Kelimeler arasında “risk” kelimesi en sık tekrar eden kelime konumundadır ve tekrarlanma sıklığı olarak 226 tekrar sıklığı ile %7’lik bir kısmı, sonrasında gelen “performans”, “raporlar” ve “piyasa” kelimeleri ise %5’lik bir alanı kapsamaktadır.

Şekil 11: Makale Başlıkları Kelime Bulutu

Şekil 11’de oluşturulan kelime buluntunda en sık tekrar eden kelimeler sıralanmış ve bu kelimeler sıklık oranlarına göre şekilde daha merkezi ve daha büyük bir görünüm elde etmiştir. Başlıklarda en sık tekrar eden kelime, 280 tekrar ile %8’lik bir alanı kapsayan “behavioral (davranışsal)” kelimesidir. Onu 214 tekrar (%6) ile takip eden “market (piyasa)”, 214 tekrar (%6) ile “borsa (stock)”, 185 tekrar (%5) ile “financial (finansal)” ve her biri %4’lük alanları kapsayan 152 tekrar ile “finance (finans)”, 138 tekrar ile “evidence (kanıt)” ve 125 tekrar ile “health (sağlık)” kelimeleri bulunmaktadır.

3.4. DAVRANIŞSAL FİNANS ALANINDA WOS'DA TARANAN MAKALELER İÇİN DEĞERLENDİRİCİ BİBLİYOMETRİK ANALİZLER

Bu kısımda, yazar ve atıf gibi değerlendirme kriterlerine göre ortaklık analizleri yapılmıştır. Analizleri görselleştirilmesinde yani şekillerin gösteriminde kümelenme, örtüşme ve ağ gibi şekil görsellerinde, dergiler, yazarlar, kurumlar ve benzeri

içeriklerin isimleri kısaltma olarak yer almaktadır. Dolayısıyla bibliyografik künyede yer aldığı gibi kısaltmalar halinde şekiller yorumlanmaktadır.

3.4.1. İş Birliği

Bu kısımda, iş birliklerini göstermek amacıyla ortak yazarlık analizleri kullanılmıştır. Davranışsal finans kavramındaki yazarlar, kurumlar ve ülkeler ele alınmaktadır. Şekillerdeki yazarlar, kurumlar ve ülkeler arasındaki bağlantı seviyelerini gösteren bağlantı çizgilerinin daha net olarak görselleştirilmesi amacıyla uygulamada hatlar (lines) bölümü altındaki boyut değişimi (size variation) derecesi ve görselleştirme bölümü altındaki ölçek (scale) derecesi yükseltilmiştir.

3.4.1.1. Yazarların İş Birliği

Yazarların iş birliği analizi yapılmıştır. Şekil 12 en çok iş birliği içerisinde bulunan ilk 16 yazarı göstermektedir.

Şekil 12: Yazarların İş Birliği

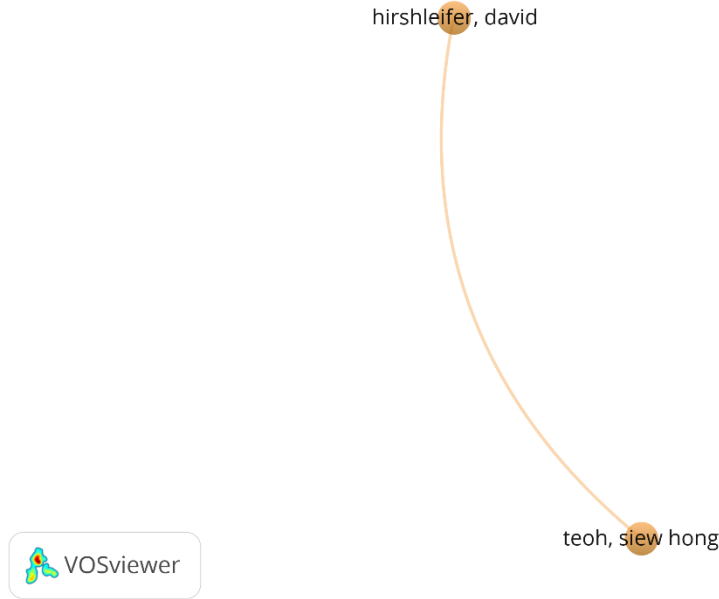

Şekilde görülen 8 küme güçlü ortaklıkları ifade etmektedir. Şekilde yer alan her küme iş birliği yapan 2 farklı yazarı barındırmaktadır. Veri analiz edilirken eşik

değeri 4 olarak tercih edilmiş ve tek yazara sahip olan kümeler analizden çıkartılmıştır. Bir yazarın asgari belge sayısı 4 olarak tercih edildiğinde birbirinden farklı olan kümeler arasında bir bağlantı bulunmamıştır.

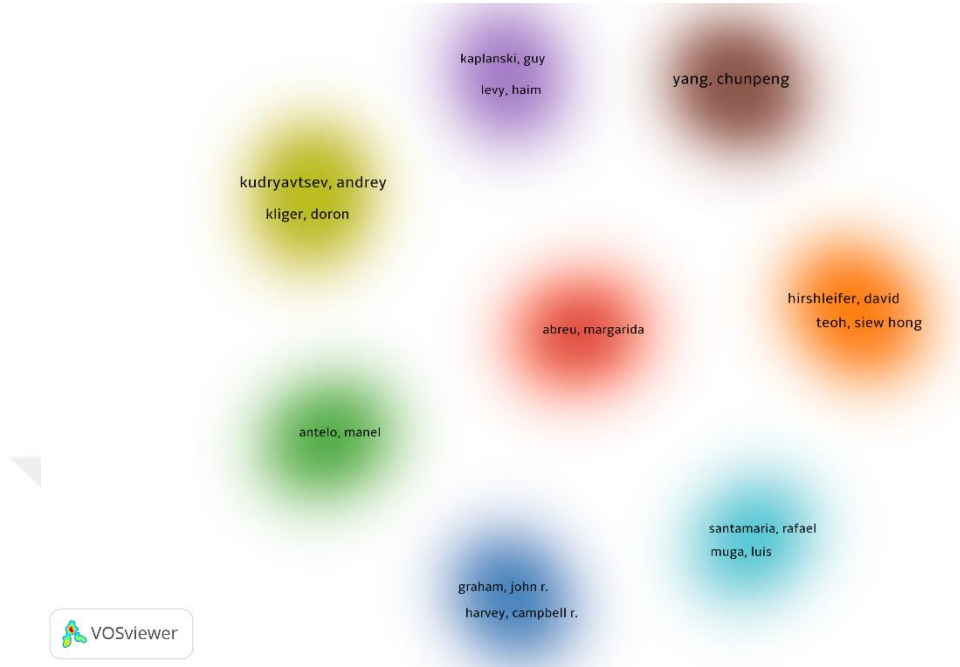
Şekil 12 incelendiğinde, ağ analizi içerisinde yüksek iş birliği değerine sahip yazarlar olarak, sarı kümedeki Doron Kliger ve Kudryavtsev Andrey, kahverengi kümede Chunpeng Yang ve Liyun Zhou, turuncu kümede David Hirshleifer ve Siew Hong Teoh, mor kümede Guy Kaplanski ve Levy Haim, kırmızı kümede Margarida Abreu ve Victor Mendes, yeşil kümede Manel Antelo ve David Peon, mavi kümede John R. Graham ve Campbell R. Harvey, turkuaz kümede ise Rafael Santamaria ve Luis Muga yer almaktadır. Kümelere ayrılmış bu yazarların, eşik değeri 4 olarak tercih edildiğinde arasındaki kesitlerin yüksek iş birliği değerlerine sahip oldukları analiz edilmektedir.

Şekil 13: İş Birliği Yazar Turuncu Küme

Şekil 12’de ki bağlara bir örnek görsel olarak bağlantıların daha yakından gösterimi için turuncu kümede yer alan yazarlar Şekil 13’te sunulmaktadır. Şekil 13’te, ortak yazarlık analizinde turuncu kümede yer alan, David Hirshleifer ve Siew Hong Teoh adlı yazarlar görülmektedir.

Şekil 14: 16 Yazarın Ortak Kümelenmesi

Knowledge Matrix Plus uygulaması kullanılarak yazarlarla yayınlarının özet kısımları eşleştirilmiştir. Kümeleri oluşturan, iki yazarlı yayınların özet kısımları incelenerek yayınların amaç ve önemleri ortaya konmuştur.

Şekil 14’de görülen sarı kümedeki Andrey Kudryavtsev ve Doron Kliger, Ruh Halini Koruma Hipotezinin (MMH) finansal piyasalardaki rolünü analiz etmek, yatırımcıların karar vermelerindeki etkenleri araştırmak, yatırımcıların korku göstergesi tarafından yakalanan piyasa oynaklığını araştırmak, insanların bir olayın olasılığını benzer durumları hatırlamanın kolaylığına göre belirleme eğilimini ve dolayısıyla tüm ilgili bilgileri işlemenin aksine güncel bilgileri aşırı ağırlıklandırma eğilimini ifade eden finansal piyasalardaki kullanılabilirlik sezgisel yönteminin rolünü analiz etmek, yatırımcıların kazançlı varlıkları satma ve kaybetmeyi sürdürme eğilimi, kayıplar ve kazançlar arasında ayırım yapan bir referans noktası kavramını analiz gibi amaçlarla çalışmalarını hazırlamışlardır.

Kahverengi kümede yer alan Chunpeng Yang ve Liyun Zhou, yatırımcı duyarlılığı, yatırımcı kalabalık ticaret davranışı ve sınırlı arbitrajın hisse senedi getirilerinin kesiti üzerindeki etkileşim etkilerini incelemek, stokastik yatırımcı duyarlılığının yatırımcının kalabalığını nasıl etkilediğini ve stokastik yatırımcı

duyarlılığı ve kalabalığının varlık fiyatlarını nasıl etkilediğini ele almak, ayı piyasalarındaki eksik tahmin modeline ve boğa piyasalarındaki aşırı tahmin modeline dayanarak, yatırımcı duyarlılığının hisse senedi fiyatları ve arbitraj limiti üzerindeki etkilerini incelemek gibi amaçlarla çalışmalarını hazırlamışlardır.

Turuncu kümede yer alan David Hirshleifer ve Siew Hong Teoh, sermaye piyasaları, piyasa verimliliği, davranışsal finans, davranışsal muhasebe ve finans, yatırımcı psikolojisi, finansal raporlama, firma düzeyindeki tahakkuk ve nakit akışı etkilerinin toplam borsayı kapsayıp kapsamadığı, inanç ve davranışların nasıl yayıldığı ve finansal kararları ve piyasa fiyatlarını etkilemesine nasıl neden olduğunu araştırmak, önyargıların yatırımcı davranışını ve fiyatları nasıl etkilediğini araştırmak gibi amaçlarla çalışmalarını hazırlamışlardır.

Kırmızı kümede yer alan Margarida Abreu ve Victor Mendes, davranışsal finans, aynı yatırımcıların farklı pazarlarda farklı ticaret yaptığı hipotezini araştırmak, bireysel yatırımcıların fiili ticaret davranışını incelemek, alım satım sıklığı ile bilgi edinme arasındaki pozitif ilişkinin gücünün yatırımcılar tarafından kullanılan bilgi kaynaklarına ve yatırımcıların aşırı güvenine nasıl bağlı olduğunu araştırmak, finansal okuryazarlığın farklı yönlerini ve bireysel yatırımcı grupları arasındaki sosyoekonomik ve davranışsal farklılıklarını araştırmak gibi amaçlarla çalışmalarını hazırlamışlardır.

Mor kümede yer alan Guy Kaplanski ve Levy Haim, hisse senedi fiyatları üzerindeki duyarlılık etkisinde finansal analistlerin oynadığı rolü incelemek, piyasa verimliliği, yatırımcı duyarlılığı, davranışsal finans, olay etkisi, tatil etkisi, davranışsal ekonomik araştırmalar, kötü ruh hali ve kaygının hisse senedi fiyatları üzerindeki etkisini incelemek gibi amaçlarla çalışmalarını hazırlamışlardır.

Turkuaz kümede yer alan Rafael Santamaria ve Luis Muga, bahis borsaları, ticaret faaliyeti, davranışsal finans, aşırı güven, hisse senedi getirisi öngörülebilirliği, risk, ivme etkisi, piyasa durumları gibi konularda çalışmalarını hazırlamışlardır.

Yeşil kümede yer alan, Manel Antelo ve David Peon aşırı iyimserlik, dışbükey maliyetler, dışsallıklar, kredi finansmanı, aşırı güven düzenini dikkate alan bir bankacılık modeli, bankacılık verimliliği, davranışsal finans, bankacılık sektöründeki bazı katılımcıların davranışsal önyargılarının, kredi patlamalarının bankacılık sektörü

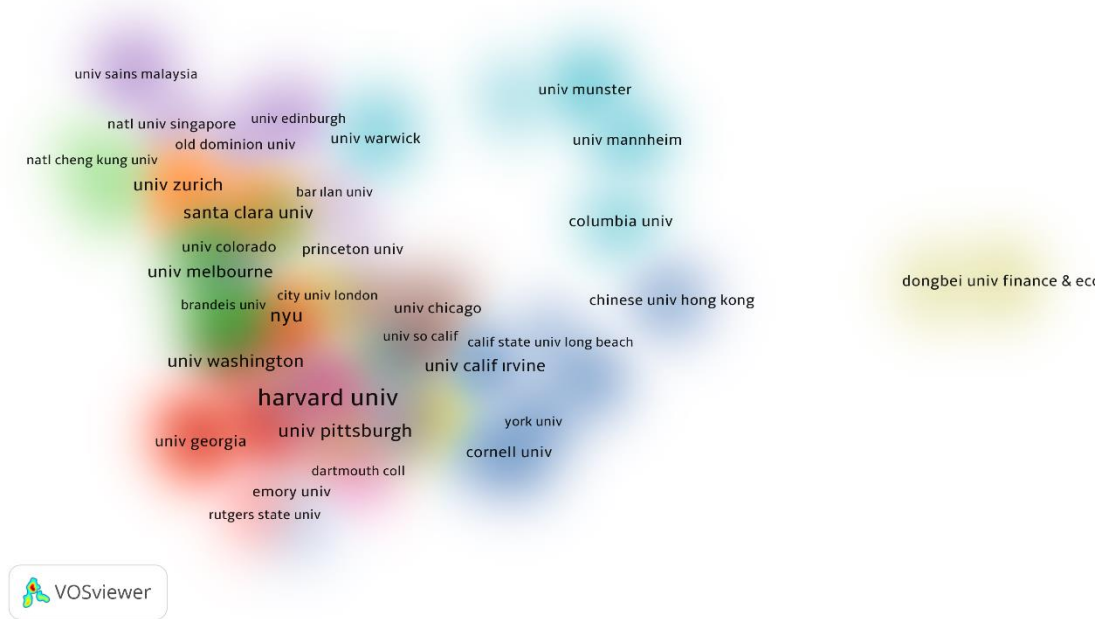
tarafından nasıl körüklendiğini açıklamak gibi amaçlarla çalışmalarını hazırlamışlardır.

Mavi kümede yer alan, John R. Graham ve Campbell R. Harvey risk yönetimi, riskten korunma, yönetsel riskten kaçınma, davranışsal finans, çok uluslu şirketler, yatırım kararları, ilk izlenim, CEO seçimi, yeterlilik, yöneticiler ve tutumlar, yetkinlik etkisinin ticaret sıklığını ve önyargısını etkileyip etkilemediğini araştırmak gibi amaçlarla çalışmalarını hazırlamışlardır.

3.4.1.2. Kurumların İş Birliği

Davranışsal finans kavramıyla ilgili veri setinde ortak yazarlık analizinin kurumlararası incelemesine ilişkin görsel Şekil 15’te sunulmaktadır.

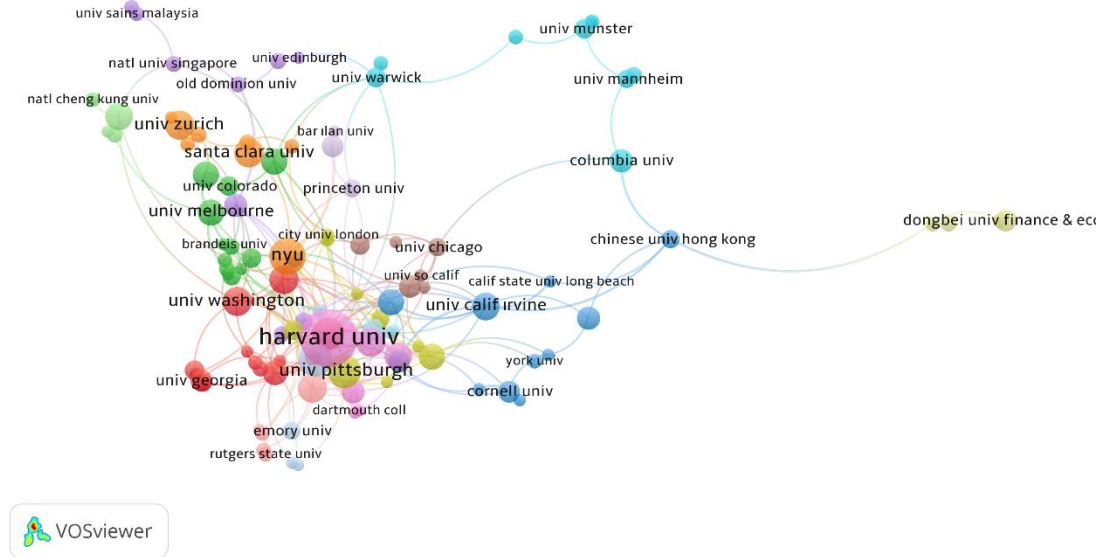
Şekil 15: Kurumların İş Birliği

Davranışsal finans kavramıyla ilgili veri setinde ortak yazarlık analizinin kurumlararası incelemesini gerçekleştirmek için eşik değeri olarak beş sayısı belirlenmiştir. Şekil 15’te birbirleriyle yüksek düzeyde iş birliği yapmış olan kurumlar görülmektedir. Bu iş birliği analizi 15 adet küme oluşturmuştur.

İlk üç kümede yer alan kurumlar arasında, kırmızı ilk kümeyi, “Kaliforniya Teknoloji Enstitüsü, Carnegie Mellon Üniversitesi, Indiana (Bloomington) Üniversitesi, Iowa Eyalet Üniversitesi, Rand Corp, California Eyalet Üniversitesi, Los Angeles, Georgia Üniversitesi, Maryland Üniversitesi, Michigan Üniversitesi, Missouri Üniversitesi, Kuzey Karolina Üniversitesi, Utah Üniversitesi ve Washington Üniversitesi” kurumları oluşturmaktadır. Yeşil ve ikinci kümeyi, “Arizona Eyalet Üniversitesi, Boston Üniversitesi, Brandeis Üniversitesi, Rotterdam Erasmus Üniversitesi, Michigan Eyalet Üniversitesi, Oregon Sağlık ve Bilim Üniversitesi, Alabama Üniversitesi, Colorado Üniversitesi, Florida Üniversitesi, Melbourne Üniversitesi, Tennessee Üniversitesi ve Virginia Commonwealth Üniversitesi” kurumları oluşturmaktadır. Mavi ve üçüncü kümeyi, “California Eyalet Üniversitesi LB, Hong Kong Çin Üniversitesi, Cornell Üniversitesi, Florida Devlet Üniversitesi, Fordham Üniversitesi, Ohio Eyalet Üniversitesi, Çin Renmin Üniversitesi, Kaliforniya Üniversitesi Irvine, Illinois Eyalet Üniversitesi, Miami Üniversitesi ve York Üniversitesi” kurumları oluşturmaktadır.

Şekil 16: 109 Kurumun Ağ Analizi

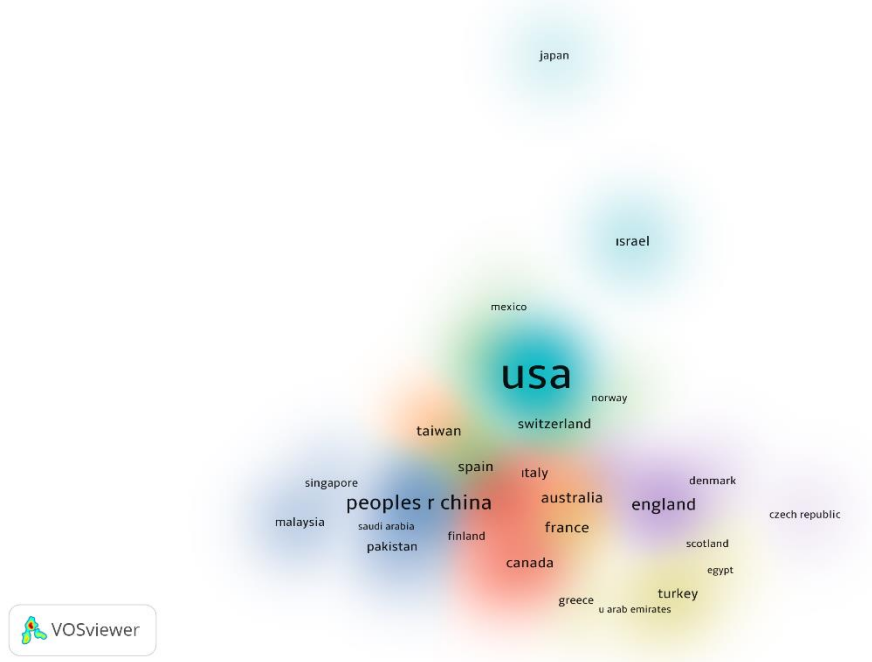
Şekil 16 incelendiğinde, özellikle Harvard Üniversitesi, New York Üniversitesi, Boston Üniversitesi, California Üniversitesi, Washington Üniversitesi arasında yüksek bir iş birliği bağlantısı görülmektedir.

Kurumların yer aldığı ağ analizi incelendiğinde, en çok kuruma sahip olan kümeler olan kırmızı, yeşil ve mavi kümelerini oluşturan kurumların çoğunlukla ABD ve Çin'de olduğu görülmektedir. Ayrıca İngiltere, Almanya Kanada gibi ülkeler de ki kurumlarda kümeler içerisinde yer almaktadır.

3.4.1.3. Ülkelerin İş Birliği

Gerçekleştirilen analizde davranışsal finans üzerine yapılan yayınlarda yüksek iş birliği içerisinde olan ülkelere ait kümeler Şekil 17'de sunulmaktadır.

Şekil 17: Ülkelerin İş Birliği

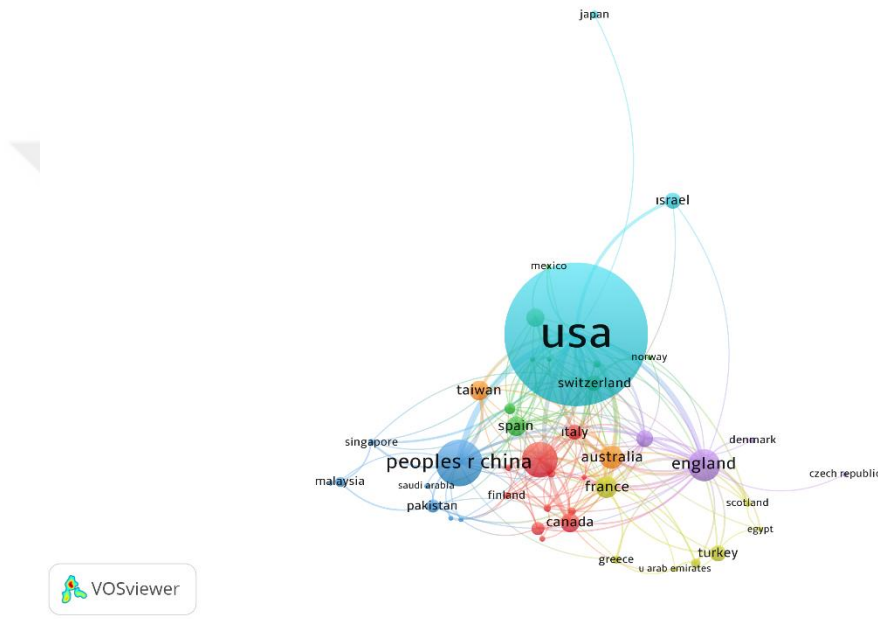

Davranışsal finans kavramıyla ilgili veri setinde ortak yazarlık analizi için eşik değeri olarak beş sayısı seçilmiştir. Yayınların yapıldığı 44 ülke iş birliği bağlamında 7 küme oluşturmuştur.

İlk küme olan kırmızı kümede, Avusturya, Kanada, Finlandiya, Almanya, Hindistan, İtalya, Yeni Zelanda, Romanya, Rusya, İsveç ve Tunus yer almaktadır. Yeşil ve ikinci kümede, Belçika, Brezilya, Meksika, Norveç, Portekiz, Güney Kore, İspanya, İsviçre ve Tayland yer almaktadır. Mavi ve üçüncü kümede, Macaristan, İran, Malezya, Pakistan, Çin, Suudi Arabistan, Singapur ve Güney Afrika yer almaktadır.

Sarı ve dördüncü kümede, Mısır, Fransa, Yunanistan, Polonya, İskoçya, Türkiye ve Birleşik Arap Emirlikleri yer almaktadır. Mor ve beşinci kümede, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, İngiltere ve Hollanda yer almaktadır. Turkuaz ve altıncı kümede, İsrail, Japonya ve Amerika yer almaktadır. Son küme olan turuncu ve yedinci kümede ise, Avusturalya ve Tayvan yer almaktadır.

Şekil 18: Ülkelerin Ağ Analizi

Şekil 18 incelendiğinde Amerika, İngiltere, Çin, İsrail, Japonya, arasında ve Almanya, İngiltere, İtalya, İspanya, Tayvan, Fransa ve Kanada arasında yüksek ortak yazarlık bağlantısı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda davranışsal finans alanında analiz edilen veri setinde, bölgesel bir iş birliğinden söz edilememektir. Avrupa'daki ülkeler birbirleriyle iş birliği içerisinde olsa da aynı zaman da Asya kıtasındaki ülkeler de iş birliği yaptıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Coğrafi yakınlığın elbette iş birliği konusunda etkisinden söz edilebilir. Nitekim ağ analizi ile kümeler içerisinde coğrafi olarak birbirine yakın olan ülkeler bulunmaktadır fakat bu kümelerin içerisinde etkisi diğer ülkeler kadar yüksek olan ve coğrafi olarak uzak olan ülkeler de yer almaktadır. Amerika'nın veri setindeki iş birliği analizindeki etkisi büyüktür. Ülkeler arasında iş birliği noktasında, şekilden de incelenebileceği üzere merkezi bir konumdadır ve yüksek değere sahiptir.

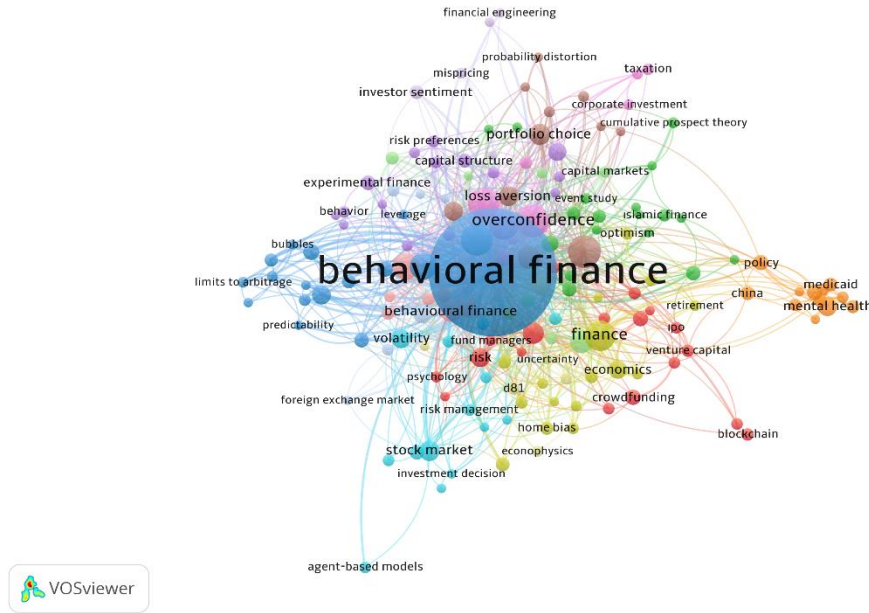
3.4.2. Temaların Birlikte Oluşumu Analizi

WoS veri tabanından elde edilen davranışsal finans kavramıyla ilgili yayınların temalarının oluşumunun ve yayınların anahtar kelimelerindeki ortaklıkların analiz edilmesi amacıyla, makalelerin anahtar kelimeleri incelenmiş ve birlikte oluşma analizi yapılmıştır. Vosviewer uygulaması ile veri setine yapılan analizler sonucu elde edilen şekiller, uygulamanın birlikte oluşma analizi tipiyle, analiz ünitesinde yer alan yazar anahtar sözcükleri tercih edilerek elde edilmiştir.

3.4.2.1. Anahtar Kelimelerin Analizi

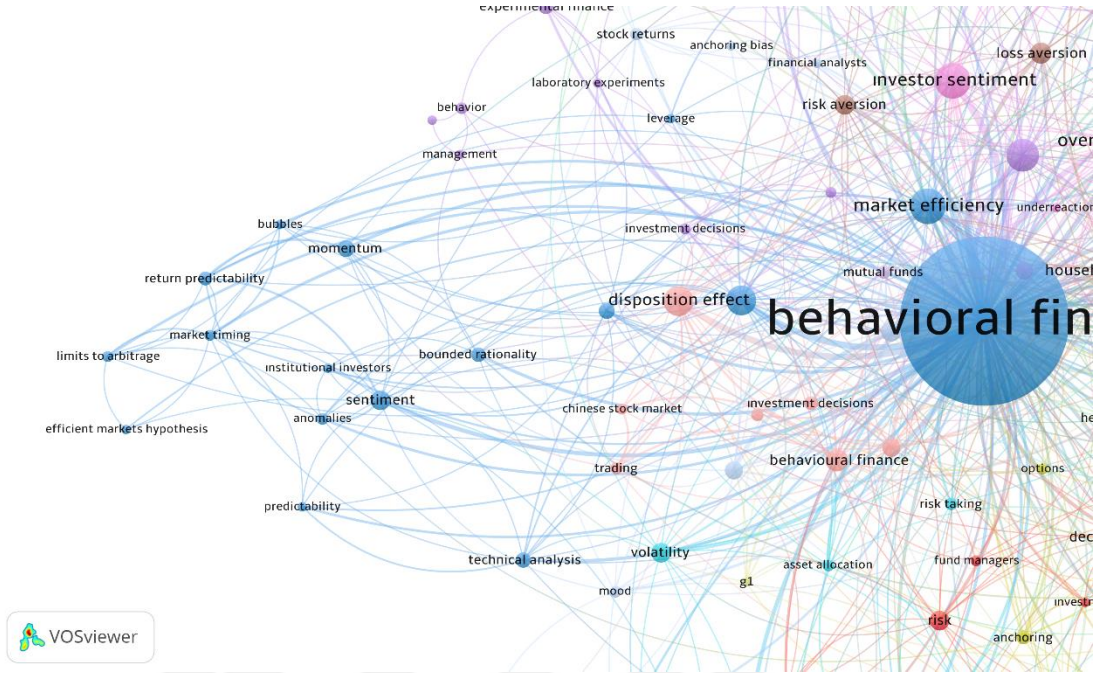
Davranışsal finans kavramıyla ilgili veri setinde anahtar kelimelerin analizi yapılmıştır ve veri setindeki makalelerin anahtar kelimeleri farklı renkte kümelerle ayrılmıştır. Bu kümeler ve genel ağ analizi aşağıdaki şekillerde sunulmaktadır.

Şekil 19: Anahtar Kelimelerin Ağ Analizi

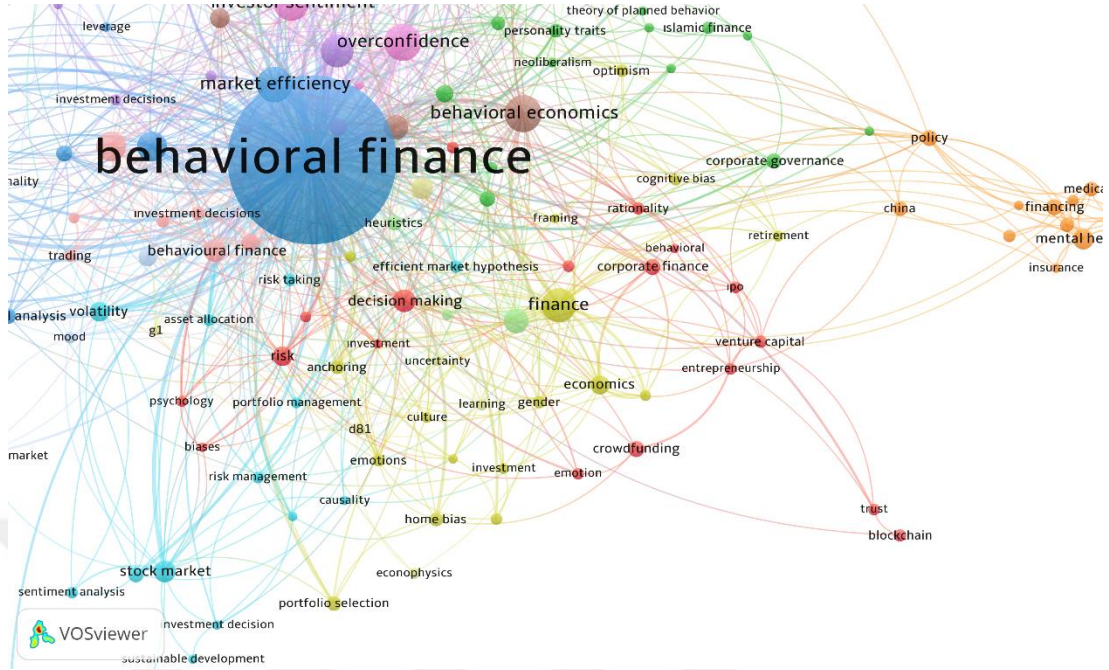
Şekil 19 incelendiğinde, davranışsal finans alanındaki makalelerde kullanılan anahtar kelime sayısı daha önce de belirtildiği gibi 4406'dır. Bu anahtar kelimelerin birlikte oluşma analizi için eşik değeri olarak beş tekrar sayısı seçilerek 164 anahtar kelimeye ulaşılmıştır. En yüksek tekrar sayısının 625 tekrar ile “davranışsal finans”

Şekil 22: Anahtar Kelime Mavi Küme

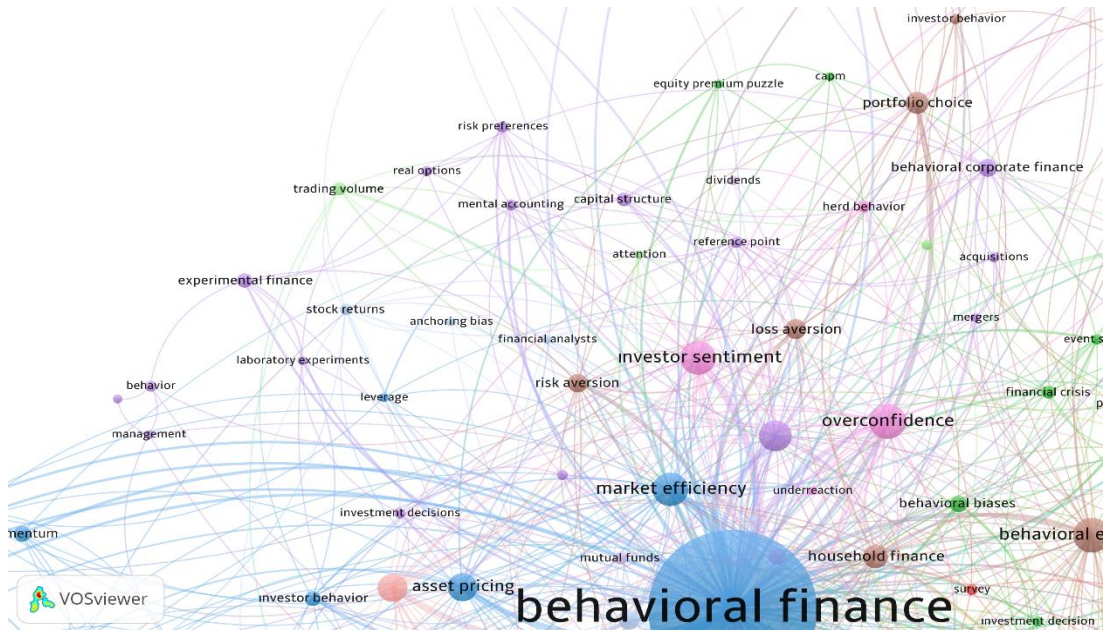
Şekil 22’de incelenen mavi küme, “anomaliler, varlık fiyatlandırması, davranışsal finans, sınırlı rasyonellik, kabarcıklar, etkin piyasalar hipotezi, kurumsal yatırımcılar, yatırımcı davranışı, kaldıraç, arbitraj sınırları, piyasa verimliliği, piyasa zamanlaması, momentum, tahmin edilebilirlik, dönüş öngörülebilirliği, duygusallık ve teknik analiz” anahtar kelimelerinden oluşmaktadır.

Şekil 23: Anahtar Kelime Sarı Küme

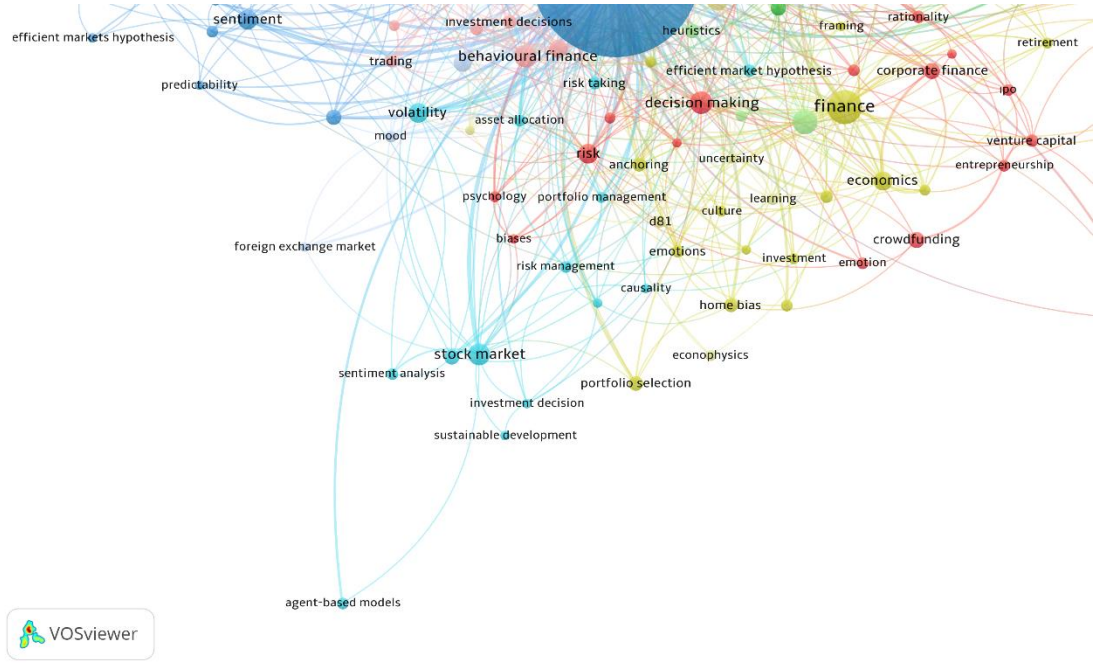
Şekil 23’te incelenen sarı küme, “referans noktası almak (veya sabit kalmak), davranış ve davranışsal kararlar, bilişsel önyargı, kültür, ekonomi, duygular, deneyler, düzenleme, finans, cinsiyet, sürü davranışı, temel yargı, yatırım, iyimserlik, seçenekler, portföy seçimi, emeklilik” anahtar kelimelerinden oluşmaktadır.

Şekil 24: Anahtar Kelime Mor Küme

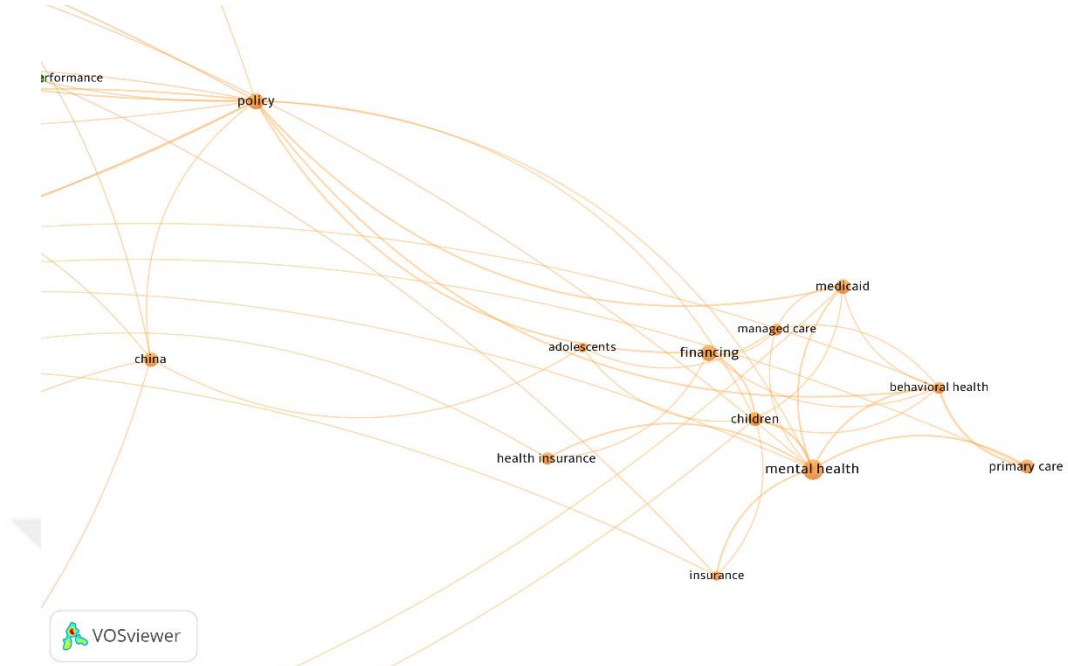
Şekil 24’te incelenen mor küme, “satın almalar, davranış, davranışsal kurumsal finansman, sermaye yapısı, deneysel finans, yatırım kararları, laboratuvar deneyleri, yönetim, zihinsel muhasebe, birleşmeler, kişisel finans, beklenti teorisi, gerçek seçenekler, referans noktası, risk tercihi ve stres” anahtar kelimelerinden oluşmaktadır.

Şekil 25: Anahtar Kelime Turkuaz Küme

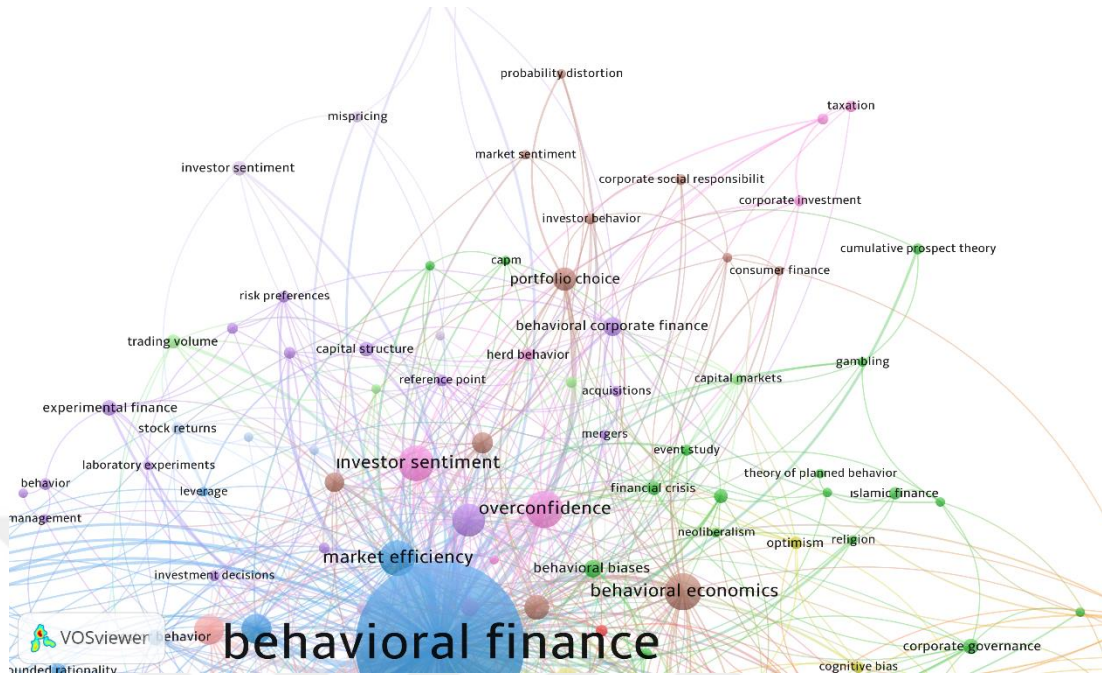
Şekil 25’te incelenen turkuaz küme, “vekil tabanlı modeller, portföy dağılımı, nedensellik ilkesi, etkin piyasa hipotezi, yatırım kararı, portföy yönetimi, risk yönetimi, risk algılaması, risk almak, duygu analizi, sosyal medya, borsa, sürdürülebilir gelişme ve değişkenlik” anahtar kelimelerinden oluşmaktadır.

Şekil 26: Anahtar Kelime Turuncu Küme

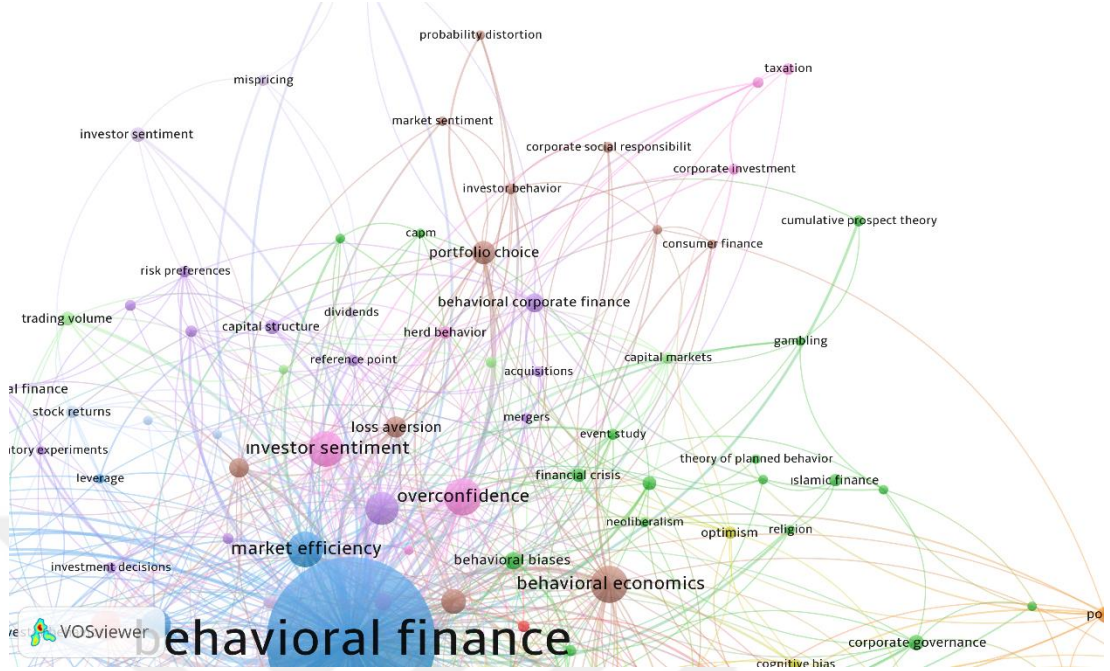
Şekil 26’da incelenen turuncu küme, “ergenler, davranışsal sağlık, çocuklar, Çin, finansman, sağlık sigortası, sigorta, yönetilen bakım, yoksular için sağlık yardımı, akıl sağlığı, politika ve birincil bakım” anahtar kelimelerinden oluşmaktadır.

Şekil 27: Anahtar Kelime Kahverengi Küme

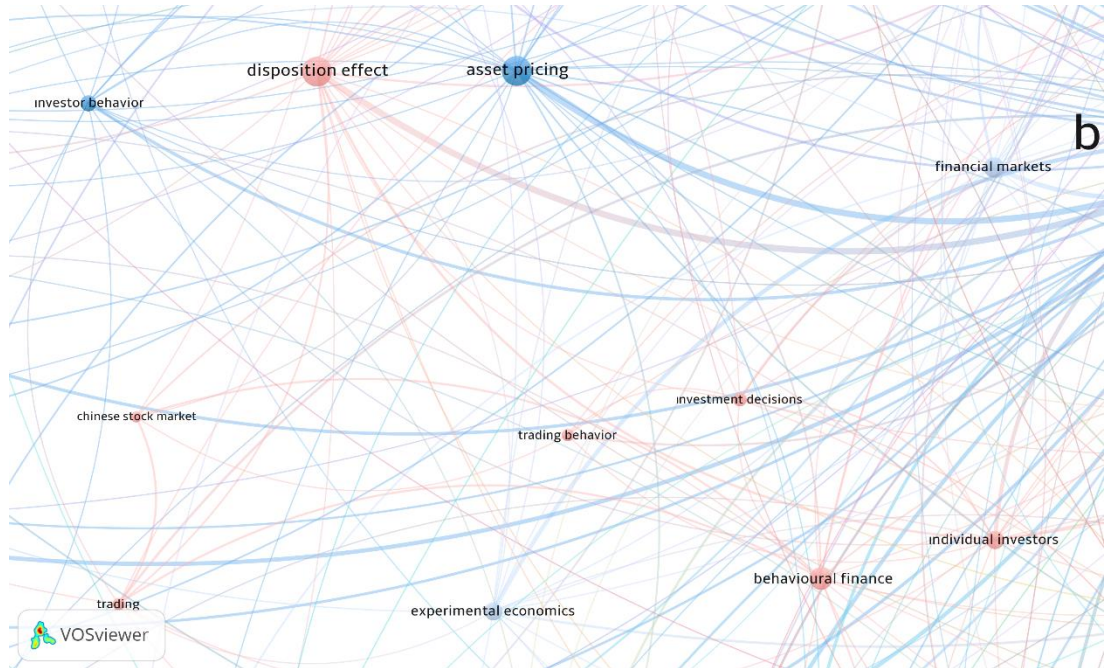
Şekil 27’de incelenen kahverengi küme, “davranışsal ekonomi, tüketici finansmanı, kurumsal sosyal sorumluluk, açıklık, konut finansmanı, yatırımcı davranışı, kayıptan kaçınma, piyasa duyarlılığı, portföy tercihi, olasılık bozulması ve riskten kaçınma” anahtar kelimelerinden oluşmaktadır.

Şekil 28: Anahtar Kelime Pembe Küme

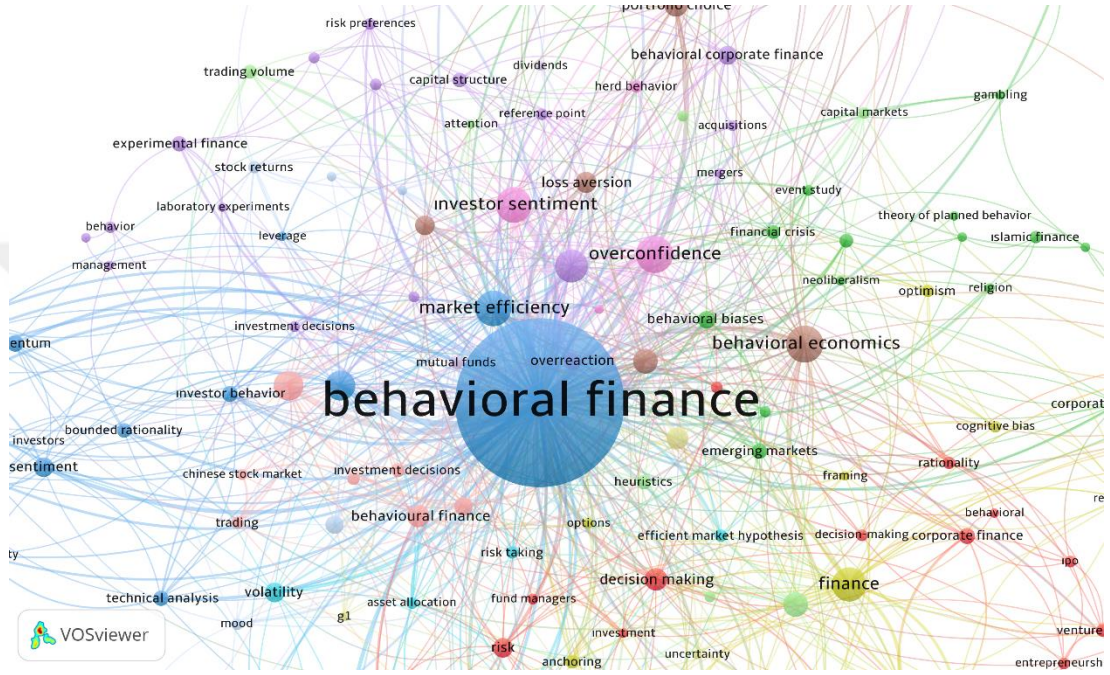
Şekil 28’de incelenen pembe küme, “kurumsal yatırım, yönetici tazminatı, sürü davranışı, yatırımcı duyarlılığı, aşırı güven, aşırı tepki, vergilendirme ve yetersiz tepki” anahtar kelimelerinden oluşmaktadır.

Şekil 29: Anahtar Kelime Yavruağzı Küme

Şekil 29’da incelenen yavruağzı küme, “davranışsal finans, Çin borsası, eğilim etkisi, bireysel yatırımcılar, yatırım kararları, ticaret ve ticaret davranışı” anahtar kelimelerinden oluşmaktadır.

Şekil 30: Anahtar Kelime Açık Yeşil Küme

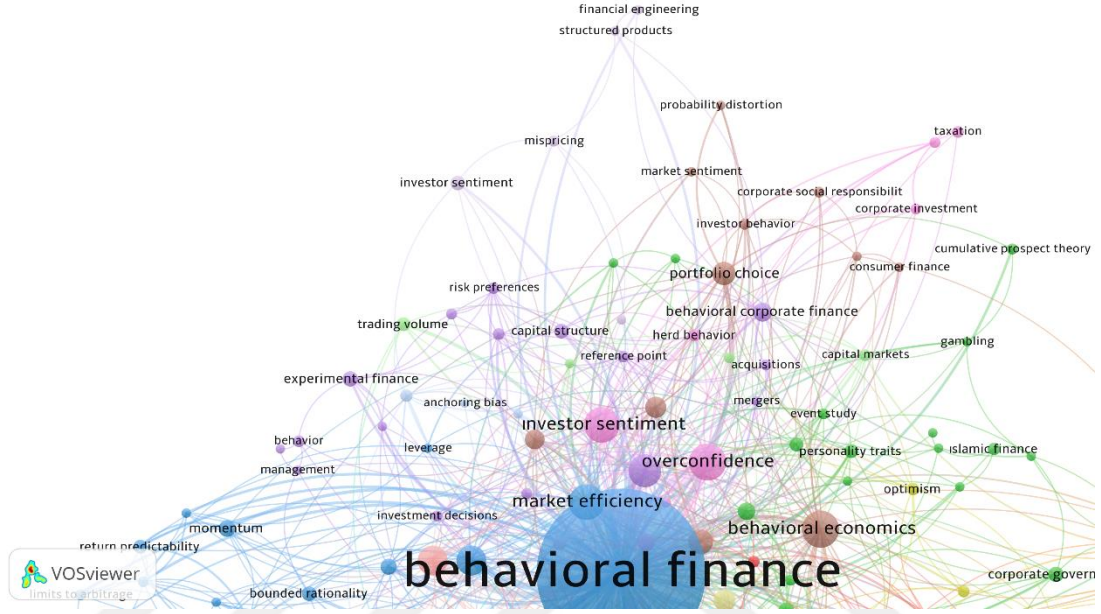

Şekil 30’da incelenen açık yeşil küme, “dikkat, sermaye piyasaları, finansal eğitim, finansal okuryazarlık, sezgisel, yatırımcı psikolojisi ve işlem hacmi” anahtar kelimelerinden oluşmaktadır.

Şekil 31’de incelenen açık mor küme, “sabit kalma önyargısı, ekonomi, finansal analistler, finansal piyasalar, döviz piyasası, hisse senetleri piyasası, borsanın ruhu” anahtar kelimelerinden oluşmaktadır.

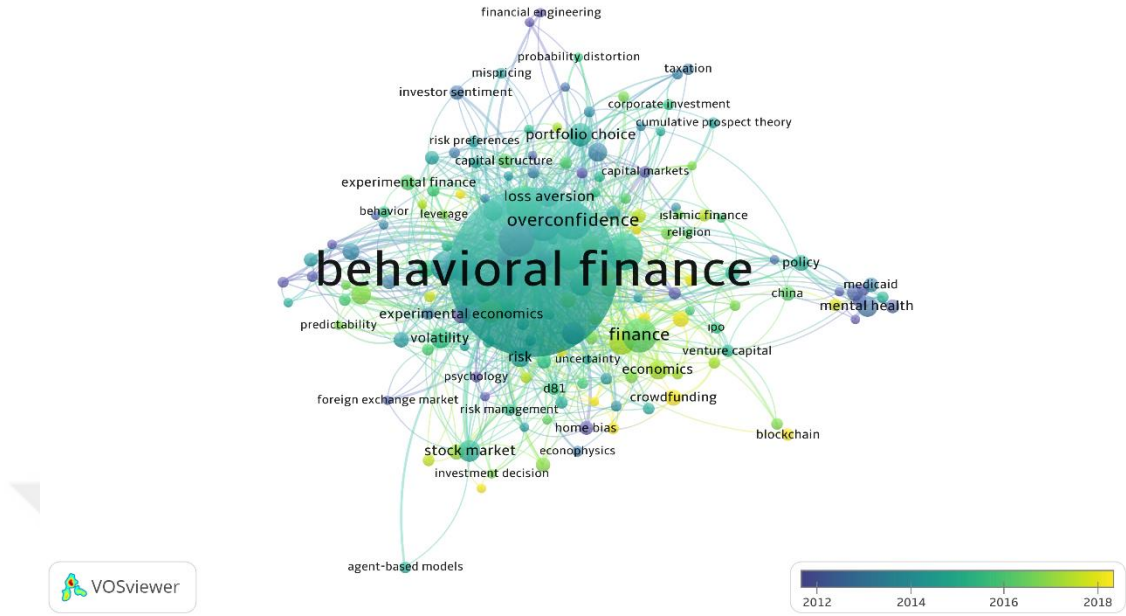
Şekil 32’de incelenen açık sarı küme, “kültür, cinsiyet, öğrenme ve belirsizlik” gibi anahtar kelimelerinden oluşmaktadır.

Şekil 33: Anahtar Kelime Mürdüm Küme

Şekil 33’te incelenen mürdüm küme, “temettüleri, finans mühendisliği, yatırımcı duyarlılığı, yanlış fiyatlandırma, yatırım fonları ve yapılandırılmış ürünler” anahtar kelimelerinden oluşmaktadır.

Şekil 34: Anahtar Kelimelerin Yıllara Göre Değişimi

Şekil 34 incelendiğinde, davranışsal finans alanında yayınlanan makalelerin anahtar kelimeleri görülmektedir. Bununla birlikte bu anahtar kelimelerin yıllara göre değişimi ve kullanım düzeylerindeki farklılıklar da görülebilir.

Şekildeki mor renkli görülen anahtar kelimelerin yer aldığı makalelerin yayınlandığı yılların ortalamasının 2012 veya daha eski bir tarih olduğu göze çarpmaktadır. Öte yandan, sarı renk ise anahtar kelimelerin yer aldığı makalelerin yayınlandıkları yılların ortalamasının 2018 ve sonrası olduğuna işaret etmektedir.

Şekil 34 incelendiğinde, “önyargılar, psikoloji, rasyonellik, finansal performans, kabarcıklar, arbitraj sınırları, piyasa verimliliği, piyasa zamanlaması, temel yargı, gerçek seçenekler, stres, ergenler, çocuklar, finansman, sigorta, yönetilen bakım, akıl sağlığı, birincil bakım, piyasa duyarlılığı, sermaye piyasaları, yatırımcı psikolojisi, deneysel ekonomi, döviz piyasası, temettüler, finans mühendisliği, yatırım fonları ve yapılandırılmış ürünler” anahtar kelimelerin ortalama 2013 yılı ve daha önceki yıllarda yayınlanmış olan makalelerde yer almış olan anahtar kelimelerdir.

“Karar verme, duygu, sermaye yöneticileri, risk, araştırma, risk sermayesi, fikri mülkiyet, kurumsal yönetim, kümülatif beklenti teorisi, finansal krizler, planlı davranış teorisi, varlık fiyatlandırması, davranışsal finans, sınırlı rasyonellik, etkin piyasalar hipotezi, momentum, dönüş öngörülebilirliği, teknik analizler, duygular, düzenleme, yatırım, seçenekler, davranışsal kurumsal finansman, yönetim, zihinsel

muhasabe, beklenti teorisi, referans noktası, risk tercihleri, vekil tabanlı modeller, portföy dağılımı, risk algılaması, risk almak, borsa, davranışsal sağlık, yoksular için sağlık yardımı, politika, davranışsal ekonomi, tüketici finansmanı, açıklık, yatırımcı davranışı, kayıptan kaçınma, portföy seçimi, yönetici tazminatı, aşırı güven, eğilim etkisi, ticaret, dikkat, işlem hacmi, finansal analizler, finansal piyasalar, çoban, öğrenme, belirsizlik ve yanlış fiyatlandırma” anahtar kelimeleri ortalama 2014 - 2016 yılı olan yayınlarda yer almaktadırlar.

“Davranış, blok zinciri, kurumsal finans, kitle fonlaması, girişimcilik, yatırım, güven, davranışsal önyargılar, gelişen piyasalar, hisse senedi primi, olay çalışması, aile şirketleri, kumar, yatırım kararları, İslami finans, birleşme ve devralmalar, neoliberalizm, kişisel özellikler, din, anomaliler, kurumsal yatırımcılar, yatırımcı davranışı, kaldıraç, tahmin edilebilirlik, duygusallık, demirleme(sabit kalma), davranış ve davranışsal kararlar, bilişsel önyargı, kültür, ekonomi, deneyler, finans, cinsiyet, sürü davranışı, iyimserlik, portföy seçimi, emeklilik, satın almalar, davranış, sermaye yapısı, deneysel finans, yatırım kararları, laboratuvar deneyleri, birleşmeler, kişisel finans, nedensellik, yatırım kararları, portföy yönetimi, risk yönetimi, duygu analizi, sosyal medya, sürdürülebilir gelişme, değişkenlik, Çin, Çin borsası, sağlık sigortası, kurumsal sosyal sorumluluk, konut finansmanı, olasılık bozulması, riskten kaçınma, kurumsal yatırım, yatırımcı duyarlılığı, yetersiz tepki, bireysel yatırımcılar, yatırım kararları, ticaret davranışı, finansal eğitim, finansal okuryazarlık, sezgisel, sabit kalma önyargısı, hisse senedi getirileri ve ruh hali” anahtar kelimeleri ise ortalama 2016 yılı ve sonrası yayınlarda kullanılan anahtar kelimelerdir.

Anahtar kelimelerin yıllık bazda kullanımları analiz edilmiştir. Davranışsal finans alanında yıllar geçtikçe meydana gelen eğilim değişimleri gözlemlenebilmektedir. Kavramla ilgili hazırlanan ilk çalışmalar olarak tabir edilebilecek olan ortalama 2013 yılı ve öncesindeki yayınların genellikle, bilişsel faktörler, ergenler, temettüler ve fonlar gibi hem bazı bilişsel unsurlarla hem de temettü gibi bazı yatırım, muhasabe konuları ile ilgili hazırlandıkları söylenebilmektedir.

Riskler, krizler ve finansal piyasalarda tüketicilerin ve yöneticilerin davranışları gibi konular ayrıca davranışsal finans alanıyla ilintili bazı teorilerin genellikle 2014 ve 2016 yılları arasındaki yayınlarda yer aldıkları söylenebilmektedir.

3.4.3. Davranışsal Finans Kavramının Ortak Atıf Analizi

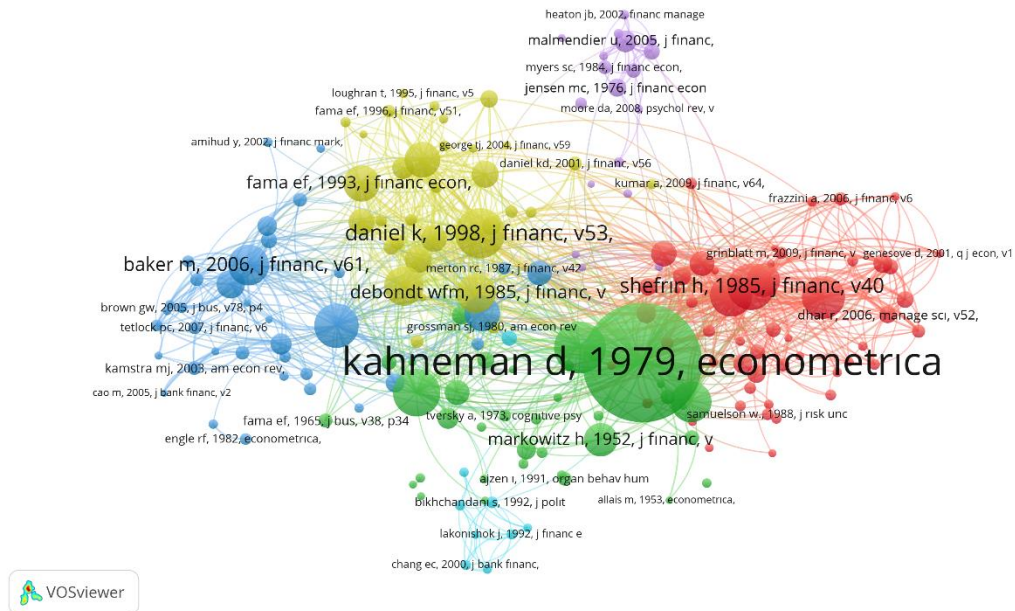
Davranışsal finans kavramının ortak atıf analizinin incelenmesi için makaleler, dergiler ve yazarlar incelenmiştir. Vosviewer uygulamasıyla elde edilen analizler sonucu ortaya çıkarılan şekiller, uygulamanın analiz türü olarak atıf (citations) seçeneği seçilip, analiz ünitesinden ki ilgili birimler analiz edilmiştir.

Uygulamada bağlantıları gösteren bölümleri daha belirgin hale getirmek için nesnelerin boyut değişim derecesi yükseltilmiştir. Böylelikle daireleri birbirine bağlayan bölümlerin kalınlığı, daireler arasındaki bağlantı seviyeleri yüksekse daha kalın, bağlantı seviyesi düşükse daha ince bir görünüm elde edilmiştir.

3.4.3.1. Yayınların Ortak Atıf Analizi

Davranışsal finans kavramıyla ilgili yayınların ortak atıf analizi Şekil 35'te sunulmaktadır.

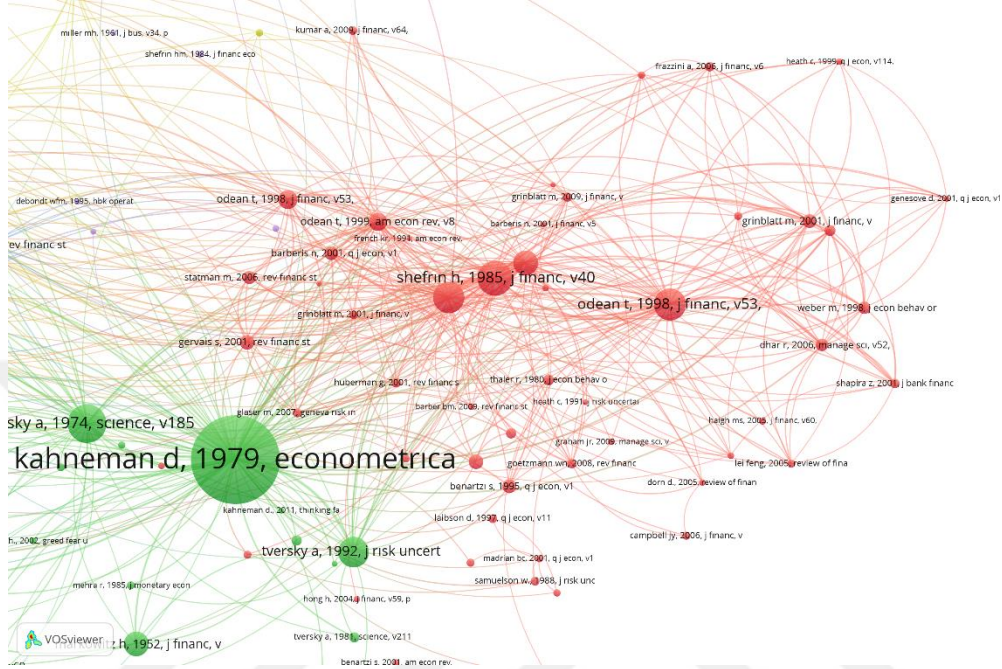
Şekil 35: Yayınların Ortak Atıf Analizi

Ortak atıf analizinde 20 ve üstü atıf alan yayınlar ele alınmıştır. Bu analiz sonucunda 56931 adet yayının içerisinde 185 adet yayının ortak atıf ağ analizi Şekil

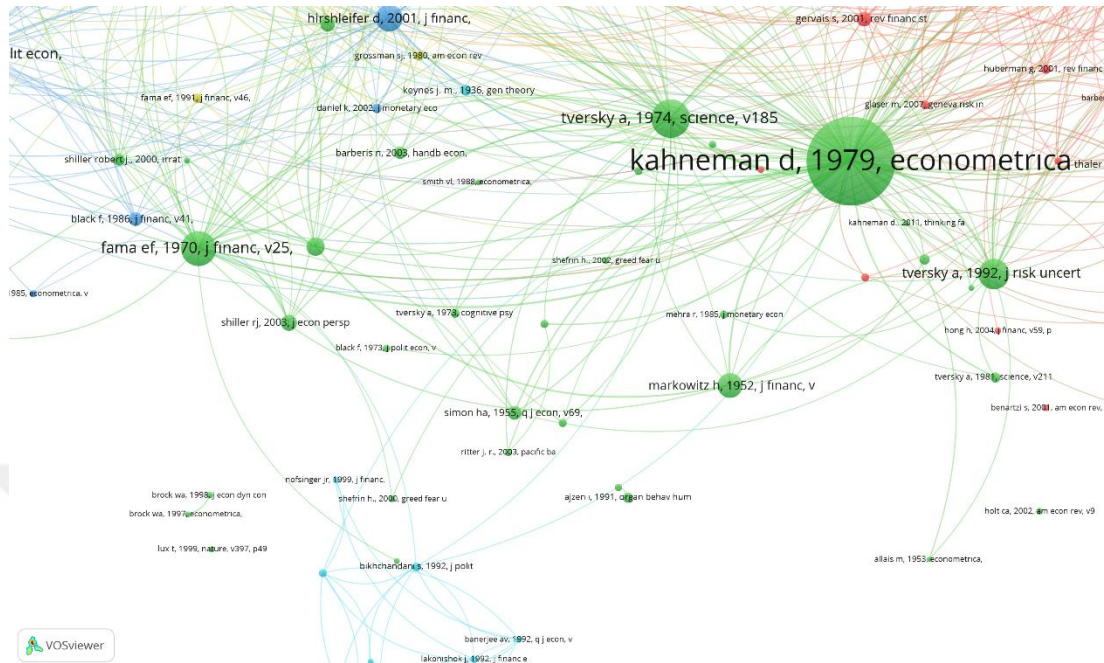
35’te sunulmuştur. Davranışsal finans kavramı yayınların ortak atıf analizinde 6 farklı kümeye ayrılmıştır.

Şekil 36: Yayınların Ortak Atıf Analizi Kırmızı Küme

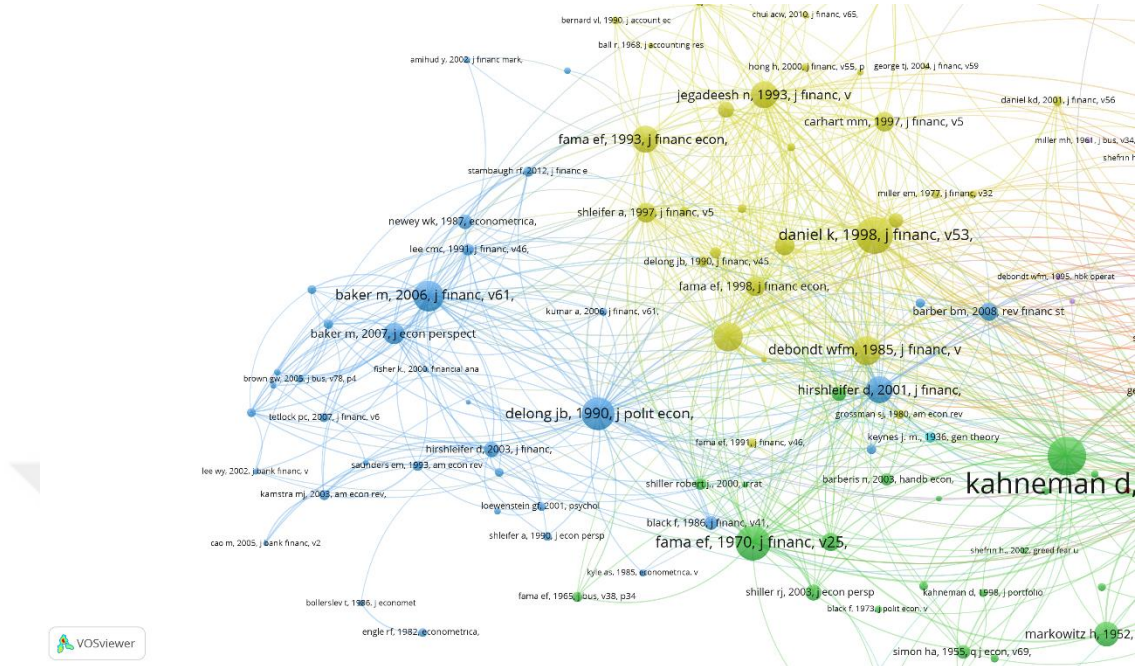
İlk küme olan kırmızı kümede, “Hersh Shefrin, 1985, Kazananları Çok Erken Satma ve Kaybedenleri Çok Uzun Sürme Eğilimi: Teori ve Kanıt”, “Brad M. Barber, Terrance Odean, 2001, Erkekler Erkekler olacak: Cinsiyet, Aşırı Güven ve Hisse Senedi Yatırımı”, “Terrance Odean, 1998, Yatırımcılar Kayıplarını Fark Etmekte İsteksiz mi?” gibi yayınlar bulunmaktadır.

Şekil 37: Yayınların Ortak Atıf Analizi Yeşil Küme

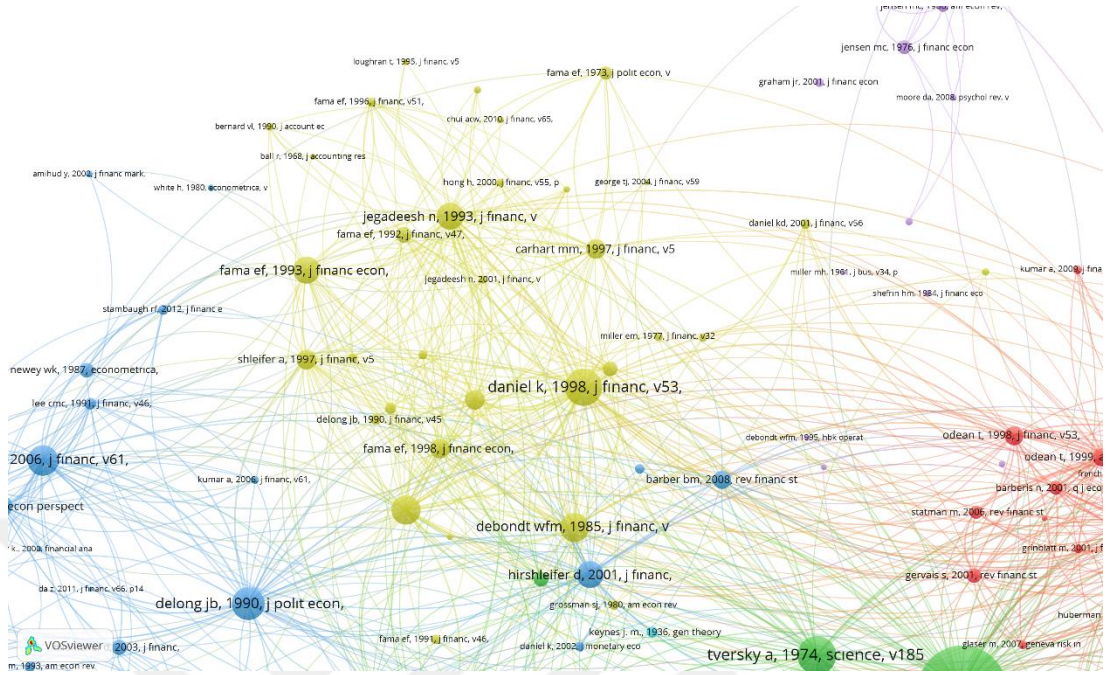
İkinci küme olan yeşil kümede, “Eugene F. Fama, 1970, Etkin Sermaye Piyasaları: Teori ve Ampirik Çalışmanın İncelenmesi”, “Daniel Kahneman ve Amos Tversky, 1979, Beklenti Teorisi: Risk Altındaki Kararın Analizi”, “Daniel Kahneman ve Amos Tversky, 1974, Belirsizlik Altındaki Yargı: Sezgisel Yöntemler ve Önyargılar”, “Daniel Kahneman ve Amos Tversky, 1992, Beklenti teorisindeki gelişmeler: Belirsizliğin kümülatif temsili” gibi davranışsal finans alanında öncü olan bu çalışmada ismi sıklıkla geçen yazarların yayınları bulunmaktadır.

Şekil 38: Yayınların Ortak Atıf Analizi Mavi Küme

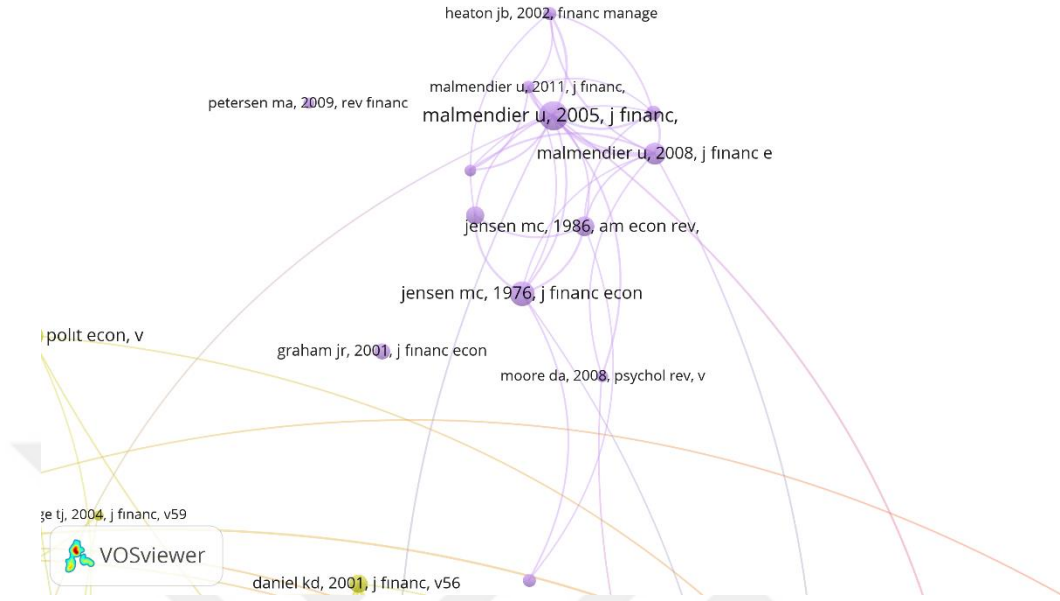
Üçüncü ve mavi kümede, “Malcolm Baker ve Jeffrey Wurgler, 2006, Yatırımcı Duyarlılığı ve Hisse Senedi Getirilerinin Kesiti”, “David Hirshleifer, 2002, Yatırımcı Psikolojisi ve Varlık Fiyatlandırması”, “J. Bradford De Long vd., 1990, “Finansal Piyasalarda Trader Riski” gibi yayınlar yer almaktadır.

Şekil 39: Yayınların Ortak Atıf Analizi Sarı Küme

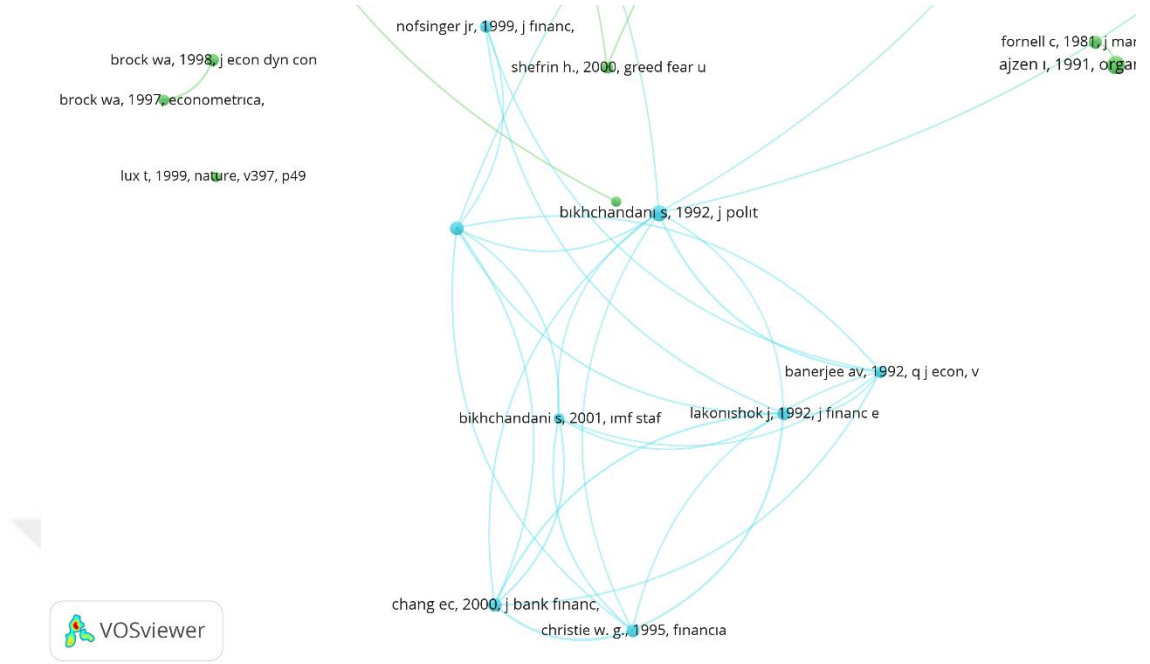
Dördüncü ve sarı kümede, “Nicholas Barberis, Andrei Shleifer ve Robert Vishny, 1998, Yatırımcı duyarlılığı modeli”, “Kent Daniel, David Hirshleifer ve Avanidhar Subrahmanyam, 2002, Yatırımcı Psikolojisi ve Güvenlik Piyasası Düşük ve Aşırı Tepkileri”, “Werner F. M. De Bondt, Richard Thaler, 1985, Hisse Senedi Piyasası Aşırı tepki mi gösteriyor?”, “Eugene F.Fama ve Kenneth R.French, 1993, Hisse senedi ve tahvil getirilerinde ortak risk faktörleri”, “Narasimhan Jegadeesh Ve Sheridan Titman, 1993, Borsa Verimliliği için Çıkarımlar” gibi yayınlar yer almaktadır.

Şekil 40: Yayınların Ortak Atıf Analizi Mor Küme

Beşinci ve mor kümede, “David Hirshleifer, Angie Low ve Siew Hong Teoh, 2012, Kendine aşırı güvenen CEO'lar Daha İyi Yenilikçiler mi?”, “Ulrike Malmendier ve Geoffrey Tate, 2005, CEO Aşırı Güveni ve Kurumsal Yatırım” gibi yayınlar yer almaktadır.

Şekil 41: Yayınların Ortak Atıf Analizi Turkuaz Küme

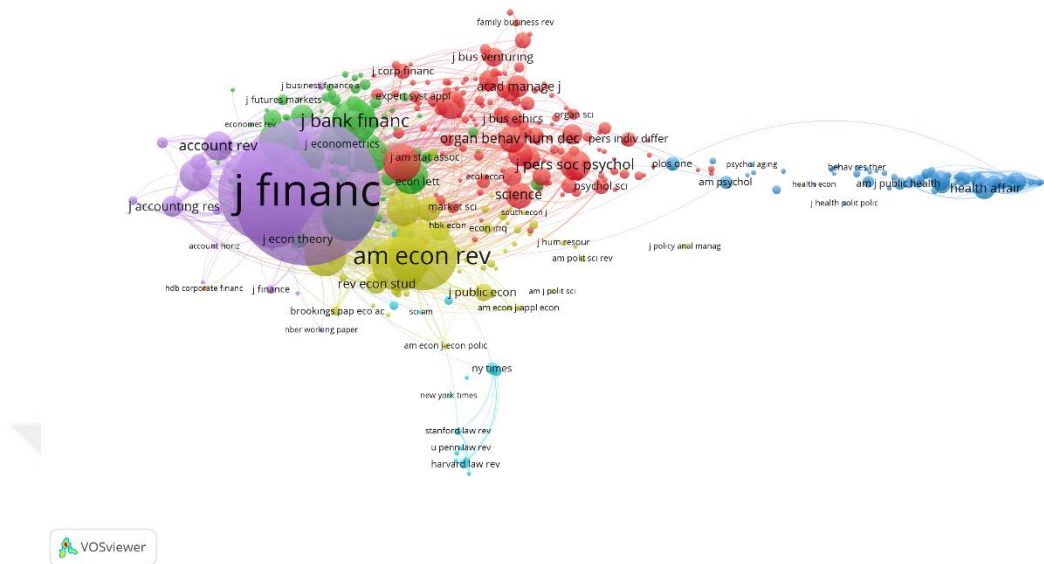

Altıncı ve sonuncu olan turkuaz küme ise kümeler arasında en az içeriğe sahip olan küme konumundadır, “John Maynard Keynes, John R Nofsinger” vb. yayıncıların yayınları yer almaktadır.

3.4.3.2. Dergilerin Ortak Atıf Analizi

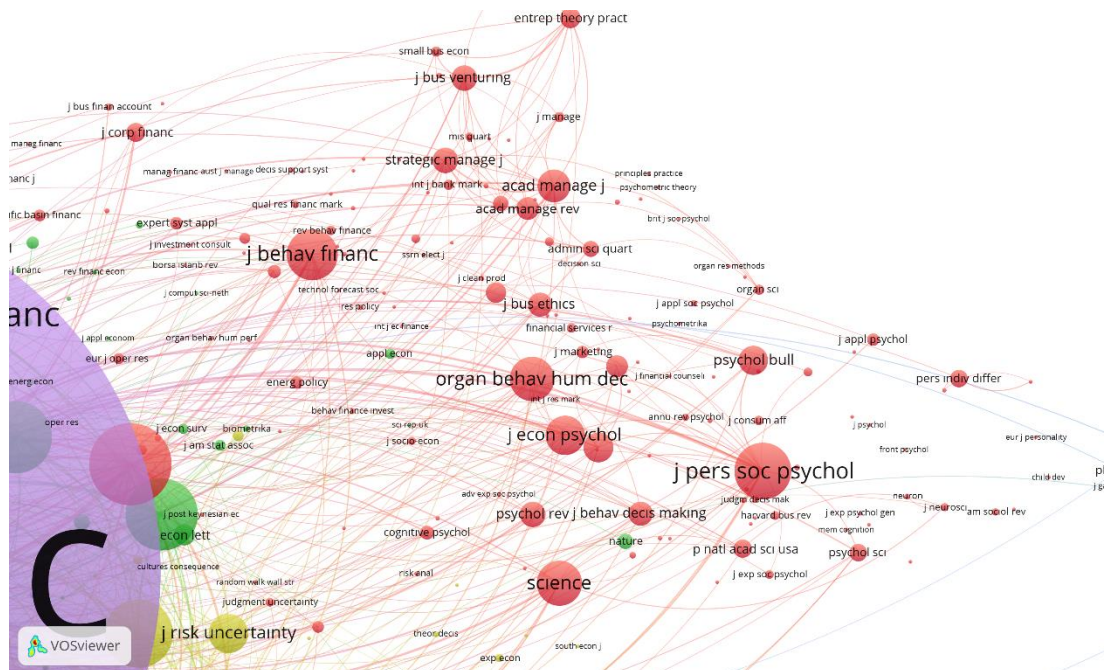
Davranışsal finans kavramıyla ilgili dergilerin ortak atıf analizi Şekil 42’de sunulmaktadır.

Şekil 42: Dergilerin Ortak Atıf Analizi

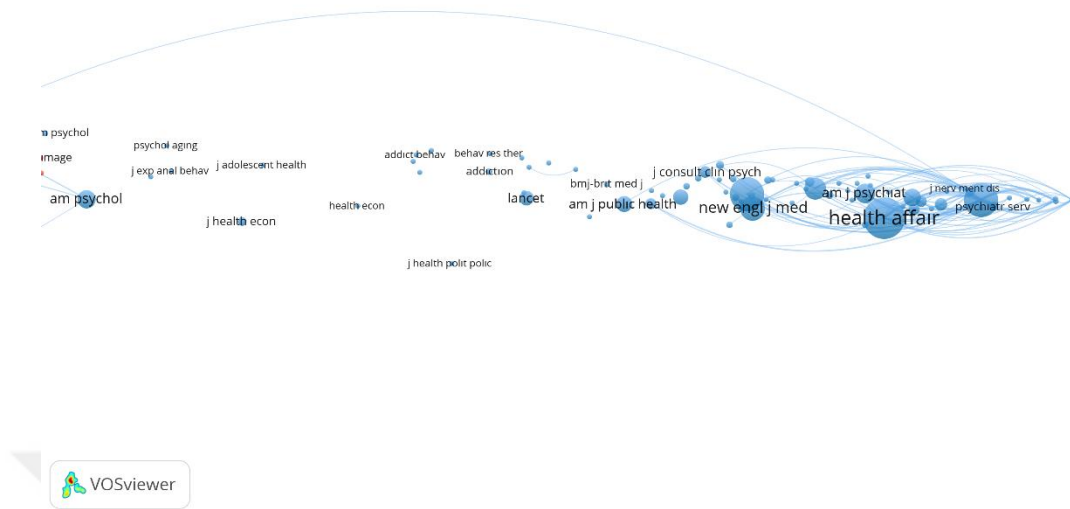

Önceki analize benzer bir biçimde 20 ve üstü atıf sayısı kriter olarak seçilmiştir. Analize göre, ortak atıf değeri yüksek olan 439 dergi Şekil 42’de sunulmuştur. Görselde 439 nokta ve 20785 bağlantı yer almaktadır. Bu birliktelikler 7 küme oluşturmaktadır.

Şekil 43: Dergilerin Ortak Atıf Analizi Kırmızı Küme

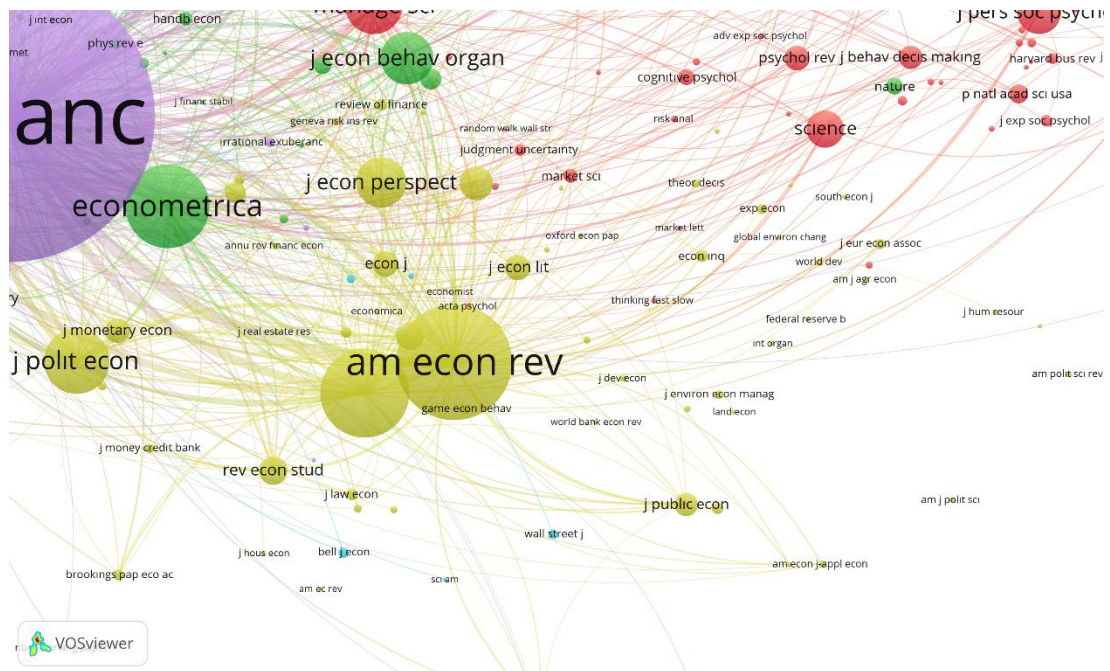

Şekil 45: Dergilerin Ortak Atıf Analizi Mavi Küme

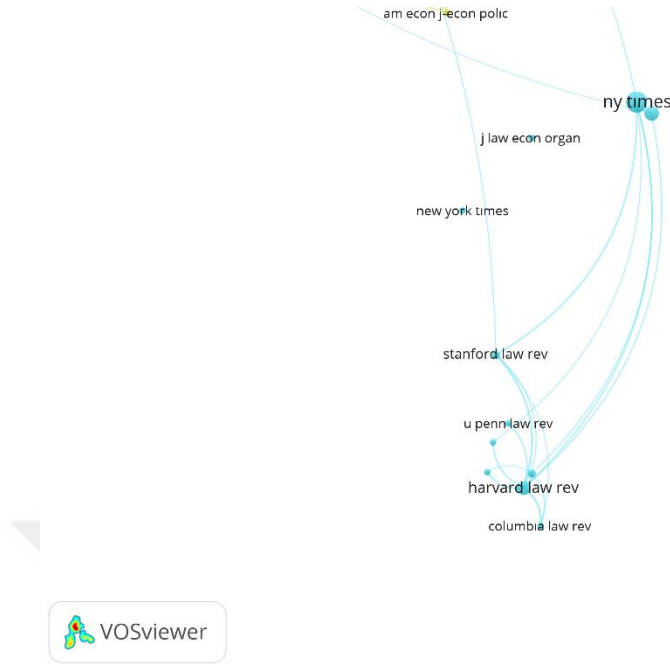

Üçüncü küme olan mavi renkli kümede, “Health Affairs, JAMA, The New England Journal of Medicine, Psychiatric Services, American Journal of Psychiatry ve American Psychologist” yüksek ortak atıf değerleri ile kümede bulunan dergilerden bazılarıdır.

Şekil 46: Dergilerin Ortak Atıf Analizi Sarı Küme

Şekil 48: Dergilerin Ortak Atıf Analizi Turkuaz Küme

Altıncı küme olan turkuaz renkli kümede, diğer kümelere oranla daha düşük değerleri barındıran dergiler mevcuttur. Bunlara örnek olarak, “The Bell Journal of Economics, Yale Law Journal, The Wall Street Journal” dergileri gösterilebilir.

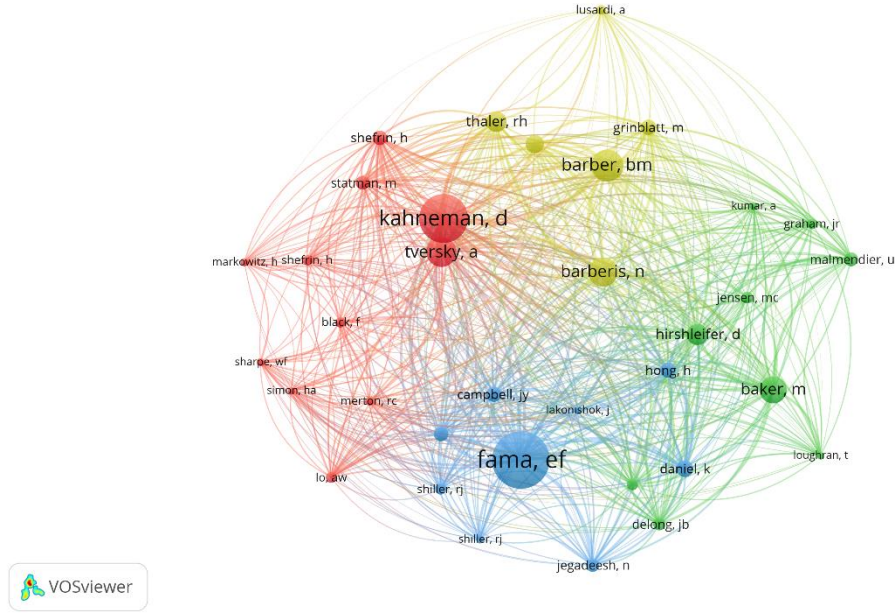
Son kalan kümede ise dergi sayısının 2 adet olması ve bu dergilerin atıf derecelerinin düşük olması nedeniyle ayrı bir görselde yakınlaştırılmış bir şekilde sunulmamıştır.

Dergilerin ortak atıf analizindeki tüm kümelerin bir arada verildiği Şekil 42 incelendiğinde, WoS veri tabanında davranışsal finans alanında en yüksek yayın sayısına sahip dergi olan Journal of Behavioral Finance dergisi 80 yayınlı ve diğer yüksek yayın sayılarına sahip dergiler olan Journal of Banking & Finance, Journal of Behavioral and Experimental Finance dergileri sıklıkla alıntı yapılan dergilerdir. The Review of Financial Studies, Econometrica, Quarterly Journal of Finance, Journal of Financial and Quantitative Analysis, Management Science gibi dergilerde daha az yayın bulunsa da davranışsal finans alanında sıklıkla alıntı yapılan dergilerdir. Bu dergilerin davranışsal finans alanına hakim olduğu analiz edilmektedir.

3.4.3.3. Yazarların Ortak Atıf Analizi

Davranışsal finans kavramıyla ilgili yazarların ortak atıf analizi Şekil 49'da sunulmaktadır.

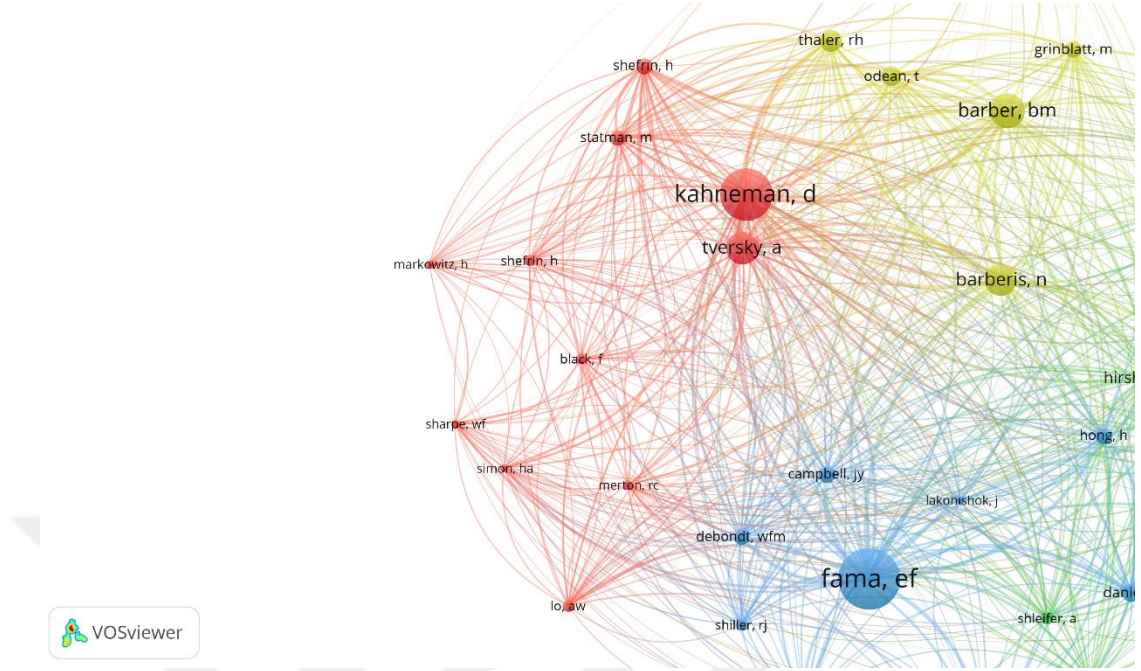
Şekil 49: Yazarların Ortak Atıf Analizi

Bu analiz için 100 ve üstü atıf sayısı kriter olarak seçilmiştir. 35 yazarın ortak atıf ağ analizi dört farklı kümede sunulmaktadır. İlk yazar dışındaki ortak yazarlar bu analize dahil edilmemiştir çünkü Web of Science veri tabanı birinci yazarı alıntılanan yazar olarak içermektedir. Ek olarak, ortak atıf ağı analizini gerçekleştirirken Vosviewer yayınların ilk yazarlarını baz almaktadır.

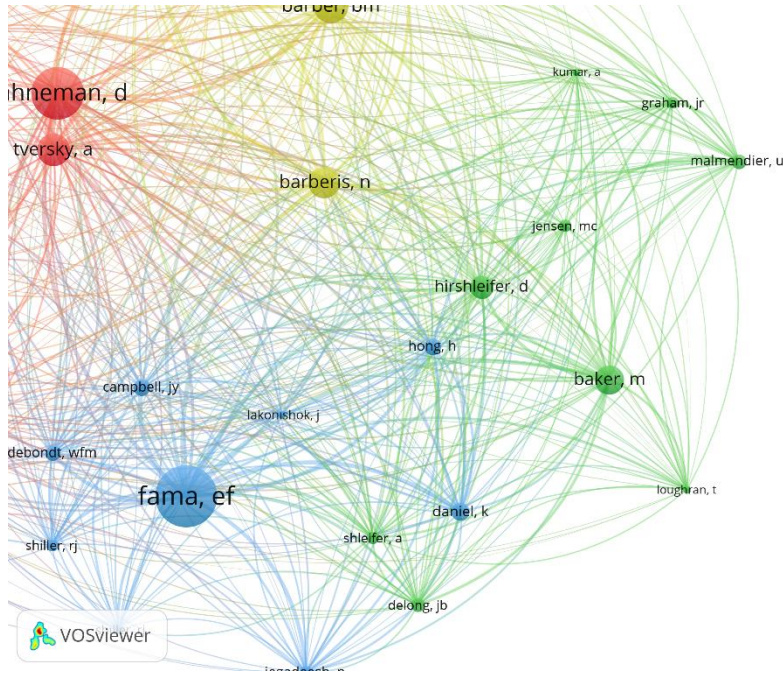
Şekil 49'daki kümelenme analizi incelendiğinde davranışsal finans alanında en etkili yayınlara sahip olan bu çalışmada da yayınlarıyla sık sık başvurulmuş olan yazarlar bulunmaktadır. Analizde 784 atıf ile ilk sırada Eugene F. Fama, 667 atıf ile Daniel Kahneman, 415 atıf ile Amos Tversky ortak atıf değeri yüksek olan, yüksek görünürlüğe sahip yazarlardır.

Şekil 50: Kırmızı Küme İçin Ortak Atıf Analizi

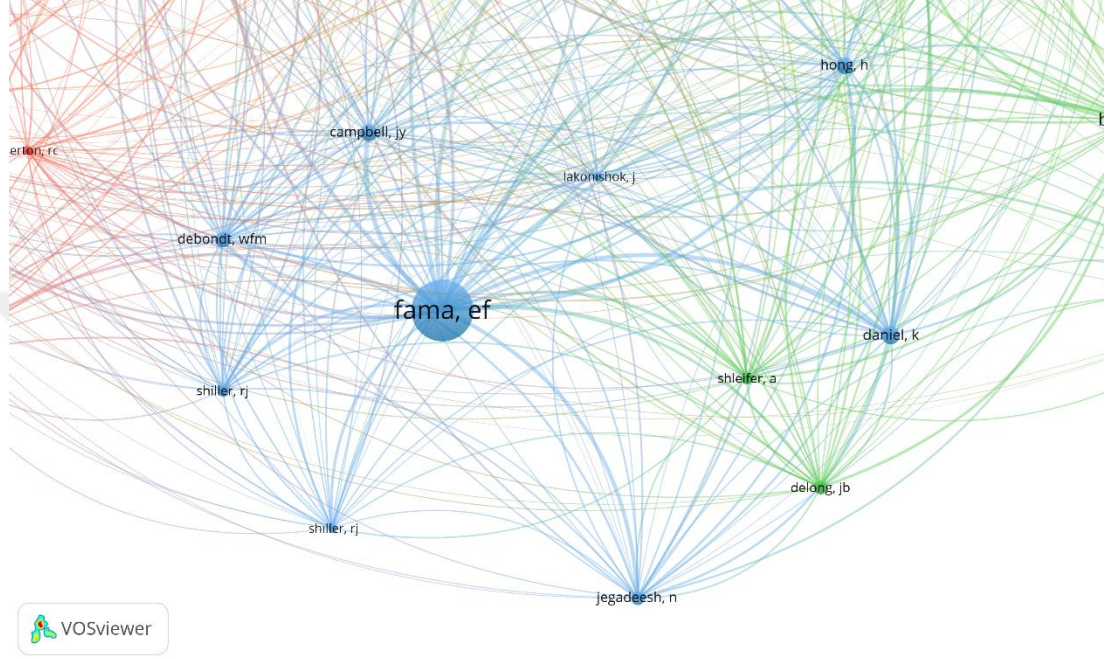
Birinci küme olan kırmızı küme, “Daniel Kahneman, Amos Tversky, Meir Statman, Hersh Shefrin, Herbert Simon ve Harry Markowitz” gibi yazarlardan oluşmaktadır. En yüksek ortak atıf ilişkisi Daniel Kahneman ve Amos Tversky arasında ortaya çıkmıştır.

Şekil 51: Yeşil Küme İçin Ortak Atıf Analizi

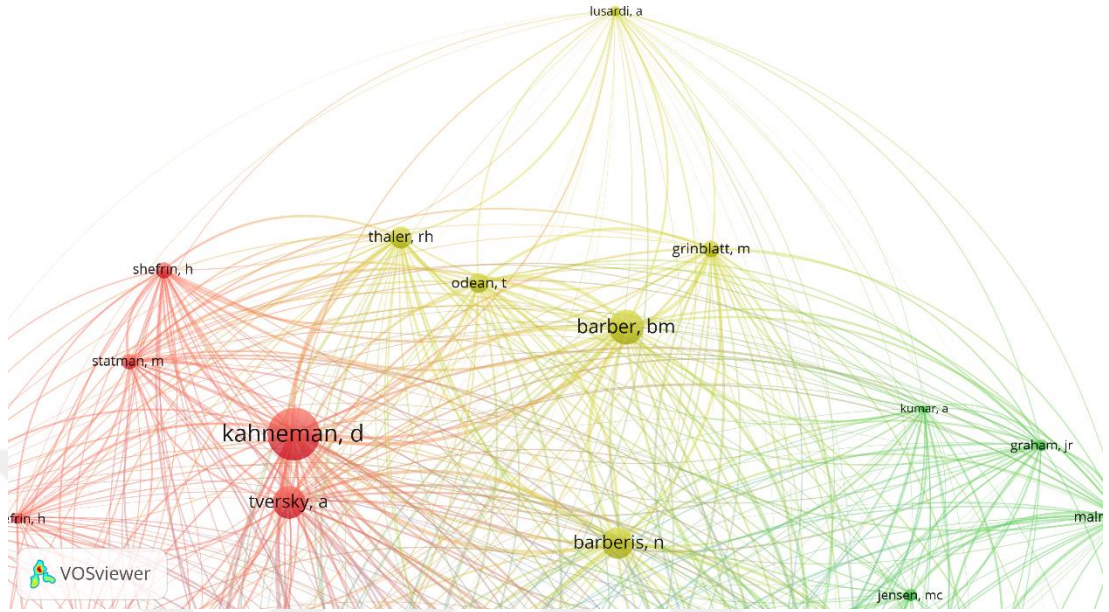
İkinci küme olan yeşil renkli küme, “David Hirshleifer, Malcolm Baker, DeLong J.B, John R. Graham, Michael C. Jensen, Kumar Alok, Loughran T., Malmendier U. Shleifer A.” gibi yazarlardan oluşmaktadır.

Şekil 52: Mavi Küme İçin Ortak Atıf Analizi

Üçüncü ve mavi küme, “Eugene Fama, Daniel K., Campbell JY., De Bondt Wfm, Hong H., Jegadeesh N., Lakonishok J., Shiller RJ.” yazarlarından oluşmaktadır. En çok atıf alan Eugene Fama'da bu kümede yer almaktadır.

Şekil 53: Sarı Küme İçin Ortak Atıf Analizi

Dördüncü ve sarı küme, “Barber BM, Nicholas Barberis, Grinblatt M., Lusardi A., Odean T., Richard Thaler” yazarlarından oluşmaktadır.

3.4.4. Davranışsal Finans Kavramının Bibliyometrik Ağ Analizi

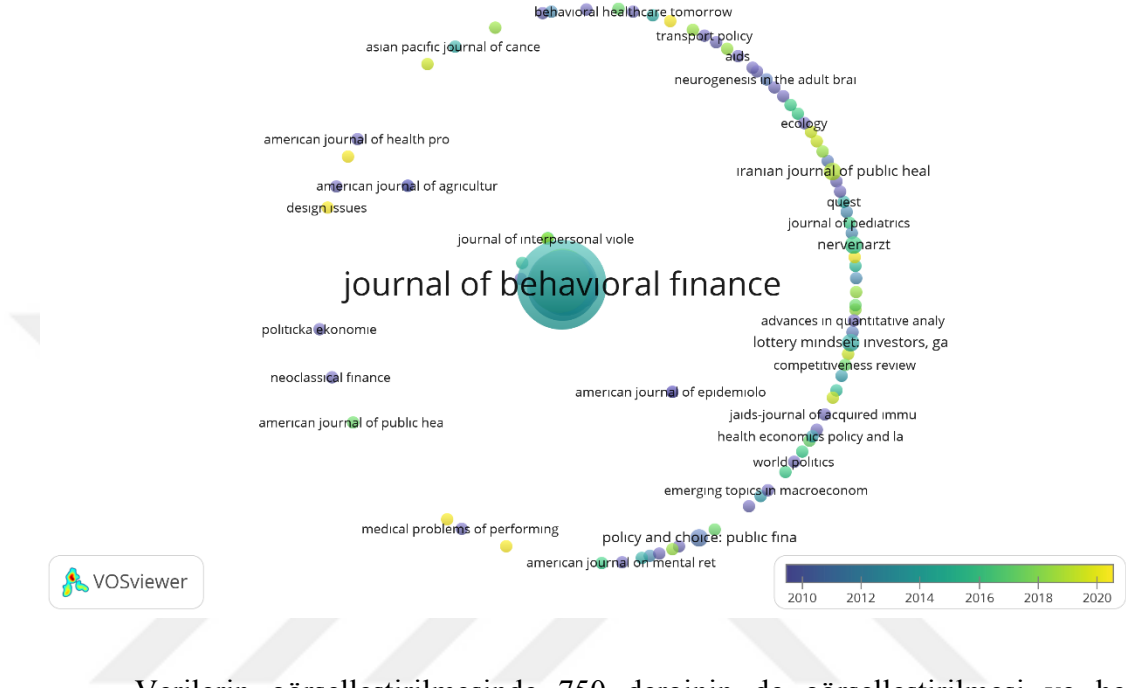
Bu kısımda davranışsal finans kavramında akademik dergilerin, yazarların, kurumların ve ülkelerin yayınlarının ortalama yayın yılları ile toplam atıf sayılarının analiz edilmesine olanak sağlayan örtüşme analizi bulunmaktadır. Şekiller Vosviewer uygulaması ile elde edilmiştir. Bu analizlerle alanda daha eski yayınlara sahip akademik dergilerin, yazarların, kurumların ve ülkelerin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu sayede, güncelliğini yitiren veya son yıllarda görünürlüğü yüksek olan verileri inceleme imkanı sağlanmaktadır.

3.4.4.1. Akademik Dergilerin Bibliyometrik Analizi

Şekil 54 incelendiğinde, WoS veri tabanında davranışsal finans alanındaki akademik dergiler görülmektedir. Bu dergilere bibliyometrik analiz uygulanmış ve

analiz sonucunda hem yıllara göre güncellik durumları hem de atıf analizi elde edilmiştir.

Şekil 54: Dergilerin Bibliyometrik Analizi(a)

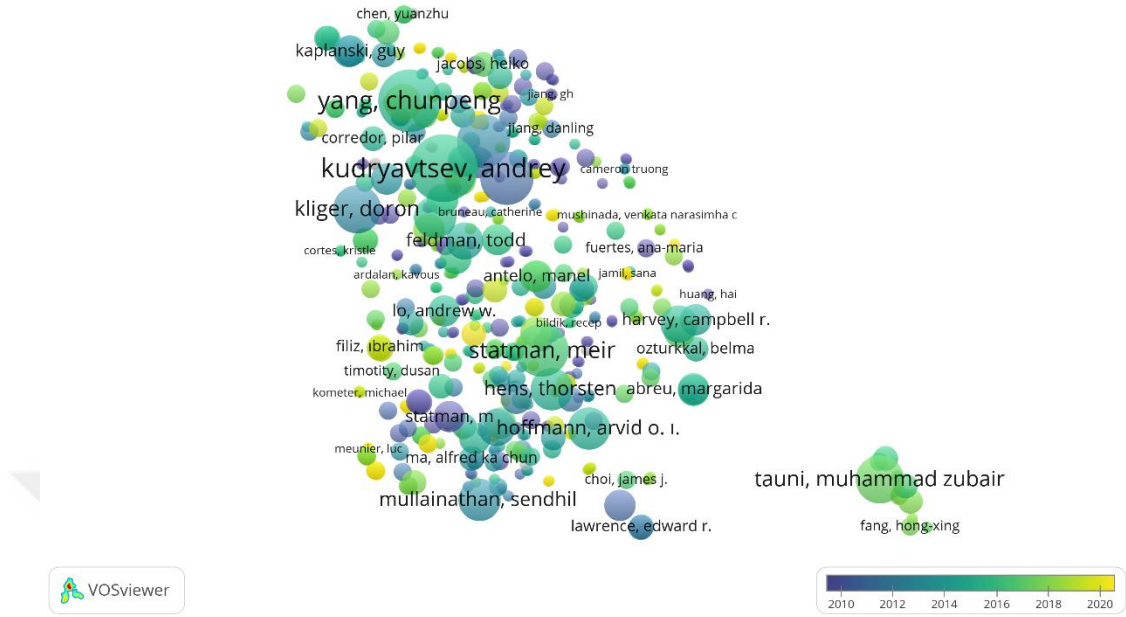
Verilerin görselleştirilmesinde 750 derginin de görselleştirilmesi ve her derginin verisine erişilmesi için eşik değeri 1 olarak tercih edilmiştir. Bu sebepten dolayı “Journal of Behavioral Finance” dergisinin kapladığı alan görsel içerisinde kalan bazı dergilerin Şekil 54’te ki görüşünü kısıtlamıştır. O alanda kalan dergilerin daha net bir şekilde gözlemlenmesi için bu başlığın altında analiz bitiminde gösterilecektir. Şeklin sıralama için makalelerin ortalama yayınlanma yılı ve ağırlıklandırılması için yayınladıkları makale sayısı kullanılmıştır. Mor renkli dergilerin makalelerinin yayınlandığı yılların yaklaşık olarak 2010 veya eski bir tarih olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte sarı ve yeşil renk ise makalelerin yayınlandıkları yılların yaklaşık olarak 2018-2020 civarı olduğunu belirtmektedir. Davranışsal finans alanında güncelliğini yitiren akademik dergilerin ve son yıllarda görünürlüğü yüksek, daha yeni yayınları olan akademik dergiler gözlemlenmektedir.

Şekle göre, davranışsal finans alanında 80 yayın sayısı ile en yüksek dereceye sahip olan akademik dergi Journal Of Behavioral Finance dergisinde yayınlanmış olan makalelerin ortalama yayınlanma yılları 2014 yılıdır. Bu dergiyi takip eden dergiler

Neoclassical Finance, The Journal of Behavioral Health Services & Research, Journal of Consumer Affairs, Journal of Economic Perspectives, American Journal of Epidemiology gibi dergilerin, diğer akademik dergilere göre 2010 veya daha eski yayınlara sahip oldukları gözlemlenmektedir.

Journal of Behavioral and Experimental Finance, Sustainability, Review of Behavioral Finance, Review of Financial Economics, Journal of Business Research, Journal of Asian Finance, Economics and Business, International Journal of Mental Health and Addiction gibi dergilerin ise daha yakın zamana yani ortalama 2018 ve sonrasında ait oldukları görülmektedir.

Şekil 58: Yazarların Bibliyometrik Analizi

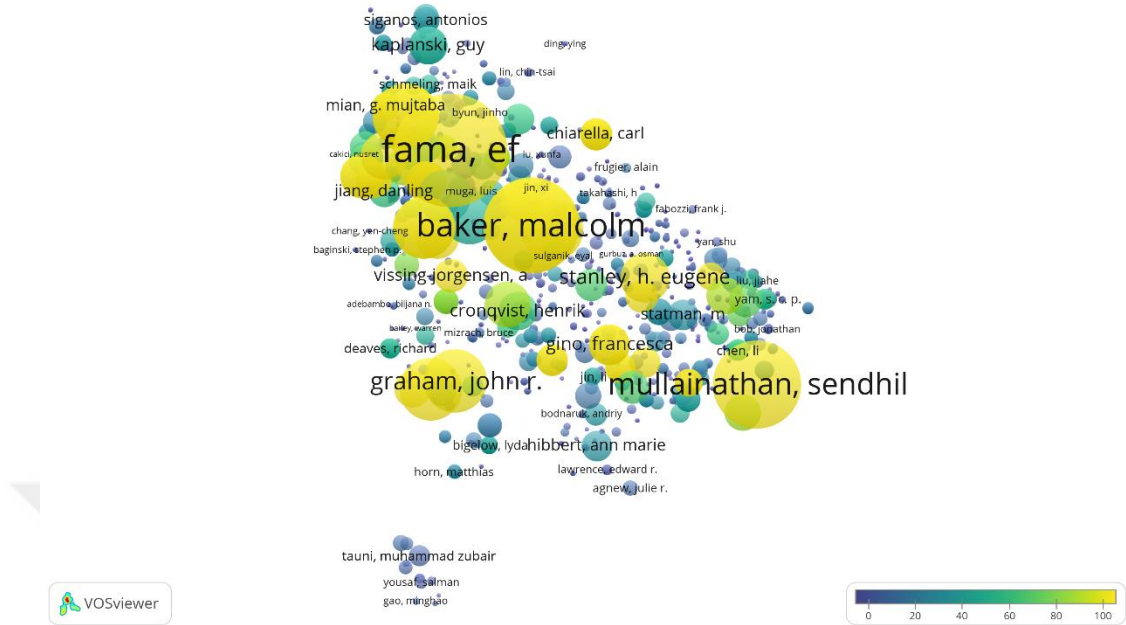
Şeklin sıralama için makalelerin ortalama yayınlanma yılı ve ağırlıklandırılması için yayınladıkları makale sayısı kullanılmıştır. Her yazarın eski ve yeni yayınları olabilmektedir. Derecelendirmenin gerçekleştirebilmesi için yıllar arasındaki ortalama yayın sayısı göz önünde bulundurulmuştur. Mor renkli kurumların makalelerinin yayınlandığı yılların yaklaşık olarak 2010 veya eski bir tarih olduğu göze çarpmaktadır. Öte yandan, sarı ve yeşil renk ise makalelerin yayınlandıkları yılların yaklaşık olarak 2018-2020 civarı olduğunu göstermektedir.

Şekil 58 incelendiğinde, David Hirshleifer, Teoh Siew Hong, Eugene Fama, Doron Kliger gibi yazarlar, ortalama 2012 veya daha eski yayınlara sahip oldukları gözlemlenmektedir.

Chunpeng Yang, Andrey Kudryavtsev, Meir Statman, Hershe Shefrin, Abreu Margarida, Robert B. Durand, Thorsten Hens gibi yazarların yayınları ise ortalama 2014-2016 yılıdır.

Liyun Zhou, Bilgehan Tekin, Muhammad Zubair Tauni, Tom Aabo, Filiz İbrahim, Lei Wang, Chaoyuth P., Thomas N., Markus S., Ahmed Bouteska gibi yazarların yayınlarının ise daha yakın zamana yani ortalama 2018 ve sonrasında ait oldukları görülmektedir.

Şekil 59: Yazarların Ortalama Atıf Analizi

Şekil 59 incelendiğinde, davranışsal finans kavramıyla ilgili yayınlara sahip olan yazarlar görülmektedir. Şeklin derecelendirilmesi makalelerin ortalama atıf sayısı ağırlıklandırılması için ise atıf sayısı kullanılmıştır. Atıflar 0-100 arası sıralanmıştır. Şekildeki yazar isimlerinin renklendirmesi yayınları başına ortalama atıf sayısına göre düzenlenmiştir.

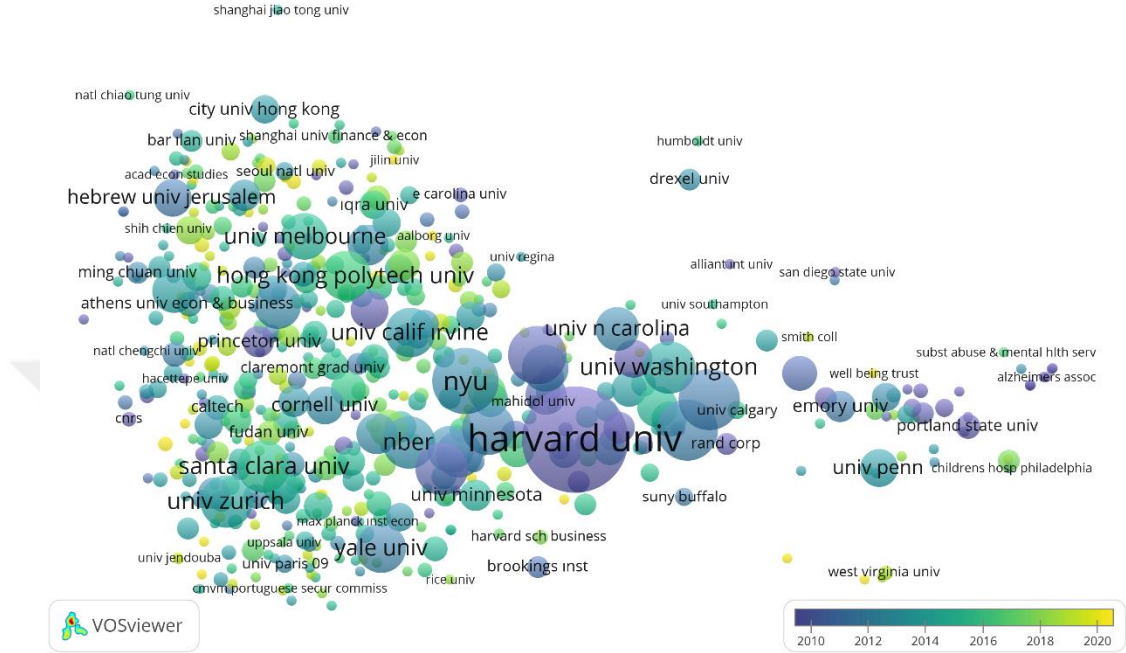
Şekle göre, Eugene Fama, Malcolm Baker, David Hirshleifer, SH. Teoh, D. Abreu gibi yazarların yayın başına düşen ortalama atıf sayılarının 100 sayısını geçtiği göze çarpmaktadır. Bu alanda en yüksek atıf sayısı ise 1518 atıf ile Eugene Fama'ya aittir. Yayın başına ortalama en yüksek atıf derecesi ise yine Eugene Fama'ya aittir ve derecesi 1518'dir. Bu durum, E. Fama'nın bir yayını olduğu ve bu yayını olan ilginin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, alanın en önemli isimlerinden biri olarak kabul edilebilmektedir. David Hirshleifer ve Malcolm Baker'da onu takip eden isimler arasında yer almaktadır.

3.4.4.3. Kurumların Bibliyometrik Analizi

Şekil 60 incelendiğinde, WoS veri tabanında davranışsal finans alanındaki kurumlar görülmektedir. Bu kurumlara bibliyometrik analiz uygulanmış ve analiz

sonucunda hem kurumların yayınladıkları makalelerin ortalama yayınlanma yılları hem de atıf analizi elde edilmiştir.

Şekil 60: Kurumların Bibliyometrik Analizi

Şeklin sıralaması için kurumların yayınladıkları dökümanların ortalama yayınlanma yılı ve ağırlıklandırılması için yayınladıkları makale sayısı kullanılmıştır. Mor renkli kurumların makalelerinin yayınlandığı yılların yaklaşık olarak 2010 veya eski bir tarih olduğu göze çarpmaktadır. Öte yandan, sarı ve yeşil renk ise kurumların makalelerinin yayınlandıkları yılların yaklaşık olarak 2018-2020 civarı olduğunu göstermektedir.

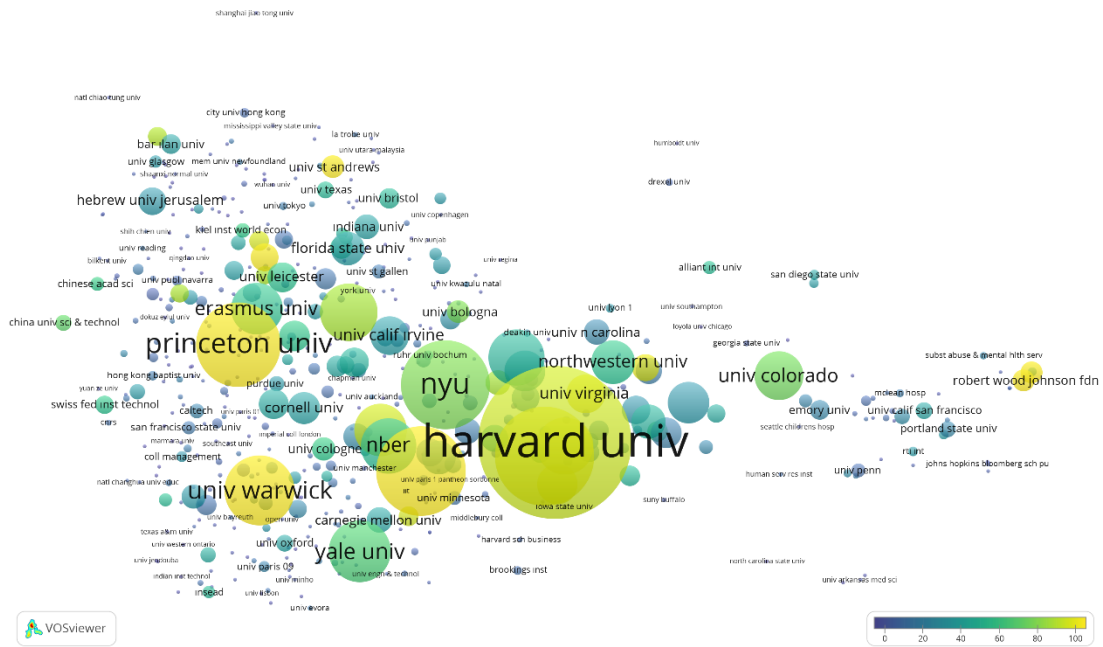
Şekle göre, davranışsal finans alanında 36 yayın sayısı ile en yüksek dereceye sahip olan kurum Harvard Üniversitesi'dir. Bu kurumun sahip olduğu makalelerin ortalama yayınlanma yılı 2009 yılıdır. Bu kurumu takip eden kurumlar ise, New York Üniversitesi (2012), Kaliforniya Üniversitesi Berkeley (2011), Pittsburgh Üniversitesi (2011), Kaliforniya Üniversitesi Los Angeles (2010) gibi alanda önemli yere sahip olan kurumlardır.

Harvard Üniversitesi, Kaliforniya Üniversitesi Los Angeles, Columbia Üniversitesi, Ohio Eyalet Üniversitesi, Florida Üniversitesi gibi kurumların, diğer kurumlara göre 2010 veya daha eski yayınlara sahip oldukları gözlemlenmektedir.

Melbourne Üniversitesi, Hong Kong Politeknik Üniversitesi, Santa Clara Üniversitesi, Michigan Eyalet Üniversitesi, Georgia Üniversitesi, Stanford Üniversitesi, Zürih Üniversitesi, Miami University, Liverpool Üniversitesi, gibi kurumların makalelerinin ortalama yayınlanma yılları ise 2014-2016 yıllarıdır.

Dongbei Finans ve Ekonomi Üniversitesi, Porto Üniversitesi, Sfax Üniversitesi, Manchester Üniversitesi, Valensiya Üniversitesi, Güney Çin Tarım Üniversitesi, California Eyalet Üniversitesi L.B., Concordia Üniversitesi gibi kurumların makalelerinin ortalama yayınlanma yılları ise daha yakın zamana yani ortalama 2017-2018 ve sonrasına ait olduğu görülmektedir.

Şekil 61: Kurumların Ortalama Atıf Analizi

Şekil 61 incelendiğinde, davranışsal finans kavramıyla ilgili yayınlara sahip olan kurumlar görülmektedir. Şeklin derecelendirilmesi kurumların makalelerinin ortalama atıf sayısı ağırlıklandırılması için ise atıf sayısı kullanılmıştır. Atıflar 0-100 arası sıralanmıştır. Şekildeki kurum isimlerinin renklendirmesi yayınları başına ortalama atıf sayısına göre düzenlenmiştir.

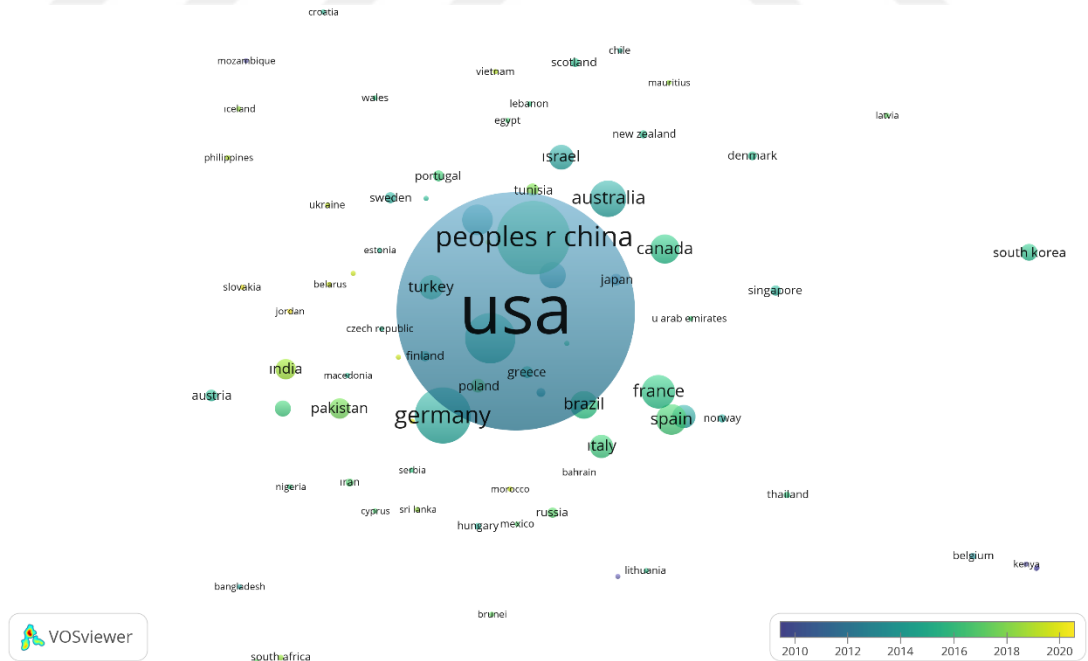
Şekle göre, Princeton Üniversitesi, Warwick Üniversitesi, Virginia Üniversitesi, California Eyalet Üniversitesi, British Columbia Üniversitesi gibi kurumların yayın başına düşen ortalama atıf sayılarının 100 sayısını geçtiği tespit

edilmiştir. Davranışsal finans alanında yayın başına en yüksek ortalama atıf sayısı olan kurum 3233 atıf ile Harvard Üniversitesi'dir. Fakat ortalama atıf sayısı 89'dur. Ortalama atıf sayısı olarak 218 atıf ile en yüksek dereceye sahip kurum ise, California Eyalet Üniversitesi'dir ve toplam atıf olarak 1747 atıf ile 2. Sırada yer almaktadır. Davranışsal finans alanında WoS veri tabanında hazırlanan makaleler incelendiğinde bu durum, California Eyalet Üniversitesi'nin toplam atıf sayısı olarak Harvard üniversitesinin gerisinde olmasına rağmen, ortalama atıf sayısında kurumlar arasında lider olmasından dolayı yayınlarına olan ilginin daha çok olduğunu göstermektedir.

3.4.4.4. Ülkelerin Bibliyometrik Analizi

Şekil 62 incelendiğinde, WoS veri tabanında davranışsal finans alanındaki ülkeler görülmektedir. Bu ülkelere bibliyometrik analiz uygulanmış ve analiz sonucunda hem yıllara göre yayınlarındaki güncellik durumları hem de atıf analizi elde edilmiştir.

Şekil 62: Ülkelerin Bibliyometrik Analizi

Şeklin sıralaması için ülkelere ait yayınların ortalama yayınlanma yılı ve ağırlıklandırılması için yayınladıkları makale sayısı kullanılmıştır. Mor renkli ülkelere

ait makalelerinin yayınlandığı yılların yaklaşık olarak 2010 veya bir tarih olduğu göze çarpmaktadır. Sarı ve yeşil renk ise ülkelere ait makalelerin yayınlandıkları yılların yaklaşık olarak 2018-2020 civarı olduğunu göstermektedir.

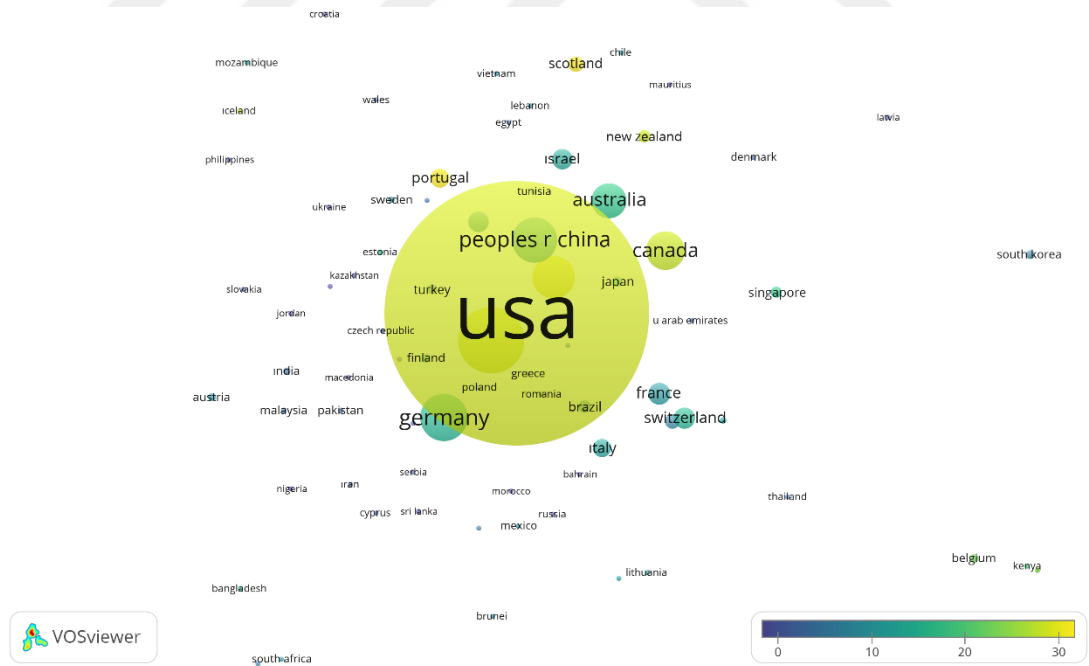
Şekle göre, davranışsal finans alanında 647 yayın sayısı ile en yüksek yayına sahip olan ülke Amerika'dır. Bu ülkenin sahip olduğu makalelerin ortalama yayınlanma yılı 2012 yılıdır. Bu ülkeyi takip eden ülkeler ise, Çin (2016), Almanya (2014), İngiltere (2014) gibi ülkelerdir.

Mozambik, Kamerun, Tanzanya, Lüksemburg, Venezuela ve Kenya'nın diğer ülkelere göre 2010 veya daha eski yayınlara sahip oldukları gözlemlenmektedir.

Türkiye, Rusya, Almanya, İngiltere, Çin, Brezilya, İspanya, Fransa, Kanada gibi ülkelere ait yayınların ortalama yayınlanma yılları ise 2014-2016 yıllarıdır.

Hindistan, Kazakistan, Güney Afrika, Kolombiya, Ukrayna, Belarus, Vietnam gibi ülkelere ait makalelerinin ortalama yayınlanma yılları ise daha yakın zamana yani ortalama 2018 ve sonrasına ait olduğu görülmektedir.

Şekil 63: Ülkelerin Ortalama Atıf Analizi

Şekil 63 incelendiğinde, davranışsal finans kavramıyla ilgili yayınlara sahip olan ülkeler görülmektedir. Şeklin derecelendirilmesi ülkelere ait makalelerin ortalama atıf

sayısı ağırlıklandırılması için ise atıf sayısı kullanılmıştır. Atıflar 0-30 arası sıralanmıştır. Şekildeki ülke isimlerinin renklendirmesi yayınları başına ortalama atıf sayısına göre düzenlenmiştir.

Şekle göre, Portekiz, Belçika, İngiltere, Hollanda, Amerika, Kamerun, İskoçya, İzlanda, Yeni Zelanda gibi ülkelerin yayın başına düşen ortalama atıf sayılarının 20 sayısını geçtiği tespit edilmiştir. Davranışsal finans alanında en yüksek atıf sayısı 19686 atıf sayısı ile Amerika'ya aittir. Yayın başına ortalama en yüksek atıf derecesi ise Hollanda'ya aittir ve derecesi 33'tür.

Şekle göre, Çin, Japonya, Tayvan, İsrail, Fransa, Norveç, Slovenya, Estonya, Finlandiya, Almanya gibi ülkelerin yayın başına düşen ortalama atıf sayılarının 10-20 atıf arasında olduğu görülmektedir.

Şekle göre, Türkiye, Irak, Güney Kore, Kolombiya, Macaristan, Vietnam, Pakistan, Kazakistan, Hindistan, Güney Afrika gibi ülkelerin yayın başına düşen ortalama atıf sayılarının 10 atıftan düşük olduğu görülmektedir.

Şekil 62 ve 63 incelendiğinde, Hindistan, Kazakistan, Güney Afrika, Vietnam gibi ülkelere ait yayınların ortalama yayınlanma yılları 2018 ve sonrasına aitken, yayın başına düşen ortalama atıf sayıları düşüktür. Bunun nedeni, bazı ülkelere ait yayın sayısının azlığı veya mevcut yayınların yazarlar tarafından alıntılanmaması olabilir.

3.5. TÜRKİYE'DE TR DİZİNDE TARANAN MAKALELER İÇİN BİBLİYOMETRİK ANALİZLER

Davranışsal finans alanında elde edilen veri setinde, R programlama dili kullanılarak R Studio uygulamasından ve bibliyometrik ve bilimsel haritalama analizi için kullanılan R programlama paketi olan Bibliometrix R paketinden yararlanılmıştır. Araştırmacıların ulusal ve bilimsel içeriğe elektronik ortamda erişimlerini sağlamak amacıyla Tübitak Ulakbim tarafından geliştirilmiş olan TR dizin, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler temel konularında, Dış Hekimliği, Eczacılık, Mühendislik, Temel Bilimler, Sağlık Bilimleri, Veterinerlik, Sosyal ve Beşeri Bilimler alt konu alanlarında dergilerden oluşan bir veri tabanıdır.¹¹⁶ Bu çalışmada, TR dizin veri tabanında elde edilen veriler “davranışsal finans” sorgusu ile elde edilmiştir.

¹¹⁶ Tübitak, TR Dizin, <https://trdizin.gov.tr/>, sitesinden erişildi, (13.02.2021).

R Studio Bibliometrix R paketinden ve MS Excel'den davranışsal finansa TR dizin veri tabanından elde edilen veri dosyasını bibliyometrik analiz yöntemleri kullanarak analiz etmek ve görselleştirmek için yararlanılmıştır. Veriler TR dizinin internet sitesinden elde edilmiştir. Analiz edilen veriler alt başlıklar olarak belirtilecektir.

3.5.1. Davranışsal Finans TR Dizin Veri Setinin Temel İstatistiksel Analizi

Davranışsal finans alanında TR dizin veri tabanında yayınlanan makalelerden elde edilen verilerin analizi Tablo 17'de yer almaktadır.

Tablo 17: TR Dizin Davranışsal Finans Temel İstatistiksel Analiz Tablosu

Açıklama	Sonuçlar
Verilerle İlgili Ana Bilgiler	
Zaman Aralığı	2005-2020
Kaynaklar (Dergiler, Kitaplar, vb.)	36
Doküman Sayısı	62
Belge başına ortalama alıntı	5,03
Doküman Tipleri	
Makale	62
Yazarlar	
Yazarlar	101
Tek yazarlı belgelerin yazarları	21
Çok yazarlı belgelerin yazarları	80
Yazarlarla İş Birliği	
Tek yazarlı dokümanlar	26
Belge başına yazar	0,596
Yazar başına belge	1,68
Belgelere göre ortak yazarlar	1,76
İş birliği Endeksi	2,25

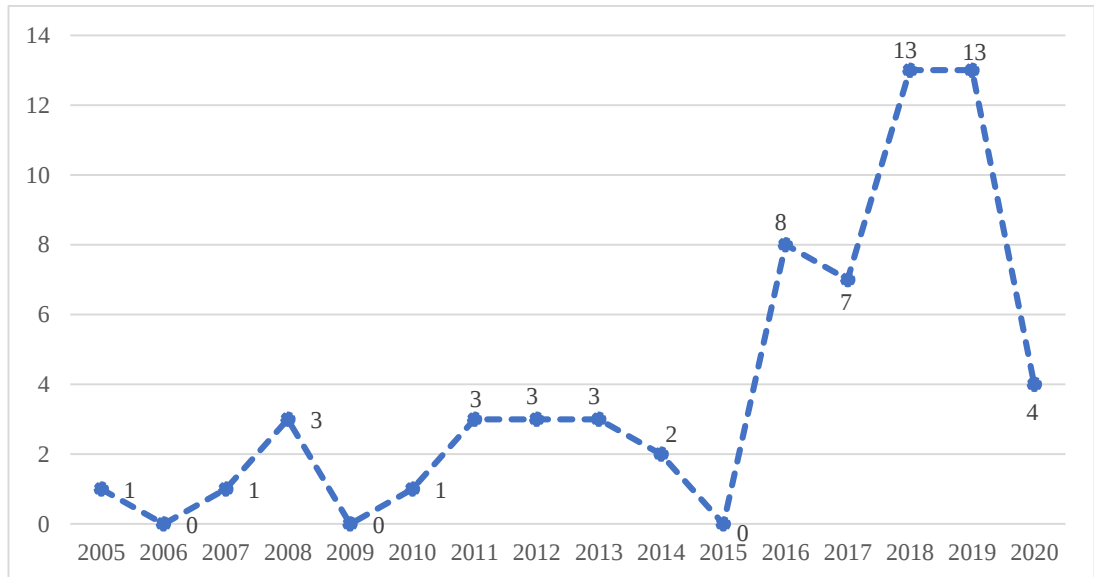
Tablo 17'de görüldüğü üzere, davranışsal finans alanında istatistiksel veriler analiz edilmekte ve sadece TR dizin veri tabanına sahip makaleler tercih edilmektedir. Toplam kaynak sayısı 36, toplam doküman sayısı 62 olarak tespit edilmekte ve baz alınan yıl aralığı 2005-2020 yılları olarak alınmaktadır. Davranışsal finans terimini TR

dizin makalelerde ilk defa 2005 yılında Berna Taner ve G. Cenk Akkaya yayınlamış oldukları yayında geçtiği için başlangıç yılı 2005 olarak alınmıştır. Belge başına ortalama alıntı 5,03'tür. Tamamlanmış makale sayısı 62'dir. Toplam yazar sayısı 101'dir. Tek yazarlı dokümanlardaki yazarlar 21'dir. Çok yazarlı dokümanlardaki yazarlar 80'dir. Ortak yazarlı dokümanların sayısı, tek yazarlı dokümanlara oranla daha fazladır. Dolayısıyla araştırmacılar, yayınlarında ortak bir şekilde çalışma eğilimi içerisinde olmaktadır. Tek yazarlı doküman sayısı 26'dır. Belge başına yazar sayısı 0,596'dır. Yazar başına belge sayısı ise 1,68'dir. Belgelere göre ortak yazarlar 1,76'dır. İş birliği endeksi ise 2,25'tir. 62 makalenin 59 tanesi Türkçe dilinde yazılmış, 3 tanesi ise İngilizce olarak yazılmıştır.

3.5.2. Yıllık Bilimsel Üretim

R Studio ve R bibliometrix paketlerinden yararlanılarak elde edilen veriler sonucunda davranışsal finans alanında TR dizin veri tabanlı yayınların yıllara oranla dağılımı Şekil 64'de sunulmaktadır.

Şekil 64: TR Dizin Yıllık Bilimsel Üretim

Şekil 64'te incelendiği üzere 2005'ten 2020 yılına kadar TR dizin veri tabanlı makalelerin yıllara göre olan üretimi gösterilmektedir. 2015 yılına kadar herhangi bir

düşüş veya yükseliş trendi gözlemlenmemiştir. 2015'ten itibaren bir yükseliş trendinde olduğu analiz edilmektedir. 15 yıllık süreç içerisinde başlangıç yılına göre davranışsal finans alanında makale sayısı artış göstermiş ve alanın popülaritesi artmış artmıştır. Yıl bazında analiz edildiğinde en çok makale yayının 2018 ve 2019 yılında olduğu Şekil 64'te görülmektedir.

3.5.3. Üretken Yazarlar

Davranışsal finans alanında ilk 20 yazarın ismi, makale sayıları, davranışsal finansla ilgili makalelerinin ilk yayınlanma yılı Tablo 18'de analiz edilmektedir. Tablo 18'de yazarların sıralamasının yapılması sırasında, yazarların yayın sayıları temel alınmaktadır.

Tablo 18: TR Dizin Üretken Yazarlar

No	Yazarlar	Makaleler	İlk Yayın Yılı
1	Bilgehan Tekin	5	2018
2	Asena Gizem Yiğit	2	2018
3	Esra Bulut	2	2018
4	Değer Alper	2	2008
5	Bünyamin Er	2	2018
6	A. R. Zafer Sayar	1	2018
7	A. Fatih Dalkılıç	1	2018
8	Adil Oran	1	2011
9	Ahmet Galip Gençyürek	1	2018
10	Ahmet Mete Çilingirtürk	1	2019
11	Ali Özer	1	2018
12	Arif Saldanlı	1	2019
13	Arzum Çelik Erken	1	2008
14	Aykut Karakaya	1	2017
15	Ayşe Akboz	1	2019
16	Ayşe Akyol	1	2019
17	Bahadır Ergün	1	2011
18	Batuhan Medetoğlu	1	2019
19	Berna Taner	1	2005
20	Beyhan Marşap	1	2016

Tablo 18 incelendiğinde, en yüksek yayın sayısına sahip olan yazarın 5 yayınlı Bilgehan Tekin olduğu gözlemlenmektedir. Onu takip eden ikinci yazarın 2 yayın sayısıyla Asena Gizem Yiğit, Esra Bulut, Değer Alper ve Bünyamin Er olduğu gözlemlenmektedir. Takibinde ise listedeki diğer yazarlara ait veriler gözlemlenmektedir.

Atıf sayısı baz alındığında en yüksek atıf sayısına sahip olan yazar 14 atıf sayısı ile Nuray Girginer, Arzum Çelik Erken ve Nurullah Uçkun'un hazırlamış olduğu yayındır. Tablo 18'de ki yazarlar öncelikle makale sayılarıyla sonrasında ortak makale sayılarına sahip olan yazarlar alfabetik sırayla sıralanmış ve ilk 20 yazarın listeye dahil edilmiş olmasından dolayı listeye Nuray Girginer ve Nurullah Uçkun tabloya dahil edilmemiştir.

3.5.4. Üretken Kurumlar

Davranışsal finans alanında TR dizinde ilk 20 kurumun yayın sayıları, Tablo 19'da analiz edilmektedir. Tablo 19'da kurumların sıralamasında, toplam yayın sayıları temel alınmaktadır.

Tablo 19: Üretken Kurumlar

No	Kurumlar	Yayın Sayısı
1	Çankırı Karatekin Üniversitesi	5
2	Dokuz Eylül Üniversitesi	4
3	Karadeniz Teknik Üniversitesi	4
4	Düzce Üniversitesi	3
5	Gaziantep Üniversitesi	3
6	İstanbul Üniversitesi	3
7	Süleyman Demirel Üniversitesi	3
8	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	2
9	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	2
10	İstanbul Arel Üniversitesi	2
11	Mersin Üniversitesi	2
12	Uludağ Üniversitesi	2
13	Adıyaman Üniversitesi	1
14	Adnan Menderes Üniversitesi	1
15	Afyon Kocatepe Üniversitesi	1
16	Akdeniz Üniversitesi	1

17	Bursa Uludağ Üniversitesi	1
18	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1
19	Çankaya Üniversitesi	1
20	Çukurova Üniversitesi	1

Davranışsal finans alanında TR dizin veri tabanında üretken olan üniversiteler ve yayın sayıları Tablo 19’da sunulmaktadır. Çankırı Karatekin Üniversitesi 5 yayın sayısı ile alanda en üretken kurum konumundadır. Çankırı Karatekin Üniversitesi’ni 4 yayın sayısı ile Dokuz Eylül Üniversitesi, 4 yayın ile Karadeniz Teknik Üniversitesi, 3 yayın ile Düzce Üniversitesi, 3 yayın ile Gaziantep Üniversitesi izlemektedir. Toplamda 55 kurum bulunmaktadır. Yazarların bağlı olduğu kurumların tamamı üniversite değildir. Üniversite olmayan kurumlar “Türk Hava Yolları, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kara Harp Okulu ve Merkez Bankası” olmak üzere 4 adettir ve yayın sayıları 1’dir. Ek olarak, tanımlanmamış kurumlara ait 3 adet yayın bulunmaktadır.

Davranışsal finans alanında veri tabanında üretken olan kurumlar analiz edilirken, şehir bazında analiz de yapılmış ve analiz sonucunda en üretken şehrin 13 yayın sayısı ile İstanbul olduğu gözlemlenmiştir.

3.5.5. Üretken Dergiler

Davranışsal finans alanında TR dizinde ilk 20 derginin yayın sayıları, Tablo 20’de sunulmaktadır. Tablo 20’de dergilerin sıralamasında, toplam yayın sayıları temel alınmaktadır.

Tablo 20: Üretken Dergiler

No	Dergilerin Adı	Makale Sayısı
1	Muhasebe ve Finansman Dergisi	9
2	Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi	5
3	İşletme Araştırmaları Dergisi	4
4	Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi	3
5	Sosyoekonomi	3
6	Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	3
7	Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi	2

8	Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi	2
9	Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi	2
10	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi	2
11	Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi	2
12	Akademik Araştırmalar Dergisi	1
13	Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
14	Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
15	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
16	Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi	1
17	Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
18	Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi	1
19	Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
20	Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	1

Davranışsal finans alanında TR dizin ver tabanında üretken olan ilk 20 derginin alanla ilgili toplam makalelerin sayısı Tablo 20’de görselleştirilmiştir. Görselde dergilerin sıralamasının yapılması sırasında, yayın sayıları temel alınmıştır. İlk 20 derginin davranışsal finans alanında yayınladığı toplam makale sayısı 46’dır. Dolayısıyla ilk 20 dergide yayınlanan toplam makale sayısı, veri setindeki 62 makalenin %74,19’luk kısmına kapsamaktadır.

En üretken derginin 9 makale sayısı ile “Muhasebe ve Finansman Dergisi” olduğu gözlemlenmektedir. İkinci sırada takip eden 5 makale sayısı ile “Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi” dergisi ve ardından gelen 4 makale sayısı ile “İşletme Araştırmaları Dergisi” dergisi olduğu gözlemlenmektedir.

3.5.6. TR Dizinde Araştırma Alanlarına Göre Makalelerin Dağılımı

Davranışsal finans alanında TR dizin veri tabanlı makalelerin ilgili olduğu araştırma alanları makale sayısına göre analiz edilmiştir. Toplam 62 makale 25 farklı araştırma alanında yer almaktadır. Veri setinin ilk 20 araştırma alanı Tablo 21’de sunulmaktadır.

Tablo 21: TR Dizin Araştırma Alanları

No	Araştırma Alanı	Makale Sayısı
1	İktisat	29
2	İşletme	24
3	Tarih	17
4	İşletme Finans	11
5	Uluslararası İlişkiler	7
6	Kamu Yönetimi	4
7	Siyasi Bilimler	4
8	Çevre Çalışmaları	3
9	İş	3
10	Kentsel Çalışmalar	3
11	Beşeri Bilimler	2
12	Hukuk	2
13	İletişim	2
14	Sosyoloji	2
15	Aile Çalışmaları	1
16	Arkeoloji	1
17	Davranış Bilimleri	1
18	Dil ve Dil Bilim	1
19	Din Bilimi	1
20	Kadın Araştırmaları	1

Tablo 21’de yer alan bilgilere göre tr dizin veri tabanında davranışsal finans alanındaki çalışmalarda araştırma alanı olarak en çok iktisat alanı yer almaktadır. Bu alanı sırasıyla işletme, tarih, işletme ve finans ve uluslararası ilişkiler alanları izlemektedir.

3.5.7. TR Dizin Makalelerde Atıf Sayılarına Göre Makaleler ve Yazarlar

Tablo 22’de davranışsal finans alanında yüksek atıf değerlerine sahip olan 20 yayın, yazarları, yayınlandıkları akademik dergi, yayınlanma yılları ve toplam atıf sayıları olmak üzere tabloda sunulmaktadır. Tablonun hazırlanmasında sıralama işlemi için toplam atıf sayısı göz önünde bulundurulmuştur.

Tablo 22: TR Dizin Atıf Sayılarına Göre Yayınlar

No	Yazarlar	Dergi Adı	Makale Adı	Toplam Atıf	Yılı
1	Nuray Girginer, Arzum Çelik Erken ve Nurullah Uçkun	Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Kredi Kartı Kullanımlarına Yönelik Bir Araştırma	14	2008
2	Osman Barak	Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	İMKB de Aşırı Reaksiyon Anomalisi ve Davranışsal Finans Modelleri Kapsamında Değerlendirilmesi	11	2008
3	İlhan Ege, Emre Esat Topaloğlu ve Dilek Coşkun	Muhasebe ve Finansman Dergisi	Davranışsal finans ve anomaliler: Ocak ayı anomalisinin İmkb 'de test edilmesi	8	2012
4	Cenk Tufan ve Reyhan Sarıçiçek	Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	Davranışsal finans modelleri, etkin piyasa hipotezi ve anomalilerine ilişkin bir değerlendirme	6	2013
5	Hatice Doğukanlı ve Bahadır Ergün	Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	Davranışsal finans etkin piyasalara karşı: Aşırı Tepki Hipotezinin imkb'de araştırılması	6	2011
6	Ömür Süer Baklacı	Öneri Dergisi	Yatırım Kararlarında Alınan Risk Düzeyinin Belirlenmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma	5	2007
7	Berna Taner ve G. Cenk Akkaya	Muhasebe ve Finansman Dergisi	Yatırımcı Psikolojisi ve Davranışsal Finans Yaklaşımı	4	2005
8	Beyhan Marşap ve Pınar Okan Gökten	İşletme Araştırmaları Dergisi	Davranışsal Muhasebe: Kuramsal Yaklaşım	3	2016
9	Sinem Sefil Tansever ve Kutay Hakkı Çilingiroğlu	İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	Davranışsal finansın temelleri: Karar vermenin bilişsel ve duygusal eğilimleri	3	2011

10	Murat Ak	Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi	Kamu Sağlık Sektöründe Örgütsel İklim Analizi: Bartın 112 İstasyonları Örneği	3	2018
11	Üzeyir Aydın ve Büşra Ağan	Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi	Rasyonel Olmayan Kararların Finansal Yatırım Tercihleri Üzerindeki Etkisi: Davranışsal Finans Çerçevesinde Bir Uygulama	3	2016
12	Değer Alper ve Yasemin Ertan	Muhasebe ve Finansman Dergisi	Yatırım Fonu Seçim Kararlarında Çerçeveleme Etkisi	2	2008
13	Engin Küçüksille	Muhasebe ve Finansman Dergisi	Ayın Evresi Etkisi ve İmkb'de Bir Uygulama	2	2013
14	Yaşar Köse, Murat Atık ve Bülent Yılmaz	Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi	Foreks İşlemlerin Davranışsal Açıdan İncelenmesi: Türk Foreks Yatırımcıları Üzerinde Bir Araştırma	2	2014
15	Nazlı Gamze Sansar	İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	Değişen Finansal Akımlar: Rasyonalizmden Davranışsal Finans Yaklaşımına	2	2016
16	Mehmet Akif Öncü ve Onur Özevin	Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi	Kadınların Yatırım Alışkanlıklarının Davranışsal Finans Açısından Değerlendirilmesi	2	2017
17	Ali Özer ve Duygu Korkulutaş	Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	Yatırımcıların Duygusal ve Bilişsel Eğilimlerinin Değerlendirilmesi: Erzincan İli Uygulaması	1	2018
18	Adil Oran, Özlem Yılmaz ve Görkem Turgut Özer	Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi	Türkiye'de Algısal Sapmalar	1	2011
19	Bilgehan Tekin	Sosyoekonomi	Sermaye Yapısı Üzerinde Etkili Faktörler: Davranışsal Kurumsal	1	2019

20	Elif Hobıkoğlu Haykır	Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi	Davranışsal finans çerçevesinde E-atık geri dönüşüm yatırım risk algılamasında tüketici tercih ve davranış düzeyinin sosyo-ekonomik analizi: İstanbul örneği	1	2013
----	--------------------------	---	--	---	------

Tablo 22’de incelendiği üzere davranışsal finans alanında TR dizin makalelerde en yüksek atıflı makale, Nuray Girginer, Arzum Çelik Erken ve Nurullah Uçkun tarafından 2008 yılında yazılmış olan, 14 atıf sayısına sahip “Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Kredi Kartı Kullanımlarına Yönelik Bir Araştırma”dır. İkinci sırada 2008 yılında yayınlanmış olan Osman Barak’a ait, 11 atıflı “İMKB de Aşırı Reaksiyon Anomalisi ve Davranışsal Finans Modelleri Kapsamında Değerlendirilmesi” adlı makale yer almaktadır. Üçüncü sırada 2012 yılında yazılmış olan 8 atıf sayısına sahip “Davranışsal finans ve anomaliler: Ocak ayı anomalisinin İmkb 'de test edilmesi” adlı makale ile İlhan Ege, Emre Esat Topaloğlu ve Dilek Coşkun bulunmaktadır.

3.5.8. İngilizce TR Dizin Çalışmalar

Yukarıdaki başlıklarda incelediğimiz veriler arasında 62 makale içerisinde 3 adet İngilizce makaleye erişilmiştir. Erişilen toplam yayın sayısı “davranışsal finans” anahtar kelimesi TR dizin internet sayfasında aratılarak elde edilmiştir. TR dizin internet sayfasında yukarıdaki veri setine dahil edilmemiş olan İngilizce ürünlerin varlığını kontrol etmek amacıyla “behavioral finance” anahtar kelimesi taratılmıştır. Elde edilen veriler arasında 6 adet makaleye erişilmiştir fakat bu makalelerden 2 tanesi yukarıdaki veri seti içerisinde yer aldığından, kalan 4 adet makaleye Tablo 23’te yer verilmektedir.

Tablo 23: TR Dizin İngilizce Veri Taraması

No	Yazarlar	Dergi Adı	Makale Adı	Yıl
1	Numan Ülkü	Akdeniz İİBF Dergisi	A General Descriptive Characterization of Return Generating Process	2005
2	Semen Son Turan	Eğitim ve Bilim Dergisi	Reforming Higher Education Finance in Turkey: The Alumni - Crowdfunded Student Debt Fund “A-CSDF” Model	2016
3	Ayşegül Çimen, Zeliha Can Ergün	İzmir İktisat Dergisi	Türk İlk Halka Arz Piyasasında Sürü Davranışının Ampirik Analizi	2019
4	Farid Huseynov	Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi	The Usage of Cloud and Web Based Mobile Applications by Students at Higher Education: The Two-Step Cluster Analysis	2019

TR dizin veri tabanında “davranışsal finans” anahtar kelimesi ile incelenip elde edilen verilerde 3 adet İngilizce makaleye erişilmiştir. Bunlar K. Yalçın “Bireylerin seçimleri: Geleneksel ve davranışsal finans perspektifleri”, S. T. Altuntaş, V. Sarıkovanlık ve N. Mera’ya ait olan “Effects Of Expectations And Confidence Indices On Financial Markets” ve M. Yağcı “Rethinking Soft Power in Light of China’s Belt and Road Initiative” adlı yayınlardır. TR dizin veri tabanında “behavioral finance” anahtar kelimesi taratıldığında ise ilk veri setine dahil edilmemiş olan yayınlara Tablo 23’te yer verilmiştir. Sıralaması yayınlanma yıllarına göre hazırlanmıştır.

3.5.9. TR Dizin Veri Setindeki Yayınlarda Davranışsal Finans Alanının Bibliyometrik Yasalara Uygunluğunun İncelenmesi

Bu bölümde, TR dizin veri tabanındaki yayınlarda davranışsal finans alanının Bradford, Lotka, Price ve Pareto (80/20) bibliyometrik yasalarına uygunlukları incelenmektedir.

Bradford yasasına göre dergi verimliliğinin incelenmesi amacıyla Egghe ve Rousseau ¹¹⁷ çalışmalarında yer verdiği formül kullanıldığında veri setinin Bradford yasasına göre değerlendirilmesinin mümkün olmadığı tespit edilmiştir.

Yazarların verimliliği için uluslararası makalelerde olduğu gibi Lotka yasasına göre inceleme yapılmıştır. Lotka yasasına göre, alandaki yazarların yüzde 60'ının bir yayını, yüzde 15'inin iki yayını ve yüzde 7'sinin ise üç yayının olması gerekmektedir. Davranışsal finans alanındaki yazarların %95,04'nün bir yayına sahip olduğu tespit edilmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi %60 olması gereken bu oran beklentinin üzerinde seyretmiştir. Bununla birlikte 2 yayınlı yazar oranı %15 olması gerekirken %3,96 olarak tespit edilmiştir. Ek olarak %1 oranında üç ve üstü yayına sahip yazar bulunmaktadır. İki yayın ve üç üstü yayına sahip olan yazar oranı da beklenti ile uyuşmamaktadır. Bu sonuçlar göstermektedir ki, TR dizinde yer alan davranışsal finans alanındaki yayınlar, yazar verimliliği açısından Lotka yasasına uymamaktadır.

Davranışsal finans alanında TR dizinde yer alan yayınların bibliyometrik yasalara uygunluğun incelenmesi için diğer yasa analizlerine ek olarak Pareto yasası da değerlendirilmiştir. Makale üretmiş olan 101 adet yazarın %20'lik kısmı olan en verimli 20 yazar, toplamdaki 62 yayının %80'lik kısmına işaret eden 50 adet yayına sahip olması beklenmektedir. Öte yandan, davranışsal finans alanındaki ilk 20 yazar 28 makale üretmiştir. Bu makale sayısı bütün makalelerin %45,16'lık kısmıdır. Davranışsal finans alanının TR dizin veri tabanındaki makalelerde yazar verimliliğinin, Pareto yasasına uymadığı söylenebilir.

Davranışsal finans alanında TR dizinde yer alan yayınların bibliyometrik yasalara uygunluğun incelenmesi için son olarak Price yasası da değerlendirilmiştir. Davranışsal finans alanındaki 6 adet ($\sqrt{36}$) derginin toplam yayınların yarısına sahip olması beklenirken %43,54'lük bir kısmına (27) sahip olduğu ortaya tespit edilmiştir.

Price yasası yazarların verimliliği açısından incelendiğinde, 10 adet ($\sqrt{101}$) yazarın 31 yayına sahip olması beklenirken 18 yayına sahip oldukları tespit edilmiştir. Buradan hareketle, davranışsal finans alanının yazar ve dergi verimliliklerinin, Price yasasına uymadığı söylenebilir.

¹¹⁷ Egghe ve Rousseau, 1990, ss. 343-344

3.5.10. TR Dizin Kelime Bulutu

Davranışsal finans alanında TR dizin makalelerde makale başlıkları için sık tekrar eden kelimeler “wordart”¹¹⁸ sitesi kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler analiz edildiğinde, erişilen makale başlıkları incelenmiş ve araştırmacıların yayınlarında sıklıkla hangi kelimeleri temel aldıklarını analiz etmek amaçlanmıştır. Analiz sonucunda oluşturulan kelime bulutu Şekil 65’te görselleştirilmiştir.

Şekil 65: TR Dizin Makale Başlıkları Kelime Bulut

Oluşturulan kelime buluntunda en sık tekrar eden kelimeler sıralanmış ve bu kelimeler sıklık oranlarına göre şekilde daha merkezi ve daha büyük bir görünüm elde etmiştir. Başlıklarda en sık tekrar eden kelime, 21 tekrar ile “Davranışsal Finans” kelimesidir. Onu 8 tekrar ile takip eden “Yatırım”, 6 tekrar ile “kurumsal”, 5 tekrar ile takip eden sırasıyla “risk, imkb, anomali, finansal ve davranışsal” kelimeleri bulunmaktadır.

¹¹⁸ <https://wordart.com> sitesi tarafından oluşturuldu, (14.02.2021).

3.6. TÜRKİYE’DE DAVRANIŞSAL FİNANS ALANIYLA İLGİLİ YAPILAN TEZ ÇALIŞMALARININ ANALİZİ

Türkiye’de davranışsal finans alanında YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde tez başlığında “davranışsal finans” anahtar kelimesi kullanılarak hazırlanmış olan tezler için arama yapılmıştır. Alanda hazırlanmış ilk tezin yılı olan 2003’ten, 2020 tarihine kadar yapılan arama sonucu, birçok farklı konu başlığında hazırlanmış olan 94 adet tez içeriği incelenmiştir.

3.6.1. Tezlerin Yüksek Öğretim Derecesine Göre İncelenmesi

Araştırma sonucu elde edilen verilere göre toplam 94 adet tez içeriğine erişilmiştir. Erişilen tezlerin hazırlanmış oldukları yüksek öğretim derecesi analiz edilmiş ve Tablo 24’te sunulmuştur.

Tablo 24: Tezlerin Yüksek Öğretim Derecesi Analizi

Yüksek Öğretim Tipi	Tez Sayısı
Yüksek Lisans	79
Doktora	15
Toplam	94

Tablo 24 incelendiğinde toplam 94 adet tezin 79 tanesi yüksek lisans, 15 tanesi doktora hazırlanmıştır. Tablo 24’e göre, Türkiye’de davranışsal finans alanında tez yazan öğrencilerin büyük çoğunluğu yüksek lisans derecesindedir.

3.6.2. Tezlerde Tercih Edilen Diller

Araştırma sonucu elde edilen verilere göre 79 yüksek lisans 15 doktora olmak üzere toplam 94 adet tez içeriğine erişilmiştir. Erişilen tezlerde tercih edilen diller analiz edilmiş ve Tablo 25’te sunulmuştur.

Tablo 25: YL Tezlerinin Dil Sıralaması

DİLLER	TEZ SAYILARI
Türkçe	85
İngilizce	9
Toplam	94

Tablo 25 incelendiğinde, 94 adet tezin 85 tanesi Türkçe dilinde hazırlanmış, 9 tanesi de İngilizce dilinde hazırlandığı gözlemlenmektedir. Bunlardan yüksek lisans alanında hazırlanmış olan tezlerden 72 tanesi Türkçe, 7 tanesi İngilizcedir. Doktorada hazırlanmış olan tezlerden ise 14 tanesi Türkçe, 1 tanesi İngilizce dilinde hazırlanmıştır.

3.6.3. Davranışsal Finans Alanındaki Tezlerin Yıllara Göre Analizi

Türkiye’de davranışsal finans alanında hazırlanmış olan 94 adet tezin yıllara göre analizi yapıldığında 17 yıllık bir sürece ulaşılmıştır. Yıllara göre yapılan analiz sonuçları Tablo 26’da sunulmaktadır.

Tablo 26: Tezlerin Yıllara Göre Analizi

Yıllar	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
2003	1	0	1
2004	0	0	0
2005	1	0	1
2006	0	1	1
2007	4	0	4
2008	2	1	3
2009	3	2	5
2010	2	1	3
2011	2	0	2
2012	3	3	6
2013	4	0	4
2014	2	0	2
2015	4	1	5
2016	4	1	5
2017	3	0	3

2018	15	2	17
2019	15	1	16
2020	14	2	16
Toplam	79	15	94

Tablo 26 incelendiğinde, Türkiye’de davranışsal finans alanında hazırlanmış olan tezlerin 2003-2020 yılları arasında oldukları görülmektedir. Tezlerin yıllara göre dağılımı tablosu incelendiğinde, yüksek lisans derecesinde 79, doktora derecesinde 15 adet tez olduğu gözlemlenmektedir. Tabloya göre davranışsal finans alanında hiç tez çalışmasının yapılmadığı tek yıl, 2004 yılıdır. 17 yıllık süreç Tablo 26’da incelendiğinde, 2004 yılı dışındaki tüm yıllarda yüksek lisans veya doktora alanında tez çalışmaları yapıldığı gözlemlenmektedir.

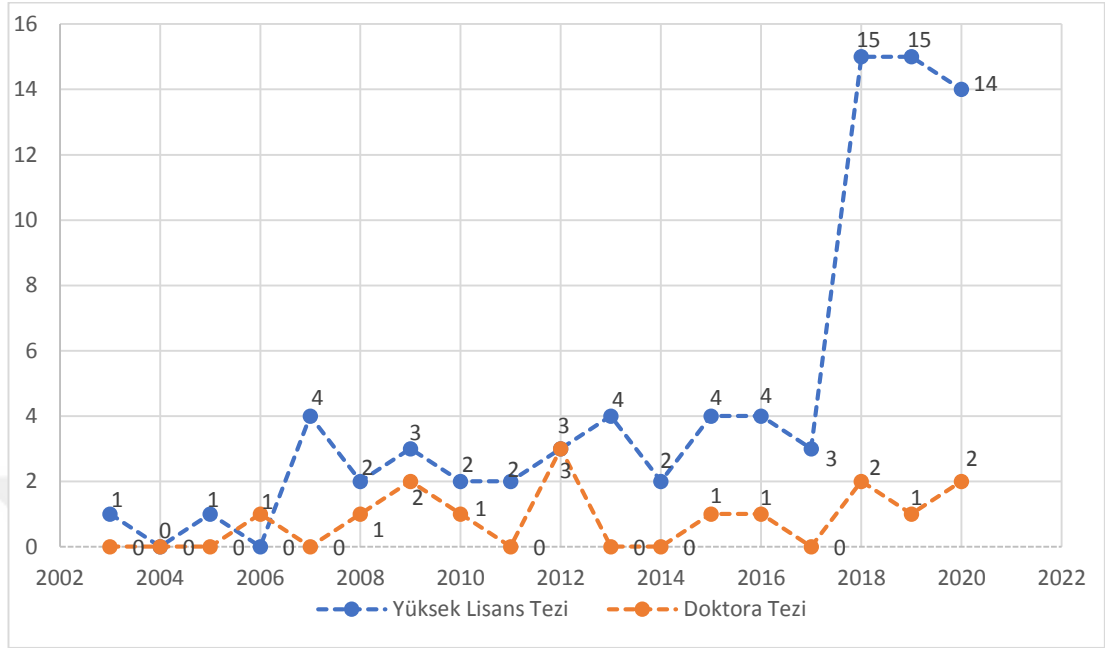
Davranışsal finans başlığı altında Türkiye’deki tez içerikleri incelendiğinde, hazırlanmış ilk tezin 2003 yılında İstanbul Üniversitesinde E. Yavuz tarafından hazırlanan, Para ve Sermaye Kurumları anabilim dalında uygulama alanı iktisat olan “Davranışsal Finans Açısından Finansal Kriz Süreçlerinde Hisse Senedi Piyasası” adlı tez çalışması olduğu görülmüştür. Tezin amacı 2001 krizinin davranışsal etkisini incelemektir.¹¹⁹

3.6.4. Tezlerin Yıllara ve Öğretim Derecelerine Göre Analizi

Davranışsal finans alanında hazırlanmış olan tezlerin yıllara göre dağılımı Tablo 26’da sunulmaktadır. Bu tezler incelendiğinde, davranışsal finansa olan ilginin yıllara göre değişimi analiz edilmiştir.

¹¹⁹ Erkan Yavuz, **Davranışsal Finans Açısından Finansal Kriz Süreçlerinde Hisse Senedi Piyasası**, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003

Şekil 66: Tezlerin Öğretim Derecelerine Göre Yıllık Değişimi

Şekil 66 incelendiğinde, grafikte turuncu renk ile gösterimi sağlanan çizgi yıllara göre doktora derecesinde hazırlanmış olan tezlerden oluşmakta, mavi renkle gösterimi sağlanan çizgi ise yüksek lisans derecesinde hazırlanmış olan tezleri kapsamaktadır. Davranışsal finans alanında yüksek lisans ve doktora derecesinde yıllara göre alana olan ilgi ve trend gözlemlenmektedir. Yıllara göre incelendiğinde, 2009, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 ve 2020 yıllarında diğer yıllara oranla daha fazla çalışma yapıldığı gözlemlenmektedir. En fazla tez çalışmasının yapıldığı yıl 2018 yılıdır ve yüksek lisans derecesinde 15 tez çalışması ile doktora derecesinde 2 tez çalışması ile toplamda 17 çalışma olduğu gözlemlenmektedir. Yüksek lisans tezlerinde 2007-2008 yılları itibariyle alana olan ilginin arttığı ve genel olarak bir yükseliş trendine girdiği gözlemlenmektedir. Doktora tezlerinde ise, bir yükseliş veya azalış trendinden bahsedilememektedir. Yüksek lisansta hazırlanan yayınların en fazla olduğu yıl 2018 ve 2019, doktorada ise 2012 yılıdır.

3.6.5. Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Analizi

Türkiye’de davranışsal finans başlığında hazırlanmış olan tezler incelenmiş ve hazırlanan tezlerin anabilim dallarına göre dağılımları analiz edilmiştir. 12 farklı anabilim dalı tespit edilmiştir. Bu anabilim dalları tez sayılarına göre sıralanmış ve Tablo 27’de gösterilmiştir.

Tablo 27: Anabilim Dallarına Göre Davranışsal Finans Tezleri

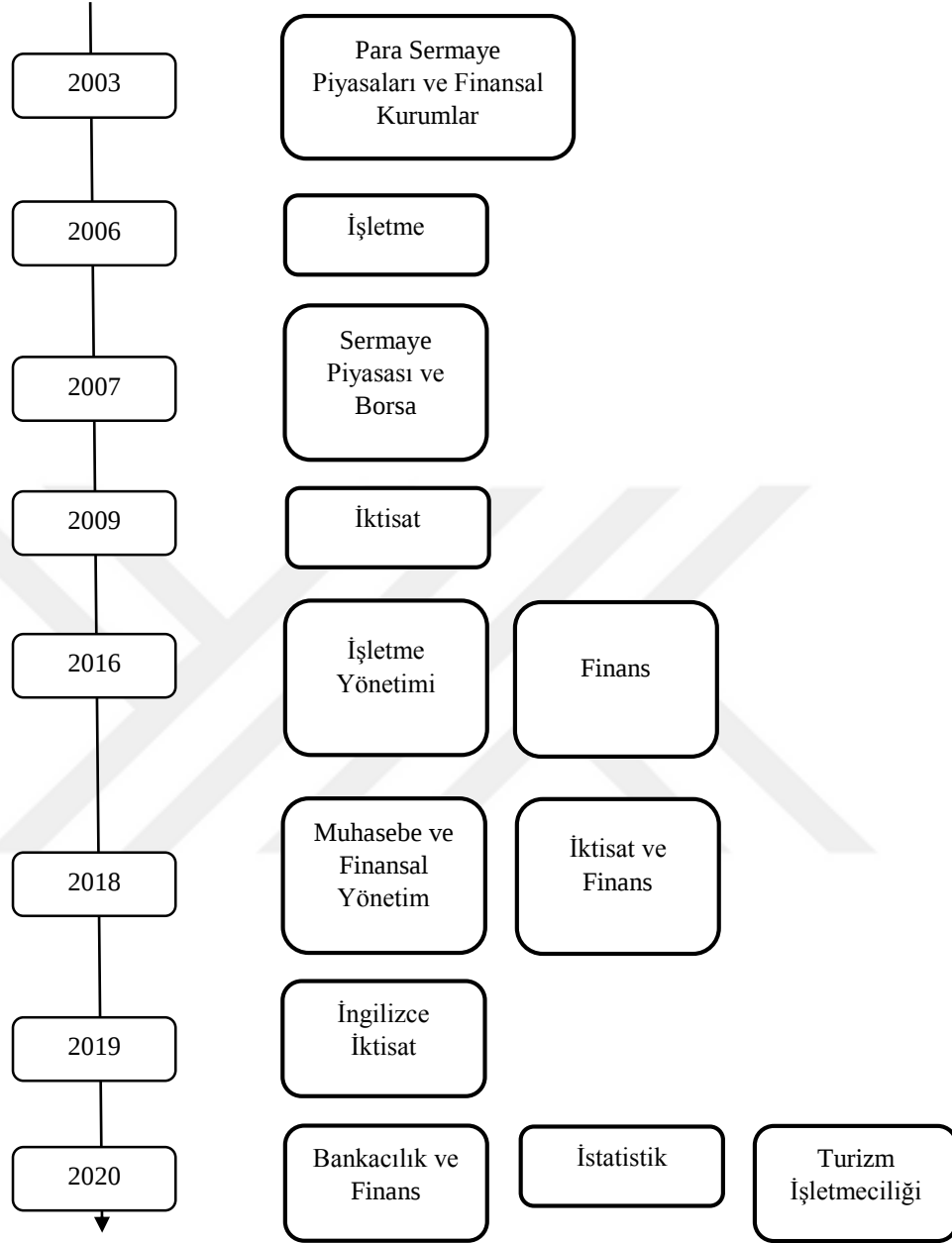
No	Anabilim Dalı	Tez Sayısı
1	İşletme	60
2	İktisat	17
3	Sermaye Piyasası ve Borsa	4
4	Muhasebe ve Finansal Yönetim	3
5	Para Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar	2
6	Finans	2
7	İngilizce iktisat	1
8	İşletme yönetimi	1
9	Bankacılık ve Finans	1
10	Turizm İşletmeciliği	1
11	İktisat ve Finans	1
12	İstatistik	1

Tablo 27’de davranışsal finans alanındaki 94 tezin anabilim dallarına göre dağılımı sunulmaktadır. Tabloya göre 12 farklı anabilim dalında hazırlanmış olan tezlerde en çok içeriğe sahip olan anabilim dalının İşletme olduğu görülmektedir. Diğer anabilim dalları içerisinde 60 tez ile %64,51’lik bir alanı kapsamaktadır. İşletme alanını ikinci sırada takip eden anabilim dalı İktisattır. 17 tez sayısı ile anabilim dalları içerisinde %18,27’lik bir alanı kapsamaktadır. Üçüncü sırada ise 4 teze sahip olan Sermaye Piyasası ve Borsa anabilim dalının olduğu görülmektedir.

Tablo 27’den yola çıkarak, Türkiye’de davranışsal finans alanında hazırlanan tezlerde en yüksek ilginin İşletme anabilim dalında olduğu ve onun takibinde gelen İktisat anabilim dalında olduğu görülmektedir.

Ayrıca davranışsal finans ile ilgili yapılan çalışmalarda yıllara göre anabilim dalı açısından nasıl değişim gösterdiği ise Şekil 67’de incelenmiştir.

Şekil 67: Tezlerin Yapıldığı ABD'lerin Yıllara Göre Değişimi

İlk lisansüstü tezler 2003 yılında “Para Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar” ana bilim dalında yapılmıştır. Son olarak 2020 yılında “Bankacılık ve Finans, İstatistik ve Turizm İşletmeciliği” anabilim dallarında tezler yapılmıştır. Bu yıllar arasında davranışsal finans alanında 12 anabilim dalında lisansüstü tez çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

3.6.6. Tezlerin Uygulama Alanlarına Göre Dağılımı

Davranışsal finans başlığı altında hazırlanmış olan tezler incelenmiş ve uygulama alanlarına göre dağılımları analiz edilmiştir. 94 tezin 9 farklı uygulama alanına sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu uygulama alanları Tablo 28’de sunulmaktadır.

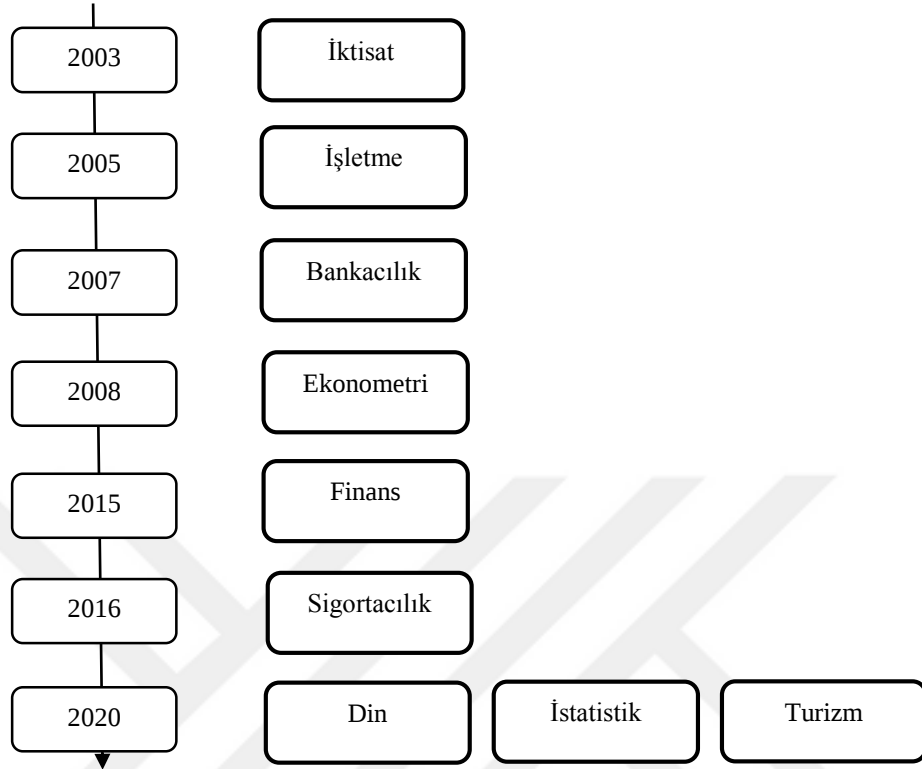
Tablo 28: Uygulama Alanlarına Göre Davranışsal Finans Tezleri

No	Uygulama Alanları	Tezlerin Dağılım Sayısı
1	İşletme	65
2	İktisat	28
3	Finans	9
4	Bankacılık	5
5	Ekonometri	2
6	Sigortacılık	1
7	Turizm	1
8	Din	1
9	İstatistik	1

Uygulama alanlarına göre davranışsal finans alanında hazırlanmış olan tezler incelenmiş ve Tablo 28’de gösterilmiştir. Hazırlanmış olan tezler birden fazla uygulama alanı içerisinde yer alabilmektedir. Dolayısıyla tezlerin dağılım sayısı toplam tez sayısına eşit değildir. Tablo 28 incelendiğinde tezlerin en çok İşletme alanında uygulama alanı bulduğu görülmektedir. Takibinde de iktisat ve finans alanı gelmektedir.

Ayrıca davranışsal finans ile ilgili yapılan çalışmalarda yıllara göre uygulama alanları açısından nasıl değişim gösterdiği ise Şekil 68’de incelenmiştir.

Şekil 68: Tezlerin Yapıldığı Alanların Yıllara Göre Değişimi

Şekil 68’de görüldüğü üzere, 2003 yılından bugüne iktisattan işletmeye, bankacılıktan sigortacılığa birçok farklı uygulama alanında davranışsal finansın kullanıldığı lisansüstü tezler yazılmıştır.

3.6.7. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Davranışsal finans başlığında Türkiye’de hazırlanmış olan 94 adet tezin üniversitelere göre dağılımı analiz edilmiş ve tez sayılarına göre sıralanan ilk 20 üniversite Tablo 29’da gösterilmiştir. Eşit sayıda teze sahip olan üniversitelerde alfabetik sıralama yapılmıştır.

Yüksek Öğretim Kurulu’nun internet sitesinden elde edilen verilere göre, Türkiye’de 2020 itibariyle 129’u devlet üniversitesi, 74’ü vakıf olmak üzere toplam 203 üniversite bulunmaktadır.

Tablo 29: Tezlerde Üniversitelerin Dağılımı

No	Üniversite İsmi	Tez Sayısı
1	İstanbul Üniversitesi	11
2	Marmara Üniversitesi	8
3	Gazi Üniversitesi	5
4	İstanbul Gelişim Üniversitesi	5
5	Bahçeşehir Üniversitesi	4
6	Dokuz Eylül Üniversitesi	4
7	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	3
8	Selçuk Üniversitesi	3
9	Akdeniz Üniversitesi	2
10	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	2
11	Ege Üniversitesi	2
12	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	2
13	Gediz Üniversitesi	2
14	İstanbul Aydın Üniversitesi	2
15	İstanbul Ticaret Üniversitesi	2
16	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	2
17	Uludağ Üniversitesi	2
18	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2
19	Afyon Kocatepe Üniversitesi	1
20	Aksaray Üniversitesi	1

Davranışsal finans alanında hazırlanmış olan 94 tez incelendiğinde, 40'ı devlet 10'u vakıf olmak üzere toplam 50 farklı üniversitede hazırlandığı analiz edilmiştir. Türkiye'de davranışsal finans başlığında 2003'ten 2020'ye kadar hazırlanmış olan tezlerin en çok İstanbul Üniversitesi öğrencileri tarafından hazırlandığı görülmektedir. İstanbul Üniversitesi'ni ikinci sırada 8 tez ile Marmara Üniversitesi, üçüncü ve dördüncü sırada 5 tez ile Gazi Üniversitesi ve İstanbul Gelişim Üniversitesi izlemektedir.

Türkiye'de davranışsal finans başlığı özelinde tez yayını bulunmayan 153 üniversite bulunmaktadır. Veri setine göre, tezlerin ait olduğu 50 üniversite Türkiye'deki tüm üniversiteler arasında %24,64 oranına sahiptir. Üniversiteler arasında davranışsal finans başlığında incelendiğinde en çok tez bulunduran ilimiz ise İstanbul'dur. 94 tez içerisinde İstanbul iline ait 35 adet tez içeriğine erişilmiştir.

İlk 20 üniversite tez sayılarına göre sıralandığında, listedeki üniversitelere ait olan tez sayısı 64'tür. İlk 20 üniversitenin tez sayısı, toplam tez sayısının %68,81'ini oluşturmaktadır.

3.6.8. Tezlerde Anahtar Kelimelerin Dağılımı

Davranışsal finans başlığı altında hazırlanan tezlerde anahtar kelimeler analiz edilmiş ve 148 farklı anahtar kelimeye erişilmiştir. Sık kullanılan 10 anahtar kelime Tablo 30'da gösterilmektedir.

Tablo 30: Tezlerde Sık Kullanılan İlk 10 Anahtar Kelime

No	Anahtar Kelimeler	Tekrarlanma Sayısı
1	Davranışsal Finans	79
2	Bireysel Yatırımcı	25
3	Yatırımcı Psikolojisi	16
4	Etkin Piyasalar Hipotezi	9
5	İMKB (BİST)	8
6	Risk	7
7	Yatırımcı Davranışı	7
8	Beklenti Teorisi	6
9	Anomaliler	6
10	Finansal Yatırım	5

Tabloya göre tez anahtar kelimelerde 79 defa kullanım ile davranışsal finans birinci sırada yer alırken, 25 sık kullanım ile bireysel yatırımcı ikinci sırada yer almakta, 16 kullanım ile yatırımcı psikolojisi üçüncü sırada yer almaktadır.

Şekil 69: Tez Anahtar Kelimeleri Bulutu

Oluşturulan kelime buluntunda en sık tekrar eden anahtar kelimeler sıralanmış ve bu kelimeler sıklık oranlarına göre şekilde daha merkezi ve daha büyük bir görünüm elde etmiştir. Tezlerdeki anahtar kelimelerde en sık tekrar eden kelime “davranışsal finans” kelimesidir. Takibinde “bireysel yatırımcı, yatırımcı psikolojisi, etkin piyasalar hipotezi, risk, yatırımcı davranışı” gibi kelimeler bulunmaktadır.

3.6.9. Tezlerin Amaçlarına Göre Dağılımı

Türkiye’de davranışsal finans başlığında hazırlanmış tezler incelenmiş ve 94 tez hazırlanma amaçlarına göre gruplara ayrılmıştır. Bu sayede, bu alanda yazılmış olan tezlerin hazırlanış amaçları, yazarların alanı bağdaştırdığı konular, yüksek öğretim gören öğrencilerin bu başlık altında tez yazarken ağırlıklı olarak eğilimlerinin ne olduğu gibi sorulara yorum getirebilmek amaçlanmıştır.

Tablo 31: Tezlerin Amaçlarına Göre Dağılımı

Gruplar	Tezlerin Amaçları	Tez Sayısı
Grup 1	Yatırımcı Davranışları ve Kararları Grubu	52
Grup 2	Psikolojik/Bilişsel Faktörler Grubu	16
Grup 3	Borsa Grubu	14
Grup 4	Teorik Kavramsal Grup	12

Yapılan inceleme sonucu tezler amaçlarına göre ayrıldığında 4 farklı grup olduğu tespit edilmiştir. İlk grup, yatırımcı davranışları ve kararları grubu, ikinci grup psikolojik/bilişsel faktörler grubu, üçüncü grup borsa grubu ve dördüncü grup teorik kavramsal grup olarak adlandırılmıştır.

Tezler arasında 52 teze sahip olan %55,31 gibi oldukça önemli bir alanı kapsayan birinci grup “yatırımcı davranışları ve kararları” grubudur. Bu gruptaki tezlerin yazılış amaçları, yatırımcıların karar verme süreçlerinde etkili olan faktörlerin davranışsal finans yaklaşımıyla ele alınması ve bu etkinin test edilmesi amaçlanmaktadır. Bu gruptaki tezler genel olarak yatırımcıların davranışları ve kararlarını inceleme amacı gütmektedir.

İkinci grup psikolojik/bilişsel faktörler grubudur. Veri setindeki içerikler arasında 16 tez sayısı ile %17,02’lik bir alanı kapsamaktadır. Bu gruptaki tezler, yatırımcıların bilişsel, duygusal ve sosyal eğilimlerinden yatırımcıların her zaman mantıksal değil, psikolojik eğilimler, önyargılar ve duygular ile hareket ettiğini açıklama ve test etme amacı güden tezlerden oluşmaktadır.

Üçüncü grup borsa grubudur. Veri setindeki içerikler arasında 14 tez sayısı ile %14,89’luk bir alanı kapsamaktadır. Bu gruptaki tezler, yatırımcıların Borsa İstanbul’da işlem gören piyasa ve işlem hacmi açısından yüksek hisse senetlerindeki işlemlerinin incelenmesi, İMKB hisse senetlerinde yatırımcı kararlarını davranışsal açıdan incelemesi gibi amaçları gütmektedir.

Dördüncü ve son grup teorik kavramsal gruptur. Veri setindeki içerikler arasında 12 tez sayısı ile %12,76’lık bir alanı kapsamaktadır. Bu gruptaki tezler, davranışsal finansın kuramsal çerçevesini incelemek, davranışsal finans ve bireysel yatırımcı kavramlarını açıklamak, yatırım türleri ve yatırım araçlarını açıklamak, geleneksel finans teorileri ile modern finans teorilerini kıyaslamak, davranışsal finansın ilişki içerisinde olduğu bilim dallarını açıklamak gibi amaçlarla hazırlanmıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Davranışsal finans kavramı dünya çapında, uzun yıllardır akademik makalelerin ve bilim dünyasının konusu olmaktadır. Bu tez çalışmasında, dünyada ve Türkiye’de davranışsal finans kavramının literatürdeki yeri geçmişten günümüze mercek altına alınmakta, alanın bibliyometrik analizi yapılarak literatüre katkıda bulunulmakta ve gelecekte oluşturulabilecek akademik çalışmalar için bir temel kaynak niteliği taşıması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda;

Bu tez çalışmasında, davranışsal finans alanının geçmişten günümüze Dünya’daki ve Türkiye’deki yeri, bibliyometrik analiz, doküman analizi ve içerik analizi yöntemleriyle analiz edilmiştir.

Davranışsal finans alanında uluslararası yayınların analizi için R Studio ve Bibliometrix R paketi kullanılmıştır. Bu araçlar kullanılarak, Web Of Science dizininde toplam 1715 dokümana erişilmiş ve analiz edilmiştir.

Davranışsal finans WoS veri tabanında yapılan analiz sonucunda ülke düzeyinde davranışsal finans araştırmalarının en çok Amerika Birleşik Devletleri’nde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, ABD’nin davranışsal finans alanında WoS veri tabanında incelenen yayınlarda dünyada en önemli ülke konumunda oluşunun bir göstergesi olduğu şeklinde yorumlanabilir. Türkiye’nin ise davranışsal finans alanındaki yerini belirleyebilmek amacıyla, WoS’da yer alan dokümanlarda Türkiye’nin 36 adet makaleye sahip olduğu tespit edilmiştir. Ülke sıralamasında yayın sayısı ile dünya ülkeleri arasında 10. Ülke konumundadır. Türkiye, araştırmacıların alanda yaptığı uluslararası yayın sayılarının artırılması ile gelecekte daha üst sıralara gelerek bu alanda yayın üreten etkin bir ülke konumuna gelebilir.

Elde edilen veriler neticesinde davranışsal finans alanında WoS veri tabanlı yayınlar yıllara oranla analiz edildiğinde, 1986’dan beri alanda hazırlanmış olan yayınlarda 2000 yılından sonra bir yükseliş trendi olduğu saptanmış ve en çok yayının 2020 yılında olduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla alanın popülerliğinin ve araştırmacıların davranışsal finansa duydukları ilginin artış gösterdiği saptanmıştır.

Verileri analiz edildiğinde WoS tabanlı 1715 dokümanın 1650’sinin İngilizce hazırlandığı tespit edilmiştir. Bu durum bu alanda araştırmacıların tercih ettiği evrensel dilin İngilizce olduğu göstermektedir.

Davranışsal finans alanında WoS veri tabanında incelenen verilerde dergilerin analiz edilmesi sonucunda geçmişten günümüze en çok yayına sahip olan derginin “Journal of Behavioral Finance” olduğu tespit edilmiştir. Davranışsal finans alanında diğer dergilere oranla daha çok yayına sahip olması, Journal of Behavioral Finance dergisini alanda dünyanın en üretken dergisi konumuna getirmektedir. Dergiler etki faktörleri ve h indekslerine göre incelendiğinde ise “Journal of Financial Economics” dergisinin en yüksek etki faktörü ve h indeksine sahip olduğu bulgusuna erişilmiştir. Journal of Financial Economics dergisi, Journal of Behavioral Finance dergisine oranla davranışsal finans alanında daha az yayın sayısına sahip olmasına rağmen daha yüksek etki faktörü ve h indeksine sahiptir. Bu durum, Journal of Financial Economics dergisinde mevcut yayınlarda daha çok atıf sayısına ulaşıldığı, yayın sayısı ile birinci sırada yer alması da daha nitelikli içeriklere sahip olduğunu göstermektedir. Ek olarak, WoS veri tabanında davranışsal finans alanındaki akademik dergilere bibliyometrik analiz ortalama yayın yılları özelinde uygulanmıştır. Journal of Behavioral and Experimental Finance, Sustainability, Review of Behavioral Finance gibi bazı dergilerin yayınlarının 2018 ve sonrasına ait olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, bu dergilerin güncel olarak davranışsal finans alanında popüler olduğu sonucunu göstermektedir. Bu alanda uluslararası yayın yapmak isteyen araştırmacıların bu dergilere yoğunlaşması uygun olabilir.

Davranışsal finans alanında WoS veri tabanında yapılan inceleme neticesinde yazarların, makale sayıları, h indeksi değerleri, toplam atıf sayıları analiz edilmiştir. Analiz sonucunda Meir Statman’ın en yüksek yayın sayısına sahip olan yazar olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber en yüksek h indeksi (9) değerine sahip olan yazarlar Teoh Sh. Ve David Hirshleifer’dır. Ayrıca 833 atıf sayısı ile Hirshleifer’in aynı h indeks değerini paylaştığı Teoh’tan daha fazla sayıda atıfa sahip olduğu göze çarpmaktadır. Bununla birlikte, Statman’a oranla daha az yayın sayısına sahip olmasına rağmen h indeksinin yüksek olması, davranışsal finans alanında görünürlüğünün daha yüksek olduğunu göstermektedir. Öte yandan yazarlar için bibliyometrik ve ortalama atıf analizi yapıldığında en yüksek ortalama atıf ve en yüksek toplam atıf alan yazarın Eugene Fama olduğu tespit edilmiştir. Fama’nın yalnızca 1 yayının olması dikkat çekmektedir. Buradan şu husus göze çarpmaktadır; Hirshleifer’in h indeksinde ilk sırada yer alması yayınlarına olan ilginin yüksek

oluşundan kaynaklanmaktadır. Hirshleifer’ın Fama’dan daha fazla yayının olması ortalama atıf sayısında Fama’nın gerisinde yer almasına neden olmaktadır. Alanda sadece bir yayına sahip olması sebebiyle Fama’nın h indeks değeri 1’dir. Sadece atıf sayısı baz alındığında 1518 atıf sayısı ile en yüksek atıf sayısına sahip olan yazar konumundadır. Bu durum, Fama’nın “Etkin Piyasalar Hipotezi” ile ilgili yayınladığı makalesine olan ilgi ile bağdaşmaktadır. Ek olarak, Daniel Kahneman ve Amos Tversky’nin yayınları da özellikle “Beklenti Teorisi” ile ilgili yayınları davranışsal finans alanında atıf sayısı ve alana verdiği katkı ile oldukça önemli bir yere sahip olmaktadır.

Davranışsal finans alanında yapılan analiz sonucunda dünyadaki kurumlar incelenmiş ve Harvard Üniversitesi’nin en çok yayın sayısına sahip olan kurum olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle, Harvard Üniversite’sinin bu alanda dünyada en üretken ve en önemli üniversite olduğu söylenebilir.

Davranışsal finans alanında WoS veri tabanlı makalelerin ilgili olduğu araştırma alanları makale sayısına göre analiz edilmiştir. Analiz sonucunda en çok yayının “İşletme & Ekonomi” araştırma alanında mevcut olduğu bulgusuna erişilmiştir. Bu bulgu, davranışsal finans gibi birçok disiplin ile alakalı olan ve dünyada üzerine çok sayıda çalışma yapılan bir araştırma alanında en çok ilginin İşletme ve Ekonomi alanında olduğunu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

WoS veri tabanında yapılan araştırma sonucunda elde edilen dokümanlarda makale başlıklarında sık tekrar eden kelimeler ve anahtar kelimeler analiz edilmiştir. Analiz sonucunda “davranışsal finans” “borsa”, “risk” gibi kelimeler en sık tekrar eden kelimeler konumunda olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, araştırmacıların davranışsal finans ile ilgili çalışmalarını çoğunlukla borsa ve risk ile ilişkilendirdiklerini göstermektedir. Bunun nedeni borsadaki yatırımcıların, hisse senedi işlemlerinde bilişsel faktörlerden çok fazla etkilendiğinin gözlemlenmesi ve yatırımcı duyarlılığından kaynaklanmaktadır.

WoS veri tabanında anahtar kelimelerin yıllara göre kullanım düzeylerindeki değişimler analiz edilmiştir. Bu analizin amacı davranışsal finans alanında yıllar geçtikçe meydana gelen değişimleri gözlemleyebilmektir. Neticesinde ise, araştırmacıların yıllar geçtikçe daha güncel olan konulara ağırlık verdiği gözlemlenmiştir. 2016 yılı ve sonrasında yeni kullanıma sahip olan anahtar

kelimelerden çıkarılabilecek olan eğilim ise yazarların, blok zinciri, girişimcilik, gelişen piyasalar, sürü davranışı, finansal okuryazarlık gibi daha güncel olmasının yanında teknoloji ile de ilişkili olan konulara ağırlık verilmiştir. Bunun yanı sıra, Çin ve Çin borsası anahtar kelimelerinin de bu kısım da yer alması, bu ülkenin yazarları ve yayınlarında davranışsal finans ve ilgili alanlarda son dönemde daha hızlı bir ilerleme kaydettiğinin göstergesidir.

Davranışsal finans alanında R programlama dili Bibliometrix R paketi kullanılarak TR dizin veri tabanında 62 dokümana erişilmiş ve analiz edilmiştir.

Davranışsal finans TR dizin veri tabanında yapılan analiz sonucunda yayınlar yıllara oranla analiz edildiğinde, 2005'ten beri alanda hazırlanmış olan yayınlarda 2015 yılından sonra bir yükseliş trendi olduğu saptanmış ve en çok yayının 2018 ve 2019 yıllarında olduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla alanın popülerliğinin ve araştırmacıların davranışsal finansa duydukları ilginin Türkiye'de artış gösterdiği saptanmıştır. Öte yandan, 2020 yılında ise diğer yıllara oranla yayın sayısının düştüğü gözlemlenmiştir. Bu düşüş, 2020 ve sonrasında devam edip etmeyeceği araştırılmalıdır.

Davranışsal finans TR dizin veri tabanında yapılan analiz sonucunda yazarlar yayın sayılarına ve atıflarına göre analiz edilmiştir. En yüksek yayın sayısına sahip olan yazarın 5 yayınlı Bilgehan Tekin olduğu gözlemlenmektedir. Atıf sayısı baz alındığında en yüksek atıf sayısına sahip olan yazarların 14 atıf sayısı ile Nuray Girginer, Arzum Çelik Erken ve Nurullah Uçkun'un hazırlamış olduğu yayın olduğu saptanmıştır. Bu durum, Türkiye'de davranışsal finans alanında bu araştırmacıların önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Bu alanda çalışmak isteyenler için bu isimler en yüksek atıf sayısına sahip olan yazarlar oldukları için rehber niteliğinde gösterilebilir.

Davranışsal finans alanında TR dizinde kurumların yayın sayıları analiz edilmiş ve en üretken üniversitenin 5 yayın sayısı ile Çankırı Karatekin Üniversitesi olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum bu alanda fazla sayıda yayın yapmış olan Bilgehan Tekin'in bu üniversitede görev yapmasından kaynaklanmaktadır. TR dizinde yapılan araştırma sonucunda en üretken kurumlarda ilk sırada Çankırı Karatekin Üniversitesi olsa da, yayınlarda en üretken şehir İstanbul'dur.

Davranışsal finans alanında TR dizin veri tabanında incelenen verilerde dergilerin analiz edilmesi sonucunda en çok yayına sahip olan derginin “Muhasebe ve Finansman Dergisi” olduğu tespit edilmiştir. Davranışsal finans alanında diğer dergilere oranla daha çok yayına sahip olması, Muhasebe ve Finansman dergisini alanda Türkiye’nin en üretken dergisi konumuna getirmektedir.

Araştırma alanlarına göre WoS ve TR dizin veri tabanlarında ki dokümanlar incelendiğinde her iki veri tabanı içinde en çok araştırma alanı ekonomi ve işletme alanlarında olduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla, Dünyada ve Türkiye’de davranışsal finans alanında yapılan çalışmaların en yaygın olduğu araştırma alanı ekonomi ve işletme alanları olduğu sonucuna varılmıştır.

TR dizin veri tabanında elde edilen dokümanlarda makale başlıklarında kelime bulutu analizi yapılmıştır. Araştırmacılar davranışsal finansı genel olarak yatırım, kurumsal, risk, imkb, anomali, finansal ve davranışsal gibi kelimelerle bağdaştırdıkları gözlemlenmiştir. Kelime bulutu analizi WoS veri tabanlı dokümanlarda incelendiğinde araştırmacıların davranışsal finans kavramını genel olarak davranışsal piyasa, borsa, risk ve finans kelimeleri ile eşleştirdikleri gözlemlenmiştir. Her iki veri tabanında da yazarların davranışsal finans kavramını borsa ile (imkb, bist) eşleştirdiği gözlemlenmiştir. Bu durum Türkiye’deki ve dünyanın diğer ülkelerindeki araştırmacıların davranışsal finans çalışmalarında alanı borsa ve risk faktörleri ile bağdaştırarak ortak bir bakış açısına sahip olduklarını göstermektedir.

Türkiye’de davranışsal finans alanında YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde tez başlığında “davranışsal finans” anahtar kelimesi olan toplamda 94 adet teze erişilmiş ve analiz edilmiştir.

Elde edilen veriler neticesinde davranışsal finans alanında Türkiye’de hazırlanmış tezler yıllara oranla analiz edildiğinde, 2003’ten beri alanda hazırlanmış olan tez çalışmalarında 2007-2008 yılları itibariyle alana olan ilginin arttığı ve genel olarak bir yükseliş trendine girdiği gözlemlenmektedir. En fazla tez çalışmasının 2018 yılında olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla tez öğrencilerinin davranışsal finansa duydukları ilginin artış gösterdiği saptanmıştır.

Araştırma alanlarına göre WoS ve TR dizin veri tabanlarında ki dokümanlarda gözlemlendiği gibi Türkiye’de yapılan tez çalışmaları da uygulama alanlarına göre incelendiğinde en çok uygulama alanının işletme ve ekonomi olduğu saptanmıştır.

Bunun nedeni, Türkiye’de yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin hazırladıkları tezlerde davranışsal finans alanını işletme ve ekonomi alanları ile bağdaştırmalarıdır. Davranışsal finans başlığında hazırlanmış olan tezlerde anabilim dallarının ve uygulama alanlarının yıllara göre değişimi analiz edilmiştir. 2003 yılından itibaren 9 farklı uygulama alanı ve 12 farklı anabilim dalında tezlerin hazırlandığı gözlemlenmiştir. İlk tez 2003 yılında Para Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar ana bilim dalında yapılmıştır ve uygulama alanı iktisat olarak tespit edilmiştir. Gelecekte davranışsal finans alanında farklı alanlarda çalışma yapmak isteyen araştırmacılar, Türkiye’de davranışsal finans başlığında günümüze kadar hazırlanmış olan tezlerin anabilim dalları ve uygulama alanlarına ilişkin yıllara göre değişim analizini inceleyebilirler.

Davranışsal finans başlığında Türkiye’de hazırlanmış olan tezlerin üniversitelere göre dağılımı analiz edildiğinde en çok yayının il olarak İstanbul’da ve kurum olarak ise İstanbul Üniversitesi’nde olduğu saptanmıştır. Bu durum, davranışsal finans alanında Türkiye’de hazırlanan tezlerde İstanbul ilinin ve İstanbul Üniversitesi’nin alanda önemli bir yere sahip olduğunu göstergesidir.

Türkiye’de davranışsal finans başlığında hazırlanmış olan tezlerde anahtar kelime analizi yapılmıştır. İnceleme sonucunda, 78 defa kullanım ile davranışsal finans birinci sırada yer alırken, 24 tekrar kullanımı ile bireysel finans ikinci sırada yer almakta, 15 kullanım ile yatırımcı psikolojisi üçüncü sırada yer almaktadır. Bu durum, Türkiye’de davranışsal finans başlığı ile hazırlanmış olan tezlerde alanın yatırımcı psikolojisi yani bilişsel faktörlerle sıklıkla ilişkilendirildiğini göstermektedir. Borsa (İMKB) kelimesinin en üst sıralarda yer almaması ise, Türkiye’de yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin, WoS ve TR dizin dokümanlarında olduğu gibi davranışsal finans alanını borsa ile daha nadir ilişkilendirdiklerini veya içeriklerini borsa dışındaki konularla daha çok şekillendirdiklerini göstermektedir.

Yapılan inceleme sonucu tezler amaçlarına göre ayrıldığında 4 farklı grup olduğu tespit edilmiştir. İlk grup, yatırımcı davranışları ve kararları grubu, ikinci grup psikolojik/bilişsel faktörler grubu, üçüncü grup borsa grubu ve dördüncü grup ise teorik kavramsal grup olarak atanmıştır. Türkiye’de lisansüstü tez çalışmalarında araştırmacıların en çok “Yatırımcı Davranışları ve Kararları” üzerine çalışmalarını tamamladıkları gözlemlenmiştir. Bu durum, Türkiye’de davranışsal finans başlığında

hazırlanan tezlerde yatırımcı davranış ve kararlarının araştırmacılar tarafından önem arz ettiğini ve ön plana çıkarıldığı göstermektedir.

Bu çalışmada kullanılan veri setlerinden biri olan uluslararası yayınları kapsayan veri seti, Web of Science veri tabanından elde edilmiştir ve 1986-2021 yılları arasında olan yayınları kapsamaktadır. TR dizin veri tabanından elde edilen ulusal yayınları kapsayan veri seti 2005-2020 yılları arasında gerçekleştirilen dokümanları içermektedir. YÖK Ulusal Tez Merkezi'nden alınan tez çalışmalarını içeren veri seti ise 2003-2020 yılları arasını kapsamaktadır. Gelecekte bu çalışmaya benzer bibliyografik çalışmalar, farklı yıl aralıklarını içeren farklı veri tabanları ve dokümanlar kullanılarak elde edilecek veri setleri ile hazırlanabilir. Öte yandan, belirli bir müddet sonra benzer amaçla gerçekleştirilecek olan bir çalışma ile davranışsal finansın bugünden itibaren nasıl değiştiğinin de gözlemlenmesi mümkündür.

Gelecekte davranışsal finans alanında çalışmalar yapmak isteyen araştırmacılar veya kurumlar, bu tez çalışmasının bulgularını inceleyerek yapmak istedikleri çalışmalar için alanda güncel olan konu başlıklarını görebilme, Dünya’da ve Türkiye’de alanda güncel olan dergileri tercih edebilme ve ortak yazarlık analizine göre alandaki güncel ve popüler yazarları ve kurumları öğrenebilme imkanına sahip olacaklardır. Bütün bu içerikten hareketle bu tez çalışmasının araştırmacılar için bu doğrultuda yararlı olacağı umulmaktadır.

KAYNAKÇA

Abdullah Şevki DUYMAZ ve Öner ÇELİKKALELİ. **Bilim Dünyasında Multidisipliner Çalışmalar**. Ankara, Berikan Yayınevi, 2019, ss. 95-112. der. YİĞİT, Asena Gizem. Rasyonel Bireyin Beklenen Fayda Teorisine Davranışsal Yaklaşım: Sınırlı Rasyonelliğin Beklenti Teorisi

Acaroğlu, Türker. "Bibliyografya Nedir", **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, Cilt 10, Sayı: 3-4, 1961 ss. 135-140

Akgün, Metin. "Bilimsel Değerlendirme Ölçütü Olarak H-İndeks" Eylül 2016, <https://toraks.org.tr/site/community/downloads/2120>, (12.02.2021)

Al, Umut. **Türkiye'nin Bilimsel Yayın Politikası: Atıf Dizinlerine Dayalı Bibliyometrik Bir Yaklaşım**, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008.

Allais, Maurice. An Outline of My Main Contributions to Economic Science, Nobel Lecture France, 1988, Aktaran: YİĞİT, Asena Gizem, "Rasyonel Bireyin Beklenen Fayda Teorisine Davranışsal Yaklaşım: Sınırlı Rasyonelliğin Beklenti Teorisi", Bilim Dünyasında Multidisipliner Çalışmalar, 2019, ss. 95-112

Aria, M. ve C. Cuccrullo. "bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis", **Journal of Informetrics**, Cilt 11, Sayı: 4, 2017, ss. 959-975

Bailey, Roy E. **Economics of Financial Markets**, Essex, University of Essex, 2002. Aktaran: BOSTANCI, Faruk. "Davranışçı Finans, Sermaye Piyasası Kurulu Denetleme Dairesi", 2003

Baird, J. Arthur. "Content Analysis and the Computer: A Case-Study in the Application of the Scientific Method to Biblical Research", **Journal of Biblical Literature**, Cilt 95, Sayı: 2, 1976, ss. 255-276

Balaban, Ercan, H. Baturalp Candemir ve Kürşat Kunter, "Stock Market Efficiency in a Developing Economy: Evidence from Turkey", The Central Bank of The Republic of Turkey Discussion, 9612, 1996. Aktaran: DUMAN ATAN, Sibel, Zeynel Abidin Özdemir ve Murat Atan, "Hisse Senedi Piyasasında Zayıf Formda Etkinlik: İMKB Üzerine Ampirik Bir Çalışma" **Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:24, Sayı:2, 2009, ss. 33-48

Barone, Raffaella. "From Efficient Markets to Behavioral Finance", 24, Lecce : University of Lecce Economics Working Paper, 2003, Cilt: 46, Aktaran: BAYRAKTAR; Ahmet, "Etkin Piyasalar Hipotezi", **Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:4, Sayı:1, 2012, ss. 37-47

Bloomfield, Robert. **Traditional Versus Behavioral Finance**. (der.) Kent Baker ve John Nofsinger. Behavioral Finance: Investors, Corporations, and Markets. Hoboken, New Jersey : John Wiley & Sons, 2010

Bowen, Glenn A. "Document Analysis as a Qualitative Research Method", **Qualitative Research Journal**, Cilt: 9, Sayı: 2, 2009, ss. 27-40

Chen, James. "Expected Utility", 2019, www.investopedia.com/terms/e/expectedutility.asp , (Erişim Tarihi: 26.10.2020)

Daniel, Kahneman ve Amos, Tversky. "Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk", **Econometrica: Journal of the Econometric Society**, Cilt: 47, Sayı: 2, 1979, ss. 263-292

Dariusz, Surowik. "Leonard Savage's Mathematical Theory of Decision" **Studies in Logic, Grammar and Rhetoric**, Cilt 5, Sayı: 18, 2002, Aktaran: ŞENER, Uğur, "Beklenen Fayda Yaklaşımı ve Bu Yaklaşımın Sistematiik İhlalleri" **İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 27, 2015, ss. 37-68

Egghe, L. ve R. Rousseau. **R. Introduction to informetrics: Quantitative methods in library, documentation and information science**. Amsterdam, Elsevier Science Publishers, 1990.

Ellsberg, Daniel. "Risk, Ambiguity, and the Savage Axioms", **The Quarterly Journal of Economics**, Cilt: 75, Sayı: 4, 1961, ss. 643-669

Elo, Satu ve Helvi Kyngas. "The qualitative content analysis process", **Jan Research Methodology**, Cilt: 62, Sayı: 1, 2008, ss. 107-115

Fama, Eugene Francis, Lawrence Fisher, Michael C. Jensen, Richard Roll. "The Adjustment of Stock Prices to New Information", Economics Department of the University of Pennsylvania, **International Economic Review**, Cilt: 10, Sayı: 1, Şubat 1969, ss. 1-21

Fama, Eugene. "Efficient Capital Markets: A Review Of Theory And Empirical Work", **The Journal of Finance**, New York, Cilt: 25, Sayı: 2, 1969, ss. 383-417

Fidan Keçeci, Neslihan. "Second Order Stochastic Dominance Efficiency Analysis of Borsa Istanbul" **Journal Of Economics Finance and Accounting**, Cilt 2, Sayı: 3, 2015, Aktaran: B. Tekin, 2016, ss. 75-107

Furner, Jonathan. "Little book, big book: before and after little science, big science: a review article, part I", **Journal of Librarianship and Information Science**, Cilt 35, Sayı: 3, 2003, ss. 115-125

Garfield, Eugene. "Announcing the SCI compact disc edition: CD-ROM gigabyte storage technology, novel software, and bibliographic coupling make desktop research and discovery a reality", **Current Contents**, Cilt: 11, Sayı: 22, 1988, ss. 160-170

Garfield, Eugene. "Award for Innovation in Citation Analysis", clarivate, <https://clarivate.com/webofsciencegroup/eugene-garfield-award-2020/>, (06.04.2021).

Garfield, Eugene. "Web of Science: Science Citation Index Expanded", clarivate, <https://clarivate.com/webofsciencegroup/solutions/webofscience-scie/>, (06.04.2021).

Garfield, Eugene. "Web of Science: Social Sciences Citation Index", clarivate, <https://clarivate.com/webofsciencegroup/solutions/webofscience-ssci/>, (06.04.2021).

Garfield, Eugene. "Web of Science: Arts & Humanities Citation Index", clarivate, <https://clarivate.com/webofsciencegroup/solutions/webofscience-arts-and-humanities-citation-index/>, (06.04.2021).

Garfield, Eugene. "Citation indexes to science: a new dimension in documentation through association of ideas", **Science**, Cilt: 122, Sayı: 3159, 1955, ss. 108-111

Garfield, Eugene. "Current comments Bradford's Law and related statistical patterns", **Essays of an Information Scientist**, Cilt 4, Sayı: 19, 1980, ss. 476-483

Garfield, Eugene. "Journal impact factor: a brief review", **CMAJ**, Cilt 161, Sayı: 8, 1999, ss. 979-980

Hirsch, Jorge E. "An index to quantify an individual's scientific research output", **PNAS**, Cilt: 102, Sayı: 46, 2005, ss. 16569-16572

Humphrey, S. "Feedback-Conditional Regret Theory and Testing Regret-Aversion In Risky Choice", **Journal Of Economic Psychology**, Sayı: 25, 2004. Aktaran: SÖNMEZ Türkay. **Davranışsal Finans Yaklaşımı: İMKB'de Aşırı Tepki Hipotezi Üzerine Bir Araştırma**, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010.

Kılıçarslan, Zehra ve Emel Altuğ. "Bibliyografya", **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, Cilt 30, Sayı: 2, 2016, ss. 338-339

Kondrackı, Nancy L., Nancy S. Wellman ve Daniel R. Amundson, Daniel R. "Content Analysis: Review of Methods and Their Applicationsin Nutrition Education", **Journal of Nutrition Education and Behavior**, Cilt: 34, Sayı: 4, 2002, ss. 224-230

Lekovic, Miljan. "Behavioral Finance as an Answer to the Limitations of Standard Finance", **Bankarstvo**, Cilt: 49, Sayı: 3, 2020, ss. 56-57

Michailova, Julija. "Development of the overconfidence measurement instrument for the economic experiment", **MPRA Paper**, Sayı: 26384, 2010. Münih Üniversite Kütüphanesi, Almanya, ss. 1-44

Moral-Munoz, José Antonio, Enrique Herrera-Viedma, Antonio Santisteban-Espejo ve Manuel J. Cobo. "Software tools for conducting bibliometric analysis in science: An upto-date review", **El profesional de la información**, Cilt: 29, Sayı: 1, 2020, ss. 1-20

Noyons, E.C.M., B.K. Buter, A.F.J. Van Raan, U. Schmoch, T. Heinze, S. Hinze ve R. Rangnow. "Mapping Excellence in Science and Technology across Europe Centre for Science and Technology Studies" (CWTS) Leiden University, EC-PPLS CT-2002-

0001 projesinin Avrupa Komisyonu'na taslak raporu, 2003, http://www.eurosfaire.prd.fr/7pc/doc/1237559624_final_report_13112003_ls.pdf, (14.04.2021).

Osareh, Farideh. "Bibliometrics, Citation Analysis and Co-Citation Analysis: A Review of Literature I", **Libri**, Cilt: 46, Sayı: 3, 1996, ss. 149-158

Öneş, Umut. "Risk Alma Davranışı: Davranışsal İktisat Açısından Bir Gözden Geçirme", **Kriz Dergisi**, Cilt 22, Sayı: 1, 2014, ss. 21-31

Özer, Ali ve Duygu Korkulutaş. "Yatırımcıların Duygusal ve Bilişsel Eğilimlerinin Değerlendirilmesi: Erzincan İli Uygulaması", Erzincan, **Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 18, 2018, ss. 391-420

Özer, Mehmet Akif. "Herbert Simon'un Yönetim Bilimine Katkıları Üzerine Değerlendirmeler", **Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 11, 2016, ss. 160-185

Öztürk, Nurettin. "Tanzimat Edebiyat Bibliyografyası", **Turkish Studies**, Cilt: 4, Sayı: 1-2, 2009, ss. 1203-1225

Payne, John W. ve Myron L. Braunstein. "Risky choice: An examination of information acquisition behavior", **Memory & Cognition**, Cilt: 6, Sayı: 5, 1978, ss. 554-561

Perçin, Hasan. **Dünya'da ve Türkiye'de Açık İnavosyon Kavramının Bibliyometrik, İçerik ve Doküman Analiz Yöntemleriyle İncelenmesi**, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2019, ss. 1-172

Pompian, M. Michael. **Behavioral Finance and Wealth Management**, New Jersey, John Wiley & Sons Inc, 2006. Aktaran: SEMBEL, Roy. "Overconfidence and Excessive Trading Behavior: An Experimental Study", **International Journal of Business and Management**, Cilt: 6, Sayı: 7, 2011, ss. 147-152

Pritchard, Alan. "Statistical Bibliography or Bibliometrics", **Journal of Documentation**, Cilt: 25, Sayı: 4, 1969, ss. 348-349

Rabin, Matthew. "Risk Aversion and Expected-Utility Theory: A Calibration Theorem" Kaliforniya, **Econometrica**, Cilt: 68, Sayı: 5, 2000, ss. 1281-1292

Raisig, L. Miles. "Statistical Bibliography in the Health Sciences.", **Bull Med Libr Assoc.**, Cilt: 50, Sayı: 2, 1962, ss. 450-461

Schubert, András. "The Web of Scientometrics", **Scientometrics**, Cilt 53, Sayı: 1, 2002, ss. 3-20, Akadémiai Kiadó ve Kluwer Academic Publishers tarafından ortaklaşa yayınlanmıştır.

Shleifer, Andrei. "Inefficient Markets: An Introduction to Behavioral Finance" New York, **Oxford University Press**, 2000. Aktaran: TURGUTTOPBAŞ, P.Neslihan. **Yatırımcı Davranışlarının Finansal Kararlara Etkileri (Davranışsal Finans) ve Davranışsal Finans Teorilerinin İMKB'de Test Edilmesi**, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008

Simon, Helbert Alexandre. **Administrative Behavior**, Londra, Macmillan, 1947.

Simon, Herbert Alexandre. "A Behavioral Model of Rational Choice", **Quarterly Journal of Economics**, 1955, Cilt: 69, Sayı: 1, 1955, ss. 99-118

Skala, Dorota. "Overconfidence in Psychology and Finance – an Interdisciplinary Literature Review", **Bank i Kredyt**, Sayı: 4, 2008, ss. 32-50

Slovic, Paul, Baruch Fischhoff ve Sarah Lichtenstein. "Behavioral Decision Theory Perspectives on Protective Behavior", New York, **Cambridge University Press**, 1987, ss. 1-50

Smith, Linda C. "Citation Analysis", **Library Trends**, Cilt: 30, Sayı: 1, 1981, ss. 83-106

Sood, Sandeep Kumar, Navin Kumar ve Munish Saini. "Scientometric analysis of literature on distributed vehicular networks: VOSViewer visualization techniques" **Artificial Intelligence Review**, 2021, ss. 1-33

Sönmez, Türkay. **Davranışsal Finans Yaklaşımı: İMKB'DE Aşırı Tepki Hipotezi Üzerine Bir Araştırma**, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010.

Sümer, Enver ve Şakir Aybar. "Etkin Piyasalar Hipotezinin, Finansal Piyasaları Açıklamadaki Yetersizliği ve Davranışsal Finans", **Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2, 2016, ss. 75-84

Taner, Berna ve Cenk G. Akkaya. "Yatırımcı Psikolojisi ve Davranışsal Finans Yaklaşımı", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 27, 2005, ss. 47-54

Taner, Tuna ve Koray Kayalidere. "1995-2000 Döneminde İMKB'de Anomali Araştırması", **Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, Manisa, 2002, Cilt: 9, Sayı: 1-2, 2002, ss. 1-24

Tekin, Bilgehan. "Beklenen Fayda ve Beklenti Teorileri Bağlamında Geleneksel Finans Davranışsal Finans Ayrımı", **Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies**, Cilt 2, Sayı: 4, 2016, ss. 75-107

Thaler, Richard H. "Mental Accounting Matters", **Journal of Behavioral Decision Making**, Cilt 12, Sayı: 3, 1999, ss. 183-206

Thelwall, Mike. "Bibliometrics to webometrics", **Journal of Information Science**, Cilt: 34, Sayı: 4, 2008, ss. 605-621

Tibor, Neugebauer. "Moral Impossibility in the Petersburg Paradox : A Literature Survey and Experimental Evidence", **LSF Research Working Paper Series**, Cilt: 10, Sayı: 174, 2010, Aktaran: Uğur Şener, "Beklenen Fayda Yaklaşımı ve Bu Yaklaşımın Sistematik İhlalleri", **İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 27, 2015, ss. 37-68

TÜBİTAK, TR DİZİN, <https://trdizin.gov.tr>, (13.02.2021).

White, Emilie C. "Bibliometrics: From Curiosity to Convention", **Special Libraries**, Cilt: 76, Sayı: 1, 1985, Aktaran: AL, Umut ve Yaşar Tonta, "Atıf Analizi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü Tezlerinde Atıf Yapılan Kaynaklar", **Bilgi Dünyası**, Cilt: 5, Sayı: 1, 2004, ss. 19-47

Wordart, <https://wordart.com>, (14.02.2021).

Yavuz, Erkan. **Davranışsal Finans Açısından Finansal Kriz Süreçlerinde Hisse Senedi Piyasası**, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003.

Yılmaz, Murat. "80/20 Kuralı Türk Kütüphaneciliği", **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, Cilt 19, Sayı: 3, 2005, ss. 308-320

Yılmaz, Murat. "Lotka Yasası ve Türkiye'de Kütüphane ve Bilgi Bilimi Literatürü", **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, Cilt: 16, Sayı: 1, 2002, ss. 61-69

Yozgat, Uğur ve Nihal Kartaltepe. "Ulusal yönetim ve organizasyon kongre kitaplarında yer alan bildirilerin bibliyometrik profili: Örgüt teorisi ve örgütsel davranış bildirileri üzerine bir araştırma", **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 1, 2009, ss. 149-165

Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi, <https://tez.yok.gov.tr>, (20.04.2021).

